

Capítol XI

L'Escola de València

L'escola de València, ~~es presenta en~~ mirades en conjunt, es divideix en dues branques a) els concursos devots per les esglésies, i b) la literatura ^{humorística} la ^{qual} generalment es desenvolupa en cases particulars. En una i altra branca els valencians apareixen abundosos, discutidors. Si ~~el premi~~ el jurat ~~l'ha donat~~ ^{el premi a un} altre es creuen amb major dret en conseqüència el jurat ha estat parcial i es presenten, rèpliques i contrarèpliques. ~~En sentit~~. També hi han obres de debats ^{També} que tenen l'aire ^{de debats} i piquen ^{per la} Margària. No cal dir

que els valencians, en qüestions humanes
excel·lirien; però generalment, son llars i
no s'acaben mai els nous incidents, com el
procés de les Olives de vegades canja però l'en-
trada de nous poetes distreu pels canviants
que porten ^{al} procés primitiu.

Poden segurament formar ^{part} de l'escola
els ~~grans~~ poetes de gran volada, així Jac-
me Roig i Corella, l'obra del qual és molt
important ^{en} els seus variats aspectes, va fruir
pels seus contemporanis d'un crèdit extraordina-
ri tot i no essent gaire original. Els valen-
cians, essent molt amics de ponderar ^{els} seus autors
els consideren ~~els~~ per demunt de tots ^{els} grans figures
de la literatura universal. En Canvi l'Es-
pill o Llibre de les Dones d'En Jacme Roig en són

Propietat d'una gran d'originalitat, escrita en estil popular. ~~Forma~~ Forma aixarida de noves rimades de cinc síl·labes li dona un moviment incomparable, és una ^{obra} ~~cosa~~ llarga i que ^{no} cansa de llegir. Al poeta no diem res d'anyar March, ni per situar-lo, per que ho han dedicat tot al precedent capítol desè.

Existeix un Mossèn Bartomeu de Corella que nos treballa sinó en cançonetes catalanes i classifica en aquesta escola el seu nom. Ignorarem qui podria ^{esser} i les seves curtes poesies son molt diferents de les Joan Roig de Corella. Li atribuïm la menció feta en el Conort d'En Francesc Ferrer. - Forma una sub-escola de València ^{feta} ~~fornada~~ per Mallorquins i a la qual pertanyen - Aïdhue imprimen algun llibre ^{en} a alguna de les ^{fases} imprentes de València. En aquest tan solament ~~es ocuparen~~ ^{ocuparen} dels que han escrit en el segle XV. Els mallorquins que escriuen, ~~ja~~ ^{ja} en el segle posteriorment ^{viuen} ~~viuen~~ col·locats en l'epígraf. El segle XVI ^{é capítol que tanca} ~~é capítol~~ i darrer volum del segon ^{índice} ~~índice~~ de la poesia.

De vegades, uns autors de producció ^{can} ~~con~~ d'interès del XV^{en} segle penetren o ne-
~~destro~~ ^{pen} en la següent centuria. Una especial
 de discretiv' adquirida en la lectura de tanta
 obres valencianes ens decidirà en cada cas,
 si les col·locarem dintre el ~~segle XV^{en}~~ al segle
 XVIe. La forma del metre ~~castellany~~ d'arte
^{mei alta} ~~alta~~, que Joan de Mena va portar a la ~~alta~~ ^{alta}
~~perfecció~~ ^{des con} els poetes valencians l'usen i n'abusen
 Consideradilment ^{tant} quan a Castella n'ien pert
 l'ús. E L' Ausias March, model de bon gust
 no ^{el posa} ~~rimó~~ una sola vegada, com tot hom sab. En
 l'Escola de València, és el metre ~~domi~~
~~nant~~ dominant. La impressió de concament que
 produeix en les llargues obres valencianes hi con-
 contribueix, en ^{bona} ~~gran~~ part, la pesadesa del metre don

decassillab: que sembla que volien tenir intenció de
 fer-lo típic de ~~feut~~ l' Erola, el mateix com se
 l'haguéssim inventat.

Malgrat que sabem que En Jordi de Sant Jordi que
 era fill del regne de València, ~~des que En~~ sobre tot el bon
 ca que En Lluís Nicolau ^{d'Oller} ho va demostrar, per
 les seves influències italianes i provençals an-
 tiques n'hem tractat en altre lloc ().

Alguns autors evidentment valencians dels quals
 ignorem que se n'hagi parlat ni trobat documents,
 com per exemple En Dionís Guisot, notari de
 València que tan solament ~~tenia~~ ^{poesia} la seva única
 es troba ~~unica~~ en els cançoners J K, que justament
 són molt propers parents i en bona part són copia l'un
 de l'altre. ^{L'obra del notari valencianista} En endecapada a la gloria del Magnàn-
 nime, Alfons IV. El Mençapada de En Dionís Guisot té

te un caràcter marcadament arcaic. Per
també el posen en primer lloc.
Si haviem de presentar les obres de l'ordre amb
ment la obra datada cronològic la obra primera
en data és la Cançó de la Concepció per Francesc
de Mestra que porta la de 1440, que va obtenir una
Esmpara oferta com a joia pel capítol de València. Aque-
sta data d'un concurs devot, que em ofereix el man-
crit català de Marsella, fa creure que el salt fins al
famos concurs de 1476, em manquen elements de
per judicar si ^{se hi haurien} ~~hi haurien~~ hagut concursos en dates
intermitges. És probable. Després del concurs de 1476,
examinarem tots els altres concursos devots del segle XVe, que
gaire ^{be} tots són tan rars com el primer, que no s'en coneix sinó
un sol exemplar complet, així com el propi de Marsella,
i unis text de Marsella. Els rars del segle XVIe et vin-
dran examinats en el capítol destinat a aquesta centúria,
però posant la llista alfabètica ^{com} que correspon fer-ho aque-
aquí perquè ~~per~~ ^{per} en l'ordre de cada llibre ja ho per-

Podrien dir que la forma de fer-ho veia.

portem fet en la ~~Bib~~ en les nostres Bibliografies
1914 i Repertori de la literatura catalana. En aquesta
solament en donarem una llengua idea bibliogrà-
fica, però fondrem els autors, diem els poetes en
un orde alfabètic general. Com una excepció els
poetes que son autors d'altres ^{obres} a més de contribuir
als concursos devots es taboaran al nom d'aquests; son
els següents: Jacma Roig, Corella, Joan Moreno,
Mallorquins adherits a l'Escola de València, Jan Jordi
Centelles, Francesc de Castellví, Vingoles, Raimon Fe-
nollas, Pere Martines, i, Pere Vilaspinosa, Joan
Vidal i Rodrigo ~~Díez~~ Díez. Com se compren
existen, ~~ant~~ entre aquests autors nomenats, poetes de poesies
nombreuses o importants i d'altres que no ^{complet} són sinó de dos o tres.
— Amb aquestes poques idees generals comencarem a clasi-
ficar cada obra que, segon el nostre parer, que forma part
de la que anomenem Escola de València, inspirada en
l'Escola de Barcelona, com aquesta darrera prové de la

En la introducció bibliogràfica del volum I

de la de Tolosa. Fem constar que, en dir
de València no volen ^{incidir} parlant de llengua que
la valenciana, així com la ~~cat~~ mallorquina, ^{no}
^{de formar} ~~deixant~~ part de la ^{gran} llengua ^{castellana}, exagerant, però, els
vulgarismes per part dels valencians, no tan pels
mallorquins del segle XVe i XVIe, per un deïx
de bon gust que ^a ~~de~~ ^{els} ~~en~~ ^{és} ~~els~~ natural, que ~~els~~
salva de caure en cap ~~mol~~ ^{mol} massa vulgar
i els estudis llatinis i la facilitat de poeti-
zar-hi els ha salvaguardat de passar per sobre de
la gran decadència literària, que a València
~~deixant~~ Catalunya i tot ~~la~~ taren tenir uns efec-
tes de gran vulgaritat ~~de la llengua~~. E' pobresa
de la llengua. Alguns i per defugir del mal que
general s'entregaven al ~~vulgarisme~~, que
~~per~~ el mateix que caure en un defecte més contrari
a la llengua nostra.

I. [1455?]. Dionís Guiot, notari de València

Obra figurativa en rims striams, ~~feta per En Dionís Guiot~~ en labor del Rey, feta per En Dionís Guiot, notari de València.

Rey magnífich, trop me par causa folia

J142, K188. Son 1 set cobles de nou versos, tornada i endreça de 5. - No caldrà expressar que l'elogi que fa és d'Alfonso el Magnànim (25 gener 1416 - 24 juny 1458). Oferiren algun fragment però a pugui jutjar-se com en fa l'elogi al mateix temps que el llençatge que usa. "Es imperant lo senyor de l'imperi Universal, la planeta pur nobla Que 'ls ha so-
bells, de ses virtuts sens nombre, Lo rey doctech, sen lo regisme orfe E de valor entre los mi-
llors sempre..." - a Après complit de natura aquest acte. Dieus governants sobre son tabernacle,

Influir cell, en las virtuts de l'ànim.
 L'acte l'ach format del millor en l'èssent,
 Volem que fos de l'Univers monarca E que
 regís e governàs lo regle E fos fet rey dels reys
 inexcusables, Senyorejant-los en l'imperi cercle
 Si que null temps algú pogués ~~convençre~~ ?
 - En la tornada diu humilment: "heu no say com
 vos ~~lausare~~..." i en la Adressa al Senyor Rey
 "o... vos lausan, Senyor, pegue... sens pur lo meu
 petit engeni dar-vos laur complit, homs no
 purcha, Si donchs no ^{sab} legio lo vostre libre Que's
 soy escrit tot fin saber penetra".

És ^{diria} ~~convençre~~ que el tractar del rei com autor dela-
 ta una consciència personal. La data que hem po-
 sat a dalt és, com se comprén, hipotètica, però la
 composició d'el notari valencià no es comprén si
 no és al fort de la glòria del Magnànim. La costum
 dels strams origia que tots els versos fossin plans o ferenims.

~~B~~ [1402] - ~~1478~~ [1410] - 1478. Jacme Roig

Espill o Libre de les Dones. - És una de les obres ^{que s'han escrit} més notables i de ^{gran} importància. Va esser ^{composta a} ~~escrita~~ en Callosa, aburrit, fugint de la pesta ^{del mar} de València en 1450, però abans ja hi havia estat en 1450 pel mateix motiu. Potser la primera vegada, estant també de gué planejar l'obra; i la segona vegada, de més llarga estada ^{hi} de devia escriure d'una borrada. El mateix explica el seu estat de perdre el temps:

Trobans-me en aquesta vall
Callosa, per les morts puixt,
Ociós, trist, sens per puixt,
Empres he. no sens treball,
De dones scriure l'ur tall.

Però va aprofitar-lo bé. El dedica al seu estimat Bofot Baltasar Bon, però ~~est~~ madrega a mossèn Joan Fabra per que li corregessi el seu poema:

fora, al qual tracta amb consideració. Es con-
que el metge era més jove que mossen Joan Fabra.

Magnífic mossen Johan
Fabra, cavaller valent,
Pel gentil atreviment
Qu'entre dones vos roman,
Aquest rescrit vos coman,
Per vos sia bé llegit,
Ben limat & corregit,
Afegeixin-hi lo que hi fall.

Flor de tan alta senyora
He collit yo com a lechi:
No se texiréls que'n crech,
Tramma poch ma la llengadon;
Passanne vos la tisora
Per ma tela, se'n un plan:
De mi com de fill manant,
De gracia us ho deman.

Aquests extractes de la consulta, que obertament l'obra
em han semblat interessants, de mi com de fill manant hi din.

① L'Excell va dregat a un seu nebot, com tothom a es-
mentat i s'ha cresgut que el Baltasar Bon, mort ca-
beller en 1166, del qual es coneixen algunes disposi-
cions testamentàries relatives a Jaume Roig, modificades
② És d'aquest mossen Joan Fabra que per En Roig, de Coella el considera mort
en la llicència de la mort, tot adreçant-se a la vidua.

en part en el codicil. Però en un estudi de Nídhart
Sastre Ballster, ^{inscriure} sobre Mestre Jaume Roig y Baltasar
(Boletín de la Soc. Castell. de Cultura, vol. XV, 1934, pp. 294-
301), que Baltasar Bon lo vell mai fou senyor de
de Callosa d'En Sarrí (abans d'En Bon). Aquest autor
suposa que el que podia ésser nebot del poeta era Baltasar
Bon la jove, un dels fills de Guerau amb Ursula. Però
el gran inconvenient d'aquest és que va anar a Portu-
gal abans de complir els 20 anys, i d'on ^{en} ~~se~~ tornà tan
greument malalt que en desembarcar va Xiàter ~~se~~
morí. El varen fer cavaller en 1457. Aquest dos
pare i fill eren senyors de Callosa. De totes maneres
En Chabas, que creia que el cavaller Baltasar Bon mort
en 1466 ^{dotze anys abans que tingués la composició de l'Enxà} era senyor de Callosa, publica extracte documents
de concernents a herències entre aquest i els seus germans
així com entre En Baltasar i Jaume Roig. Les relacions entre
oncle i nebot eren cordatíssimes, però no es pressuposa
que fos senyor de Callosa pel que diu En Mestre Roig. Podia

diu que En Baltasar Bon, com a parent dels Bon
de Callosa, podria invitaria Mestre Jaume Roig a
-hi, fugint de la pesta, en 1460, on hi va escriure el seu
remarcable llibre.

Lo vell escriure
en doctrinal,
haurà nom Spill.

A tu com fill
Balthasar Bon,
per la que m' mostra
ta molta amor
e gran calor
de nebot car,
te vell drecar:
car certament
ho ten jovent
ten ben compost
e prou disposat

lo sentiment,
l'enteniment
te veig molt clar;

En acabat d'era el nom de Baltasar i el
cognom de Bon i bair el punt de
vista vista biera bíblica. En Baltasar Bon
En Chabas (p. 639) no veu, per on
podia nebot de ~~maestre~~ mestre
Jaume; sembla que En Baltasar
devia ~~estar~~ ^{any} un quaranta ^{era} ~~estat~~
si no fos l'absència a Portugal
llarga abans quan encara no havia
completat els vint anys, a aquest
podria dir-li la "ten jovent ten
ben disposat" si En Jaume Roig
l'hagué conegut abans d'empendre

el llarg viatge. Veritablement entre els dos
 el vell i el jove, no sabem a quin decantar
 perquè tots ^{dos} presenten prou objeccions. Quan el metge
 va redactar el seu poema En Baltasar lo vell va trigar dot-
 ze anys a morir.

És singular que el treball notable d'En Milà sobre
 Jaume Roig no li hagués previngut, havent-se publicat deu
 anys abans (1895) que la excel·lent edició del canonge
 D. Roc Chabàs (1905). Una nota, segurament d'En Merià
 i Pelays declara que "Es refundición muy ampliada
 de la última parte de la Resenya dels antics poetes ca-
talans". En dos ~~llocs~~ ^{llocs} ~~de~~ ^{de} indrets d'aquest volum sis
 s'ocupa estensament de l'autor de l'Epill (pp. 383-391
 i 412-420). Com en tots els escrits d'En Milà son de les
 més intenses ^{planes} que li coneixem i no ^{hem} de dir que les hi
 coneixem ^{de superior} ~~en~~ ^{la} ~~la~~ ^{la} edició, bibliografia
 i estudi biogràfic del nostre plecat amic Don Roc Cha-
 bas i de l'excel·lent d'En Milà ~~composen~~ ^{composen} el nostre estudi.

A l'edició com la Resenya se aparta de la clàssica
 de la Resenya de l'Institut d'Estudis Catalans
 i de la Resenya de l'Institut d'Estudis Catalans
 i de la Resenya de l'Institut d'Estudis Catalans

se'nse gaire por d'errar. Com tothom sap, així en
la Reperença va esser redatada en català el Estudio
sobre los poetas de fines de siglo XV y de principios
del siglo XVI, ho està en castellà, com és e-
vident pel títol reproduït d'aquesta gran obra
del gran Milà i Fontanals (Obras, VII) en les planes
~~retractes~~ esmentada tractant de Jacme Roig,
que és el que ara ens interessa; quan ens ocupam
rem d'altres poetes pertanyents pertanyents a la
Escola de València, en tractarem a cada mo-
ment.

Primer de tot donarem una una idea rabent
de la novel·la imaginada pel metge famós, tot pre-
nent nota dels tocs de realitat que s'hi troben,
que resultin útils per a la biografia documenta-
da, que vindrà com per la mà ^{de parer} del tercer lloc.

El primer que va ^{anomenar} ~~anomenar~~ Expill l'obra d'en Joan Roig va ser l'Antoni Basters i Lledó, el savi salista, d'acord amb la idea de l'autor (Haurà nom Spill) Roma, 1724 F , que el tradueix per speglio, specchio. La sabem per la descripció detallada d'aquesta obra en tota en el nostre mur.

Com que aquest primer llibre imprès n'havien de seguir d'altres llibres, els manuscrits de Basters ~~es~~ es conservaven en l'Acadèmia de Bones Lletres i a la Biblioteca de la Universitat. Els de l'Acadèmia de B. L. L., molt importants, havent estat descrits per En Rubió i Ors i utilitzats per En Milà varen esser sotrets, i es va fer desaparèixer el catàleg dels manuscrits, força ben fet, per a que no restés rastre d'altres manuscrits importants a part dels d'en Basters, que per salvar ^{autògrafs} ~~autògrafs~~ ^{petits} ~~petits~~ per En Puigari. L'autor de les dites extraccions és un que ostentava el càrrec d'acadèmic bibliotecari fa pocs anys. - El segon que

anomenat Spill o Libre de les Dones va
el Canonge D. Roc Chabaz en la seva edició de 1905.
En realitat Almela, de 1928 va dir-ne també Expill.
Totes les edicions del segle ~~setge~~ XVI de 1531, València
1561 Barcelona i 1561 València, sinó que adue les
modernes d'En Roc València 1735 i Briz Barcelona
1865, Libre de les Dones e de Consells o Libre dels
Consells e de les Dones; es coneix que aquest editor
^{moltes vegades} ~~les obres que publicaven~~ no s'arien llegir les obres
dels autors que publicaven.

La novel·la, que aparenta una autobiografia, comença
amb l'epígraf De la fadrinea. Tant com el noi té ac-
cord el seu pare i la seva mare menjaven separats,
De cara mai va veure riure: mort el pare va fortis-
sament a favor d'ella, valent-se d'un capellà confessor
de la mare i d'un notari ^{va esser marmessor i legatari} que ni va començar inventari.
El seu fill ~~no el varen~~ pagar amb cinc sous, que era el seu
llegat. Els florins del pare varen passar íntegres a la

mara, la qual al cap de poc temps de la mort de
 pare, ~~la seva mare d'aquella treua de casa seva~~ ^{ella} va treure el seu de casa que era també la
 seva pròpia aconsellant-li que es fari bergant de platja
 (Mila p. 384, pilleta de playa) o ~~llanter~~ ^{llanteres} ~~del~~ ^{lluminant} cap
 de guantes (Mila id. tradueix ^{lluminant} alumbrador de los faros de
 las atalayas) ~~tradueix un sic llum~~ Si et vols fer
 barber cantant cançons al ri de les tisores, si el vols
 fer tintorer guanyaras bons sous. Li diu esta mit rappa,
~~et va treure de casa~~ La manera com el va treure sa mare
 descalç i l'altre ~~des~~ calçat, sense camisa, un gipó
 a l'inrevés tot esquinçat. Has de fer compte que aquí no
 Tamboras talla ni lit, ^{tan} pens i manys, guanya el que
 puguis, cerca ventura. Amb tot així. ~~Es~~ es trobava coe-
 tablement malalt de terçana de tant de tant haver patit
 a casa des de la mort ^{des sempre}: mare ni tia no el volen aïllar ni
 bullir una sopa d'ordi per ell. Malalt va ~~adre~~ plenen
 far-se, fora portal, a l'hospital d'En Chapés. L'hospitalera l'hi

concollaren no havent 'hi trobat ni un diner: Sense
 Hanson, huy dormiren. En un porró agra beuran, i
 al haver, pa, comparatge. Menjant bleds i cols per
 des, va sortir de l'hospital mig curat. ~~Va anar~~ Amb a-
 quest vestuari va anar a pen a Catalunya. A pen va
 anar-se'n a Catalunya on un cavaller d'antic
~~llinatge~~ ^{en} que un gran bandoler va pendre per pagge.
 Amb ell no hi perdria temps, fins que va sortir-ne ja
 home fet. D'ell aprengui de ben servir, ^{seguir}, fuy caçador,
 cavallador dels bons dels regnes, bona mà en reg-
 nes, ~~del bon dels regnes~~, pen y ~~esperon~~, de tots
 falcons, y de sparver, ginet, coser, de cetreria, me-
 recatia, sonar, ballar, fins a tallar ell me mor-
 trà. - La seva esposa li tingué enveja en veure que un
 fill que l'havia criat llamenc no podia aprendre res.
 La esposa del cavaller va aconsellar-li, armant-lo d'un canibet,
^{que matés} ^{aptes} El jove que tan be havia havia tot allò que el cavaller havia
~~ap~~ ensenyat. El jove quan va veure que el volia matar va
~~h~~ bellugar-se un xic i va fugir corrents vers ^{mare} sense

dastre. Pinta amb uns colors l'estat de la seva mare que serà aviat vella i arrugada més que no fora carada de parricida i sense capella amb un marit jove que la faria servir de criada i de bugadera, ell va adonar-se que tot el parament de casa havia fugit com havien fugit les seves joies. Ella podia creure que el pa de noies duraria sempre quan aviat va estar acabat sense pendre consell de ningú, la casa era menjada de tota tota cosa. Pel seu mal cap, assegurant-se que el seu fill era absent, podia estar independent i senyora i s'ha estilitat més fer-captiva per sempre; aviat el marit jove li pagarà quan ella no tingui ^{res} obligada de pagar el dentur del marit jove.

Segona part. Com fou afillat a trames.

^{d'annunciar}
Abans pensa de ~~prostar-se~~ presentar-se a home ^{de gran estor} molt que sea fidel amic del seu pare i padri i molt ric. Quan ell va ^{veure} qui era va afillar-lo, li donà vestits convenientes,

Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans
MCMVII

É li donà i donen un cavall amb força d'aur
i li digué que anés a Barcelona, passant per Tarragona,
però que no digués res a la seva dona que tu
em siguis fiol ni que jo t'hagi afillat, com és ben cert.
El tema d'en Jaume Roig és que les dones son sempre
dolentes i que se les ha de castigar. Comença per la
seva mare, la dona del cavaller que tanta coses va enen-
yar^{hi}, la castiga de mala manera. Entre Tarragona
i Barcelona, passa per Sant ~~Martí~~ de Baradè i arriba
a la presó de Sibília de Fortià; quarta esposa del rei
Pere III de Barcelona. Observa En Chabaz, que no podia
presenciar aquest fet, que va tenir^{lloc} en 1387, no po-
dia assistir-hi, perquè Jaume Roig va morir en
1478. Acusa de horrors que va demostrar-se que
no eren certs. En tot el llarg del ^{manuscrit} sempre troba dones do-
lentes, Se'n va a Montserrat, d'allí pren el camí francès

i va a Besés (Béziers), al famós santuari de Nostra Dama del Puig de França, al monestir de Sant Denis, sepultura dels reis de França, i a Paris. Troba l'hostalera que filava fil prop del portal i creient-la segura li confia una botxa perquè la tanqui. Aquella nit havia ^{assassinat} ~~matat~~ el seu pare i el seu germà, tot ho notaren; el treu de juny amataren a set que fugien. Una volta presa fou posada una cinta una botxa en companyia d'una serp, un peix i una gallina, i posaren riu avall.

Marxà poch après, prengué moltes gatxes (potser la botxa que havia entregat a l'hostalera) i va ^{per} ~~for~~ Març viatjar amb ardida gent francesa contra els anglesos, fent cavalcades molt estimades, fort guanyant & saltant, cobrant; molts joves el seguien, aprenien a rescatar per molt argent; cruel, usant i fent la guerra, e la desferia molt bé i partia, tot hom n'havia. Aquell estiu gran rich me fí. Molt ben armat era estimat entre els guerrers. A l'hivern, per la neu e

en temps de pluja la guerra prenia fi, el Dalfí en feren
 belles festes per les sales, amb dames molt ben vestides i
 alegres. - En el ³ mes de gener vaig obtenir el premi (pri)
 tot juint a favor d'una gentel borgesa famosa per tot
 París. Ella va presentar-se al sen borger tot dient-li: "Be-
 ven, Sengor, diu, l'hipocrà". En ~~3~~ va beure molt, va
 adormir-se i morir. Alhora ella i les moies tot era es-
 clamar-se i plorar i la gent encara les havia d'aconsellar.
 El sen pare havia menjat porcell i begut vi mai del comte
 i li havia pres l'apoplexia. Un fill bost del difunt acusà
 la mare i les filles, la matzinadora presa posada en fogne
 foguera aviat fou tornada cendra. L'autor diu, si hiagués
 tractat més també m'hauria donat ^{donat} un mal potatge. - En a-
 quell ^{any} successí un fet extraordinari non en el mon.
 Com que ell va tenir el rene va conider els sen companys a
 sopar, de tot potatge, de carns schwalge, volateria,

pastisseria, la més famosa de tot París, quant
partia varen trobar un tros de dit d'home, en un
un tros d'orella. Carn capdaven feyer pastells e dts
dels budells feien salsices e longosices; del mon pus
fines; mare y padrins. Quants tants ne vanien.
Amb els troços n'omplien un pou. Far testimoni qu'n
mengi prou: may carn, ni brou, perdus, gali-
ner, ni francolines, de tal sabor, tendre, dolç,
may no n' senti. De les tres dones en varen fer
quarters i la seva posada va esser sembrada de sal;
i els cosos tallats a troços els solen varen en tor-
sagada. — Li agradava ^{París} per les costums pacífiques dels
dels homes, benignes i mans. — Les dones malignes
ha vist penjades con a ~~reims~~ per crims diversos. — Una
en penjaren que escollaren de viure en viu. De nit senia
sola pujava, sen companyia, per arrencar les dents
i queixals dels penjats que ja en tenia una olla plena.

Els passants, en veure que li ^{for} ~~for~~ ^{que li sortien} ~~for~~ ^{for} pel·l eina fora de la cara, fugien espantats i la deixaven fer. Potch pla de viciis un mal matei ella trobà, son sant Martí, la pell levà per fer-ne bots. ^{Ens} ~~for~~ sembla que ni la so-
lució Briz, per rebots, ni la d'En Chabaz, los saltos ^{que} haria en harca ^{en la hora} ~~en la hora~~. Una dona penjada i ^{viva} ~~escorçada~~ no pot restar en vida per disposar de la seva pell des-
prés del martiri. Abans de rebre el podia ^{dir} ~~que~~ de seva pell en fessin bots (sempre de pell) per vi o per oli. El
sant Martí ferien pensar que serien bots per oli ^{moltos} ~~per~~ ^{per-que}
sant Martí can l'orze de onovembre, en moltes comer-
es comença a fer d'oli, que dura fins al desembre.
No obstant és prou conegut el vell refrà francès a la
saint Martin il faut goûter le vin. Si es tractes del
nostre país no cullen el vi fins al setembre, però
com que es tracta ^{a París} ~~que~~ no és terra de vi ni menys d'oli
els ^{bots} ~~que~~ es farien de la seva pell tan se val que serveixin

per a contenir una cosa com l'arbre, oli o vi, com
que el mortiri d'una boja tant antiga no té cap im-
portància. Perdoni'm aquesta digressió. Però s'han
interpretat d'una manera tan estranya el fer-ne
bots, que hi podiem dir-hi el nostre parer, que és
el recte.

Quarta part. Clou sor viatgers tornant a Valencia.

"Puys inqueu tots molt bella flota, fem la derrota ab
la calt rol de juliol, en les companyes de gent estranya
que eren vergudes, fem corregudes, no ns hi trigam
que calcigam tota l'ura terra. Be ni haja guerra
fa a ray cortès: me feu larguesa; una drexera folia
guerrera ma prasonera de gran finança, per ma
mitanca e del boti quant lo parli; per part da-
na; ella es fina entelegament ~~dos~~ dos mil e cent
nobles [moneda anglesa d'or] de nan ella paga-u
complidament, dellivrament tirà sa via. - Yo

quant havia, pus rich, potent meriu d'argent
mes, verella, roba molt bella, di, lana, seda,
molta moneda, tot esaguí e cambiá regu-
rament. Cortesament prengui comiat, ben caval-
cat ab cinch canehes (din ^{enabes} cavall, p. cavall no gran apro-
pòit per a la manca; no lliga amb el que segueix) ab mes
liureches a la francesa, tot gent cortesa: (sembla que es
tracta de cinc acompanyants). Per mes jornades fent
matinades e curt dinar per caminar curtadament.
— Molt cantament entrí en Gasconya e Cata-
luunya passíls mollons, perls gotirbons de
carn sens ossos al coll tan grossos (golls de cretins)
paren mamelles, de falses velles d'aquells vilatges
cert mals beuratges fa homens begues, así los
peguen al viandant.

Mentre viatja, ja s'ha vist, sempre li paren coses

amb dones que amaguessen i esquinteren, de fet, no en resten
sinó dues: i un fet entrant a Lleida i un altre a Morvedra.
A una fornera ^{de Lleida} la castiguen i maten per haver acompanyat
~~un~~ ^{un} ~~seu~~ ^{seu} fill un seu fill molt tendre a
dormir amb les parroquianes de l'alcavor, un establiment
inconegut de Lleida, ple de dones locanes, ja pot pensar-
quin ~~es~~ mena d'establiment seria aquest anomenat.
De fet partí: tirant camí, fugí al castell, antich,
molt vell, Morvedra dit. - Aquella ^{nit} un bon pagès
concebia que la seva dona adulterava en el celler tot dient-
que trascolava el vi. Ell es llevà a la matizada i tro-
bà. La seva ^{dona} ~~era~~ fregant delictes. Ell feu una gran
carbonada i va posar la rella fins que fou vermella
i la en la fenella en lo ^{camp} ~~camp~~ seu. Amb tal cantori
la va curar de no cometre adulteri i va esser sempre
muller fidel i bona i ell ^{va} ~~se'n~~ sortir i ella va dormir

i la màxima ^{for} ~~de~~ digna de gran memòria,
 en la glòria Deu la col·loque. — Quant me vaig dirigir
 a la meua ciutat (València) vaig ^{esser} molt ben rebut pel
 meu pare molt carament amb gran plaer; per la men-
 uer renegant, grunyint, i presumint que fos un fill bas-
 tant, anava en portar les dents creixint: "Que Deu vos
 sal, som hostalers fornits de llets. Digau, marit, ~~cara~~
 cavallers, preats ~~de~~ galants, esplugabous, per quins
 cine souu los aculliu? E yo sabiu: un bell robí
 yo li doní, i de fet pague quant despenia, era
 com si fos pare meu. Com a lleona ella en mis-
 va; no m'oblidava lo benefici, feya servir lo ~~benefici~~
 e gran honor al prom major. Aleshores, comptant,
 va trobar-se que tenia trentados anys.
Llibre segon. De quant fon casat. — Com prís donzella.

S'arriugue amb corredors fins que comprà un ^{albergo} ~~albergo~~ (cosa) ~~un altre~~, el va pagar, va ~~arrear-lo~~ ~~abast~~ d'abillaments i forniments com convenia. Tot sovint li compareixia ~~la~~ la vella esposa ~~malcarada~~ del seu pare per a veure si li portava ~~un~~ present per ~~ella~~ ^{expres} ella o pel seu ~~pare~~ ^{pare}. Com ella veu yo com vivia, i quant quant cobrava i esmerçava fort li va ploure en veure que ric venia. Va parlar-li d'una cosina que ^{si} ~~si~~ podia casar. Però ^{tot} ~~tot~~ va trametre-li una mala corredora, falsa com totes les caramenteres. Va enganyar-me proposant-me una rica i bona donzella: Fé trenta mil sous en timbre, ^{mon} ~~tot~~ en moneda, una alqueria prop la darrera. Tot fou joc de falles, la moneda foren trenta mil malle, fetu la moneda cert l'alqueria l'arbrada i l'alqueria fou malqueria, bens confiscats, hipotecats, en plehi pendants, encartaments de quanti-

de quantitat, censals quantitat, ^{partes} ~~partes~~, coberts, ~~oferts~~ mal ~~corregats~~, deserts, mal ~~corregats~~, deserts pa-
 gats, ~~sens~~ cancellar. — ~~Tam~~ S'aconsella amb un ~~no~~ entén
 en aquest fet, ^{i que m'entén} que li va dir que, fora els plets, que arreglés
 tot el demés, si ~~se~~ volia. Rebi el promés, pagant amb ja
 no m'heixi fer la dequid, haquí'm begut fins les adives
 a mi noires, al cor y bossa. — Era rossa, blanca i
 polida, ~~no~~ ^{no} ~~estava~~ ^{present}, amb tothom rient i amb ell sempre
 seriosa i ^{com si for} ~~monda~~. Ell pensava, aquest ~~menyspreu~~ que usa
 canvia amb el temps. Com ^{me} ~~va~~ ^{li} ~~va~~ ^{l'} obsequis li feia,
 pitjor, ~~me~~ mal tracta li donava. Ella vivia de flem.
 Ell el proposava fer unes noces senzilles amb poca gent,
 ella i la seva tia varen disposar-ho d'una altra manera:
 ella ~~com~~ faran venir tots els jurats i tots els seus parents,
 que son molts i ^{molts} ~~molts~~ cavallers. Al bell del dia, ella
 arribà molt honrada colcant un bell cavall blanc.
 Pensar devien ella d'ora ve, com li convé solenne

com li comé solenne festa". Ella, qui resta tota
 roperbiosa, los ulls regira, ~~tota regira~~^{hija}, grunyint flus-
 toma. Dilluns següent, com for dinats, tot convidats
 tota ~~com for dinats~~ quan se'n parlien e jo, me diex:
 - "Gracies gram, e molts infants vos doneu Deu, si
 res volen ~~yo sou tot vostra~~ i del que se fa al monester
 manau de mi". Fan son comé, l'eren mal sa i ho no-
 uensa: la novena torna ufana com pago vell mi-
 rant-se bell roda ben alta, del pau la falta nunca
 mirant: mas yo tirant al pacífich, vos certífich, que
 mon poder art, giny, saber, quan treballava, tot s'explen-
 tava de mita dia, en cercar via per que'm amas-
 sem e concordarem, com se pertany: ab quant afany,
 e temps perdent! Primer volent la solacar y abraçar,
 a tota part, arçons, carts, porca crespina no tenen
 pu fort grunyent tota la nit, era en lo lit; primer

cercava lo corinal de son senyal, nunc de
 si sta' bon sol, apres rallava; ~~no responen~~
 no responen; deya: - "Dolent, "So endiablada
 o so orada? no'm responen?"; mal esclaten! -
 Tenint-li corda, mar me recorda, restas la mia,
 Si s'adormia, tantost romava i molt m'enyujava
 cascuna nit; sovint al lit com s'orinava, tant
 y sovint pregejava tant y sovint, lo lit podrint;
 d'alre podia quant li venia son ordinari, sem per
 pensant-hi, cames e cuixes, les calces fluydes, tot se
 n'empelia, draps se metia ab tal olor e tal color
 com deu ho sab, llargava per los racons, deval
 caxons, entre la palla, no hi diava malla, non
 si'l trobava ha'l se levava non li cobia. -
 Mig any vestia una camisa de sa divina gent
 brodada, tota clupada de rojes flors, ~~romana del~~

nunca del cos, sino podrida, troços per troços
 la i despullava, tal la llençava beu en la cova;
 mudava's nova cada vestida, mas no costida
 punt per sa mans. Tant porca com era al llit,
 a tanta ma volia que ningú rentés i tenia plats i tassa
 especials que ningú hagués tocat ni rentat ni ~~rentat~~ el
 després de boca (torallís) i com que ella era incapaç de rentar
~~seu~~ ni aïssar res, quan tot el seu era massa brut,
 n'hi mudaven de nets. No es curava de res de la casa
 ni sabia les claus. En Canari li espanyava els calaixos
 de l'escriptori per veure si trobava diners i li robava
 tot el parament de casa, aringuda amb una tendrera.
 Ell s'acostava al mal dinar i al mal sopar. Ella
 que havia menjotegat a totes hores, no tenia gana
 a les hores usuals de fer-ho. ~~Seu~~ Amb tot això era super-
 ticiosa, si per cas hi havia un penjat més volia que com-
 pressin com ni fèssin i ella, ni en hores extraordinàries.

ries no tardava res, i li semblava que els altres ^{mal} ~~gessin i tinguessen~~. Ell feia cuinar metamen-
 tament pel·ls seus esclaus. Ella solament volia ^{manar} sol de
 paraula però estava impossibilitada per a dir el
 rem de casa i en la cambreta tenia foguer i olleta, prou
 bruts, i allí es col·locava sense cuiners. En llevava tard
 i dos o tres ^{hores} en pintar-se, com les mores ho usen.
 En llevava tard, anava a missa que estaven a mig ser-
 mó; quan es trobava amb les seves amigues es feien uns besers
 tan sorollosos que el predicador havia de parar el sermó.
 Així com anava tard a missa, també en sortia fins que
 la anellada (el soroll de claus) li indicava que havia
 de ^{l'abandonar} ~~sortir de~~ l'església. De vegades, prou li convenia, an-
 ar a Na Farfanya la banyadora i després del bany, vinga
 menjar coses delicades. — Mida de paper, ploma y tintor, que
 n'escrivia may ho sabé: per cas trobi tot en la peça.

que for ho nega, porfidieja, cridant braveja, puta
quiota; mar yo de tanta res mans sullades vin pros
vegades. Ella que era tan bruta que s'orinava al lit
hi deia an ell coses fortes: "Vos ja us pisan en la cavata; la
mostra gata vos ne portan; molt cavalcen: torten
la sella: ¿feu la sarracella o civet gambal? Sonan ta-
bal o cornamusa? També s'hi usa sonar laut, o lo
bellut de tripe, groch, de calçar groch, pué alt-lo
dret. Mostren-vos dret; Mostren-vos dret e tant man?
¿Per qué ploran? ¿Fan la mortalla? Can la muralla
Desembancan, sech, flach tornan: poden menjar: ja
toch, leuant & estoch vos canjen fulla; no pot l'agulla
cosir, qu'is rona. La civet de Roma hauria sentit, & de po-
vir tan gran error. Revenedor feu tal parell; un colt
tan bell alt com plangi ab un beçó chic, ~~cogant~~ ~~rech~~
cogant, flach, riendiu, avas, mesant menja ~~tonico~~,
caga roquies, pué vell capó, no emparavellades, milt con-

tallada, com yo poré, sé que faré." Aquella
dura, d'acostumar, no m'hi ~~feien~~ impressionaven. Va veure
si feia la herera en testament, però no ho prengué mai que
una figa, com que es pensava que yo morint ella fora
senyora, ~~va~~ i no calia per aquell ~~herera~~ herera. Aleshores
li robava tot ~~el que~~ ^{el que} era seu
gent, coure, tot allò que es podia. Va paorar les vetlles,
de jugar als naips, però no s'avenien per les trameses
manifestes d'ella. Veient el vent incurable, enfesta-
gat, va mudar d'estil, va un codicil del ^{ter} Carant
i revocant el testament; salvament ell va ^{posar} ar de-
pressa protest en cort ~~dona~~ al temps degut; com mai
li havia fet rebut del dot, li feu manar que hi ~~cor~~
respongués, ben intimat ab escriptura. Sa oradua no m'i-
gustà gens per això. Lo seu cas ple d'ampolletes, exen-
dalletes a burslets ab mil pols tot ho trengué i li pren-

No ornaments, habellaments, anels, penilles,
 beutilla, l'argenteria e pelleria que m'ho pagaren
 e m'ho pagaren tantost o tart; mas no lo quart del
 que costà fi: mas s'acosta a la raho: ^{con Penedis} cor endurrit, dur,
 enpedrit e pus malurada. Aconsellado, no sé per qui,
 molt lo hi grabi, ab larch cartell posam libell fort de
 de repudi ab prou gran studi articulat e prest prou,
 que era casada, d'altre oposada primer de mi e
 que ~~dormí~~ dormí ans aquell: ~~que~~ cert un cornell, ella
cornella, femene parella. Lo magnífich En Gauden
 rich lo del Soler, canonge ver, doctor legeste, gran
 canoniste, Oficial, tragué lo mal de casa mia? feren
 sa via. - Yo dellivrat, e desferat tret de gran fanch,
 romanguí franch. Cert, què m' tragués, si yo hi ja-
 gués, de mig d'infern, en l'ull un pern si m' ba-
 llava, més alegria no m' mostraria. Gran goig ha-

En Milà ~~fa~~ va fer un estudi important d'aquesta
primera part, donant-ne una idea clara. Nos-
tres per a no repetir els ~~trous~~ ^{trous} també triats per En
Milà i Fontanelsⁿ hem hagut de passar altres
fragmentos diferents, que no deixen d'esser molt
interessants com el que toca al notable poema
de l'En Jaume Prad.

qui com romangué d'aquell diable incom-
parable desobligat, poder entendre si volgués pen-
dre altra muller; com carceller pràctic me tenia
ma honoria; puys fou quitada e rescatada, yo reu-
nir. / - Segona part. Com volgué pendre beguin-
na.

Intentava complir un vot a Sant Jaume de Galícia i va
fer guardadora i recaptadora de tot lo seu a una be-
guina que la concebia de ser-li veu veïna, i per porta-
neïria al beginatge. Volia fer aviat el pelegrinatge
a Sant Jaume; dich-li: - "StoJaume ab molta cura,
sots tancadura, ho que us coman, al Sant Joan o de-
liol. Si Deu ho vol sere tornat" - Al migjorn era, passat
Bunyol e pús lo Sol fuy a Reguera i per bona stra-
na trobi gran festa, prou deshonesta. - Com sempre
que va de viatge li succeïssen coses estranyes, amb do-
nes. De la que passa a Reguera d'una que es fa passar per

[illegible]

Sobre'l Còr moltes altres hi feren plor, e plorant, una
 altra coblojant, ~~causa~~ en la creença que s'havia enterrat
 una dona jove, morta massa aviat. Feia riura veure
 que es tractava d'un jove que havia un dels marits que
 havia tingut mentre vivia, els hi pelaven la cara i el cap
 i el jove és encara viu. — Passí lo riu gros d'Aragó
 (l'Ebre) en Alagó desfilant una troça; i en Zaragoza
~~desfilant una troça~~: galant entri, descavalcat, al Sant
 Pilar, qual, quant ~~vivia~~ ^{morí} vivia Santa, ^{Maria} àngel obra-
 ren i ella la portaren per salvetat a la ciutat, on
 preycant l'apostol sant, més gent l'ol se convertí: —
 Se'n a l'~~estat~~ ^{veu} ~~hostal~~, hi havien dones engafanades i per
 ni tiora no s'hi ~~veu~~ practicaven furor ni fillos: les gene-
 roses allí es conforten els estrangers. — L'endemia varen
 treure una dona ^{de} que la pressió havia estat tres anys ^{tancada} ~~tancada~~

i va ~~tre~~ entretenir tres anys més la creació per què
pre es trobava en camí de família (prenys). A l'últim he
varen fer obrir el ventre i quatre madrina varen trobar
que no hi havia cap rastre, i ^{era prou} fou enforcada al Mercadal, però
di ^{fallat el dogal} també executaren les ~~mes~~ llevadores, per haver mort d'ant
que no havia rastre essent evident ~~essa~~ el contrari. Botegaren
l'infant no nat, i a por fi mataren a totes cinc
la mare i les llevadores. — Ans del partir ^{par-la} ~~part~~ d'un
cas miraculós. Una dona mora es queixava que el seu
marit no se la mirava. ~~Saber~~ Va comunicar aquest
fet al Raval a onoria que si prenia el Sagrament de
Sant Miquel faria que el marit la satisfés. Ella el
furtà i li porta, però el conserva. Tant el va descom
bolicar va trobar que s'havia transformat en ~~un~~ un
bell infant tot hermós i nu jaent. El Raval li
va ordenar que cremés el sagrari i l'infant i que ell seria pre-
sent a la crema. L'infant vida remeta il·la, i varen

provar una crema forta amb força quantitat de
peu carregada de resina amb el mateix resultat: l'infant
no es cremava. Alhora ella va comunicar el fet entre
dinari al Vicari major tot dient-li: "Renegaré de Mafern
met" i ho fa li explica el fet i li porta el "Infant". El
Bisbe, informat d'aquell miracle, mena al Vicari i el
~~Vicari~~ i el notari, disparam i comprobat el miracle es
ben professat amb molta assistència de sacerdots i poble.

En Zaragoza buida una borsa, tant atenció, strada
cercant tant atenció gran temps perdí. — Fuy a
Terol: de un fillol, hi fuy fuy amprat a ser compare
for la comare una noblesa gran compradora de Santa Mo
nica; una verónica d'or niellada, molt be smalta
da li viu als pits; gasts e vestits tots de bequina;
de la Reyina dona Vindant larós regnant. — Va cerca
la església i, trobada estigué en pau tot tota la
cerimònia durant. — Puy caminant e tornant deu
ria, e com viuria sense destorb dins en Sagorb, va

va recordar-se de la beata que, di' és tan bona com li
sembla i si' sab ferme com era convidada pot ésser la
pendria per companyona. L'home proposa i Déu disposa.
Quant va arribar a casa seva va trobar-se que la beguina
era tot el contrari del que pensava. Es confessava Marg
i sovint. De ~~la~~ vestimenta amb Marguerite faldes i de dintre una
va ben vestida. ^{Saint} ~~Ant~~ Margia unes horettes ^{ben històriques} amb tancadors
d'or i no sabia de lletres, però feia veure que ho entenia.
Entre capellans reia i em parlava dels sermons, des
criatures, trobant-se ~~de~~ ^{en} ~~ciutades~~ feu abortir i feu
sortir sacrement. Yo ^{an} ~~fuig~~ ~~info~~ ^{firmement} certificar.
Visitava els frares de Sant Francesc o els Agustins.
Els veïns li deien perquè sortia tan sovint de casa.
Donia malesa fals inculpan. Va sortir perquè no
Deu i vivin. Son beguinatge i beatus en mal fineren
e i repletaren: car quant foren vella deya's don-
zella tota devota: for alcarota d'un ~~vehina~~ vehina i

bona fabricina; fou acusat, sentenciad
i agotaren e bandedaren.

Tercera part. Com pre's viuda

En aquell any dos reverents, mossèn Company i el
pare d'En Remolins l'empraen. acabada la missa
fent-li propaganda d'una viuda i si la volen veure
~~en posen~~ seu sota la trona i ~~se~~ vol veure la vella,
ella fa temps que té trenta dos anys i es vidua,
ya esta probada i es confessa amb ^{un} noi altre. En ~~figura~~
El figurant Roig se n va sota la trona, la veu, com
versen, s'agraden i tracten de ~~casar~~ matrimoni.
En coneix que la viuda va enganyar a mossèn Com-
pany o mossèn ~~Remolins~~ ^{Company} va enganyar-lo a n'ell. ~~Deu~~
Deia en el llibre: "Segons que veig, cert mal e l'any

Vos me tractau, car retractau tot quan yo me
 si res deman, may se'n faren; vostres dines e quant
 teniu, de mi ~~tu~~ ho cobriu, mes no m'heu
 ni confiança sabes guardar; veig-vos tardar que no
 no m'heu; del que saben may me'n parlan, ni'm
 revelan vostres secrets. Cent mil retrats semblants
 me deya. — Pijor me feya en obrer, gests; en tot
 era malvada; mula folgada; mohina parda,
 trata d'albarda; mula de moro brava com toro,
 falsa, traydora. no sab tenir-se en sella. ~~no~~ la
 desagradava que parlessin d'anys ni que els comp-
 tessin, tenia el cap brucellat i el flast arrugat.
 Ella volia concebir i es procurava llevadores i met-
 jessa de Bígorra, tot Aragó, Ronelló, però mai va
 concebir per enver massa grassa, bevia ~~llet~~ lle-
 xiu i res. Mai en nomenava pel nom, com si fos got,
 duent mor, així en tractava. Si moria un de la

banda no es posava dol, en canvi per la
yo me m'havia; no volia que ~~embarcades~~ visqués de
menys amics de tota la vida. Si sortia, sempre
guerejaven d'ara turment. Feia grans ^{miseris} esclaus que
jo estimava i m'hi posava de sens. No podent-la
^{aguantant} resistir a casa, ^{vaig enviar} a una alqueria que hi fe-
nia bany i on el metge era excellent, sihi esti-
gué un any, que per mi va ésser de pau. Quan
va tornar. Ara ^{si} que es trobava en estat interessant
i ~~era~~ pendre una dida i tot, fent carcar totes les
portes, les dones falses va ésser la dida que parí
la criatura. Adhuc batejaren i es feu gran festa.
El vic tot li donaren la mamella - Amb i va morir.
Alhora tot eren crits de les falses dones. En sabés
pel barri, el cas de l'infanticidi, que unes llevadores
cridades ~~regonegueren~~ ^{que li havien fet el mal}. Amb la gran
dòria tot els veïns es despendon i acen-

Liren a la casa i esbombaren la fatal nova,
 Envergonjada i perseguida per l'Inquiridor,
 nador la prenguessen fugí de casa, jamay menja,
 any se penjà desesperada; puys despenjada
 jom de cap d'any, jom de mal guany fora sagrat
~~per soterrar~~ ~~notat~~ soterrat; aquell son cos haja
 mal ~~de~~ por. Per tant abis restí confus ab
 prou vergonya per la llur ronya a embaras,
 pel fort agras que elles menjaren a mi
 restaren les dents mizades e descalçades
 injustament.

4ª Quarta
~~Quarta~~ part. - De monger.

N'hi s'aconsola aviat i pens tornar-se ^{a casar} per quarta. ^{vagant}
 i va parlar una tia ^{d'ella} va intervenir d'una criada d'no-
 nester. Era xiqueta i va esser novícia, l'abadessa in-
 tenció ~~en os~~ s'entia a que professés pero ella no va voler
 entrar monja per esser massa jove (una vintena d'anys).

Lo jorn de festa de sant Antoni fíu matrimoni.
 — La noia vull dir tot per menut com fuy ve-
 nut e rebutjat. # Deu m'ha castigat per haver
 havia, als no sabia: no parfarat, e despendar e con-
 fets de monjes, poms, taronges i pomes, limons, codonys,
 torrons e llepolies: les prothories penderies, aigues, ra-
 mats, perfums, pòrets, cordons, frangetes, trenes,
 bossetas, flochs, ~~bossetas~~, ~~per~~ agullers. — Del que mu-
 llers deuen haaver, sentir, saber, bondats, virtuts,
 sollicituts, establir e mesurar, guardar, fornir,
 tallar, curir, de mans d'afersa, honrar, cobrir,
 amar, servir, en tot complaire, may descomplaire,
 prest obeyr, secret tenir gens no intenia, passar
 lo jorn sense fer be i may pus sabé de recitar. —
 Sab veu si en con e a quant me nou tanta flors
 e tal anollia. Tot ho guanyà quant s'emprenyà
 e paré fill, un gra de mill l'a migra la cara,
 puy foy portera, vinda vinda l'eterna, digue pre-

+ no dependant amb tot ventant

gant - « D'aquest infant que em ha deu dat p[er] la
bondat si es tu dida, puys est fornida de let tant
bona ». Ell va restar tathi parat de la resposta que li
feu ~~per~~ va esser tan crua: « No pens que bega, dis ab grans
crits, let dels meus pits: yo novengana, no pellicana,
plaxa vull pendre, no'm vull despendre, no'm despen-
dre los pits ~~de~~ nafar, per al fill dar la sanch del
còs; mès am repòs: no só serrana ni mortelana, ni
deu treball: huy ab bon rall sou exit abte; hajan reap-
te de let estranya ». Li proposa per dida una alena-
ya molt potent que ha parit filla: « Si vos rebreu yo Va-
lletas, e que guastau aquest mon còs, e tanta plor
~~tota~~ tota la nit e cague d'let, p[er] als costals, a mi
no'm plaxa i puys sou potent, nian content que yo no per-
ruxca? ». - A n'ell s'ali regirava l'enteniment, derivant
roig, groc, el goig se li muda en ira. En ^{po} temps men-
s va fer-se senyora. Cert tal li feu mon fill per ella,
primer, en apres gata que sos fills menja. Comença
a mudar de dides; una dorm massa, l'altra tenia

la Met massa grana, ~~la~~ blava, cerosa, aigrosa,
 cobrussa. Ni hagué una que era bona que solament
 jant, all i foimatge vivia sana, de tant potatge havia criat^{sang}
 el seu fill d'abans; ^{la seva dona} ~~ella~~ amb esmorzar, beure, resolt,
 muscats, formatges frescs, li feia tastar vins fins li va
 retirar la bona Met. La pobre criatura patia d'asma,
 barretes, epilepsia, ~~mai~~ i mai dormia, bocatge,
~~mai dormia~~ i, per males coses se va morir. Ella'l
 matà i l'aplatà dejus la terra. Ella s'aferria
 a tots los sants, plega a ~~totes~~ les mans, toronas
 a Deu; com ella's ven del fill partida e avorri-
 da de mi tan fort, a son gran tort ella's coneix,
 que be'n meret; per culpa sua, suor de mort,
 no pren conort; "Mon fillot, si de ma let ya
 natural e maternal l'hagués nodrit cert es podria
 ell ja no fora" - Fort, entrengora de si mateixa.
 Del fill se deva ~~ver~~ ^{ver} mi se gira, callant se gira, callant
 sospira, no dir ~~no'm~~ ^{no'm} gosa? tot li fa nosa, prem-la

gran barba, grates a rassa hon no li per
 tot li ve en cru. - Après plorava, alt endechava;
 ves les cremades, velles dampnades, monges cerrades,
 mal conselleres, tant mas desvien les que s'ho fien;
 « Ell fora viu, males les viu, ~~may~~ ja conegudes yo ni
 cregudes may les hagués; aví plagués Deu benedict.
 - Yo pare trist desconsolat e tribulat, oyent son
 Plans e contemplant sa passió' haguí gran d'ella;
 de quic's querella volguí sentir: e sens mentir
 m'ho contà tot de mot a mot, larclell rakhont e
 blasonant ~~m'ho~~ la sua escola: - « Com bestiola, dir, en
 tremada han engenada a mi na trista ». Segueis
 ven les costums de la monges males. No em interessen
 gens fins que li donen consells de pendre-li poca cos
 al vell per a portar-les al convent. L'altra que avorpleguí
 li demana que reculli or que ja sab que el trobarà et dea que
~~passa~~ voldrà; L'abadessa li diu que es fingent, malat-

Ha i li indica els ingredients que ha de tirar
 l'orinal; en fi l'altre li diu directament que si el vol
 que allesti ^{li un altre} que no s'el cregui i que cregui dides. L'altre
 li escriu que és hora que es mori el Roig tot o que an
 conseqüència que li fassi testament o codicil al seu favor.
 Diu l'autor que des de formaldia va esser adobant
 en el convent. Una altra que fou en camí de fon
 milia ~~et~~ la seva voluptat li dona per beure vi, com un
 desig vi novell, beure per tema. Ple de verema
 era el trull al major bull e fortalea, sense peres
 ella hi muntà: ~~beu~~ ~~beu~~ ~~aparta~~ fonda la brisa
 be n'aparta; pens ne begué e romangué; lo cap fi
 cat, d'hent apartat la brisa havia; lo cor tenia
 sobre la vora: morí en mala hora de molt honrada,
 massa soptada no sparà el part. Yo resti farr,
 enfastijat, ben enutjat; ja amortulband, en la vesprà
 da fin la portaren ^{al} soterraren al monestir; de
 dol vestit no me ^{mai} poch me ^{en} dolgué.
 Està be l'epigrama general perquè De monges perquè enticta en general.

Terceer libre.

Primera part: de la lico' de Salarno.

(¹⁰⁰⁰⁰⁰6375 - 9961) to ~~6375~~

[illegible]

gors ~~que~~ com si encara no m'hagués sofert ^{mai}
 Et ~~no~~ ^{em} incorporat quan sent una ven feta que li diu: O
 bon cansat, vell amansit, ^{empegnit} vell envellit, entor mat
 dies! Jo crech que sies apoderat per filles d'Eva; des-
 pertat, lava, no hages por, obre't tan cor e les orelles; grans
 caramelles non estes tues i coud que sues, puy variegues e tot
 vaneges: ara plorant, conte membranes deli improprie de e
 vituperis, hontes, despit, ~~te~~ quals has sentit en lo passat:
 vell acabat, tu t'ho volguist, car si creguist les sant
 am nostre, ara gran vostre apostol Pau: -- ara
 te vol, ara t'en do, i tu mimyoreges. Al mon no hia
 hai done complida e provehida de savies, virtuts, bones
 e de seny clar i ja pots cercar car no m'hi hia. Si pu
 parir, puy fills no tens, dius que la prengi a qui Aassagna
 que criatura d'ella venran? E si m'hi ~~hagués~~ ^{hagués} car, filles o fills,
 ofren putils tem misericordien e may haviem eda complida
 durant ta vida: los lurs tudos e curadors pondran ^{per}
 per gaudir, fer i has herens de tos arreus: e ta muller

marit certen ton enemich, ton enemich si et
aquell pendrà; e n pagaria lo dot e creix; ~~bon~~ ^{bon} ~~feia~~. Tant bon es mort, alguns es poden d'acord per
raquejar la casa i quan es presenta ^{el notari} a fer l'inventari
troba poca cosa o alguns cofres mig buits i encara
de coses de poca valor. — Jo jo morré Salomó rey,
d'antiga ley gran sabidor, Rey e senyor, molt rich,
potent; en mon jovent mullers prengui, yo n
replegui fins en setentes e ben trescentes, drudes,
amigues, ~~enigues~~, mil enemigues. Les grans don-
^{per} de fornir tant llets, damant joells, tapicaries i sempre
m'apuroaven amb oraris de noves de tanta dones. Per tanta
malicia Noé va avaririnar al Diluvi. Quantes
ciutats han estat destruides per culpa de les dones:
Gran Ninivé per ço caygué, Colach; Sidonia; Tir,
Babilonia, ~~Troia~~ Troia, Sodoma, Cartayna,
Roma, la gran Sagont, han resta i resta el mont an-
tich Mont vent, aquell de cert qui s'heu tot tal

mal per Anibal, huy é. Morvedre; no spere, ~~mal~~
pur en crepansa Calix, Siguener, quats en ~~Calix~~
penderen bella e gran potencia; la vella València per
inculpada d'incontinencia; l'altra València dita vella, ~~la~~
gran e gallarda, tant pur antiga quant gran amiga dels vells
romans; lurs capitans M. Aquilino, Q. Valentino, Quinto
Sertori, grans del Pretori, quant hi vingeren franca la
feran; may cem pagava quant donava lo lurs Senat;
girant lurs estat regnant los Gots, may muda' vots ni
ni senyoria; may com dormia regne de mit Taulfus
dit lurs rey mata; ni s'ribellà com Barcelona, dins
^{Gerona} ~~en~~ Barba regnant, rey coronat, altre dit Pol, no fon
hu sol, car altre u feu En Berenguer, cognom Oller,
rey per el pres, ne feu quartés; lo Pol fon grech. —
Parla de Rodrigo Cit Diegues dit Campeador, de Jaume l'
fo reu d'Aragó que la pollà, de l'intent fracassar
del rei de Castella, de Sant Vicent, per haver-se sabut
defendar el rei en Pere, que l'alt cel prospere per que

va enfrangir València. R. Tracta que el dona
bandera barrada d'Arago. Vermells bastons sobre el
contorn d'or coronat hon est tu mat e te son statge
lo ten linatge d'antich solar. Tot això com entusias-
me amb el qual ~~En Jaume Roig~~ parla de València.

En Jaume Roig es posat en boca de Salomó, així man-
taire com per la passada històrica que arribem d'època
tar. — En Jaume Roig, per boca de Salomó, les dones tenen
la culpa de tot, feren adorar el bachel d'or, en temps
de Moysès, pera poder per forces ~~per~~ despeses en llur
vestir; com els pintors habillaven les escenes de l'Antic
i del Nou testament com des del segle XV; En Jaume
Roig parla el mateix de les dones de l'antiquitat com
les del seu temps. En posarem un fragment notable: "To-
lur guma, ley, art e manya, política, strange, hipoc-
resia e roncacia te vull mostrar e declarar com
en semblances: per llurs usances aní dureses, e tan per-

verres, ~~et~~ obres, e marxes, son alimange
 serp tortuosa ~~et~~ son e rabiosa, mona, ginetà, talp, or-
 nella, mungol, putiput, gall, cutibut, aranga ab tela,
 tuba, mustela, vespa, alacra, rabios ca, la sangi-
 nera e vermenera, mosca e grill; lebra, conill, drach
 calçatris, vivra tir basalis, vivra parida e cantarida,
 la onra parda e leoparda, loba, leona, la exuagona;
 son lop de mar e lo peis mular, drach e balena,
 polp e serena, de milà coha a qui la loba: la llur
 bella, mes de noblea son bellmarí, lo llur verí oye no
 els plan; si no exoltan qualservol d'elles, dir man-
 veller e gran labors del llur bell cos, com papagay de
 lengua jinga, diu-se tartuga, jamay ofen, re mo
 depen, ni beu ni tanta com nostra loba en vert no's po-
 ra, com mariposa de L'ayre viu, vellant re diu grua,
 gall, oca, curora loca, cadella amiga sirgant forniga,
 simple coloma llisa de ploma e sense fella: mo's pa-

ra pel com de sí calha, o sí -, buralla fals a llover
e mal mesclar, nunca se'm cansa: més son balansa de
carnicer & de barquer retorçant rem, son munts de fem, si
gens se muden, olen e puden: cabata strata que par ben
feta al mirador, e fa dolor a ulls de poll al peu del foll:
corrents atregre, ludries, rebres, hon ho ni bell sino la
pell, als no s'hi troba: de pelleis roba a grans, chiches
cosor, a tots serveisen: mas prest se 'sqveren: son
roci sart, car rols a part giren la squire: per prest
que 'l fure, si hom no 'l malha o no 'l treballa, pre-
nem rovell: son oripells e brut estangs; portes de bany
e de rin tires, son cantimplors, grumys poliger, ubertes
ciges, pintat carner, sens centener son la moderna
e joch fleia per cago fet, fir cascun tret fora 'l tener,
sem cap carrer o al guach: e sem fons loch, e brolla-
dor, de voladors vidres d'ampolles, grosses bambols,
de mol cabò, fum de carbó, d'aguita ploma, cascada poma,
ram de Taverner, bugdes d'esterne, res no retenen, pedra al
cor tener com les esponges, torbats relonges per roder.

cordes, sonen discordes; son contrapès, faltant a par
 de la romana. Donchs, qu'els comans qualsevol fe-
 nin secret, pert com Sansó sa qüestió; trenta man-
 tells als jovecells sos companys ans de ser jorns hach
 a pagar; s'aygua stogar vol en cistella; en borsa
 vella s'en tancadós en boques dos met son cabal; fets
 en lo foch sal, foch en bombardas; mitx jorn no s'tarda
 paria m'han fet Artur trompeta e companys, per
 lo canton crida real, e general publica ven del se-
 cret sen. — Lo Redemptor al que'm Tabor poch fer
 secret, no feu pertret dones vingueren, de res no
 vissen; mas lo mati quant ell vortí resuscitar de
 vas tances e moniment, com prestament a ell plagnis
 tost se sabí tota la gent, primerament a dones que
 se volch mostrar si any del dia; car be sabia tost
 correnen e u preycarien ne no temen publicament
 — Joan parlant de negres bodes, qual ab Herodes feu va
 cunyada, poch d'enyada per sa doctrina, feu que Herodine

(personatges reals)

lo fer matar, lo cap Tallan als seus donzels. —
 consells na mor de fam com feu Adam, e vol cercar e
 creu trobar en l'era espigues, en lo cap figure, rayons
 e peres en les figueres, en l'arbre sec en loch sembrat,
 frumta rosada de mar salada. — — Bella parlara ~~Rebeca~~
 to y consellera ~~Rebeca~~ sola, com feu casca a Jacob fill de
 de hum conill o cabridet fer-ne boet, ab que engana pare
 y germa. — — Qui haver d'elles consol quant es malalt
 fara bon salt del lit al val: mostrant solas e gran amor,
 e tot color de molta cura, sense cura de brou premsats
 e destilats ab en ampolletes, solits d'olletes, solits d'olletes
~~d'olletes~~, celiandrats e molt picats. — — Quant se apollen.
 han parit, volen el lit enortinar e ben parat. — Si de deba
 algun poch tenen, tantost hi venen metge y madrina. — — Donchs
 qui no s'equiva tenir les naus ab semblants coques, naus, Caravels,
 seus rems ^{qui} velen, certa, Govern en foc d'infern, qui s'volch calfar
 dins en lo far pop Mongibell, l'Estrangol vell volcan fumit ne fugia
 fugir a vela plena de tal serena amertadora a tot espanten. — —
 Inacer, ni l'natural a monstrosos ~~no s'volch~~ per ventura

horrible, quant d'han horrible, extremament. — D'aquí
davant tan solament anomenarem els noms dels personatges.
Com pot suposar-se tots dones defrauden i sempre s'encen
del mateix pecat en termes cruels. Els anomenarem
amb el mateix ordre en que els posa Jacme Roig:
Lot ja vellat; lo prohom Judas; Averrois;
Na Maria de Montpeller, muller del rey En Pere; Na
Sarrasin; Na Nohemi; Ruth sa mola; hgué En
Obet; la moga Agar; els germans de Godofre dit
Bollo foren sigurs; una maldada reyna fada deya de
Uthalie; i En Na Tomar no feu matar lo gran rey En
No menys pecat feu a després Na Leonor reyna Chiprons duca de
Gandia dins Farragosta; una en Castella reyna vella, mare
del rey. — i En Alexandre (p. 156). — En Calalunga (p. 157). —
Caliste papa vestit d'apodolat (p. 158). —

Segona part (de l'espí de Salomó)

^{Briz}
Jaume (Salomó), compara el vell corp amb l'alguí,
mista i amb el jugador, ~~com aquests~~ ^{que} Tu poses vell,
larcinós, porfidios, ayt-u farar; no-t faltaràs bufar al
foch; escach per roch tem ab la dona, sur mat te
dona, puys soriguer te rabe^m far a no-t conexas;
yo-t prech que dexes, may puste jugar ab tals fexugues.
— Si may te ~~tentat~~ ^{tentat} la lur emprenta tan afanta-
da e reprimada, per ta defensa dins ^{que} ~~que~~ pensa
venides llents no tener dents, alçofollades d'ulls
apollades, per l'emblanquin pender l'oyr, e l'odorar,
per l'engofrat, al cap gran, banyes dins han mi-
granges; ven-le barba brodada e divisada, coha
tallada, crencha calada fins a les celles; si-t
paren belles ab tals ufanes; no te n'enganes levats
les robes, lava t's da cara ab aygua clara; fora t's ta-
pins, mira que tins: un vell monet o cerronet, tot ~~cap~~ ^{cap} en

mar. Donchs no t'implames per lurs pintures
 ni brodatures, ni'm faxes ^{deus} ~~deus~~ com los juchs
 nostres antics: ~~nostres~~ ~~educh~~: dels arrens richs,
 d'elles tan bells, collars, anells, el'or los foneren,
 un Deu se'm feren, idolatbaren, bona adoraren;
 tu no adores res alcandores, ni las lligaces per res en-
 races ni ~~pel lligaca~~ luent pell, menys ~~que~~ ~~pel~~ revell
 no te'm tribules; ni t'acumules idolatries per franges-
 ries de quantes son, ni pe'l pregon ni pe'l de fora. —
 En haver dibuixat els defectes de la dona tal com és, li
 dona un consell per a reprimir la carnalitat: "De sarments lit
 e d'agnus cast fornix ton trast, e d'un cantal te fes
 capcat, l'ancols d'ortigues ab que t, abrigues, muller
 de neu com Francesch fen (Sant Francesch d'assis). Vet-
 la, treballa, puja, devalla fins que t'emig. Com Joseph
^{usa} ~~ting~~ ~~lo~~ baany, res circun ^{ans} i sagnies dues, fes sovint mes
 en ans del past, per viure cast la disciplina e com te dines

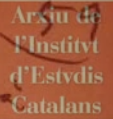
pa y aygua use, pa y aygua usa, fins ve referir
 e ben vinagre, lo menjar magre sol per la vida
 ab certa mida abasta ans poch que massa, carn
 sense grana, let e los ous, potatges, brou, lo ~~magre~~
 lo menjar blanc fan molta ranch e fanch: fan molta
 ranch; donchs molt sement e moviment, legums
 fumosos son e ventosos ~~per~~ ^{per} l'aygua e la torata ~~ventosa~~
 tose ventositats, dintre recluses, les cominuses fan
 tost inflar, dragar, sonar; donchs carn, legums,
 ni los perfums per que conciten apetits no n'usen gu-
 re, mas ab drayre ta carn castiga. ~~Dintre recluses~~
~~ten cominuses~~ fan ~~tost~~ inflar com enemiga porta en lo
 bon plancha de plom, cercal be stret de ferro fret en
 los ronyons, mulla els botons en aygua feda; ap's re-
 feda tal moviment; rabi ronyons; la carn traydora de
 l'hom discret ab se retret deu cominur e dominar e
 ben regir e deu fugir; no sol pensar; mas somnar
 avinentes: l'equet e tea si de chick foch, e apoch apoch

Lo fess matar, lo cap tallar als seus donzells,
Lo cavaller Jordi guerrer cuyda avançar per defensar
del rey la filla dintre la illa hon era 'l drach; tal
premi n'hach; molt poch après ell ne fon pres e fort
batur dins en Barut, fon escurchat, per mig serrat. —

Donchs qui no s'quina ferir ~~les roques~~ ab semblants coses,
naus, caravelas, sens remos e veles, carta, govern; en
foch d'infern qui's vol calfar dins en lo for prop
Mongibell l'Estramgol vell volcam fumós; en Port
Fangós; platja romana, valenciana, hon hauríem
ferre en que s'aferre, no's pot trobar, qui hi vol ca-
lar ni ~~se~~ vol sorgir; fugir, fugir, a veles plenes de
tals serenex encortades, falses cantades; a tot, encanten-
qui no s'expanten del lur moral, perquè 'l coral lur a-
moros, mal desceus qu'it pondeu i sovint guareix n'ell
natural e menstrual li fan bein beure; Go't ben creu-

2. encén molt gran: Qui ho gran dan pot
 qual feu Thamar se feu Amon! Cest atrator per fer-
 matat. Vol causar-se per a tenir ~~una~~ successió, ignora si,
 per culpa d'ell, que és tan vellardat, no en vindrà; ~~no~~
 hi tocarà sofria ~~mol~~ ^{ets quatre} més que amb ~~els~~ ^{els} ~~matrimonis~~
 que ha tingut.

Li vol mostrar la perfecció de la Mare de Deu. Aquesta
 és una de les parts més ben trobades de la Bíblia
 de Salomó; des de les maravells fins a la fi de la
 segona i més endavant. Donc Rm Chatan va veri-
 ficar totes les citacions bíbliques que fa, les que a-
 parenten més encobertes i amagades que ni amb ~~la~~
 l'auxilli del ^{menut de les} Concordàncies ~~de~~ de la Bíblia
~~cap~~ qualsevol altre que ~~no~~ no fos el canonge ~~de~~
 no hauria estat tan afortunat. Nosaltres ens i sta-
 de comentar ni posar fragments pel que fa a l'e-
 logi de la Mare de Deu que en L. Rois: "Les ma-
 ravelles, virtuts, honors, premis d'una sda..."

Vegem el Comentari d'En Chabàs al Comentari al
(pp. 316-343) així com el text i la traducció al castellà
feta pel canonge Chabàs Lahory de la Verge Maria per Mestre
Jacme Roig. Traducció d'En Roch Chabàs, canonge
de la Sen de Valencia. - Barcelona, Tip. "L'Avenc", 22,
Ronda de l'Universitat, 20.-1904. Veure també Ribelles -
Bibliografia Valenciana, II, 562-3. - En la traducció es-
mentada ademés del llarg fragment del llibre tercer
el fragment marit del llibre quart. - Dn. Anton Palanca i
Roca, el malagranat autor dramàtic i amic que fou, s'hauria
ensajat en fer la traducció en vers castellà, quan la mort
el va sorprendre ~~quan~~ que no n'havia compost cent cirquant
versos. (Vegem ed. Chabàs, quatre publicats (p. 389)).

Tercera part.

"Donchs si be scottes Lleva'ls ulls alt, fes un gran
ralt, surt ab bell tranch, i d'aquies fanch hum jans
mullat, de rants mullat. timzes e ronzza; tu sen ver -

gonya en la fangar ple d'albaror me pa
 jagues, ab altres plaques prou serinoses e dolor
 roses, e no les sentes; perquè les ames, e no te in da-
 mer, ~~sont~~ ~~placens~~ ni ~~tes~~ ~~escures~~ ~~ans~~ ~~les~~ ~~escures~~, pe-
 bra tens vera alma y cor, qu'era estidiaria gloria vana,
 tens interior ~~per~~ avaricia, groch tens ~~cor~~, tens he-
 reu, bestial furia de gran luxuria, frenetiquesa
 ira, brava, folia furor, d'alei pudor tens
 de golaeca, tens mala traça tens de enveja, ulce-
 ra e corrosiva de vida t'priv, partiti quea
 tens de pereca: talis distrasies e chachechies, lan-
 gos magudes, si t'hi ajudes poras curar, si vols
 cercar devotament e humilment la medecina vera,
 divina. — Don verdsader qui n'ha poder, si tu li
 supliques e li repliques ell t'oïrà e guarirà.
 Li has dir: "Sanyor, merce", El que va curar ~~te~~
 Hebroso, ees, solda mentre se li adrecin amb ~~de~~

CONTINUÏC. Va perdonar la Magdalena i Dina
el ^{bon eladre, el cantori} que ~~era~~ ^{era} fuesen del Paradís. Crist, al cel muntat,
és per això que és redemptor i salvador, és per oyr,
guardar i perdonar i justificar lo pecador; cridant:
- « senyor », si hi vols venir pot-te guardar, si molt lo
presques, e no el tanegues d'ell despitant e blasfemant
com foll heretge; ell és rich metge, aromatarí a unguen-
tari « cirurgia », de quant ell fa may ne pren res, Deu
or may pres ni vol gran paguer, vol les plagues,
li manifestes, les deshonestes e praves obres vol li
descobren e les confessen, a ell t'endrocs, d'ell vol
confies. — Pren consell de Sant Silvestre, de Elisen, —
devant d'on seuy, mala cadira; Suat, fuit e tira,
purs no t'hi sigues, ¿ Per que t'obligues, ab nen,
e pluges or guardas targes per les montanyes? ^{per} ~~per~~ ^{per}
A'hi banyes ^{en} aqua ros: roses a flors, chavells, yessia,
y creus cullir quant enollas porch engrassat
jam en la fancha. Deu t'ha fet franch e net a llibert,

62
en lo desert te far catin; fuig de Deu viu, deixa
ton creador Omnipotent.». - Deu, com de mal de la
que més glotes que la mar; més que els cots del riu
Xauquer ni d'Ebre. «Fuig de mal lloch, pus no hi atures,
al peu com l'or, com fenix mor, ja home vell, ~~santa~~
com serp de pell, àguila vella te rendella, muda
de viure tan deua lo siur tan oïós e pereós!»
dels ~~deu~~ tan rics pare e bona mare han presa
la lleu part. Preca, partiu, ~~per~~ querat fassit set anys
pastor fent la vida de pastor. Li aconsella tres
vegades ~~sa~~ la vida d'altra. Si es tan vell que amb
paren feines pot tenir la ploma als dits ni pot seure
ni es pot moure del llit, com enar que li fassi aconse-
llar per l'intermès de Salomon una vida tan
dura de moviment. «Per «Per drat l'aurar a fer quan-
ret e bon explet l'ànima e cos» podrís millorar la
teua salud i viure més temps del que ~~contes~~ comptes.

Si Adam no fou començador de l'humana linatge
 i haurien engendrat Ewauu ni Abram ni Isaac
 Zacarias ni ho fou que tot m' Jesús. "L'omnipotent
 Jesús per bona ver no hach muller; i si n' for tengut
 ni haguera hagut: nunca parer, donchs may tindrà la
 ley aquesta. Ell en la festa fou començat del tan amat co-
 sin germà, e li confirmà lo matrimoni, mas ell mai
 no volgué mai casar-se. L'engendrar es cosa
 voluntaria. Una orereta no fa estiu. En topia-
 rem algun fragment final interessant sobre la presen-
 dent qüestió: "Car matrimoni no es sospitós testimoni
 no sospitós, ans prou duplo; inducció presump-
 cio es de bondat seguretat no m' porta gens, car
 molts gens fills d'altri catem, com donchs rien no
 molt amades, mas comportades per ser ayres, com les
 gallines que tot ho sullen hon se recullen per tant
 ous pondre. Mas vull respondre al argument, ^{generalment} perquè
 les dones formà Den bones: bondat alguna (gira)

tots la comuna, si i voten tenen alguna
 d'elles se prenen alguna part; les més a part
 ben lluny s'arrullen a la's despullen de si
 la lander (cartells 63)

Amb prudència i caritat si has menester d'alguna cosa,
dirigir-se primerament a tu primer, després ^{als parents} als parents, després als
parents seus, si coneixes que son pobres, en acabat als veïns,
als pelegrins y als pobres que capten els pots
donar pa, vi i llit, els malalts guarir i soterrar
els morts. Si fas tan bones obres, en lloc de les ma-
les que has fet fins ara, es més probable que obtinguis
bona recompensa en la glòria que no pas amb
les que has fet fins ara fa poc pel teu pro-
pi divertiment i fruïció. — Et' instrument
lo qual descriu l'any Davin en son Psalteri, ha
nombratiu, fet de deu cordes; fet que't recorda
als harmonia e melodia totstemp sonar, la corda
sirena i novena representen a ponent dones frons
dolors; deus-les totes, estranya parenta, abominable,
es el camí de mà esquerra, l'oració t'hi podrà ajin-
per a sortir-ne, es el camí que mena de a l'infern.
Gira'l govern, ferna la base timons de mira sovint,

brúola, vent, compass e carta, d'ensulh i t'aparta
 de naufragar e d'encallar: mira l'estela, guarda la
 vela muda la vela, guarda el mudar, cala primer com
 fa el nàu per ben atencat; humilitat servea man
 dreto ~~qui de vida a vida~~ ver via strata qui du
 a vida del te complida, pren abt ta creu iras pus
 fren, lo menys ferat may fon errat: deca el real,
 tira a l'hostat d'aquella intraga berge sem brega
 humil, cortesa, sabent, entesa, ab gran mesura
 del hostes cura, may se m'enganya, aquí tan
 bona Platura i casi segura placent e rica, lo
 bordo hi fica, ~~per hi estada~~ fer hi mallada,
 pre hi posada, be t'hi valleja, fort t'hi ormeja e ta in
 breuella, - Cartes cancella, de ta encortada, lexa
 sposada; novia abominga, aci reclina, nuller depra
 aci encorre, dondes encorre, aci recorre, vundes ayra
 aquesta t'gira, monges esquiva ab esta t'priva, bentes
 fuig aci con fuig, vergens begines lexa ab esta

ab esta fexa i vergens rebuixa ver esta puja
~~joven~~, jovers crida i nellen vomita, bella
~~no missa~~, bella, ~~no in vejes~~, ~~joven crida~~, bella
~~vomita~~, no nires ~~leges~~, totes bandeja, totes mure
ja, d'elles te clama esta reclama, esta servis, esta
seguris, esta sol ama: ~~esta sol ama~~: ton cor
enflama en molta amor, ab ^{gran} ~~tan~~ amor, i tanta
y humil a no par servir la honoraras? — Ella
ofereix el "pa rescaldat", i Jesus, desde la mont-
nya dona "pa de virtut, pa de vida, pa angelicat,
pa divinal forment candel; pus alt del cel es de-
vallat, ^{l'ha} humilitat del cel l'ha tret, en Nazaret
mort e cernut, pastat, fengut dins en Betlem, la-
tal ubert buydat, com aquell pa qu'en Lleida
~~esta~~ i all'i' cogne e no m prengue, com l'haque
cuyt, puja, ne fruyt. — — Ben vallejat, embor-
aigat com for mester, obrari celler, barre, alius.

premsa, Trull, cup e nous varcells. Far nous
 novells, altres logia al que plantà mallot novell,
 del celler que derroca fragità lo vell que hi era
 per lo que feren, instant arren fins al heren per l'ur
 malícia, per avaricia, lo frans e logres; e perquè so-
 logres ab nores dues totes ser crues, denominats, bram
 animals, de mal e laig e fer meneig, experiència ne
 fa sciència e bastant nova e bastant prova. -- La vinya
 nova pur ver esgleya que de nou feya. -- Tracta forja
 de la Passió i mort de Jesús, diu molt llarga i ab-
 rada, amb digressions sobre Pons Pilat i altres conside-
 racions sobre la mort, resurrecció a la gloria per a
 des d'allí, recompensar els bons i castigar als do-
 lents tant estricta justícia, acaba així: *Et Mox*
~~responderet ad argumentum generalment, per que la~~
~~donec, sponga Deu bones: donat alguna sol en comuna~~
~~bona i voler tenen alguna part, les més apart~~
~~ben lluny d'arrullen e la despullen de si la lansen.~~

67
pa consagrar, pa enformat, pa curar e bla, puy per
sa mà has a sopar, la deus pregar sia contenta
tú entres dins. - Mentre temps lins de roba muda,
a la saluda tots temps ab Ave, pregant te l'ave
los teus delictes.

Llibre tercer ... Quarta part.

"Per tanti conflictes com son en tí, yo importi
e transformar ben informar de so tramà, e ja d'uy
més s'acosta l'alba, la lengua balba a quencun
dir e contradir, a mi responde e tremolar; aconse-
lar te vull un tant." Primer de tot que abandonis
les dones, que no et torbin ni t'entelen la voluntat.
Pensa que els ulls i el sang a tu gran edat la natus
i el sang no pots reprendre-les. Ja sab que per Dén
ova enen dir: "Multiplien, augmenten i omplen la terra".

Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans
ESTVDIS
Catalans
MCMVII

.- Les que s'atansen per qualque de tots ells a estimar-los hauran tant presades en gran nombre, l'homa tort Rey entre 'els rechs, per alguns les hi mencionades, perpetrades per longa fama; d'aquestes amo lo que han de bo, no tot lo so que'm fa la gent, mas solament sola virtut. - La fortitut de Na Judith, d'Esther te diex la complacencia, per sapienza Rebecca mira " de Sarra tria o Sarrahí qui requeri Abram tocar la mossa Agar fidelitat, humilitat molt gran de Lia, la parleria y bell estil d'Abigail, Dal-bora tria sol prophecia, Raab celant, lo claufficant, al poly Isabel, amant Rachel, viudatge d'Anna, de Na Susanna preu continencia, la penitencia de Magdalena; de L'altra Elena peregrinatge, hospitalatge dels pobres, zel de Isabel reyna com tessa, e menorera, de Cothenna, Tecla, Martina, Anastasia, Agnes, Lucia, virginitat ab caritat de fe martiri, sam crepturi les pots amar, ben afamar e ben voler, Dñ ab pler sol les virtuts. -

y) Sollicituts de dones vives te prech esquivar
 els te deportes de semblants morters legint les
 car han seguida de qualque pas sem contraper la bon
 na via de qui t'envia, per despar e satisfar tot
 argument e pensaments: l'era disputa e no refuta
 los consells meus, cent si no t'he creus, vivas penar,
 morras damnat: la testa calba puys es ja d'alba
 volrà dormir, vull-me'n partir, començant a Deu

Acabament de la llibre d'Alonso
Llibre Tercera, Quarta part.

Zacheu pujat en arbre, creu pot veure Deu:
 desús la crida e s'hi convide ab ell ~~estat~~ restar,
 ensemps menjar; si no se recusa ni se'n excusa
 per haver pres de nou muller, es convidat, assegurat
 no dubta entrar en l'alt sopar celestial, si suspiciat roba
 polida porta vestida qui mal ^{robar} ~~sopar~~ en casa men-
 blant cenar, pres en cadena sera lligat, d'imperden-
 cat en la foguera. — Donchs la usera qui te'l re-
 tret sagell secret, de dia clau del pa, com dit es ja, pa

Quart Llibre. De envinadat (1544-1615)

Primera part. Com ordenà sa vida ~~fora~~.

[Peregrinatge a convents i monestirs]

«Pays que sa^{va} [de Salomó] ja no senti, de fet ~~est~~
 tot elevat^{va}, alienat, esbalayt pel que hoyst la-
 vor havia^h. Soptosament com qui somnia cosa agre-
 dable, despertat, li sabé greu. perque allò que
 que li era dols havia durat tant poca estona, ~~la~~
 e li haguessin torbat un plaer sen. Va restar des-
 consolat com fou Tobias, com Azaries àngel Ra-
 phel se'n tornà a cel, e congoyat e luyat
 fou Sant Ambrós, qui fou al cost de San Martí, tan-
 be Frontís fou al de Martha, legint la carta
 de celebrar sobre l'altar, ella si adormiren ~~co~~
 dormint partiren de sos bisbats per deuen quin-

ats mirablement: elle realment feren l'ofici
pregaria i lo sacrifici, santes ^{per h}pregaries a ^{del} dels ^{ventils beure} sants
mudits sants, lours ajudant a massa tardar, los
despertaren i perque ^{los}torbures del que l'any feren
e tan clar veien, lo desplaquei, casem haguer
emuy un tant. — a Paul de Cleopdras. Com a ^{foras-}
ment interessant: "E com trobà sant Agosté aquels ^{foras-}
fadre riba la mar, volent buydar l'aygua d'un clot
li diu: ~~l'aygua~~. — a Arlet, fiqua pensa fer [?]?". Ab air
saber lo ~~chick~~ chick respò: ab gran respir et
reppos, ell escoltant; l'infant parlant, perdé la
vint; ab cara trista restà pensant? — Yo per semblant
tal me trobi; après cobrí en seny tornar, ena-
darnet per l'anellar e tant vetlar. Com que és
grosser no ha entès prou be lo subtilitat de Salomé
fa una referència a Baltasar Bon tot parlant de les
seves cores. El Sen temps remetre, volgué prometre,
fin jurament, est, sagrament, ab cor d'atendre,

may muller pendre mas viure franc, may en
 banch seure ne tanta, ni may pareula, ra-
 mon, parlament d'elles sentir, ni may oye les ma-
 lampoli. — Bollir en oli, menjar ab les mans, mo-
 ric abans, aní pens estendre que mulla ~~pendre~~ ^{ans}
 toterrat que mullerat. — Mudant el seu viure va
 voler breure la vida contemplativa que fan els ermi-
 tans habitant es sechs erms que viuen ab permetat sense
 matrimonis ~~is~~ sense ~~ten~~ curar-se de diables. — 2 De
 fer ho fin i aquell estiu yo fin ma via verla
 mongia ben ermitana, la catalana damunt Falset
 de ca Poblet qui s diu cartora (Scala Dei), bon
 la gent colpa puja ab afany; qualque mitg any yo
 hi aturí, hon apurí ab lo prior bon confessor, examinant
 e res ~~monant~~ ma consciència: la penitència
 hagué ~~finida~~ ^{finida}? 3 Va sentir-se satisfet de llur vida
 e i si no fos la seva cruada bogamia ~~me~~ 4 hauria

48 Al monestir dona hi entràs ni sacostas, n'hi veren; ans me digueren, que la Reyna donant una desaperiguada una jornada sols per mirar li volch entrar ab ses donzelles: claustra, capelles, quant caleigaren fort ho raqueren, tot ho lavaren: ells may isqueren del cor tancat: molt son guardats d'ell^{os} ells me^m mostraren, molt m'endocaren per la virtut lo temps perdut que l'esmenas; que ordenàs lo venid^{or} vivint millor, me consellaren: tots m'abrazaren e m'oferien Deu pregarien per mi tot temps. De tots enrens pres comiat. - Per Deu quiat Esves Santes Creus ab moltes neus. Fuy a Poblet ab prou gran fret, camí ferat a Montserrat. ~~Quin monestir per convertir tot peccador!~~ prop Tarragona fuy a Vallbona (Vallbona de les Monges. -; Quin monestir per convertir lo peccador! per la presor molt me cansà Benifacsà e Vallbona

a per la plana e per la plana e per la Vall ab
Treball a Vall de Crist: quant haquí 70 Portadell
fuy a l'eli (Chabon, p. 343) de cansament: mas certa-
ment; segons mon vot, res pur devot ni menys com-
post, ~~no~~ loch pur dispost en tots no viu: ab ratió⁹ dieu
del cel la la porta: ceat no hi és morta la continen-
cia, de la abstinència ell ha la Duma, may carr
hi fuma ni a l'ur costa dona i'acosta: be hi
repose fins al depose no lassament, d'ells molt
content enamorant de l'ur bon grat, cinta^{ma} ta span-
10. torni'm a casa hon huy stich, en pau vos diu.

Segona part: Continua son viure. [Dones
sacrificades].

«Noranta cinch o cent anys tinch. Del qual

cinquanta o be xerantats del meu millor,
 doctor m'han espletat. - En veritat lo sant sermó de
 Salomó qui'm fa trames e los anys de més m'estalvia,
 e desvia: Yo mal nodrit, vell endurit, dolent, vella,
 - Ma gran esmena del temps perdut no coneix,
 yo la recite, cren, sols imita lo publicà, qui explica
 qui ~~explica~~ son falliment tot humilment; no per con-
 fer lo phariseu va, gloriós, superbiu. - Yo intruït e
 corregit, Den ajudant e graciast, ab escandall,
 e prous treballs mon temps limite, dones evita per
 no torbar com realgar, sols un cambier, un escriptor e
 a comprador, coeh, partador, tres me servienres e may
 me decen, lue son los paga e'ls afalague: no tincn con-
 tal, de natural primicials e just delmader rendex
 yo visch; lo men partisch fincar mes dies en obras
 pies de ~~penitencia~~; per penitencia lit ou la leusa e dia-
 tamenya tincn los lanchols, los camisol d'aspres e dia-
 n'lici; per l'exercici de mal persona alguna estona y cave
 l'hort; après parage fins que fomesse dijous, diu menge,
 e demants menge carns sense greus

Los tres jorns peis, l'hu aigua i pa, fins an
 pa y vi vermell: de gros burell a mor vestit,
 jaquir missa tots jorns, cerque perdons, sovint con-
 fessei e may no cesse hores diurnes dir e noctur-
 nes per mort e vius, yo rem catius, e encarcerats
 e envidats sovint visite; los hostes site cert ma-
 posada no li tinch tancada; los malalts cure, pu-
 bils procure, do past al pobre, vistals y cobre. -
 No may femelles, be fera a elles o adjutori, ~~gens~~
 gens no les ne far; de fret o glas, de fret o fam
 i tant les desam! si es vol morissen, tant les
 ferissen o les cremassen, - sal se tornassen com
 la de Lot. En Jaume Prig posa una llista tur-
 ga. Qui les perdona fa falliment, qui les cas-
 tiga obra bé. Anuar encorà la seva dona;
~~Quatre encorà la seva muller~~ Vartó rebina. Del
 quarta tres anomenades solament encautoren quatre
 o cinc dels més notables. Cal advertir que tots
 aparèixer en barragides de la història segona o fets

verents a tal l'Edat Mitjana: "Amet Ramon
durar son conta en Tolosa deliciosa m
guera sa muller era, ab art trobada i avinent,
mas perament. — Be'n acordaren los qui mata-
ren ab gran foguera muller primera del fort
sanco?" — — "L'apostatat En Julià be castigà
braves mulles ben per les mamelles; ~~per~~
~~mamelles~~ en les mamelles d'arbre curtades vives,
penja!" — — "En altre ongenit belles vergens
~~belles~~ pucelles, de la Bretanya, moltes d'Espanya,
caygueren mortes entre les hortes en lo ribatge
d'un gran vilatge, ab gran companya en Ale-
manya prengueren mort. — No 's fan gran tort
aquella neia dita Lucrècia, gentil, ínfel,
moquelat hi zel de que's voltes, matant son cor;
car ~~conecia~~ que conecia que merecia pel son
fallir, tantost morir". L'últim exemple sembla

referir-se Mac Antoni (Octavià) i Cleopàtria.
 Acaba amb la següent consideració: "Si tal deport,
 semblants jornades, ab tals porrades, sovint ha-
 vien, millis serien; si yo podia yo ls ne daria,
 dich a les moles; tota son tales les que conach".

Tercera part. - ~~Elogi de~~ ^{Jaume} ~~Jaume Roig, Isabel Pellisier~~.
 [Elogi de la muller de Mestre Jaume Roig Isabel Pellisier].

Donarem ^{aquesta part} ~~sancera~~ ^{sancera} i proemta: "Per lo quals
 dach per ses prohemies, e pe ls baptismes hoia son
 lavats tots batejats, si heu fah dit ja mai n per
 mit cert de bon cor: ~~com no es tan bon~~ ^{com no es tan bon} ~~no heu~~ ^{no heu} ~~hagen~~
 por de assegurar, ni be na murmur, que yo ls far fraus;
 car no, tan tan bon fer ni fells. cert lo les com pin-
 tot par. - Per no dexar elles inodes, avatolades ves,
 mi del tot, vull dir un mot per lur confort: tot lo lur
 hort de spines de cartr Ramon he proclinat, be exa-

minat ma vida tota; dels arbres vius he vist
molts menys de verders, e d'orish, e molts verpes,
tots son verges he ben cercat; he ~~ben~~ hi sol trobat
un virtual arbre fruytat, sol, singular, de virtuts
clar, ben expectat; crech ha trencat l'ull al dia-
ble; una loable, sola, famosa e fructuosa, ben co-
nada ^{donatona} ~~donatona~~ a per prou, valent Deu molt tement e christian
na, tota humana, communicable, dolça y amable
e graciosa, certa, curiosa, meta, gentil, sabent ben
mil e poch parlar, may gran feynera, dona endren-
gada, ben esforçada en tot quant fesa; ses hores
deya e tot lofici, may lo servici e treballar per
son orar no nomania; en tot paria la lura persona
mes hore que dona; des que so nat tanta bondat
no viu en fembra, d'aquesta m meombra que fox
casada e ben criada; molt instruyda a tal no-

drida pel marit seu, lo qual la veu molt ben
 morir, restà, se us dir, desconsolat; fora de si;
 be 'l coneixí subplantador e luytador: blanche e
vermell és lo nom ~~de~~ d'ell: d'ella y, primer mort
 lo peis licer, hach nom primer; fon ma vehia,
 mare, padrina e fet amiga, no massa antiga,
 dona molt clara, a mi molt cara; res en lo mon
 mentres hi fon. no amí tant, fin dol e plant
 gran quant fallí, de cor la amí extremament.
 Puy solament en lur comuna n'he trobat, la qual
 mereix un poch de grair e qualqua festa, per
 sola aquesta lor dich, me d'elles pan final fermar.
 Comé explicar alguns noms que hem posat de
 nostra cursiva. blanch e vermell; per blanch
 pot entendres el non Jacmà fent referència al cavall
 blanc aomb. el qual el pinta montant mares; ver-

La ^{mot} prims designa Isabel Pellicer vol
 segurament Pellicer, per més que ella es signava Isa-
bel Roig, seguint la costura. Ara les muller fir-
 manen: Isabel Pellicer de Roig.

Quarta a darrera part. [Devotió a la Mare de Déu]

Les seves xarres! La seva vida dura vida devota!

Donem curts fragments i explicitarem el domar. "De la
 sens para verga excellent, de Deu potent Mare Maria, no
 m'estaria devotament, atentament... no par cinglat,
 majoritat d'a carcan dia: sa confraria de la San-
 tament que van a solerar a honorar se profers,
 missa, sermons, servisch quant puch. - Sa stola
 d'el rei empresa als pits be d'essa, blanch
 als gerreta a terraceta ab flor de lin, a sens
 fallir set ~~volongans~~ les quatre grans festivitats

tinch convidats, dos tots dissaptes dels qui
tes porten sa vida; ab semblant brida, regne
de tot mon cor la fi m'ordena". - Pea a que es pugui
en aquesta vall de llàgrimes dia i nit prega a la verge,
per que ~~m'esp~~ en compti entre els seus servidors amb la
que, després de la seva mort, i que pugui fruit de la alta
gloria. - "Al purgatori per nos pecats mal esmenats
se prou té dech; quant puch la preche que me n'apar-
ta, allí que m'he farta per fer esmenes de mal e pones
sols corporals; les animals e desplaés, quals la mulla
en temps parat me han donat ^{els} mal presents, per los
termenars en compte vagen. - Ara m'anagen ma-
les humors; penes; holois tinch al present; ara ara
sunt mal als talons; en los anyons pedres, arena,
dolama llerquena, muscles e colzes, tinch totos los pal-
ges; no puch ^{tenir} ni menys regir taca ni tinta, plena
ni tinta; d'all dret tinch roig, no m veig ni m veig,
no puch ja siore ni menys escriure; molt mes
me resta d'aquesta gesta que no he dit temps ~~ni~~

fallit, cert vell ferma i ja pus no puch. — En lo
 sent, ~~mon fill~~, mon fill placent, Bathasar Bon,
 no hi ha res nou, antich és tot. — "Es dispu-
 tar grans qüestions en los sermons, imperceptibles no a-
 prensibles, subtilitats alietats de Trinitat, si en par-
 lats, si en ^{punt} ~~part~~ fo concebuda, si forenuda predestinar,
 la fe provar, dits d'en Pertusina, d'en Lull ~~seu~~
 ra mura, de Ocham Sent ~~to~~ ha vari tot; coses
 molt primes ab subtils rimes plane a les gentes, ~~per~~
~~fit~~ ~~seu~~ ~~gany~~ profit no gens ne sol restar. — Tal ma-
 nera de predicar és sols pel gust de los orelles però no
 arriben al cor; la intelligencia en pateix per perver-
 bir-la amb dificultat. Les gent, sense entendre alser-
 mo, oy oïen qua dutes: "Be ~~to~~ ~~par~~ han sonat, ~~be~~
 ha preecat a mon plaer". — Toca en els sermons coses
 que frisen al pecat no és plaent. Copiarem el paragraf
 final. — "Sols te requier servir hi liger a que hi afec-

figes lo que ^{hi} sabras: per temps creuràs lo que
ai mai practiques ni t'entoliquen gens ab les
voltes: consons ab l'alta mare, qui ab Deu la fore, l'E-
perit tant d'ells emanant, te Fill comú, qui viu Deu
Deu hu en unitat e trinitat eternament. - Tots
finalment homes e fembres, promes, profetes,
viream desd, salvats della. - Direm "amen". -
Des gracies.

Consulta.

Ham donat una idea de la consulta reproduint ^{l'essència} les colles
més ~~importantes~~ suggestives. Ara donarem l'Entrada: Los
homes, si deparan nulls, Joan imitant, en lo més
franch militant, ab Jesús triunfants. Tornada: Si lo
contrari faran del que d'altres ordit he, ab la flor de lin
també
a les dones habitaran. Entrada: Spill, hum e regla, homes

arregla, dones blasona, lo lir corona, spina
crema; cò diu lo tema: Tema Sicut lilicim inter
spinas sic amica mea inter filias (Cantica caritativum,
122).

Prefaci. Primera part. [Lloana i al prois-
me. El plaer d'ensenyar al jovent qui al mon ve sense
experiència]. Nosaltres tenim el sentiment que Mtro. Jaume
Rovig va començar i acabar la seva obra ficció novel·la
ca que forma ~~la seva obra~~ ^{la seva obra} ficció novel·la
gini potser en 1850, o ja en la seva primera
~~edició~~ a Callosa i en la segona va donar-hi fi. En
conseqüència ^{en} que el Prefaci, i qui sab sola con-
sulta i tot, de què redactar ^{posteriorment}.
Per això hem examinat de primer tot el nepe de ~~ed~~
de l'obra i ara farem pòs extractes del Prefaci
d'altra part molt curt. - "Deu, unid sempre."

sentim

omnipotent, latriament qual sol actor, que
puch honore, e reverisch: ten, obeisch norma-
ments, dos excellent singularment: sols ell
colent de cor sancer fac lo primer; amant
amant prohemme sens frau, sophisme, com mi ma-
teir, no sens perpleix, fac lo segon. Deientrot-
la idea en comi "arí amichs com enemichs" confia
en Deu que li mostrara una camí segur, ara dona-
rem una cobla que es considera un fragment dels me-
facils d'En Proig, amb rahó: "Entre les pies spirituals
e corporals, l'obra millor, de més e ben voler,
a mon parer, es doctrinar, dar exemplar
e bon consell al qui novell en lo món ve". Aquell
que sab o té experiència i no ho comunica a l'ho-
rant per el seu temps. Probarà de corregir error publica,
El seu enteniment es tan curt que, si anés a la sin-
ga trancaria la corda; el men enteniment es flach!

El darrer paragrafa així: "Que a caplenta
sorte i la que reporta e tinch empré, sia empré,
sia remés i no per scapat, partit, trencat, per
~~vehedós~~ vehedós e miradós ~~tot~~ tot, ni squincat,
mas sol pincat, e corregit, limat, legit, o be
scoltat, sia acceptat benignantment".

Segona part del prefaci. [La velleja i
malalties. - Dedicatòria a Baltasar Bon i als joves
i vells que s'giren rodons per a mirar les dones]. -
Yo com abient del món vivint, aconhortat, d'ell
apartat dant-li del pen, vell jubilen mort
civilment, ja per la gent desconegut, per tots ten-
gut com hom salvatge, tenint hostatge en lo
meu lit, prou envellit, antich de dies, ^{oprimat} ~~oprimat~~.

molt afligit, vell, entegit, per moltes gran
 gran mal, yres y tals ja consumit, ab poca salut,
~~molt~~ desficiós, mas ansiós d'aquests públics joves
 gentils e d'algun vell qui com ocells passen
 chutnant e sibillbant com les cigales, corbs
 e cuculars, van abneant, del temps fent comt, so-
 nant les trobes, broden les robes, e son fons d'anims,
~~movent cantos~~ tot carrer llauren, mouen can-
 ton girant rodons, e tot lo jorn noden entorn
 del cremallo, com papallós fins que s'hi cre-
 cremen, perills no temen sentir de ^{nos} ~~nos~~, non
 se té pas com cans s'apleguen, entre ells
 s'embreguen, quant han despenen, moren e
 penen, e trencant van aquaylant una tel
 casa, qual, qui la casa, pren mala labra, vibra,
 culebra e fobra aguda no coneguda per tot hom
 proi. — Per me s'hi e no s'embreguen ningú
 ha fet aquest memorial que anomenara Spill.

que endreça al seu nebot Baltasar Bon tractat més amunt, en començar l'estudi sobre M^{re}. Jaume Roig així com els equivalents bíblics que troba sobre el nom i el cognom de Baltasar Bon — "Per que informes ~~los joves~~ los joves veres e inexperts del toth del for, pols del best groch del nin cristat y poch aguat, exir del miss ceter, de l'esperner cercant les mans: als vells galans, qui no ^{se} estan pel temps que han de porrejar e pledejar ab la verdor! e l'honrat cor dels curiosos religiosos e capellans, dels profans, dels qui son dan cerquen, e van de pich en sola, e de na schola del vot en prei, mi dels entes no els plan membrar, ta vull pregar tu tot publiques e comuniqués — Avui es practica l'amor viciós, iniqua i deshonest. No en vol parlar per que no mira sinó el delict. En el darrer paragraf poëtic ^{de la} de la manera que com

evitar els mals, de les dones males que ^{son} més que
diria, com sovint ho fa ^{que es dirigeix} al seu nebot: " De nou parlar,
tots: si ~~en~~ ^{en} creureu, elegiran no may amar, ans
desamar; may inquirir na perseguir, jamés caçar,
menys abraçar foeh infernal d'infern postal, do-
nes dampnades, enverinades d'aquell verí ab
que feu al ~~lloc~~ antic primer amic. Evor de-
mort, dins aquell hoste hon fou formada; per llur
corda les à l'avor de fran, evor e gran males
de la gineu, e quante son arren lo mèn son
diableness, dimonieses, car les primeres amors son
veres e tots temps dures: per cò he aturen tant
los diables; d'ells son amobables, may s'en parton
t'en, ni se'n desvien no hi val baptisme,
mde de porisme, lum, sal, capica, que de llur vi-
da divia se'n faça; be sob de macas qui n'ei

lo men sperit, m'ha portat pena sobre la
squeria mal huy tanta anys, treball, afany
e gran turment, vellant, durment no cessant men
de cridar a Cry "e sospirar, ben informat publica-
ment tot estament, qui e men vol peyer, vull fer co-
nexer: vull ben avisar e dividir, e bardi fent sub-
cintament, lo llur costum narrant en rums,
serà l'entrada o la levada de sgremidor o sonador
com sonar vol, e prothocol e l'argues notes".

Tercera Part del Prefaci: [Totes les dones
e llur costum contradictories]. Seguint la mania de
Mestre Roig totes les dones son dolentes, ja sabem quines
excepcions ho han. Ex copiareu la llista curiosa: e Donchs

dich que tals qualque stat, color, estat, ley,
 condició, grans e menors, chiques, menors, joves
 e velles, leges e velles, malaltes, sanes, les chris-
 tians, jehúes, mores, negres e ~~blancs~~ ^{blanques}, roges e llores,
 dretes y manques, les gaperudes, parlers, mudes,
 franques, captives, quantes son vives, quals se vol-
 sien, tot quant somnién esser crehan, del que no ve-
 han procés de perra fanta sem defensa, ni part dir
 per presumir; sols pronuncien, ver sentencies
 que cert no saben? - Ens estarem de reproduir cap de
 tante contradiccions que omplen sis columnes. Donarem
 el darrer, interessant pels autors citats, tots els quals son
 son verificats per Pèr. Canonge Roc Chobas en el Comentari
 de la seva edició, per altra part no son gaire difícils: «Llur
 cap humit, sech, foch o calt, de salt en salt corrent
 fabrica, tuba e implica contradictories llurs repostoris;

invencions, ~~condicions~~ condicions, de
 fallen vocals e dicions, relacions, per fer en-
 vides de ses fallides: David, prophetes: Tuli, poetes,
 grechs oradors, setanta y dos tenguets de món, Ca-
 tholicons, Guici, Papis, [E]timologies, en quant
 han scrit, parlat e dit, entre de vint tots, no hi ha
 prou mots que a dir basten, verins que pasten,
 tans mals com usen, los bens que abusen ni refe-
 rin".

Quarta e darrera part Prefaci. [Forma, lla-
 qua i divisió de tota l'obra] - "Hauré ordit, puys
 me n'empaig, aquest men sgaig de parlament, curi,
 flash, fallent, a fil per puà: la forja sua, sil e
 balans, será en romans; noves rimades, comedia".

des, aphorismals, facciats, no prim
scandides, al pla terides de l'algenia e par-
leria dels de Partera, Toront, Soterna prenent
manobra, a Si temps me sobra e me'n recort,
sols per confort y per rebatre, no deixar caure los qui
Treballen, juguen e fallen, uns maten ballen, los
los altres maten, tots enganats, de jers torbats,
a se, Requetes cerquen les festes, troben troben
la mort; fare. de report: sera consell de home
vell ja scamentat
Dix volen perdre i purg ha tentat si'l volen
lent, lida gidi sovent, mas ab repòs: en procés de
ma negra vida de mals fènida vull recitar, per
per exemplar e document, car molta gent ves-
ent altri ~~per~~ passar mal e torment ne

s'acurment e se'n castiga. qui no s'hi troba
 remy vol haver. — Del meu penser, aquest tre-
 hat mig cordellat e fins text, sera partit
 en quatre tal parts parts principals, de ~~publica~~
~~text~~ i - comuna per te altra quant de parts per chis-
 ques. Si tu hi patriques e tens be smet, per
 facilmant poras trobar de qua menjar a ta co-
 manda. Pren la vianda quala mes velles,
 flor, fruits o fulls, rahels o fruit: sagon son gust
 e sa sabor, cascun lector prest trobaria lo que
 volria, verra ta cura, com que ~~inmurmura~~. — Pri-
 merament En mon jovent, essent llibert, lo que
 he soport recitara. Puy contare segonament, be
 stegament mos caraments, negres, dolents, ab pena
 per anys cinquanta. — La part tercera, a mi cor-

95
Tercer de l'any tramesa una cortesa impressió
e lligó, espiritual e divinal. — Quarta y darrera
la manera, ja enfrangit d'èl·ler partit o emmudit,
com he mudat oy en amor, pena en dolor, e con-
sellat e arreglat los meus darrers anys vint o meys
tots servint Deu, regons venreu ».

#

4 (part d'altre)
Hem acabat el resum del llibre de Mre. Joana
el Roig, més notable que s'ha escrit en cap llengua
romànica meridional. En hi hem entretingut deixant
parlar l'autor en tots els moments que ens ha semblat
possible en un llibre tan pintoresc, que són tants.
Segons la fina observació d'En Milà, per més que el mateix
pretensió ^{escrivre} en la llengua popular, és més literari
del que hi hauria dret a creure-hi, malgrat que

nell'iscrit

que ~~de~~ estona, sembla d'assumpta¹, el llenguatge ^{observa} el
sempre nobler. Quan un ^{observa} ~~considera~~ ^{el} ~~considera~~
rable nombre de vulgarismes i castellanismes ^{que es}
crimen els valencians d'avui, un hom sent un
desig d'ensairar idealment amb aquest valencian-
rista eminent del XV^{en} segle.

Donat el desenvolupament imaginari de la novel·la
~~Examinarem~~ ^{alguns} ~~els~~ ^{alguns} ~~locs~~ ^{alguns} de realitats útils per a la
biografia. ~~Aquesta~~ ^{que} ~~se~~ ^{presenta} ~~com~~ ^{presenta} ~~ant~~
caracter d'autobiografia i en conjunt res més
unum de la realitat. Dir que era fill únic i va nom-
brar germans d'alguns dels quals es coneixen els noms. El
seu pare, Jaume Roig ^{metge} ~~metge~~ i hereu del notari Pere Roig
~~va~~ ^{va} preocupar-se de donar-li carrera, sens dubte a
les universitats de Lleida i de Paris i fins va en-
matel·lar alguns diners per a subvenir a les des-

Passes del seu fill per a obrir pas a la seva
 carrera. El seu pare, que va arribar a gran ^{edat} ~~edat~~
 degué ^{sobrevenir} a la seva esposa Francisca Perez, De manera
 tot el que diu de la seva mare és pura fantasia.
~~Donc manegava que~~ tot el que atribueix al seu pare,
~~podria~~ ^{també} atribuir-se al seu pare. En conseqüència el
 pare no va morir tísic (típic) com suposa ~~però~~ suposar
~~una mare d'un altre, perfectament dolenta~~. Sinó que,
 exercint la carrera que donar al fill, arribant a una
 gran vellesa, havent complert els deures de pare col-
 locant a tots els seus fills i filles.

Quant ell diu: "a pen any en Catalunya" no devia
 anar-hi tal com ell diu que el va despatxar a la ^{mare} ~~mare~~
 descalç i l'altre calçar, una camisa a l'invers i sense
 camisa. El fet és que es trobava tan malalt que va presen-
 tar-se a l'hospital d'En Clapers fora portat, i al cap d'una
 setmana de menjar verdura freda, ~~verdura freda~~ pa i aigua,
~~com va sortir mig curat~~ i dormir sense més que va sortir no
 mig curat. Que d'aquesta manera fins que trobar e covelles
 que el va pendre ^{per} patge i no indica ^{com} en va succeir ^{aquesta curació} ~~que~~

però dir que el varreller moltes coses referents
 a cavalleria. ~~El~~ Va sortir-me home fet gran, en
 un llavor de viscatges era desembarcar al gran i sen
 a ^{al seu carrer} ~~el seu carrer~~ ~~on tots els nois el saludaven amb~~
 afecte.

Dues vegades parla de la ciutat de Lleida, i son
 suficients per creure que estudia medicina i altres disci-
 plines en la Universitat de Lleida. En la primera
 vegada ven sentenciar una forneca per haver acom-
 panat un seu jove fill a dormir amb les dones llogeres
 de l'Alcoror. En l'altra se les heu del pa que feien
 a Betlem i a Jerusalem enformat, ^{for pel costat} ~~libert pel costat~~ ~~buy del~~,
 com aquell pa que'n Lleida's fa. Per parlar d'a-
 questes dues costums lleidatanes vol dir una estada
 llarga, segurament i com que sabem tres estades a
 d'En Jacme Roig ^{a Catalunya} no hi era pas per a perdre el temps,
 sinó i durant molt temps no hi altra altra Universitat
 que la de Lleida a Catalunya.

Es coneix que ^aten Paris va passar-hi, fent ^{uns} certs recomptes per primavera, dos anys. Segon ell solament va preocupar-se de fer cavalleries i de obtenir gran riquesa, merces a la bondat del Delfi ~~foras~~ es feu una guerra dura ^{contra} amb l'anglaterra primeren cavaller anglesos per a donar-los la llibertat mitjançant una forta rescupció. Mentrestant ven maltractats dones, que es el veritable motiu d'empendre viatges. En canvi els homes son sempre bons i benignes, espiritualment els francesos. Sigui el que el que es vulgui dels temps de guerra, en feu l'inventari des després de la seva ~~de la~~ seva mort, es troben bastantes armes, cuirasses que semblen haver-se usat força gastades. Sembla que defunxi de tractar de cap relació de caràcter literari, i no obstant, sembla sens tot dubte que així com s'havia graduat a Lleida, tenia punt en graduar-se a l'Universitat de Paris. Quan a l'Escola de Medicina es donaven conferències practiques públiques creiem que

no en devia mancar cap. En Jaume Roig tenia
un temperament actiu i no perdia el temps. En ve-
nar a València, on havia nascut (vers 1284, hont
tú est nat e te son statge ^{Lo teu linatge} d'antich solar) podia con-
siderar-se tot un metge i noble. Tot això en Jaume
Roig li ho fa explicar per Salomó en tractar de ^{d'escut} ~~l'escut~~
de la ciutat.

Per últim, tot ^{allò} dels quatre matrimonis i apunt
d'executar-ne un cinquè ab una parenta és
quant se li apareix Salomó trames expressament
per evitar-ho; forma part de la ficció novel·lesca per
que pugui tenir fill o filla per heretar la seva
fortuna. Forma part de la ficció novel·lesca, la
qual li proporciona ~~to~~ desentrotillar una sèrie
de situacions pintoresques tan justes que qualsevol
que esen preses al vi. Doncs que ~~en~~ Jaume Roig
només es va casar una sola vegada amb Trabel

Petitioner que li va donar sis fills i filles.
 Cera part del llibre ~~per~~ quant és destinada, com
 hem pel resum, "entà per enter en per un elogi calu-
 ros de l'esposa única de l'autor i, a propòsit d'au-
 que ^{elogi} declara: si he fals dit ja me'n penit de fort
cert de bon cor.

Ara (tot remetent a les pp. ⁴⁶³⁻⁴⁶⁴ de l'adició
 Chabaz per la biografia, referirem, cronològicament
^{mat} dades més importants referents a producció,
 edicions i notes crítiques més importants, imita-
 cions de la rima de Jaume Roig i altres fets més
^{imp} notables referents al nostre autor, així
 com varem presentar per Ausias March: Una
 llista general.

1450. Primera estado de Mtro-Jacme Roig
 a Callosa. Qui va endarimar aquesta es-
 tada del metge va esser N' Adolf Salvà Ba-
 llasten Mestre Jacme Roig y Baltasar Bon
 (Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura, XXX 1932,
 pp. 294-301) de la en publica una declaració, Po-
 dria esser que la primera vegada de estar
 a Callosa d'en Sarrià, fagint de la pesta que delma-
 va València, fomes un pla general del sen lli-
 bre.

1460. Segona estado, ~~de~~ més durada, és quan
 va compondre l'Epítol En 1460, d'una forçada;
 en aquesta vall Callosa. D'en això, com és
 un fet prou sabut ~~de~~ de l'expressió d'aquesta
 manera en la primera en la primera colla
 de la Consulta: « Trobant-me en aquesta vall
 Callosa, per la mort fust, ocios, trist,

sens fer ~~fast~~ frunt, emprés he no sens ~~trobar~~
de Donec, scriure l'ur tall ». Així és que
va escriure tot el llibre trobant-se en la vila de
de Callosa, trobant-se en un estat d'esperit ~~que~~
que descriu en pocs mots. Havíem de repro-
duir aquí la qüestió dels dos Baltasars,
lo vell i el jove si no n'haguéssim tractat
al començament de tractar de ntre. Jaume Roig.
(p.), per això ens n'citarem.

De quins llibres devia disposar ~~diest~~ mal-
dient mal de les dones?

1274. És la contribució al concurs del
precedent anyada, que és la data del prime-
ra en honor de la verge Maria, la coneguda
"Obra e triebes en l'honor de la verge Maria". La
única data consta així: "Venguda la jo-
nada als darrers nomenats dehidors, amigues
nada a hoye sentencia qui mils d'ells l'hon-
ria la verge Maria per los dits senyor Vicens e
mestre de Murtesa a jutges
assump, que's comptava xxv die del mes de
dit ~~mes~~ de Mars any demunt dit mil. cccc.
lx. xxi. iii. ...". El fet que ^{consta} no veritable data
d'impressió sino de concurs, ni portada ni colo-
fo ni cap referència on consti un fet tan
extraordinari com la Verdad d'imprenta. La
veritat es que és que ~~no figura cap~~ de sensella
que no hi figura cap data ni lloc, que segura-
ment és València. El que està a l'obra en qüestió

tipogràfiques antigues i l'aspecte no dona
lloc a dubtes. En la nostra Bibliografia
varen donar el detall de tots concusans. És un
cas curiós que dos individus del Jurat, els ex-
probers ^{Joan i Bernat} Penollar, varen conue-
re per honor de la Loya i que devien estar en el
secret. De moment no em interessa sinó
la obra d'elh Jacme Proig. L'apígraf és d'ara
questa manera: Respon mestre Jacme Proig,
mestre en medecina, en lahor de la verge
Maria, tirant a la Loya. Presenta un cas
inúolit en la metrificació: Si cobler de
~~vint~~ vuit versos mentre que les tornades i endress
son de zine versos. Si les cobles en lloc de ser
octaves constessin de nou o deu versos estaria
les tornades i endress de zine, però esen octaves.

les còl·les corresponen enen de quatre
les tornades i endreça. La primera còlla i
l'endreça van endreçades al mestre de
Muntsera. Cada octava acaba amb el nom
de Maria. Sense l'edició en el Cançoner
total d'en Francesc Martí Grajales de
1894, En Chabàs la va reproduir en la
pp. 390-91 de la seva edició

1492. Manuscrit de l'obra total de Jacme
Roig ^{del l'Espill} es troba en el
~~manuscrit~~ ms. num. 4806 de la Biblioteca
Vaticana (La nostra sigla d'aquest ^{ms} és 59). Per l'es-
tudi de les filigranes es veu conèixer que ~~es distribuïa~~
l'anys 1490 a 1492. Veure Chabàs pp 364 de la edició,
també notes esmentades.

El primer que va ^{donar compte de l'assessor} va ^{esser} l'eminent ^{provençalista} ^{l'Institut d'Estudis Catalans} Antoni ~~est~~ Basters i Lledo' en la seva Crusca

4 doenzale, Roma 1724 la quale warendescrivere l'obra
(1806) amb tot en tractar del gran poeta Ausias March. ~~Tant~~
(1806) Est que diu d'En Jacme Roig no ~~se~~ varen fer siní
insinuar-ho, « Jacopo Roigio, Gentil homo Valenziano,
detto Jacme Roig Il suo poema contra le Donne, in
titolato Espeill (specchio, specchio) che indirizzò
a Baldara Bon, suo nipote; che lo scrisse nell'
anno 1427 (havia havuto de posar 1460) [Queste
notizie si ~~se~~ ricavano dal medesimo Poema, dove
gnache nell'indice non vi sia scritto il nome dell'au-
tore; leggensi nell'Proemio Est doctrinal | memo-
rial etc. & poi nella cart. 77, col. prima nel ms.
Vat. Mil quatrecento, viñ set complet, non finit,
any non complet finit etc. Da costui fece onorariu.
ma mençiona il Dottore Giovanni ~~Scudero~~ Scudero
nella sua Storia del Regno della città di Valenza
part. 1^a, libro 1° Cap. 14, num. 4; ~~abiamo~~ come abia-

no ripartats parlant de Adolfus March 22. En Chabàs
promet en la Biografia d' En Raig estudiar la creença
d'aquest, que no és autèntic. El fol. 1 conté la consulta,
la tornada i l'entrada; el vers és blanc i és el fol. 2 on
comença el ~~text~~ i segueix el prefaci i segueix l'obra
fins al fol. darrer, que és el 118. Hi han dos versos
que en el manuscrit que no porten les edicions però són
en més gran nombre els versos que manquen en
~~el~~ el ms. i que porten les edicions. Les llicons
del ms. són més arcaïques. En Chabàs, amb
molt bon acort, segueix ~~el~~ el ms. que feia anys
que ^{l'havia} copiat personalment a Roma. No cal dir
que en la edició es reproduïu el fol. 1 (Consulta) del ms.
~~Vaticà~~. En Chabàs parla amb més detall d'aquest
manuscrit en les pp. 363-367.

1531.- Primera edició de València, per Joan
cristòfol Romany, en quart i en lletra gòtica
~~en quart~~, la portada de ^{dues} tantes. Era natural que
la primera edició d'alt ^{autor} Expill d'un tant valencianista
autor com era Jaume Roig fos feta a València. El llibre
dels consells; fet per lo magnífich mestre Jaume
Roig, los quals son molt profitosos y saludables
per al regiment ^{de} or / de de ben viure com
per a augmentar / la devoció a la puritat y consp-
ció (de la sacratíssima verge Maria). - Tot dintre
orta i a dalt i pel costats de l'estampa de la Mare de Deu
amb la llegenda tot al voltant y dizen aquesta que és així:
Conceptus tua dei genitrix virgo. - Gaudium annun-
ciat universo mundo. - Sic ut liliū inter spinas
sic amica mea inter amicas. - Dic En Francesc
Manti Grajales que aquest Prolog adreçat al molt spec-
table y en totes obres noble y virtuósíssim senyor don
Hieronym de Cabasas en actes strenus e ingeniosos

concepts triomphant, y justicissim Port
Veu ^{del} General Governador en la ciutat e regne
Valencia" i el verbor important, que era or
obra de Onofre Almudéver. Aquesta opinió en
cap fonament no ho ha estat més diferent entre l'in-
substantial ~~tipic~~ i confon ~~placch~~ ^{amb el} ~~trans~~ signat
per Onofre Almudéver de la segona impressió
Paspertes, a poemes no son per ~~les~~ ^{comparar} Margne cobles
de la 1ª amb els versos precisos i clars de
l'almudéver. Comença la Margne obra pels ver-
sos que han ~~estimat~~ ^{estimat} ~~interessa~~ ^{interessa} per la interpre-
tació que li dona el nostre gramàtic Ballot:

~~Quat~~ Criat en la patria qui's diu limusena
No vol aquest llibre mudar son language.

Fin ara estaven acostumats a la relació de
limusena en sentit de llengua limusena, però es
patria no era conegut ni en parà més met.

A Rimbaud

infant Jaume Roig, doctor famós de la

Arxiu de
l'Institut
d'Estudis
Catalans

renissima senyora reyna dona Maria: És exemplar
e de consells per ell donat a son nebot Batllasar

Bon, senyor de Callosa qui molt amava (0 2-3)

fol. 14). - Segueix el Prefaci, com el text que acaba amb
el ~~q~~ aquest colofó: "¶ Deo gl'ialis / Forch acabat
stampat lo present libre en la / insigne ciutat de
Valencia per Fran/cisco Diaz Romano al studi / gene-
ral - a XXX de Juny / Any MDXXXI ?". Segueix
1 fol. acuat per una estampa en fusta de la Mare d'Pen,
amb l'infant a la dreta, santa Dorotea i Sta. Caterina
martir. Diversos exemplars no contenen l'estem-
pa. La lit., de 17 ~~fol~~ pàg i mig i 143 folis,

1561. Primera edició de Barcelona, per
Jaume Cortes en 8ⁿ, lletres etzeririana o
« Libre de consells per / lo magnífich mestre Jaume
Roig, los quals / son molt profitosos y salutables,
aví pera / regiment y orde de ben viure, com pera /
augmentar la devoció a la puritat y concepció
de la sacratíssima verge Maria ». - « Estampat en
Barcelona, per Jaume Cortes, 1561 » Al peu de
marca de l'impressor es troba : « Estampat en Barce-
lona en casa de Jaume Cortes, l'any .M.D.LXI »

L'edició de Barcelona és una de les més rares.
La de la Biblioteca de ~~Monaster~~ París, que és la com-
pleta i la de la Biblioteca Nacional de Madrid, completissi-
ma i la de la Universitat de València, incompleta i
empastifat. - A la fi s'acaba foliar el Prolo o dis-
puta de viudes y donzelles. Entre folis marcats i
inmarcats forma un conjunt de 176. La signatura

ture de l'exemplar de la Mayarina és nº 22 ~~11~~ 11

s'haurà pogut comprovar Meditor de Barcelona
la impressió de la primera de València, que regneix per a
par, donant la insulsa i freda i els versos anònims la un
i els altres. De la bona introducció i els sabrosos versos
signats una i altres per Onofre Almudévar, donen
una valor a la impressió (p. 1.).

1551. La segona edició de València, per Jeron
de Arcos, en 8^a, Metra algarin o nodoneta. La
portada és a dues tintes. Marcaren el vermell de cur-
siva: "Libre de les Dones, mes verament dit de
consell, profitosos e valudables, avé per al regi-
ment y orde la vida humana ^{o de} Com pera augmentar
ho devocio de la Immaculada Concepcio de
la sacratissima verge Maria, fet per lo magnific
mestre Juana Riera. Ara novament corregit y eme-
nat de molta falta a de non ^{o de} annexa la Pistula

o proci de viudes e donzelles, fet per lo
nifich, Mosen Jane Girana gondor y

Llois Joan Valenti, ~~doctor~~ doctor en Medicina, ab una
sentència del honorable y discret Andreu Martí
Pineda, notari. — En Valencia per Joan de
Ancos, a la espatlla del studi general, 1561.
A cada banda d'una fusta petita de la Muse de Ben.
hi ha solament el tema (p 1-3). Aquesta edici-
ó té el merit de uns subtanciosos 12 versos de Onofre
Almudever al lector, començant per "Si molt se
conforten ab dolça fragancia Les flors dels ingenis
dels vigils poetas..." i La notable Epistola pro-
emial al lector signada Onofre Almudever.

No podem presentar cap fragment dels versos ni de l' Epistola.
En lo temps que més apartat estava de conversar ab la Muse,
la raho l'aconseilla i proposa un raonat criteri: diu a
sera persona que als valencians ne es recorden de la llat que
han memat i moltes altres coses oportunes.

esmentant forces autors i llurs obres amb molta oportu-
tat. Com si ^{no} ^{fos} ^{pro} se publicaren els desgraciats
i el profecte ^{versat} ^{anoni}ms de la primera edició. Sembla
estrany que els valencians essent amics de confusions, s'h-
guen cregut tot quatre textos ~~que~~ ^{ser} obra d'Almudover
malgrat els anys ~~de~~ ^{de} ^{corregut} de la primera edició a la
(1531) a la segona (1551) però és el cert que les obres
anònimes son curre i els d'Almudover son or. — Alguns
exemplars porten d'aquesta edició porten a la fi
Lo proce de les olives i lo Sonni de Joan Joan
principalment per la reverent monen Bernat Fanollar ^{(orde}
lo lincest Johan Moreno y apres per la magnificencia ^{mon} ^{de} ^{la} ^{re}
Gazull cavaller e altres amplificat. És obra útil
y molt graciosa, ara movament corregida y afeegida la
Brava dels peysos, conten de vocables bandezats, escrita per
monen Gazull al dit monen Fanollar. — Estampat
en València. Venen-se "Fon estampat en València.
Venen-se en casa de Olzina, llibrer davant de la Dapu-

tació. 1561. "A la fi" : "Ton estampat lo prent
 la insigne ciutat de València, en cara Joan de
 Arco, a les espalles de Virtud General. Any M. D.
 LXI." — La obra consta de 138 folis, distribuïts amb les signa-
 tures ~~per~~ (lletres) de la manera més extravagant; ~~to~~ en la mida
 de les ~~para~~ també hi han divergencia. El exemplar, que es tro-
 na el proci de les olives ^{conten} ~~tenen~~ ^{separat.} foliació a part.

1585. Gaspar Guerau de Montmajor. Breu descrip-
ció dels mestres de València que anaren a besar les
mans a la magestat del rei D. Felip, segon de aquest
nom, en lo primer dia de febrer del any mil cinc
huitanta sis, feta per lo venerable mestre Gaspar
Guerau de Montmajor. — Yo mestre G^{rau} a
 qui mes ^{plan} Ser lo boche ^{Del Rey D. Philip} e lo fiscal...
 Publicat per R. Foulché-Delbosc, en la Revue

hispanique M. XXXIV, pp. 53-365.

Arxiu de
l'Institut
d'Estudis
Catalans

La famosa obra de Gaspar Guerau de Montmajor consta
d'un 700 versos ^{composos} a l'estil de Jaume Roig. En Mil-
en el seu estudi seu Estudio sobre los poetas catala-
nes de fines del siglo y principios del XVI (Obras com-
pletas, tom. VI, p. 414) ^{tradujo} al latín y comentó a Jaime a Roig, y que
siguiendo su versificación y estilo, compuesto ^{conten}
los profesores de la universidad en 1586 de la que
había sido excluido: "Bren descriptio" ^{en} D. Ro-
drigo, en la seva tante voltes ^{ementada} ^{edicio}
din testualment: "Gaspar Guerau de Montmajor tra-
dujo al latín y comentó el poema de Roig; pero
no se conoce lo uno ni lo otro. i esto se desprende
de las notas sobre el Canto del Turia de la Prima de
Gil Polo ^{hablando de Montmajor} ~~hablando de Montmajor~~ ^{puestas por Francisco}
Gerdán y Rico, ~~hablando de Montmajor~~ ^{que} él hizo un co-
mento de las obras de Jaume Roig. Se espera su in-

Se desprecia el estilo de Ochoa Espinosa, quien en
ingeniero matemático, dice: "hablando"

presion. Murió en 1600. Després ha desaparegut
 el Ms. y con el la esperanza de su publicacion. 2).
 Però qui ha fet objecte d'especial estudi sobre
 En Gaspar Guerau de Montmajor és el nostre
 amic Sr. Castañeda, ~~que ha avariat citaren~~
~~les dues obres~~ En se en consciència que En Gua-
 rau, que havent estudiat amb aplicació en el seu
 jovent va obtenir la classe de Retòrica després
 d'oposició lliure; que, passant anys, es dedicava
 a maldir ~~tot~~ ~~tot~~ retreient els defectes dels companys
 de professorat. Per les insidies de Llorenç Palmireno
 va obtenir que el suspenguessin de son ~~per i al d'ensenyar~~
~~forme del Rector~~ i el privessin de classe ~~al~~ i de son
 però l'informe del rector ^{Alitzavila} i considerant els mèrits
 de Guerau va obtenir la reposició el 2 de juny de 1583.
 Aleshores va escriure Satira contra els mestres, tot el que
 varen fer costar als Palmirens, i En Guerau va retirar

presó al cap en la presona de l'Estudi de València.
~~La~~ poder fugir. Encara ~~se~~ va fer-se escapol de la presó
refugiant-se a la Universitat de València i a l'alcalde de la
nau, on va regentar la catèdrea de Retòrica fins
a la seva mort en 1600.

1802. Quatre anys ^{després} de la mort d'En Gaspar Guerau
de Montmajor, va publicar-se anònimament ~~la~~ la
creació dels notaris: Vicente Castañeda y Alcor
ver, La Xarrega dels notaris creats en lo any
M D L I I I, en la Revue Hispanique, vol L,
pp. 292 - 311. Malgrat la impossibilitat de poder
referir-se a Guerau, reuneix uns interessants
notícies sobre aquest autor. Gaspar Guerau
de Montmajor. Apuntes bibliogràfics per Vicente
Castañeda y Alcorver, de la Real Academia de
la Historia, Castellón ~~de la~~ AND MCMXXIV, Abans

i després de presentar els apuntes, si troba un
 dal de notícia. Sobre la vida del que fou notable pro-
 fessor que no tenen preu, que nosaltres hem es-
 pigolat rabentment. - Tot fent referència a un llibre
 del Sr. Castañeda que desconecíem, interassa directu-
 ment Jaume Roig: "En mi edició de Refraneros Va-
 lencianos del P. Pluís Galiana, en las notas
 que anteceden a la obra, trasladado una carta
 del referido dominico escribió a Carlos Ros,
 tratando del ~~la~~ renacimiento del idioma valen-
 ciano: anotase allí que Geran de Montmajor, tenía
 trabajado y comentado el Libro de las dones de
Jaume Roig."

1605. Imitacions catalanes de Jaume Roig. Sum-
 mari y relatió verdadera de la paueta Unió y germandat
 formada en la noble y leal ciutat de Barcelona y ~~Reynia de~~
 aquella contra los Madres, omicidas, anesinadors

y altres malfactors, la pau y quietut publica
perturbans. Composta y prada en vers de Jaume
pater Gilens (escrit de Barcelona)

Estant tancat
molt desengat
de dins un hort
ab gran deport
entre las flors
totes donaven

y anells cantaven
ab melodia,
gran alegria
jo vaix sentir
puix ven venir
una Donzella
disposta y bella.

En quart dos fulls a tres columnes,
Barcelona: Honore Anglada. Any MDCVI.
[Agniti, Caldezo de Obispo en lengua catalana, 1927, p. 630.

1666. Resposta y Copia de una certa transesa per un ciutadà
d'esta Ciutat de Barcelona a un amic seu, residint
en la Ciutat en Valencia ab la qual li dona assis de
Unió feta en la dita Ciutat de Barcelona lo any present
M.DC.VI (Cesabat d'una gran colla de balladors i al van molt

Desener) Molt magnífic
y bon amic

no puch deixar
de avisar vos

Barcelona: per Joan Amells. En 4, dos folis a tres co-
lunnes.

✕
1606. Vers de Jaume Roig en alabansa de la Unió.

Estampat en Barcelona ... per Jaume Cendrós. 1606.
En quart, dos folis a tres columnes.

Si no dirhor
e venturós
de ser dit
ben advertit
ho que diré
promulgare
certa consp
de la Unió.

per Jaume Roig
ab un tal goig
me dona vers
que m'ha encé,
com un lluguet
ab lo billet
que m'envia
ab que m'mana
dignes per ell
pu ser molt vell ...

Aguiló, Catàleg, p. 571;
fragment mes llarg.

Milà, Obras, III, p. 396 en dona un

1606. Resposta a un amic de Vich contant-
 ter que ho causada la Santa Unió de Barce-
 lona, folgant-se dels successos don la de Vich.
 (Dos figures grans). -- Barcelona: Sobirà de
 Cornelles. 1606. -- En 4.ª de folis a tres columnes.
 No us puch contar ab ho villes
 quant singular y relació
 per me havem fet de vostra Unió...

~~1612~~, Aguiló, Catàlegs, p. 631.

1612. En Milà din (Obra, VI, p. 276, Orígenes del Teatre català, obra
 abans inèdita). Las más antiguas noticias que
 de esta clase de danzas hemos alcanzado se refieren
 ren a Tarragona, y en efecto, esta ciudad, su con-
 po y ^{las} poblaciones inmediatas, ha seguido siendo el
 país clásico de la misma.

Relació de la entrada de 1612 [es refereix a la
entrada d'un arquebisbe de Tarragona de
ments de caracter popular].

Tantost senti
un so graciós ...
vin que venia
molt espaciós ...
vin que venia
d'homes devall (de ball)
de draps cosits ...

Tantost als carrers
dis un diabolot
Ola, feu foc
per al Títol ^{de Sant Joan}
pensí de vil ^{la mercur}
tomar-me foll
quant vin qu'il coll
girant anaven

y que portaven
ab bona traga
de carabana
cobert lo cap
ab lo coll March
altres torçat ...
que unes de gall
tenir lo cap

de nat penat
y ^{mirar} ~~mirar~~
altres de serp
de son fablo' ...
una carota
mija morada
y colodiada
creu de parts
en pun de nat

y en lo fi d'ell
un canovell
que anava al ro
un Aovalló
al triast Uigat...
mes aportant-lo

Cada hu d'ells
du canovells...
Ter dos canovells
en les panyes
reguian lo jo
dames y vells.

millor que ~~entrada~~ de descripció d'entrada d'an
quebrirbe sembla un joc de disbarats.

1640. Segona resposta de la bona nova de la re-
cuperació del castell de Salsas y tot lo acotengut
desde el de Juny fins a 5 de Gener del 1640.

al to de Si volen oyr
la cansó galana Jo vos la diré
Erent d'armes d'Espanya. Barcelona i Sebastia y
Jaume Matevat, 1640.
Aguiló, Catalunya, 1 f. 688.

1642, Diálogo verdadero, gracia y aprecio
 de los felices, y bonos sucesos de la guerra de Cat-
 lunya. - Compost ara de nou ab different rima
 de Jaume Roig, per un Català ben afecionat
 a la ~~potestat~~ de Catalunya, en Interlocutor, en el
 son Valentí Anglada y Bernar Company.
 (representada per dos ringols)
 Aquilo, Catalunya, en compte de donar-me fragments -
 dia: "Este poemeta, de más de 1500 versos, es uno de los
 mas importantes para la historia y para el idioma, que
 se imprimieron en aquella angustiosa época. Debie-
 ron imprimirse dos partes más, según se advierte
 en los últimos versos del Diálogo." - "Lobles del Marquís
 de los Velez que cantaren Valentí, y Bernar a la
 del rahonament". Son unos goigs políticos que tienen
 por Tornada Suplican gent devotada Al Privat, dirij
 son ~~votes~~ Guerra de ab gent Catalana Queus han de

per menys valer. — En quart, 12 folis sense ma-
mar. — Barcelona: Gabriel Nogués, 1642.

1642. Relació en rima de Jaume Roig, de tot
lo que succehit dintre de Perpinyà en son siti, ~~per~~
fins al rendir-se. — I desde la presa de Cobllire
fins al rendiment, així per terra com per mar. —
composta per Balderrí Malvesia natural de Pica-
motxons. — Barcelona: Jaume Romen, 1642.

En quart, quatre folis a tre columnes. Comença:

Los més valents
estan atents
al relatar,
queus vull comptar
lo que ha passat
quant situat
n'és vist lo fort
d'Espanya Nord

qu'és Perpinyà Acaba:
peron he vinas,
ja estic cansat,
perdo deman
que tinc cadaun
y no puch mes
escriure res.

Aguiló, Catàleg de les obra escrites en Lengua catalana, 1927, p. 704. Aquesta és la última nota que consta escrita en rima de Jaume Roig.

1665. Data del proleg de la traducció castellana de l'Expill, de Llorens Matheu i Sans, ^{o more a la dona} a nom de Lorenzo de ^{Mathe} ~~Mathe~~, datat a Madrid. Quan que es guardava ~~després~~ la traducció en la seva llibreria, va desaparèixer després de la 1a mort, va ser adquirida per la Biblioteca Nacional entre la entremis de la llibreria Bolh de Faber com per la Bibl. Nacional. ~~En el nostre Donarem com~~ de l'intent de publicació, per Salvador Guinot en el nostre no corresponent a l'any 1903.

1724. Hem tractar presentment dues vegades
de l'obra d'Antoni Barba i l'obra
del present estudi, Consejo provincial (Roma 1724) que
l'anassi de l'una de la qual em hem ocupat anterior-
ment en les p. 8.8. de la de Jaume Riig.

1735. Edició completa del Llibre de les Dones de Carles
Rios. Lo Llibre de les Dones i de consells do-
nats per Mosen Jaume Riig a son nebot/
Balthasar Bon i senyor de Callosa. — Quarta
impresió. — Trauba a l'hum ^{nova} — Carlos Rios, mo-
tari apostolico natural de esta ~~Nobe~~ molt Noble
Illustre, L. L. y Coronada Ciutat de Valencia.
ab Vicencia. En Valencia, en Casa de Josep
Garcia / Any ~~del~~ M.DCC XXXV. — Se Troba
ra en casa de Thomas ^{Tome} Librer, al
de la Plaga de Villaroja al Collegi del St Pa-
triarcha. — A la sega pte va la dedicatòria, de la qual
presentarem el poema apartat: a Cap egresio Sr. Felip

El novembre 1703 - l'abril 1793

Lina de Castelvó Juan Benítez de Varea, conde de Carlet y de Benimodiu, baron de Tour y Terrena, señor de Masalet, y Casa Real de Pentarrater, etc. — Ariendado a la estampa tres pequeños libros, concernientes a las excelencias y apreciables circunstancias de la lengua Valenciana, para que no se olvidara del todo el uso de ella, manifestando al publico muchos Adagios agradables en su idioma; y siendo el Libro, que en Poesia compuso el célebre Jaime Roig, tan principal a este fin, como bursado y casi escondido en el olvido, que para formar un cuerpo para reimprimirle, ha sido preciso valerse de pugnator, que a costa de especial cuidado de V. S., se ha logrado... De la advertencia preliminar en copiarlos tan coment un paragraf: Los vocablos de esta Obra se han llan con menos una. syllaba, ~~dos~~ syllabas, no es ~~que~~ porque en aquellos no se pronuncian, sino por estar ~~estar~~ syncopados y esto es licencia Poetica; así el poner muchas palabras ^{muchas} ~~inventadas~~ por cause de la Ley del verso o consonancia. Lo mismo se deve en

tencia quando por causa de la synalepha,
 se usa en nuestros Idioms, se agüentan las diccion
 monosyllabicas con otras polysyllabas, pues tambien parecen
 otras, y no son; y esto no es por razon de synopsa, sino por
 la propiedad de la Lengua Valenciana, que a mas de ser
 tan racional y breve ^{esto} lo haze mucho mas, por
 que de esta suerte la pronunciamos naturalmente los
 Valencianos, supliendo las synalephas. — Aquestas
 Dedications i advertencia ocupen tres folis no man-
 cats. — En la pp. 1 - 284, contenen tota l'obra de Jac-
 me Roig. — la pp. van a dues columnes, començant
 (p. 1) Comença lo Libre de les Dones, ordenat per lo
 mag. mestre Jaume Roig, Doctor famós de la Universi-
 tat senyora Reyna Dona Maria. ~~Exemplar en e-~~
emplar e consella per ell donat — a non ~~no~~
rebot en Balthasar ^{de} ~~senyor de~~ Callosa ~~qui moria~~
amara.

Les obres que esmenta en la dedicatoria son totes
 conegudes. Vegeu Fausti Barberà, Conferéncia sobre

Carlos Ros, Valência, 1905, que esmentarem a vida

1747. Et havent perat nota estensa delh bibliograp
d'alencians en tractar d'Anzias March, ^{sen} no te.
altre objecte que senyalare eh planes on parly
de Jacme Roig.

'Jose' Rodriguez, Biblioteca Valentina,
p. 195.

1747-9. P. Vicente Ximeno, Escritores del Rey-
no de Valencia, volumen I, p. 56.

1778. Francisco Cerdas y Pico, Notas al Canto del Turia de la
Diana enmendada de El Polo, p. 514.

1827. Just Pastor Fuster. Bibliotecas Valencianas, vol. I, p. 36

2865. Milà i Fontanals, ^{història i crítica} Requena del antic poetas Catalans,
Œuvres, tom. III. PR. 761 & 2057314-119.

2885

Edició segona de Barcelona, publicada per Francesc Pelagí Briz. La portada ~~portada~~, impresa tota entinta vermella? Lo libre de les dones / consells / molt profitosos e saludables així per regiment / y orde de ben viurer, / fet com pera augmentar la devoció la devoció a la puritat de la Concepció / de la Santíssima Verge Maria, / fet per lo magnífich Jaume Briz / y donat novament segons la edició de 1735 / per Francesch Pelagí Briz. Barcelona / Llibr.

[1856] Teria de Joan Roca y Bros. / Centro de obras de Catalunya.

1. Carrer de l'Argenteria nº 49 / 1855 (L). - En una

falsa portada s'hi troba el títol i el tema Sicut bellum... Com se veu imita l'edició de Carles Ros, però modificant-me l'ortografia ~~per~~ posant ~~per~~ per exemples, tots infinitius de la segona conjugació (viure, ~~coure~~ a labore) acabant amb e final, el portaria a fer el futur ^{courare} ~~coure~~ (viurera). Sense aquesta son moltes les modificacions que varem establir les modificacions sobre el text d'augmentar

Marcha No a para ^{en} modificar el text de Jaume Roig
cap respecte. En el prolego y noticias de la vida
ta En Chubras troba reminiscencias de Ximeno,
Puster i ~~Thoma~~ Ticknor. De ~~que~~ ^{que} ~~bram~~ ^{bram} que eran pro-
pies d'En Briz procedeixen tretes de frases ~~textos~~ de la
dedicatoria i el premi al lector de Carles Ros & el
text de l'edició del qual segueix, a part les modifica-
cions aportades per En Briz. — El colofó és d'aques-
ta manera (~~est~~ acabada la Taula i les Erradas) Se acabà
d'estampar la present obra de Jaume Roig, en la estam-
pe de Bonaventura en Barcelona, lo jorn 10 de Janer del any de
gracia 1866. — En octau, i X + 196 planes, — El pro-
diment de ~~de~~ de editar ~~del~~ ^{del} text d'En Briz és d'una
gran comoditat: allà on ^{on} ^{ell} ^{no} compraria el significat
tirava al dret: per això en molts ^{parts} ^{va} ^{patir} confusions.

1867. Briz ? - Lo Llibre dels Poetas i Cançons
obras rimadas (del segle XII, XIII, XIV, XV, XVI,
XVII, i XVIII) / acompanyar ~~un~~ de notes y d
un prelochi / per Francesch Pelay Briz, i
Barcelona: Establiment tipogràfic edito-
rial de Salvados Manero / Rambla Sta. Mònica,
num. 2 - Ronda 128. / 1867.

De Jaume Ruy posa i (Fragment de Llibre dels Po-
mes) Prefaci, 1ª part: Den creador, l'únic Sengyor
Omnipotent, l'atriament qual nos adora ... - 2ª
part. Yo com absent del mon vivint a aquell llinguist
aionestat d'ell apartat d'ant-li del pen ... pp. 232-33-235.
els dos fragments son publicats per enter.

1875. Rafael Ferrer y Bigné. Estudio histórico-crítico de los poetas valencianos de los siglos XIII, XIV y XV, premiado y publicado en el Boletín de la Sociedad de Amigos del País de Valencia. Jaume Roig 1875, Jaume Roig p. 38. En tractar d'aquesta obra hem expressat el judici que ens mereixia.

1876. Joaquín Serrano Canete. Estudio apologetico. Milà i Fontanals. Consideren que en aquests poetas catalanes de fines del siglo XV y principios del XVI. Respecte a Jaume Roig se n'ocupa en les pp. 383-391 6 419-420. En aquesta última pp. de l'obra m'agrada, ha fet Notes

Notes de lletres incunables i planes, tracte d la edició
de l'elogi que el gran metge ^{feia} de la seva ~~obra~~ ^{persona} exposa,

1883. — Joaquim Serrano Canalell, Recuerdos apolo-
góticos del Maestro Jaime Roig, Es publicat en la
Revista de Valencia, tom. III i darrera d'aquella revista,
pp. 529, 559. Se en va fer un tiratgi de 32 pp.
en quart. N'extrauram alguns dels paràgrafs més
suggerintis. Con los mejores poetas compite Roig
en naturalidad y frescura, en viveza de ingenio,
en talento observador, en exponeidad de expresión, y
hasta en esa mezcla heterogénea de immoralidades
y religión. Y, en honor de la verdad, no es Roig
el más extremado de los autores de los autores de su
época, con tanta más razón que al deprimir y pisotear
a las mujeres, lanzando a todos los vientos de la publi-

ciudad por extraviados, astucias, hipocresías,
 viandades y hasta crimines, si el levantar sobre
 las ruinas de tanta miseria y de tanta humilla-
 ción un trono inmenso donde cantar
 la excelencia de la Virgen Maria... Su erudi-
 ción raya en lo maravilloso: la historia sagrada
 y profana le son tan familiares, que apenas ha
 página donde no ~~le~~ ^{se} broten con espontáneos pro-
 fusión citas literarias o recuerdos históricos... Para
~~by~~ ^{primer} ~~historia~~ ^{de} ~~la~~ ^{esta} ~~obra~~ ^{obra} ~~una~~ ^{una} grandísima importancia. Es un
 estudio minucioso de las costumbres del siglo XV. En
 edificios públicos, hábiles, modas, personajes, todo
 se encuentra allí descrito con ese talento de obser-
 vación y con ^{ciencia} ~~ese~~ ^{esta} ~~experiencia~~ ^{experiencia} que tan útiles debieron serle
 para el ejercicio de su profesión. Por que - aunque en todos

en toda la obra parece que el poeta ha tratado
de ocultar al médico, el médico, sin embargo, apare-
ce y flota entre los versos del poeta. Todas sus cen-
suras son hoy tan oportunas como en el siglo XV, y es
prueba que, al pintar su época, copió del natural
y escogió para sus cuadros, no lo accidental, no lo
fortuito y pasajero, sino lo permanente y fijo, lo
que es de todos los tiempos que es propio de todos
y de todos los países, porque es hijo de todos los
de las pasiones y de los sentimientos extraviados
de la humanidad. — Como filósofo es Proo-
rizonador sentencioso, como poeta es el satí-
rico lemosín más original del siglo XV. El
Epitll ha pasado a la posteridad con el sello a obra
notable, y es porque en ella palpitan las
pasiones, los deseos, las grandezas y los misé-
rias de la humanidad. ¡ Qué importa

que el gusto haya cambiado! El gusto es lo
~~que~~ en ella el ideal del poeta, Palpita ^{en} su corazón
y brilla esplendoroso su pensamiento y a través de
los siglos siempre encontrará otros corazones y
otros pensamientos que respondan alborzados a calor
de ~~la~~ ^{sus} ideas.

1885, Alfred Morel Fatio. Rapport sur une mission
philologique à Valence, Publicat a la "Biblio-
~~thèque~~ ^{thèque} de l'École des Chartes". Tiratge
a part. Després d'ocitar als valencians d'avui dient-
los que si volen donar vida, vigor i flexibilitat al seu idio-
ma, no tenen més remei que estudiar els seus clas-
sics antics ~~l'antiga~~ Ausias i Jaume Roig, l'arquer
taritge, de passada, de primera els cants del cantor
de l'amor i de la Mort d'una manera que la coneix que va
en estudi especial a les seves classes del Col·legi de France.
Després fa l'elogi de mestre Jaume Roig.

L'obra d'En Roig és, bair molt, punts ~~en~~ ^{en} més important de la literatura en llengua d'Oc i té gran valor literari, històric i lingüístic.
 — Demés d'ocupar en cert gènere de literatura satírica un lloc important, ja que fa bona figura al costat del Corbaccio del ~~Maistre~~ Matheolus de Jean Levebre, de Corbaccio de l'arciprest de Talavera, dels Quinze joies de mariage i d'altres escrits ^{dirigit} _{contra} les dones, la primera part és d'un gènere nou pel seu temps, sense d'altres meravelles i fantàstics que caracteritzen ~~les~~ ^{que} novel·les franceses o les llibres de caballeria dels Amadis. Al contrari és realista una mica ~~o~~ ^o això a la seva manera i com to' de la novel·la picaresca a la qual, no sens motiu, se l'ha volgut assimilar.
 Demés esta poema està sembrat de alusions històriques, present-nos un cuadro de la societat valenciana ^{del segle} _{d'} ¹⁵ _{del} ¹⁶ més acabat.

El historiadore del ^{lenguatge} ~~lenguatge~~ ^{parles de l'} ~~parles de l'~~ ^{per}
pot treure gran utilitat; i en lloc més un lèxicon
vari o no, hi figuren tantes paraules de Menquina
vulgar ni tantes ~~noms~~ ^{noms}, nombres de ~~objets~~ ^{objectes},
d'armes, de vestits, de mobles i utensilis, etc. com
en l'Esquell, aquest en apareix ^{un altre} ~~com un altre~~ ^{seu} ~~no~~ ^{seu} ~~per~~
li manca. Se ha reimpres en el segle XVIIIe, però
no va tenir lectors. La forma del llibre, els versos
curts, els molts noms rars, de vegades forjats per la neces-
sitat, de tarrina, les indicacions de costums oblidats,
les atencions a fets historics poc coneguts, omplen
de dificultats la seva lectura i impedimen que
qui alrevol pugui endevinar llurs secrets. Àdhuc
el coneixement de tal qual dialecte ~~de dialecte~~ no
dispensa a ningú, i ni àdhuc als mateixos valen-
cians, d'un estudi ~~person~~ ^{person} seriós, tant de la his-

tant de l'història local com de la Mèginga Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans
amb la retreta clàssica, molt oportuna aquí: 21
Y a des coses que les plus simples des des diavols ne
devine pas. — En l'Espill em veiem en presència

d'una ficció, per què ~~ens veiem~~ sens comptar que
un home no es pot casar en les circumstàncies
que ens explica en el senyore, es veu be
que l'autor el que fa es desenvolupar un tema, q'el
i no exprime ~~les seves~~ ^{la seva} memòries; ens ha vengut
con els tres estats o condicions de la dona: ~~la~~
~~soltera~~, viuda i beata (i la criada de mon-
ger). La idea del secul hi podia suggerir el Cor-
baccio, més be que no pas el Matheolus, i per que
que té certes analogies en la verificació i dis-
tribució de les parts. També hi ha analogies

entre el Mathieolum i l' Expull en la qüestió de les Andes,
i de la Basílica
En Morato Fatio, fa citacions precises. Però especialment
on se sent l'imitació és en els dos capítols, tercer
on plen et en el Roig i Salomó, en el Mathieolum i Dan,
en els dos poemes els de ls aparicions dormint; però
en Roig conta tres aparicions també dormint. Què
sab quina va esser primera? És en conseqüència
legítima la conclusió la conclusió que tracen de tot
avui i és que En Roig ha seguit l'autor francès,
i avui és natural. La literatura ha gosat fruit en
els països catalans de gran favor. Les llibreries dels
reials d'Aragó estaven plenes de llibres francesos,
com tothom sab. Acompanyen aquest notable
treball la reproducció de 2 folis del ms. de la Vaticana.
(que el nostre Bartera va trobar i descriure)

i la reproducció d'algun foli de la traducció
tallana de Llorenç Matheu i Sans. En apendix
dona, com a comprovació un fragment del Llibre
Donat, de Francesc ~~Examenis~~ - Tot va comentar
de la manera que sabia fer ho. A tout seigneur
tout honneur.

1894. J. Rubió y Ors. Bastero, provenzalista catalan.
Estudio crítico y bibliográfico, leído en la
Academia de Buenas Letras el 25 de febrero de
1894. - Barcelona 1894. - En la p. 69 larga
nota sobre els manuscrits propietats d'el d. de la
Vaticana B per espigolats per en Mils(?) així des-
reguts per un Acadèmic.

1894. - Primer libro impreso en España.

Trobes, en labors de la Verge Maria

Publicada en València en 1474 / y re-
impresa por la primera vez, con una
introducción y noticijs bibliográficas
de sus autores / escrita por / Francisco
Martí Gajalea. — València / Libreria
de Pascual Aguilar / Caballeros nº 1894.

1 [Escriben] Se imprimió esta obra en la
ciudad de València / en de Ferrer de Orga,
acabose el xvi de Julio de MDCCXCIV. Esta
imprenta se estableció en el año de MDCLX
por la viuda de (José de Orga.

En l'any 1873 hem contactat amb En Roig i en empen-
rapidament aquesta ~~ta~~ edició, hem expressat
el caràcter anòmal de la rítmica de Jacme fin con-
tribució d'en Jacme Roig ~~H. E.~~ ~~Vener~~ l'estudi intro-
ductori d'en Martí Gualles, per la bibliografia pp.
80-91. En Chabac observa que En Roig, en aque-
sta composició En Roig ^{oposita} el tema marial de
Espill (p. 391).

1903. En la revista Ayer y hoy, ~~manuscrito~~ de Castellón de la Plana, D. Salvador Guinot va publicar una una reproducció de la Portada del manuscrit de la traducció castellana del Epill fetu per Llorenç i Sanç i una bibliografia de predit ms. i reproducció d'una part del text de la traducció. El ~~ms~~ número de ~~avant~~ la esmentada, descontinuada atplegant al 15 i varen publicarse onze ^{fulls} de la traducció d'E. Mather i Sanç corresponents als versos 793 al 120.

~~186~~
1904. D. Roc Chabon, Lahors de la Verga Maria per
Mestre Jaume Roig. Traducció d'En Roc Cha-
bon, canonge de la Seu de Valencia. — Tip.
«L'Avenç», Ronda de l'Universitat, 20. — 1904
La traducció s'enten feta al castellà. És un volu-
met en foli, tota la primera edició tindrà uni-
cament en paper de fil. Vegen, Ribella, Bibliographia
Valenciana vol. I, p. 494.

1905. Spill b|Libre de les Dones| per|Mestre Jaume
Roig. Edición crítica con las variantes de
todas las ediciones y las del manuscrito de la
manuscrito. || prólogo, estudio y comentarios
por Roque Chabon. Bibliotheca hispani-
ca [dentro el tipo Castellón]. — Barcelona,
«L'Avenç» Ronda de l'Universitat, 20 — Madrid,
Libreria de M. Murillo, Alcala, 7. — 1905.

[al recto de l'última plana es troba] "Acabosa d'estar"
Par este libro en la imprenta "L'Avenç", de Barcelona,
el 9 de octubre de 1905, aniversario de la entrada
del emirato Jaime I en Valencia > L + D >>. És un
fet significatiu que les obres dels dos grans clàssics nascuts
^{probablement} a València, ~~Jaime I i Martí l'Humà~~ ~~de~~ probablement al regne de
de València i segurament a la ciutat morta a la ciu-
tat; Ausiàs March i Jaume Roig, s'han fet per
l'esforç de Barcelona. Talment que es pot dir que
la nostra ciutat entre l'obra d'Ausiàs March (Amar
den Pagès, rossellonès) i la de Jaume Roig (Roc Cha-
bor, València). Així com ha resultat, per la força
de les coses, no altra personalment ha de tenir cura
i disposar i corregir les obres dels dos grans autors
rossellonès i valencià, obligant-nos a sostenir una

una correspondència gaire bé diària. Al mateix
havem satisfet a un desig expressat per En-
Morel-Fatio de que es publicuessin les obres de An-
gini i del Mestre Jaume i que desgraciadament no
no va presenciar en vida aquestes publicacions
que ja haurien plagut al malaguanyat i gran
hispanista francès. Pel que fa a D. Rob ens capla
satisfacció d'haver-ne insinuat l'efluvi de gran
metge del XVè segle, en l'època llunyana de la
nostra consciència íntima. - En haver corregit les libreries
proves, michelin, expositores: "Anny complet siquen depenen
te any. L'hat no deu". El record del plorat amí és tan viu
que granarien records en lloc de ferda crítica del
seu llibre precís.
Est assistent al conserve arxivari.

Est assistant al congrés arqueològic de Roma, en acabar el manuscrit de la Vaticana, va resoldre copiar-lo per enter, perquè presenta les llicons ~~comparança~~ de les més arcaïques.

el Ms. presenta dos versos que no son a la edició publicada més en aquestes que manquen en el Ms. El millor criteri consistiria en seguir la lliçó del ms. (esent en 1492 proba-
tament) complementant-lo ajudos de la primera lliçó de
A. J. de València, de la proceden totes les altres,
especialment i complicant el ~~text~~ ^{com} ~~text~~ ^{com} més passava el
temps els anys. S'observa que la Brix ~~del~~ [E] segueix la
la Ros [D] però modificant talment i arbitràriament la
ortografia que no, en principi, ni pel català ni pel
valencià. ~~Per~~ Ignorem perquè en Chabris anota la variant
de E. Pel Quadern sinòptic de les setze lliçons del Spill.
~~Per~~ Per medi d'unes ratlles verticals en ven immediata-
ment els versos mancats a cada text. En principi els
versos que en Ros oméia per a considerar-los pecaminosos, en
Brix i que no coneix altre text que el de la Ros, també
els suprimeix. Es podria que D i E presenten amb tanta sen-
presència un text híbrid de l'Espill. → A força de llegir
i dellegir el text de la Ros li ha sortit ben pur -

triat (amb excepcions) que pot fer a l'esperit
com si es tractés d'una nova novela. - El ~~llibre~~
és un concert; representa una força de treball incalculable;
com pot es pot comprendre, hi han equivocacions de sentit però
puja molt més els encerts. Sembla ^{impossible} que hi hagi tantes frases
fresques, ~~les~~ petites ~~frases~~ alusions a fets històrics (que semblaven
impossibles de solució a Mord-Fatio) es troben esclareides
en el comentari d'En Chabaz. La bibliografia, que forma
una part important de l'obra de D. Roc, hi ha un tresor
de notícies, ben suficient descripta cada edició i les acoms-
de prolegs, colofons i reproduccions de totes les portades, on
Excepció feta de les més modernes de Jacme Roig ⁽¹⁷⁵⁵⁾ i Baly (1865),
que no valia la pena d'entendre's hi i la descripcions, on
precises i clares. De l'apèndix II en parlarem aviat. L'apèndix
III està dedicat a l'estudi biogràfic d'En Jacme Roig.
S'hi ^{hi} moltes notícies. A moltes ^{de Catalunya} els ens fa estrany que es comen-
en ^{la} tantes tan fets els valencians en ferrejar fets bons amb
de dolents. ~~Tan~~ El que fou el nostre amic ~~mostra~~ el
sanonge Chabaz no fa excepció. Donc com a bones les

les Trobes de Mossèn Febrer ^{les quals} com tothom sap ^{son} ofici ^{prof}
liaria del segle XVIII^a (redactada per Onofre Esquedo)
i al costat fa extractes del Mire del Repartiment de Va-
lència, que és una font superior i que ell coneixia tant!
- Hem investigat en tanta ^{de manera} an l'estudi biogràfic fet per
Don Roc, que mossèn faren una llista ~~de~~ de la important ma-
tèria tractada: Parcs del poeta. El senyor Jaume Rius i em-
pí i heren del notari, la Francisca, i quant el pare plant-
junta el fill el poeta per a distingir Jaume Rius lo vell, Jaume Rius
le più jove. - En juvenus l'estudi (p. 422). - Se este-
blece a casa en Valencia. - Relaciones con d. Alfonso,
D. Maria (la carta d'Alfonso d'Aragó ens sembla una mica sospetosa).
- La casa del poeta (tot documental). - La mujer de Rius
(molt bc). - Enviada, escriu el Spirit (145) y manera (1478).
(p. 431) - Retrato de Rius. - Hijos y descendien-
tes de Rius. - Los Bon - Los autógrafos del poeta. -
Conclusión.

1905

Antoni Chabrat, médico. Jaime R. médico en su libro "Spell" o libro de los Doce.

Aquest notable estudi forma el l'apèndice 1) en l'edició del canonge Roc Chabàs, que ocupa les pp. 339-409. — Vaig conèixer, fa molts anys, a Murvedre (Sagunto) doncs era metge i cirurgista. Conecquem la seva gran, Sagunto, en dos o tres plèidits volums, ~~verament~~ veritablement il·lustrats, havent dedicat altres treballs a la seva ciutat natal, on el vaig conèixer en companyia de Don Roc. — En Chabàs va adjuntar-li El inventario de los libros de Jaime Roig. Amb excepció de Vida de Sant Honorat, tots són llibres de medicina (pp. 410-412). hi alguns d'astrologia. — S'ha de veure el pacient treballava excentric pel Dr. Chabarat. El resultat de la seva anàlisi és sorprenent. En Jaume Roig amo-

gava Art Treball Lliberari, però el metge de Mar
experiència molt maturat all'escampar per les planes de
España. El cuadro de las enfermedades mencionadas por Ruiz
és abundant i clar. En l'obra de la medicina general; ad-
deix, sempre exemples abundosos; de les Enfermedades
de la mujer. i Medicina legal. i Curanderismo,
ve el Juicio crítico, i en el qual no hi ha un mot
per perdre.

1905. Arturo Farinelli. Note sul Boccaccio in
Spagna nell'Età Media. Publicat en el
"Forschungen". Nosaltres que tenim dedicats els
altres estudis més importants Appunti su Dante
in Spagna nell'Età Media, Torino, 1905
i Sulla fortuna del Petrarca in Spagna
nell'el Quattrocento, Torino, 1906;

Però el primer estudi, que és el que ens interassa,
per En Janne Roig, és incomplet i prova que acabaria
(Schluss folgt.) i no el tenim, ~~com si diguéssim~~ ~~assat~~
~~viadria~~ ~~vacaciones~~ ~~que guanyava tractansa,~~
(Hall, 1905) ~~Ens~~ obligat, a seguir ~~el seu~~ ~~l'opinió~~ d'En
Charbas, que és molt fidel: « Estic completament persuadit
din, que el valencià Jaume Roig també llegia el
~~Corbaccio~~, el llibre del Boccaccio Corbaccio &
amb plaer, i tinc el convenciment per al seu Expi.
Les peripecies del metge poeta, del doctor famós de
la Serenissima Senyora Dona Maria, ~~tenen~~ eren molt dife-
rents les expansions satíriques que les del Boccaccio.
Volia Roig que la seva obra fos com si diguéssim un
mirall de les costums del seu temps, una història mo-
guda y saturada d'aventures, nascuda al contacte
amb dones de mala ~~sorta~~ ~~mana~~, causa de parades i atorns
ruïna. No totes eren valencianes les dones que porten

sobre les espatlles de mestre Roig la crendal matrimonial
 però les ~~discrepàncies~~ lloçanes de València en el temps del poeta
 en un tristament cèlebre i la vida d'en Roig prem per
 mal, acords pera que no les infestassin" - Esmenta En
 Farinelli l'estudi del Sr. Vives Lien, Las cosas de los
Estudios i un document de l'arxiu històric Nacional
 de Madrid. "La fantasia al poeta al poder drogar al
 seu gust, afegir noves ficcions als casos propis, ampliant
 el exagerant, ~~exagerant~~ per les seves pròpies aventures. Els
 llibres sobre les dones abundaven al seu temps: la disputa de
 Severo, les tan conegudes Lamentations de Mathéolus, El Livre
des Femmes d'Érasme, la sàtira de Boccaccio, la Repro-
bation del L'apostat de Talavera i les experiències pro-
 pies, ofarien-li nous exemples i lliçons. Tria Roig el breu i el
 de les noves rimades i comença els seus discursos interminables,
 que es parden de vista, les seves colles de versos i explica que
 explica i descriu sense ~~acabar~~ acabar mai. Algunes de les coses
 que conta que ens ofereix mestre Roig en el seu gran caleidos-
 cop de les debilitats i ^{malura} aquells mala prosòpic ens duen a la

propia memoria moltes de les sàtires del Corbaccio
per exemple la seva propensió a la gola i la llum mena
a correr per tot arreu, de parlar de tot i d'averiguar-ho tot
per a que es vegi que estan ~~men~~ ben informades etc. És
una mena de confessió en part, el desfogament
satíric d'En Pruig, com ho era el de Boccaccio:

Lo que he sofert
recitaré ...
ma negra vida
recitaré ».

En Harguez nota i compara l'Epill amb el Corbaccio i
acaba: « Més grans i més freqüents són les analogies en-
tre l'Epill i el llibre de l'arxiprest de Talavera ».

1905, Fausti Barberà, Conferencias sobre ~~Don~~
la bio-bibliografía de Carlos Ros — F — Va-
lencia. 1905. Imprenta de ^{Francisco} Vives Mora, Hernan-
dort, 15. — A la Roberta conta de Tirada de 50 ejemplares,
a la contra portada dedicatòria: « A mi madre querida ».

Hem amentat aquest treball en ocasió ~~d'exam~~ de menar la seva edició ^{L'Esquell de} ~~den~~ Jacme Roig. El que fou amic el Dr. Barberà la situa en la p. 49. (Vegem el nostre num. 1735) - Tracta de vida (més enant l'mort) i molta bibliografia, important, però gairebé tota de caràcter popular.

1906. Marcelino Menéndez Pelayo. De una carta adreçada a P. R. Chabas parlant de la seva edició expressa el nostre la seva opinió sobre Jacme Roig. És un poeta ingenuísim i ple de força còmica, cuya obra és al mismo tiempo un archivo de noticias de costumbres que en ningun text històric podem encontrar. No és el major poeta de su tiempo ^{y de su lengua} ~~porque su~~ contradicción es Ausias March, pero Jacme Roig es el más ameno, el más valenciano de todos y bajo muchos aspectos insubstituto y ~~de que da más luz~~

(Las Promesas, la gran 1806)

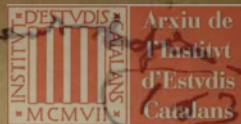
el que da més lluz sobre el estado social de ...
 - No hem sabut trobar en cap obra de En Menéndez
 Pelayo cap res que assembla a aquestos vibrants pan-
 grafats sobre el ^{poeta} metge.

1907-¹⁹⁰⁸ Antoni Bulbena, Cratòmatia de la Llengua
Catalana (del ~~X~~ al XIX) recopilada e orde-
 nada per Antoni Bulbena & Tosell. - Segon volum
 vers. - Barcelona, Biblioteca Clàssica Catalana
 = 1907-8. A la fi: "Fo acabada aquesta crato-
 matia de la Llengua Catalana, en dos volums, a la
 ciutat de Barcelona, lo die 25 de Juliol del any
 MCMVIII, cinquante quatre aniversari del present
 recopilador." - Jaume Roig. Spill o libre de les
 dones (1260) (pp. 194-195). - Prefaci. - Den creador,
 unich senyor Latriament... Libre primer - En casa
 mia, si no jurgies e no corrien toros en festa...

1908. - Mús Nicolau d'Oliver, Après
bre la influencia italiana en la literatura catalana (Estudis Universitaris Catalans, II, 1908, pp. 160-198 i 305-320). - "La llengua italiana es segueix en la literatura ~~integrant~~, ~~en~~ -
moda aquesta amb tan d'entusiasme seguida per En Jaume Roig i se que arriba a produir versos que no en son com Haurà nom Spill (i acabar les anegades (Avia en ~~les~~ corindres i posar una serie d'aquests versos).

[[911]. Moliné i Brases. - Les cent millors poesies de la literatura catalana, Triada per Ernest Moliné y Brases. [Sense millessim, però 1911 - Son posen els editors, que no posen any de publicació, d'aquests poemes. En Lopez Lluenga, però se sab. (pp. 54-56) Jaume Roig (144).

La lliga de Solomó & el llibre Tercer Fragment

1928. - Almela. - Jaume Roig. Llibre de les
dones o Spill, text, introducció, notes i glo-
sari, per Francesc Almela i Vives. Els
nostres Clàssics, Barcelona, 1928.
El text va presentat a ratlla seguida, amb
un petit espai blanc per cada punt i apart,
~~etc.~~ A primera vista, sembla o que s'han
escapat bon nombre d'errades; la introducció
ens sembla prima i En Ballester hi retreu cert
defecte per massa ~~mate~~ massa de suplements.

1913. Jaime Borrera, Per la cultura ca-

Salana ("El Correo Catalan" del 13 de juny de 1913).
Copiaiem l'interessant pagament relatiu al metge poeta.
E' No pas per la joconditat faceriosa habilitment traves-
ida ~~habilitment~~ de pietat Mariana, jo sento passi-
gollar-me les orelles els versos gracils y argentils
versos de la Codolada (vol dir, d'acord amb l'autor, no
vers rimades) de Mestre Jacme Roig, aquells versos
infinitos, festius y joganers com una cabre-
lleta selvatica. (Vegeu Ribells, Bibliografia
Valenciana, I, p. 494).

1934: Mestre Jaume Roig y Baltasar Bon per Catalunya

Bàllesster Salvà Ballester (Boletín de la Sociedad de cultura, vol. XV, pp. 294-301.) ~~Farem~~ Farem un resum d'aquest important article al començament d'aquest d'aquest nostre estudi de Jaume Roig. Dice així: « Por la lectura de l'Expill de mestre Jaume se tiene conocimiento de que el famoso satirico valenciano escribió su obra en Callosa d'En Sarrià, el mismo lo dice en la consulta a mossèn Joan Fabra:

Trobant-me en aquesta vall Callosa, per les muntanyes
fuit. O ciós, crist, sens, per fruyt, Emperio -
he no sens no sens treball De doner seny -
vaiball De doner senyire llur tall »

Emperio, en la màr moderna ~~actual~~ edició
(El nostre clàssic, n. a. a la p-21) se dice que « Callosa d'En Sarrià, abans d'En Bon, poble a la vora del riu Guadalest [una altra ^{república} diu que ^{està} a dos kilòmetres d'

de la vila], on probablement anà Jaume Roig
fugint de les epidèmies), i con que el editor crec proba-
blement en la estada del poeta en esta villa, contraria-
ment a la categòrica afirmació de este. - No
fui era la primera vegada ^{esa} que estubo en Callosa Ja-
me Roig, estubo en 1456 segons una declarac-
que publica que reproduceix N. Adolf Salvà Ballester.
Hui haguí en Baltasar lo Vell, que mai fou sen-
yor de Callosa, que més cavaller en 1455. Com
que era Baltasar lo moço; un dels fills de Gue-
nan, senyor de Callosa, que tingué amb Ursula, aquest
fill més jove també es deia Baltasar, quan encara
no tenia vint anys va anar a Portugal, ^{d'on} ~~des~~
va tornar tant greument malalt que va morir
en desembarcar a Xàtiva; va ^{esser} fet-cavaller
en 1467, suposem a Portugal.

Despenen aquesta quiniella per a
la venenta ecclia de l'acm. Roig an-
neg. da de la Roda d'urci Castellane d' E.
Moner y Sam. i de regt. XV pè

Versos difícils d'en Jaume Roig

La major provenen d'una imitació italiana, tant feta en la nostra literatura i que tan solament a En Jaume Roig transcendia a l'ortografia, que el fer versos impronunciables el mateix a l'orella catalana que a la leniana. De dones scriure Mur tall (13, consulta). Spirituals (87): Hauria nom spill (239). Stil a balanz (579). Spill a lletta (2166). Scanda ligar (4749). Spill a lletta (3855). e te son statge (4749). De pen stignat (12747). scanda novella (12747). scriure a lletta (13225).

A l'origen dels versos d'en Jaume Roig hi ha una imitació italiana.

Stranya pur santa (13440). scolar, pretori

recompant la toia (13847) Pròmbus e scripture

(1422/84). scriu Zacharias (14346). Sanctes scripture
(14572).

Quant hi sobre una síl·laba tira al dret, al mateix al principi de mot, com al de # de timologies (142) - taulfus rey (142184); com a la fi com: la tal Dadessa (5570). per fi al mig del, quan hi sobre una síl·laba sineopa un mot massa llarg: Parlitiqnes. aquest darrer exemple d'encurcament d'una síl·laba també varem observar-lo en el Augias.

(vegeu Pagès, Edició de les Presses, I, p. 157).

Al Augias March i Jacme Roig, 102
El més notable representant de l'Escola de València, no poden ésser més diferents: admeten comparació. Al Augias el més no

primer lloc de tot el nostre cel poètic,
 Entre Jaume Roig. Repassis la opinió que
 mereix a En ~~En~~ Menéndez Pelayo (anyada 1906
 mes amunt. Per això en ha semblat dedicar
 un aipai mes que regular. Com deia En
 Chabai, que l'Esprit forma una veritable
 i anaguda i viva enciclopèdia. A Ausiàs
 li hem dedicat exclusivament tot el capítol darré.
 En Corella, malgrat el ríet, al costat d'aquests
 dos, resulta un poeta secundari,

III

Mossèn Bartomeu de Corella

Qui era aquest mossèn Bartomeu, ho ignorem.
En la família dels Corella, ja entre la ^{4a} ~~4a~~ ^{concentració} ~~concentració~~
dels comtes de ~~Còrca~~ ^{Còrca} ~~Tàrragona~~ ^{Tàrragona}, ni en altres branques
no es troba ^{la paraula} aquest nom.
No obstant es troba en els dos manuscrits ca-
talans J i K, que són ^{en} part còpia l' un de l' altre;
un altre text (N) apareix en les dues obres
com anònimes. En J sentia que hi hagi certa
indecisió, i es diria com si digués: i Barthomeu
de mossèn Corella. En aquest ^{he hem vist an aquest cas} ~~es~~ podria creure que
del mossèn Corella conegut a propòsit d'un Barthomeu

Però ^K no diupta gens: mossèn Barthomeu
 de Corella. En quant al tercer text, que és el mateix
 cançoner de l'Ateneu Barcelonès (N), ja hem
 dit que les obres apareixen anònimes les mateixes o-
 bres. No en cal dir que el caràcter d'aquestes
 dues obres ^{en} allunyades del ~~caràcter~~ d'En Joan
 Roig de Corella. — Respecte a l'obra a nom
 de ^{Mossèn} ~~En~~ Corella, que consta en el Conort d'En Francesc
 Ferrer diuixariem sobre quin dels dos Corelles a-
 tribuir-la. Per la procedència dels dos
 manuscrits catalans en que aquest Mossèn Barthomeu
 i pel llangatge veiem anterior al celebrat Mossèn Joan
 Roig de Corella. En el Conort d'En Francesc Ferrer i en el seu
 lloc es troba una obra que no es troba en en les obres conegudes
 de Joan Roig, però que malgrat tenir el caràcter dels seus

a ~~esta~~ maldir fortament de Calders i
 manifestant la donen a Richman

1

Monseñ Bartrómeu de Llorca,
 En lo món trop molts homens calladors,
 J 116, K 155, N anònima.

En lo món trop molts homens calladors
 qui troben pler en donar diffamar,
 per mihi mostrar en tots los fets notars
 qui ells son pijor e creuen^{se} millorats.
 Mas un moment ells no son per semblant,
~~la qu'en peccat se crea per resplandir~~
 car per mostrar se crea resplandir
 la qu'en peccat en los afers callant.

Aquesta cobla la presentem en forma dubitativa
 per no haver entès ben bé el text. S'haurà que no
 mes de set versos en lloc del vuit usuals.

Mossen Barthomen de Corella

Altra s'parça

Enamorats de sentiment groser [grolier]

J 117, K 166, N 139.

Enamorats de sentiment grolier

Veig ~~en~~ qu'en les món ab porcha de sabor

Aquesta cobla conté el vint i vint i dos versos usuals, però havent fet la còpia fa pocs dies, en època decadent de la nostra vista. Hem copiat pocs tants textos que solament hem explicat un any que s'oposava a passar els textos complets, ara declaro no haver entès cap altre complet, i no el de anant copiat.

Mossèn Corella

J 187, L 54, Na 1, Y 5.

E Gens no cregan ~~que~~ que la vostra honor

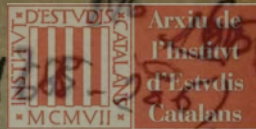
En precedents manuscrits que porten complet o en
fragment, el Conort d'en Francesc Ferrer, en
risc Mor. Malgrat tot el que porten dit i donan
rem completa la octava que, per altra part per
W. J. Jones, Amata ~~Tàrr~~ Tàrr, aquest darrer
catalanista de Perpinyà va publicar una edició
de pocs exemplars i en solta, del Conort d'en Francesc
Ferrer, a curada. Va esser d'un exemplar el qual
que En Torre Anet va copiar.

Gens no cregan que la vostra honor

Deffenen vuy. alguns vostres amics,

175
Car vostres pels son pel món tan públic
Que tot hom diu que us cubria d'un pastor.
A, cors gentil ~~!~~ de calitat vilana!
Que contra feu l'àvol cà encender,
Ab tal barreig de vostra carn lucerna,
Que'l prudent corp feu cenar d'expavore.

Capítol onzè. Escola de València, IX.
després d'En Ferrer, que en té 141
~~després d'En Ferrer, que en té 141~~
(o quartelles 148-150)
amb 85
experts

Johan Roig de Corella (1430-1500)

En Joan Roig de Corella és al seu temps
una personalitat molt important, els seus contemporanis,
en vida d'ell-li endressaren els elogis
mes riutombants i comparant-lo, amb ventall
declarant-lo superior a les grans figures de la
literatura Latina: Virgili, Tullí [Marc Tullí
Cicero] i així seguint.

I, no obstant, En Corella no és un autor
gaire original: l'estil especial és en moltes

IV

Joan Roig de Corella

R. Ararmon

a la prosa italiana de l'època i pot ser
 rament, a les produccions *Matines* del Petrarca.
 Però en català també copia: ~~en~~ ^{el} ~~del~~ paragrafs finals
 del l'ardi d'amor. "Vosaltres joves en lo qual amor
 continuamente habita", està calcat del primer
 paragraf ~~a prosa de la Glòria d'Amor de la~~
 Introducció en prosa de la Glòria d'Amor de
 Fra Rocaberti. A 3, sense aquest, ^{haver-m'hi} deuen ^{atres}
 paragrafs copiats que fan de més mal cercar. Els
 assumptes classics són tretz d'Ovidi, gairebé cons-
 tantment. És cert que en els fets de Troia, s'hi
 troben influències de Pectis i Dares i de les

fins a la
 l'ardi d'amor
 o extirpats amb la ma
 copiat o reduït del

Cròniques Troianes de Gidido de Colonna
traduïdes al català pel valencià ^{Jaume Colom} en 5 de juny
de 1366. En escriure En Corella feia més d'un se-
gle tots els fets de caràcter de la guerra de Troia
~~que~~ eren utilitzats per un seu contemporani. És cert
que En Miquel y Planes ha pogut notar, ne per-
o Ovídi, ampliacions i escuraments molt ben
toros amb d'altres influències. En Corella
excel·lentiss en les traduccions, ja fossin de tipus
clàssic com bíbliques (Historia del Josep, fill del
gran patriarca Jacob, Gènesi), com dels sants
parex o del Voragine (Vida de Santa Anna, Vida
Santa Magdalena), tria un tema però no

125
inventa, i l'ompla del seu estil imponent

Les obres que tenen un caire més original són
les poesies. Tant les amoroses com les marionetes ^{son} ex-
cellents. Era tanta la seva facilitat que en obres
de tirat clàssic (Hera y Leander) hi escampa matè-
ria poètica en els ^{momentos} més emocionants i oportuns. Es
coneix que les qualitats ~~que la qualitat~~ més fortes
d'En Corella eren el poeta i el traductor. El llan-
guatge de les obres poètiques és força més sen-
zill que el de les obres en prosa, completament
imbuït de la prosa italiana del seu temps,
no és fàcil que aquell rebuscat, amb tal abus

d'hipèrbatos l'hagi^{mer} directament de
llatines, amb tot i que les consepia. En
seria del llatí medieval. (Petrarca?). Una
vegada trobada la forma del llenguatge
de la prosa, malgrat que les Marques ^{podran}
^{haver tenen} una part d'armònica, cança. En canvi
la llengua de la poesia és completament dife-
rent; les composicions poètiques d'En Corbella co-
nomen la seva obra. Nosaltres posem les a-
mor~~os~~al començament per que son obra digoro-
tes per que son obra de joventut, en canvi
les tres obres mariane, malgrat la contribució con-
tribució al concurs d'1474, modificada en la

tardania, La vida de la verge Maria

É la oració, per la seva perfecció son ~~les~~
son obres ^{compostes al pres} de la velleja. Acceptem, per la
vida d'En Corella, les dades proposades per En
Ramon Miquel y Planes en la seva edició de les
Obres de Monen Johan Roix de Corella, 1913, ^{p. LXXXIX} Entre
les amoroses (joventut) ens semblen superiors
les que l'editor ha batejat amb l'epígraf la
falada de Garça i de la Smerla i la que d'un per
títol Plant d'amor, Nos ells tancats, per en altre
no mire. -- No ens cal dir que son obres molt

conegudes. — Sembla que podrien haver existit
 manuscrits contint ~~només~~ únicament les poemes.
 En aquest cas, En Janne Gargull en el Sonni de Sohi^{ra} ~~tenia~~
 un. Les dones que estan a casa de la portera discor-
 teixen, una din d'una altra:

"Diga-ho a ella
 Que del senyor ~~bon mes~~ dies mossèn Corella
 Lig bon mes dies
 Totes les bues poesies" (versos 795-800).

I una que no sab de lletra però que promet «ren-
 dre'm, afegeix:

"Saber ^{ben} es un gran bé
 Sols ^{per} per açò" (8004-5).

La notícia d'haver obtingut ~~tant aviat~~
el mestratge en sacra theologia tant aviat
com el 30 de març de 1276 és falsa, per que
probablement en 1280 es declara estudiant
en la dedicatòria de la ~~torra~~ ^{de Na} Montpalan
de Castellví ~~es declara estudiant~~ i encara
en segurament 1282 fa la mateixa decla-
ració en ~~En~~ la Sepultura de Mossèn Francesc
Aguilar: les personificacions ^{de la} "d'un així mateix".
"Per que tot lo temps de ma vida he després en
la continuat estudi ^{de la} theologia" i més avant: "Se-
ñor, estudiant en sacra theologia recorda que heigut
en les sagrades planes..." Obres, p. 366-1.

En edició impressions antigues de 1493 i 1494
hi afegia a l'una la Oració i en l'altra
Ada. - És el cert que la primera obra, en que En
Corella pren el títol de mestre és el Pratterri tre-
lladat de latí en romans per lo Reverent mestre
Corella, de 1490. De manera que el cobejat
títol de Mestre no sarem quant el va ferir, quin
1482 en que era encara estudiant, per la primera
vegada. No cal dir d'aquell dia de posar-se
cavaller e mestre en sacro theologia, en totes
les impressions que varen sortir, sempre més
en vida i en mort, aquest ha estat la fórmu-
la constant.

Posarem alguns fragments, només d' Nicolau d' Oliver (1903), d' En M. Menéndez Pelayo (1905-1908) i d' alguns fragments de Mossèn Jaume Barrera (1913) que ens ajudin a ~~dar~~ acabar de dibuixar la personalitat d' En Corella. — En Nicolau sobre l'estil de "valenciana prosa" en general i Corella; En Menéndez Pelayo sobre la forma poètica; i Mossèn Jaume Barrera en elogi de l'estil corellà.

1903. Nicolau d' Oliver, Apunts sobre la influència de la literatura italiana en la catalana, en els "Estudis Universitaris Catalans", vol. II, pp. 165-179, 305-390. — Cal fixar-se que aquest

influència fou general: la veyem en la
 ròdia, en l'ortografia y en la paleografia, ~~en~~
~~paleografia~~ y fins en el lèxic. Així notem
 que la rebuscada però armoniosa "valencià
 prosa", especialment la d'En Lorella, no és
 altra ^{cosa} que l'esforç, però dur a la nostra
 Uèingua la construcció y l'hipèrboton, que,
 pres del Itali, tenia la prosa italiana de Maiores;
 corrent que ben conduïda y no exagerada, hauria
 ennoblit el català, impedit-lo de caure en
 la baixa vulgaritat en que s'enfonçà ab la
 poesia valfogonina y trobant-se de costat ab la
 tendència que imperaren a Castella, dugué
 als nostres autors que volien sortir ^{de} del país

bananisme imperant, al gongorisme més
ti-erètic y més contrari al geni de la nostra
llengua. (Com exemple de gongoristes catalans, més
exagerats vegeu totes les obres d'En Romaguera
i d'En Fontanella, afegeix mol altres).
1905 - Orígenes nouel. *full copiant*
1908. Menéndez Pelayo. Antología de líricos en
castellano, primera edició, XIII, Bosca,
p. 195. - El lírico poeta de fines del siglo XV
a quien sus tendencias, hondamente clási-
cas, ~~conducen~~ conducen alguna vez a la
imitación no deliberada, y por lo mismo
más significada, del ritmo itálico es el

A. 1905. M. Menéndez y Pelayo, en Orígenes de la
novela, CCCXV. 2.ª Su prosa es ~~mucho~~ elegante y
estudiada, tanto en las obras profanas como en las
sagradas, y ~~ha~~ ^{mucho} aplicó de diversos géneros de narra-
ciones, ~~especialmente~~, especialmente a las mitó-
lógicas de ~~las~~ ^{las} ~~diversas~~ ^{diversas} ~~Tomando~~ ^{Tomando} a Ovidio la mayor
parte de sus argumentos... Ovidio y Boccaccio
~~explican~~ juntos la elaboración de estas piezas.
Pero hay una ^{novelista} ~~microscópica~~ ^{novelista} ~~amatoria~~ en
prosa y verso, la Tragedia de Caldesa, que
parece referirse a un hecho real de la vida del autor,
puesto que a una dama de este nombre están
dedicadas varias composiciones, cuyas ~~acciones~~ ^{acciones} ~~se~~ ^{se} ~~supone~~ ^{supone} en Valencia. El fragmento de
la llamada Tragedia, aunque no limpio de afecta-
ciones retóricas, tiene pasión y brío.

El poeta sorprende a su amada en flagrante delito
de infidelidad, se querella desesperadamente
~~se mismo~~ y lanza contra si mismo atroces maldiciones
men si vuelve ~~de~~ acordarse de tal amor. Ella con
mas lagrimas ^{suspiros y} sollozos i pide perdon por su culpa con
verros amorosísimos.

valenciano Juan Ruiz de Corella, uno de
 escritores más poderosos y limados de su lengua
 en verso y en prosa. Corella no abandona
 el acento a la cuarta, pero da al metro un
 un movimiento marcadamente gámbico me-
 diante la acentuación de la sexta. Así, en
 estos versos de la Tragedia de Caldesa:

És-me la mort, mes dolça que lo que cre;
 Si per-se pot en vòstres braços miura.

Dono tres versos més, com exemple del ritme.

1913. ~~Per la cultura a~~ Moneu Jaume Balmes
Per la Cultura catalana. "El Correo Catalan" de
2 juny. — El noble cavaller Moneu Johan
Rois de Corella, mestre en sagrada theologia
y en tota elegancia de bell parlar, remunt
entre els poetes del Parnas valencian (An-
¹ Biaz ^{march} Jaume Roig) com un xiprer de regust
claustral de concentració mística y per la
aristocràtica habilitat de ritmitzar tota idea,
plemant-la ab paraules de tall clàssich y combi-
nant ~~les~~ les subtilitats subtilment ab un Miazam
sintetich de sinuosa armonia que en nits si-
lencioses, ~~en que l'autor~~ ~~Hencomana~~ de lectures
placides de Clàssichs clàssichs ~~en~~ l'autor s'en-
comana ~~la~~ la hiperboliança ^{nada} sol per ell atesa i agra-

forma y aquella pompaticca elegancia sol
 ell atesa. (De manera que l'autor, contrariament
 a En Nicolau i a En Menéndez Pelayo, no creu en
 en l'influència directa de la prosa italiana
 en la formació de l'estil d'En Corella). — Mestre
 Corella és l'únic poeta antic que té conscièn-
 cia de l'art que conreena i l'únic que domina
 la llengua per fer-la suau y ~~vinclada~~ vincli-
 vola per atemperar-la a una musicalitat eu-
 fónica a fi de que brodi les imatges auster-
 ment grandioses de sa fantasia.

Tres manuscrits importants ^{ens} ~~en~~ han conservat l'obra
 de mossèn Joan Roís de Corella: ^A El de Barcelona
 nat Jardiner d'Orats, probablement datat, dues veg-
 des per Vescriner, en 1485. i ^B El de València, conegut per
 codex de la Biblioteca Morgansiana, per l'últim
^C ~~destin~~ poseïdor, ara a la Biblioteca Universi-
 tària; ^C. El de Cambridge College, descrit
 pel nostre amic En Pere Bohigues. ^D i a més, porta
 unes poques obres d'En Corella, el manuscrit ⁴⁷⁹ ~~479~~ de
 la Biblioteca Nacional de París, que constitueix el primer
 ensaig executat per de les preses d'August March que va encar-
 gar el nacement de Pere Vilobí, de 1541, que va passar a ~~per~~ ^{per}

important mueli d'obres d'En Corella
 com ara el que representa el cançoner dels
 mossèns d'aquesta època

que nosaltres representem per la signa S^a.

Arxiu de
l'Institut
d'Estudis
Catalans

Com que el Sr. Miquel y Planas dona tot el resultat
 de les obres que d'En Corella que porten A i B, que
 per les nostres sigles en la nostra bibliografia dels segles
 U i X¹ + X² és per nosaltres la sigla del ~~titol~~ ^{manuscrit} ~~manuscrit~~
 Corella de Cambridge, (Vegem la ~~pe~~ la bibliografia
 que figura en el nostre Repertori I, p. 23).
~~D~~ ~~representaria~~ representaria el nucli d'obres pro-
 saïques d'En Corella (quatre) que siglem S¹. 3, en ult-
 tim hi posarem el manuscrit E escrit de mà del
 del prebete Pere de Vilasoló, tot acompanyant
 una mala ^{collecció} d'obres d'Angiast March, que nosaltres siglem
 O⁴. — Situarem ~~la~~ només bibliogràficament X¹ U i as-

i amb tot detall X², que est Sr. Miquel
 P. d'Ones, no va ^{tenir ocasió de} conceir i nosaltres en la bibliogra-
 fia que capça el volum I ^{del Repertori} en varem donar compte amb
 amb cert detall però ara en caldrà fer-ho d'una
 altra manera, recalcant la importància del
 text, ~~que va donar~~ del qual va donar notícia e-
 xacta en 1927. el nostre bon amic En Pere Bohigues. -
 En acabat posarem O^h, que és manuscrit exp. 479^e
 que conté unes poques poesies d'En Corella y ~~51~~ 51 que porta
 quatre obres pròpies d'En Corella. No cal ^{dir} que
 en la nostra bibliografia de ~~1914~~ 1914 i completada
 en el Repertori, I, de 1932, porta tot ~~el text~~ no tan so-
 lament ~~les obres~~ el text d'En Corella, sinó totes les obres

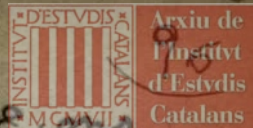
que que porta cadascun del esmentat canyoner

X¹. És el conegut canyoner anomenat Jardines d'Orats i del qual se n'ha publicat diversos fragments per En Briz i per En Bulbena principalment, però tot és molt conegut. [de passada direm que En Pere Joan Ferrer era un gran militar que i des del Castell de Burriach va oferir-se a la Generalitat, ^{que al rebre} ~~que se oferiria~~ a mans berades, que va esser bon conductor de tropes; en ^{gran} ~~les~~ coses anaven malament pel partit popular, en temps de Renat d'Angjou, ell, l'Armendaris i el bisbe a Girona varen passar-se al partit real, ^{que} fent sempre actes de valor personal, que va neixer a Burriach en 1431 i que morí ⁷² anys en 1503.] Per consegüent no podia encaixar valència, com pretenen alguns i que mai va ni anar a València.

Va contribuir, a més del Pensament a d'altres tres obres de
caràcter literari (Vegen el quatre estudi d'En Carreras
El Jardiner d'Orat^{escrit} va esser pel notari Francesch Gual
probablement en 1286. En planes blanques desitjades varen
escriure un altre obres del segle XVIe. Espei volum de 300 folis,
de 150 x 200 mil·límetres, amb una taula del segle XVI^{III}^e,
que s'ha prestat a moltes confusions.

V. Valencia, Obres manuscrites d'En Corella, probable-
ment escrites a les acaballes del XVe segle o als inicis del
~~XVe~~ XVIe, Caplletrotles senzilles però elegants; 142 folis
de 180 x 206 mms. Pellis. en pergamí, al llom, de llarg
al llarg Obres de Mosen Corella. Per la història de m.
vegen Miquel y Planas. A l'a^{fi}, potser espari (per continuar
a continuar més poemes a En Corella) derivat en blanc
s'hi posaren cobles sobre monjes de pl. segle XVe i XVIIe.

~~Cambridge~~ Cambridge ^{Biblioteca del} Trinity College, ^{ms.}

R. 14. 17. — Després de quatre textos llatins coneguts redactats per italians i entre en parlar d'obres d'E. Corella sense mai posar-li el nom. Paper de sis de paper enquadrat per dos de purgani de 125 folis de 191 x 131 mm. Va esser escrit pel notari de Tortosa Lluís Palau, segons consta en nota del seu fill en una guarda: "Liber iste, fuit scriptum de mens patris mei quondam Ludovici Palau, notarii civitatis Dertinse; cuius anima et omnium fidelium defunctorum in pace requiescant. Amen". L'escriptura d'En Lluís Palau sembla sembla feta en bastards Italiana. Vegeu la reproducció de la primera pàgina de text (lans. 2 bis).

X² Obres d'En Corella (sense que es nomeni)
altre valència. Resulta molt important, per
certs aspectes, sobre el manuscrit de València
que acabem de nomenar recentment. (Miquel
Orriagues?) ; Bernat Fanollar i Anzias March,
(Magnífic senyor). Notes comunicades ^{Centrat} d'En Pere
Bohigues, en Estudis Universitaris Catalans, 1927,
El repertori de manuscrits catalans a Missió a
a Anglaterra? Cambridge, 1 pp. 428-432. — **Fol. 17.**
Parlament o collació que aprèn de topar i devench en
cassa de Berenguer Mercader Mercader entre al-
guns homes de stat.

La introducció és molt més completa que la
 manuscrita de València. [De la transcendència del llibre...]. Se-
 guen com és sabut els parlaments en aquest ordre.
 Berenguer Mercader (portada), Guillem Joan Escrivà
 (fol. 23) Guillem Ramon de Vilanova (fol. 27), Lluís
 de Castellví (fol. 29) i de Joan de Propita (fol. 31). Veure
 ed. Miquel i Plana, pp. 233-275 i el nostre VI 2 (1). -
 (f. 39) Poesia de Corella per Caldesa. Veure el nostre
 V 20, X 12, ed. Miquel, p. 415 [Si'l ferro calot refre-
 ra no costa] (2). - Fenollar [Per mitigar l'enmig
 gran diel'esperança] Resposta d'un magnífic senyor
 [Anzias March] [Quant més amara tant més ^{tenor} te-
 min]. Manca la resposta de Rodrigo, però n'hi ha una d'una
 noia desconeguda [L'esplet d'amor ab baranes lo collir]

però amb una tornada insòlita qual primer dona En
[Yo per amor he volgut ser alegre] Per aquest debat veure
Pagès, Les obres d'Auzias March, II, p. 322-334, i el
nostre q⁴ q⁵ ~~En~~ En Bohigues dir que cap dels precedents
no consta en les obres d'en Còrles, que han de constar si bé
^{es} tan d'en Còrles aquest debat prou conegut! (3). — (4.40)
Triunfos de les Dones (Obres, p. 429) [Mare d'aquell
que de la creu en l'arbre] (4). — (pl. 36) ~~Si'm lo mal~~
~~tem~~ Cobles esparses: [Si'm lo mal temps la serena be can-
ta]. ~~(4.41)~~ Obres, p. 427. (5). — (4.37). [Des que
perdí a vos, deu de ma vida] Inèdita i desconeguda.
(6). — (4.41) [No fou tan gran dels jueus la temor]
ed. Miquel i U. 32 ~~4.41~~ El text de Cambinda té una còrta que té

de més afegida que comença així [D el jorn que us
d'altra gent ^{no'n} puch plaure] (8) ~~Fy~~ Tornada de l'obra
~~precedent~~ Segona cobla ex. Miquel Corbella, p. 432
[Si us he fallit, ma gran amor o causa] (9) Fy
Tornada de la precedent obra [Sola souven tan singular
dona]. (10) - (f. 51) Seriu Medea ~~ta~~ les dones
de ingratitude e desconfia de Jason ed. Miquel,
Obra, pp. 203 i 204 v. 11 (11) - (f. 52) Rahonament de
Thelamo e de Ulises, veure Miquel Corbella, pp. 3-11
(12) - (f. 59). Letra fingida de Thelamo
ed. Miquel Corbella que Achiles scriu a Polliceno
ed. Miquel Corbella, pp. 272-282 (12) -

on lo delage de l'obra i apres
ment de l'obra

— (f. 25^v) Plant dolorosa de la reyna Euba

rahorant la mort de Priam, la de Pollicena
e de Astianastes.

Obres, pp. 275-282, i el nostre D? (14). —

Continua experiència de greus mals e dolors

que me ha mostrat ... obra dirigida a un germà
esamorat — acaba amb uns versos d'En Coralla

Comencen una sèrie de 10 versos [Los qui aneu
prenent aquesta tèn d'ora] Veure Manuel, Coralla, p.

245 i U 28, (15). — (f. 88^v) Còpia de 10 versos

[Vostres ulls se foren refermats] i regneirats
tres quartets de nou versos que responen a
còpia precedent de l'En Ferruollar [de be que'm
vull amor, qu'aba vida].

vull men que la vida] (16). — (f. 89) d'una ma
XV.1. "In Christe nomine, Iesu Invocatio?"

goigs celestials de la gloriosa Verge Maria

los quals ella mateixa revelà al benaventurat Sant

^{Tomeu}
de Guantoria, archabiskop, los quals els devia

tots jorns e son de tanta virtut, que aquell qui els

quisen jorns los dirà apareix-li la verge Maria

e l'aconsola en la sua fe.

Entrada. [Dins los
cel nos habitam]. Una quarteta i segueixen
els set goigs, tornada i oració. Tenen l'as-
pecte d'una obra de notari de València Miguel
Ortigueas (17). — Els fols 44-91-120 son
blancs. Segueixen versos en castellà, italià

i un rol de català, que notem: [f. 123 v)
respirar trobe alenjament en planger] (18).

S¹, Cançons del marqués de la Maresana.
(fol. 77)

29^a de la nostra descripció (f. 73) [acabament del Jardí d'Amor, anomenat a pre Rumbaut]

Letra de Epilles a Policena

(f. 74) Policena respon a Epilles Miguel, Cortés, pp. 82-92.

(f. 75) Contenció de Aiars ha Talamon a Ulisses
e Aiars a Talamon, ed. Miguel, Planas, Cortés, pp. 201-202.

(f. 86) acaba amb els següents mots: « pp. 3-11.
alegres noves a Elises del estorçat herau de

les tues armes?

O^h, Paris, ~~Paris~~, Biblioteca Nacional, esp. 479.

« Fouch acabat lo present ^{libre} en Barcelona per mi
Pere Vilaraló, prevere, per servey del Illustre
senyor Almirant de Nàpols, a IX de Mayo de 1541?
~~Catalogue~~ En Morel-Fatio, Catalogue de monu-
ments espagnols et portugais 1892, ^{no posant apart els catalans}
que son més importants que els portuguesos. Segons con-
tun establert pel francès alfabetitza tota les obres
poètiques destruint l'aspecte de cada de cada cançoner.

124 (f. 89) Corella

Si ferro calh refreda la mà calta

125 (f. id) Corella al 5^{or} príncep.

Fèrme del mon de qui'l saber stolla

(f. 92°) Resposta del 5^{or} príncep.

Al qui de saber sus metros atilla

126 (id) Corella al senyor príncep

D'un bell jorgell, senyor, tinc inventiva

Ara donarem compte de les Impressions, seguint
l'ordre cronològic de les establert per el Sr.
Miquel y Planas. Es clar que algunes no més

per que la manca de dades bibliogràfiques
quan, però es dona lloc a un marge de suposició.
Reduirem les notes d'En Mikel a la última expressió.

191474. Resposta de mestre Corella ab rims strams
en l'honor de la Verge Maria tirant a la joia.

La data de 1474 és data de celebració de concurs,
sembla que la data de l'impressió hauria de constar
com a cosa extraordinària, però no en diu res. La
d'En Corella
obligueu en segon lloc,

2) [1485] La vida de saneta Anna. Després d'una fulla
blanca comença el text següent. a 2 " Molt magnífica via-
tuosa / honestíssima i curiosa Na / Montserrat de Castella

los serveyr / ... acaba: sign. & 9: "gracies tots los dies
vida. Amen". Volumet petit de 26 fulles, comptant hi
la primera i darrera blanques; estampat en lletra gò-
tica, dos cosos, caplletres ~~caplletres~~ ^{hipogrífs} orlades. Cap indicació
bibliogràfica, primera impressió, amb grans marges.
Es creu, pels elements tipogràfics emprats sembla, amb
tota probabilitat, des que usava l'impressor valencià
Fernandez de Còrdova, i, en aquest cas, correspondria
a l'any 1285. Molt ben conservat. Únic exemplar
conegut el q figura en el catàleg de Ferran Colom amb el
nº 3227. El Sr. Miquel reproduirà les pp. a 2 i a 3.

3) 1490. "Psalteri treballat de llatí en romanç per
per lo Reverent mestre Corbella". A la fi: "Aui

2
fenes lo psatiri arromangat per lo Reuerent mestre
~~Corrella~~ Johan Rois de Corella, mestre en Sa
logia. Corregit e fe|alment emenat per Ferrando de
Guivara, prevere. Emprermpat en Vene|cia per Jo
han Erzerog, Indescho| a xxv de abril. Any de la
Nativitat de nostre Senyor Jesuchrist Mil. e CCC. Lxxxix.
Laur Deo". En una darrera fulla hi consta l'escut
de l'Impressor " ". — Volum de 137 fulles en quart
petit. Estamptat amb lettra gòtica d'una sola mi
da. Títols, capítols i petites majúscules de cada verset
de vermell. — Exemplar de la Biblioteca Nacional de Ma
drid, únic conegut. — Creiem que n'hi ha un altre a la
Biblioteca metropolitana de València.

Arxiu de
l'Institut
d'Estudis
Catalans

4) [1490?] Tractat de la Concepció de la ^{Mare de Deu,} Santíssima Verge Maria, ^{Sanyora} nostra, ~~tractat~~
fet per Reverent mestre Corbella. En Ximeno (el qual
segons notícies de València, va sabrejar de de
la impremta l'obra del P. Josep Rodríguez) no en
mereix cap crèdit; de tota manera els bibliò-
grafs valencians posteriors n'han copiat els uns
als altres. En Ferrnando Morales Cereu, d'acord amb
Méndez creu poder datar la impressió de devia
~~la impressió~~ esser datada de 1490 i que l'im-
hauria estat Baix de Cura. Però ningú, fora
de Ximeno, ha vist ^{mai} aquesta ^{obra} d'en Corbella.

5 [1493] Oració de la Verge Maria tenint a la
falda Jesus. Hem parlat ampleament d'aquesta
Història de la Passió per Penollar i Montineu
endrecada per cada un dels dos contingents
Penollar i Montineu, amb el qual interès esultava
a Isabel de Villena (1) a despeses de
Jaime de Vlla que porta un colopí metríptic
que porta la data de onze de gener de 1493. De
les redaccions d'aquest les hem estudiades
vegen Penollar.

7. 8 [1495] Lo quart del cartora (Titol xilogràfic)

Comença lo quart del Cartora arromansat / per
lo Reverent e mag/nífich mestre Joan Rois
I de Castellà cavaller e mes/tre en sacra
Theologia [Després de la Paula]. Ad laudem
et honorem dñi / iesu christi eiusque virginis
marie / matris que fuit impressum in civi / tate
valencie die xvi febra / rij. Anno dñi. M.
CCCC LXXXV. — Impres an letra gòtica —
Volum en foli, acaba el text al fol. e LXX / iij

segues la Paula e al foli següent, sense numerar
comença la "Oració" on ha ^{la} senyala nostra tenint per
fill deu Jeshu / en la falda de vallent de la Creu
Després ve el colofó ^{del} que hem posat de primer. Al viro de

de la portada xilogràfica una gran estampa de la
Diu El Senyor Miquel i Plamar que Haebler suposa estampar
pels companys impressors Pere Hagenbach i Leonard Hutz.
Aquesta primera com venia el febrer i en novembre
i l'hagué de repetir, tractant de la Parroquia de Sant Chirac.
Nosaltres el marquem per h.

- 8) 1295. Lo primer del Cartorà (lletres xilogràfiques en
el primer foli al segon foli. « Prolech del treballador »
acaba al foli C xxxxiij v, amb el següent col·loqui:
" Acaba la primera part del Cartorà en la vida
de Jesús. Deu hi senyor nostre? Treballadors de hui
en valenciana lengua per lo magnífic hi rever
rent mestre Joan Roig de Corella, cavaller hi mestre
en sacre Theologia hi per els mateixos coneguts

hi ben menat he ben examinat. A prezioses del
del molt reverent hi magnífic frare Jaume del Ben, Caras
Uer, religiós del orde sagrat orde de Santa Maria de
Montesa. Stampat en la insigne ciutat de Valencia,
a tresto [de abril. Any de la salut M. CCCC. LXXXVI.]
[Segueix la taula en el full immediat i al verso conen-
ça] "La vida de la sacratíssima verge Maria, mare
de Deu, senyora nostra, en cobles de rims straps".
Ocupa tres planes i en resta una en blanc.

Volum dels mateix format i aspecte, Hables i taables
la dona als mateixos companys que el marit: Hagentuen i Hables.
9) [1498?] . "Lo plant de la Reyna Emba", en prosa coten-
lana, compost per mossen Joan Roger de Crell.
5. Modale fiere amor e D. Animosos troens. Impreso

en Barcelona per Juan Luchner, Així derivin
el catalag de Perran Colom ^{no 3856} expressa: "costo' 3 diners
~~per agosto de 1513~~ En Barcelona per agosto de 1513."
És molt fàcil que aquesta obra d'En Corella, essent cost
i de pòques planes, pot amagar-se per enen al costat
d'un llibre me gòtic. En les creences de que
Luchner era quan, havent-se separat d'En Prens, tre-
ballava sol a Montserrat. Creu el Sr. Miquel ~~era~~
probable que treballés a Barcelona en 1498. De to-
manera, no es troba ara a la Biblioteca Colombina.

- 10) 1500. « Lo sagon del Cartopà » (Títol xilogra-
fiat en la primera fulla. En la segona): "Comença
lo Sagon del Cartopà / arromaneat, corregit, i me-
nat a ben examinat per lo Reverent e magnífic

e magnífich mestre Johan Roig de Corella, cavaller
mestre en sacra theologia". (acaba en la folia C LVII;
i a honor, laor e gloria de la Trinitat sanctissima
acaba) la Segona Part del Cantorà, traduïda de
latina lengua en valenciana prosa per lo molt
reverent e magnífich mestre en sacra theologia
mestre Johan Roig de Corella e per assels ans
~~de ben portança~~ diligentment ans de la mort sua
anal fon après ab gran vigilancia effigiada e enpres-
tada en la inculta metropolitana ciutat de Valencia
en lo any del jubileu de la Nativitat ~~de~~ de
joventutissima de nostre Senyor Deus Jesu Christ,
Mil cinch cents.)) — Volum en folio # 158 folles,
imprès, segons Haebler per l'estamper Cristofor Copman.
En curiós aquest colofon, on consta la mort d' R. Corella.

13) 1510 ... La historia de Joseph fill / del gran
Patriarcha Jacob / ordenada per lo reverend / mestr
tre Joan Roig de Corella Cava / ler e mestre
en en sacra theologies / (al verso d'aquesta
portada una estampa de la Annunxiació, segons
el text: "Prologo de la de la ystoria de Joseph
fill / del gran Patriarcha Jacob (-acaba) per-
di es stada ma vida trista / Deo gracias. -
En octau, de 26 fulls, la darrera esent blanca. Lletre
gòtica de dues mides; caplletres ornades, al-
guns bibliògrafs valencians l'atribueixen a l'home
de la Roca abans de 1498 en que aquell va morir. Però
Però En Ferrnando Morales la crea albe Joan Jofre i la

impresa de vers 1510. - L'únic exemplar conegut és a la
Biblioteca Universitaria de València.

14) - 1513. - Lo quart del Cartorà (foli ij). Conegut
la quart del Cartorà arronjat, corregit, i menat e
ben examinat per lo requerent e magnífich cava-
ller e mestre Johan Roig de Crella e mestre en
sacra theologia. De la Passió de Nostre Senyor.
(acaba el text al foli Cxxix. i al verso compareix
el segell. de l'impresor): Taula del Quert del Car-
torà: (al foli Cxxx hi ha b.) ha de rarió a la
Senyor nostra, tenent son fill Den Jesu Christ en
falda devaltant de la Creu. (després segueix el
següent colofó: «A l'honor e gloria de nostre senyor
Jesu christ Den nostra e de la sacratissima verge
maria madeira. Es acabat lo present libre an-
menat lo Quert del Cartorà, corregit y menat per lo
mestre en sacra theologia Johan Roig de Crella»)

per lo reverent e magnífich mestre Johan R
de Corella, cavaller e mestre en senn theologia
empremtat en la molt insigne e metropolitana
de Valencia, per Jorge Costella a XXIII. dies del
mes de Maig l'any M d. XIII. — Volum de 130
fulls. Al verso d'la resta foli e blanc

Volum 130 foli de format identic als altres con-
tencians. Exemplar de l'Institut d'Estudis Catalans.
(fons Aguado)

- 15). 2518. Lo primer del Carboira {Fits xils.
grafic. al verso una estampa gran. al segon.)
Prolech del Trellador. {A dues columnes. al fol.
139 reguen la Tarta i tot seguit los) Vida

12
La vida de la Sacratissima Verge Maria

mare de Deu senyora nostra en cobles de rimos ~~març~~
d'En Corella. Ocupant el versó i la darrenra fulla
el següent colopo: i) A l'aba primera part del
Cartopa en la vida de Jesús Deu nostre Senyor
nostre treballada de llatí en valenciana lengua
per lo magnífich e reverend mestre Joan
Roig de Corella, Cavaller hi mestre sacra Theo-
logia hi per ell mateix corregit, revisat hi ben
examinat. A pregarie del molt reverend y
magnífich frare Jaume del Bosch Cavaller re-
ligiós del orde de Santa Maria Sagratissima
nostra verge Maria de Montero. A despeses de
Joan Talavera ^{mercedar de cultura} ~~Mercedar de cultura~~ ^{Mercedar de cultura} de Barcelona. Estampat

en la insigne ciutat de Barcelona per me
Rosenbach, alemany, a XVI del mes de ~~octubre~~ ^{octubre}. Any
Mil e D^{ta} XVIII (~~se~~ marca de l'impressor).
Volum de 1 ~~da~~ 1 fulla. — Exemplar de la Biblioteca
de l'Ateneu Barcelonès (Amor).

Propriament, només ens interessarien d'En
Corella que les obres poètiques, però ha-
vem a ~~pero~~ ~~haver~~ estudiat des de totes les
obres prosàiques. No obstant, havien an-
d'establir un criteri per què en ~~moten~~ ^{algun}

de les obres En Corella en prosa. hi escament
 matèria poètica, per poca que fos. Restaran
 foras del nostre camp d'estudi obres importants
 com la Sepultura de Francesch Aguilar i el
Parlament o col·loqui en casa de Berenguer Mercader
^{que tingueren}
després de sopar alguns homes d'estar
de València, que tenien estudiades; en
 canvi renunciem sense dolor^a als lamentacions
 i als Plants dolorosos, tant pesats! Uegint
 Un home de consciència que perd el temps ^{vegades}
 i rellegint tant de prosa corellana.

I X¹ 558. - En Miquel, p 439 el titula Rever-
ta d'Amor... - Morèn Corala.

Una son vos lo remey de ma vida
 En Mità i Fontalans (Obras, VI, p. 393, ab pen
 de plana, que ~~de l'obra~~, ~~ab~~ publicat postum.
 * Estudios sobre los Poetas catalanes de fines del
XV^a y principios del XVI^a. - i Versific-
 ficacion muy irregular. Sembla com si en Corala
 com si s'entregés en versificacio del del vers de set.

17
Jans al dodecanilat català. En aque-
condicions es fa difícil de presentar un esquema
que pugui representar totes variacions; Per ^{mostra} ~~mostra~~
oferirem els vuit versos finals:

O cor, hi be'm vots mal,
Que'm fas passar pena mortal!
Pena pas, no menys, del que sabes!
Fec-me soció, no'm ennger,
Que, ans del ^{per} temps, vos e jo serem
Ensem, parlarem
Opl que hase serem
~~Ensem, parlarem~~
Del que hase dir no gaire;

~~Com serem en lloc que manen en lloc.~~

Com serem en loch - que nagi no'n hoga

18

U 22.

II. Del mateix, a sa enamorada. - Mirel

p. 419 [Els números que regueixen son les
planes que corresponen a l'edició de la obra
d'En Gualter] Cor crudel.

En vostre cor d'acer, ab tant fort temple,

Que els diamants, pot acunçar e rompre
y ls brans leons - vent en l'esser aspre.

- Dues cobles de 8 versos estranys i tornada de 4.
accents a la quarta i a la vintena o ^{setena} ~~seixena~~ a.

III - U 26. - Miquel, p. 222, Plant d'amor.

Del mateix.

Mo'n ulls tancats .. perquè altra no mire
Si'ls sobre mar, la mort s'oplich tot tanque

Una cobla i tornada. A bba c d d c. Bonarem,

com a mostra, la tornada, força interessant:

« Flor d'onestat, estaria «^{la} bandera »

~~Corella's mort~~

Sobre 'l' meua var, . Un mot en lletres negres:

« Corella's mort ~~per~~ per amar ab speraⁿ »

en la feroç^e bel·licosa Província d'Espanya
en lo delitós ameníssim regne de València, dins
los murs de la sua més ^{major} ~~gran~~ ciutat, regnant a -
quell que a l'anims trojà, ha succeït ab ^{equil} ~~molt~~
ànimo Rey don Johan, una ínclita donzella,
~~de~~ en bel·lea sen par, en avizament passant totes
les altres, en gràcia e singularitat tan extra-
ma que seria foll qui en sa presència algun'al-
tra lohas en stima de tanta valua; delibe-
rà, aprés que en son servir molt temps de
mon adolorit viure després tanta, los meus
cangats pensaments, ensemps ab ma persona
en lo defigat strada de la falda descensaren."
En la cambra del costat on ell estava va veure sortir
~~un~~ ^{un} home i com ella el despedia amorosament.

22
« Estava, però, la sua delicada persona maci-
da, semblant a roses ab blanchs iiris mesclats,
ab rutjes mans se manegen; que la persona que ab ella re-
posat havia, era en estres ~~conforme~~ no conforme al deli-
tament de la tan tendre donzella. » — Ella li pregunta
si la tarda li havia estat ennegosa. Ella reconeix
la seva culpa, i ell, en l'extrem del seu dolor fa dues
cobles provant que mai més acumulant malediccions
per ell mateix si torna per la seva casa.

Mauran corrent la tremuntana ferma
E tots ensemps los cel·ls canviïn en troços;
Tornara frêt lo foc alt en l'espèra,
Aç, en lo fons del món vençan lo centre;
Tant de rànch se mostrari la liua
Aïç que ja mai de mi siàn servida.

23
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans
MCMVJ
Acumula En Corella força més desgràcies sobre
si mateix. En acabat diu: "Conegué per lo adolorat estil
de mes parantes, la inselita Senyora, que la granca
de no culpa me era a mi patesa; e, ab moltes làgrimes,
sospirs e sanglots, ab veu conforme, gentil e delicada,
~~respon~~ que no és possible en semblant manera recitar-la,
respon en rimas estranges la següent cobla, acom-
panyada de gest no estrany al significat de res parantes.

Clarament veig qu'en la mundana orla
Deu no ha fet persona tan culpable i
Lo us he comès abominable culpa
Tal, qu'en l'infers no trox pena conforme
Es-me la mort més dolça que lo queure:
Si ferre pot en vostres braços muntira.

En veur estò que prenguin de mi venja:

Hò, si volén, coberta de scitissi,
 Hirà pel món peregrinant romèra.

Deu no farà que el fèt passant no sia!

Mar, si sperau ~~qu'el fèt passés~~ l'omena de mon viure
 Jo la faré seguint la Magdalena:

Los vostres pèus lavant ab rentant aygu.

Hem posat accents, e principalment a la quarta
 i a la sisena per a pegui advertir-se el carac-
 ter de moviment també molt justament indicat per
 per En Menéndez Pelayo retrat més arcaic. Però
 al meu amic Moneu Jaume Barrera hi veu una
 complicadíssima combinació que no entenem gaire
 (parlant d'En Corella: «ab aytal ^{domini del} secret de la Ribnica,

que les paraules que ell escriu pren espon-
daïques sonoritats, o cobra dactiliques
fonacions llatines, ~~a cob~~ que son el secret
movimiento marcadament yambic que
En Menéndez Pelayo endevina legint les accon-
tuades estrofes d'aquest elegant prosista i
poeta ?? Per allò poc que entenem aquesta difícil
fraseologia resulta que d'un dactil i d'un
espondeu ^{o en formaria un} ~~es un dactil~~ yambic. Això
fora una abherració.

Ara examinarem les demés poesies d'En Corbell
relative a Corbell per Cadessa. Primer de tot la

la més divulgada, que ve representada
per quatre manuscrits.

O^4_{124} , V_{20} , X^1_{47} , X^2_2 ... Miquel, p. 215.

De morren Corolla per Calders

S'el ferro calt refreda la mà casta

Tres cobles de 8 versos i tornada de 4. Abba aaaa

Obrien la primera cobla, que es la més interessant
les altres treu'n la tornada.

S'el ferro calt refreda la mà casta,
Cal far l'en vos, encara que pel sia:

Se tot lo foc en la mon se perdia,
Perdrien-ne de vos, que son molt basta;
Si ~~no~~ algun temps cremant la terra i guasta,

No perdreu vos vivint com palamand
 Ni perdreu l'ús de bon' aigua d'Brera
 Per qu'us deixen de vostra gentil casta.

Per tornada d'aquesta, utilitzo Calda cremat que
 teniu d'upst mes tard, va desenvolupar en cobles, com
 veurem tot seguit.

X¹ 55. - Miquel, p. 433, Debat ab Caldesa.

[2] Cobles de Mossèn Corella a Caldesa

[1] No gran qualitat, amor he larguesa
 15 cobles i tornada en a 66 @ c dd 5.

Donarem per mostra la segona cobla

Pensar que les gens son p ~~per~~ algunes gatinas
Que 'l fust e lo puyt ignoren de vos;
Baladre florin son fort verinós,
Que vostres amors, son appren metzines.
Per mils radollar d'lo puyt effectis lob los
D'ovella la pell avon mantelers;
La fama tenin de test carcarat;
Engemgen quant pujan sent mil lor deffectes.

[11] Resposta de Caldesa a Mosen Corella.

Da les quatre cobles de que consta aquesta resposta copiaran
la primera que ens sembla la més clara.

[DR] ma celitat fent vos empresa,

Restaren galant molt desfavorat;

~~Ab gran furor~~

Mon-vos ~~ta~~ passió posar ^{an} per escrit,

Ab gran furor, paraules d'ofensa,

Pene cruel, a vos tant propinca;

i Que farei, donchs, que tant m'avorriu?

Mon pare vel si be'l descriviu,

Malicia gran que be-us notifica.

[III] Rèplica de mossén Corella a Caldesa.

Cobla sponga de ...

Copiarem la cobla primera que endrege i els foren
per dels set pecats capitals que acumula contra Caldesa.

Calda cremant, e que no sentim ivern
 Nô [menys] sabem en quin temps se ivern
 Si en lo bordel n'ô ha una querna,
 Una sou vos, Senyora, en unet quern
 Calda cremant que no sentim ivern
 Nô menys sabem en quin temps se ivern
 Ferrer Bertran vos cala lo seu pern
 Descapulat, la vista s'enluerna.

V.

1 Letres a Violant d'Urleda

Letra de Monen Corela ha Violant d'Urleda.
 Sino' sola vos, nenguna altra a ma possio remey

donar és possible" --- acaba: "~~vosaltres~~ però com
menys dificultat, nostre voluntat ~~voluntat~~ concorde,
pujar a la fi per bon la senda de amor aconseguir
pupa.

Em vos ma fé - he tota - ma vida ;
Hesau de' mercê - he será cumprida.

(11) Litorea superioris Corolla.

Que poria ~~esse~~ dia do grandissimo descom que
seria a mo atribulada ---

... Empero, Señora, de libertad que estava, en captivi-
tat enamorada me haveu transportada la mia
anima.

no desig esser vostre, - he la sort mia
No'n vol qu'en sia.

X²
[117] En Pere Bohígues es pregunta si ha tractaria

~~se~~ si el text següent seria de la Letra d'Amor per-
duda del Sardines d'Orats. No porta epígraf.

Comença
~~Comença~~ d'aquesta manera: "Continua sperien-
de greus mals e dolors ~~mitja~~ me ha mostrat
complanyent als adolorits socorrer e m'es
aquelles coses que rasonablement deuen esser
comunes, e per ~~que~~, germà e senyor, he
pres lo ploma per respondre a vostra ~~letre~~
~~de letre~~, no fiant en la potra del meu pot
e despotat entendre, mas en la ^{speriença} que tinc, havent

moltes vegades sofert lo mal que de present tant
avos vos turmenta ... 7) i acabant així en el
e perquè meï scriure seria passar los limits, començant
me a vos abandone la ploma scrivint una per pen
una mal girbada cobla que los temps tincis feta
en los infortunis de la benivolencia:

Los qui aman — preneu aquesta cendra ...
Són ^{don} versos, tots diferents des del quart endavant.
Vegem el núm. vinent.

~~del~~ $V_{11} U_{28}, X_{13}^2$ [Ultra a un germà enamorat,
que acabo amb uns versos],
Miquel i P-421, Perangany.

~~Los qui aman preneu aquesta cendra~~

Del mateix.

Los qui amau prenen aquesta cendra
Sobre lo cap, que no perdau l'arbitre;

Duer cobles de 10 versos i tornada de 5; 4+5 son
l'aber. En X^2 una sola cobla, diferents des del quart
vers. Tots son sempre estranys.

VII X^3
- Cobla sparça

Des que ^{perdi} la vos deu de ma vida

VIII X^3 - Cobla sparça.

Des jor que us viu, d'altres gens no'm puch
plandre

De les dues cobles precedents, que no consten
 més que en manuscrit de Cambridge, no se'n sab
 res més que el primer vers i que forma una còla
 esparsa.

~~X~~ IX. - U 29, X². - Mèdol. p. 427. La mort per l'unió

Còla esparsa d'ell mateix.

Si'm lo mal temps - la serenitat be conta,
 Yo dech cantar - pués dolor me turmenta
 En tal estrem, - que ma pensa's contenta
 D'a preta mort i - que que tot altre respanta.

Còla esparsa - a b b a a a c a, contes

X. - U⁰², X²₇, 9 [nom en la 2ª còpia
"Si us he faltat"], 10 [intercal
la llista
després d'10
v. 10]

Dell mateix, - Miquel, p. 432. Commissio omnium.

No fon tan gran dels jueus la temor
Quant ego sur als la fill de Moysen

2 còpies i tornada a bb a c d d c

XI. - U²¹ - Miquel, p. 217.

Descriu moysen. Corolla la sepultura de sa ena-
morada.

En tatre, etc. d'or, tendreu en la sepultura

En letres ~~tendes~~ d'or - tendren en lo sepulchre
La mia mort - per excellent triumphe,
Hon clar veuran - mi oven levat d'estreigle:
Tres cobles estranges de 10 versos.

XII. - U²⁴. - Miquel, p. 421.

De nonen Corella.

Ab los pens verds - los ulls e celles negres,
Pennatge blanc - he vista una garza,
3 estrofes - 1^a cobla de 10 versos en a b b a c d d c e e
d'escandeg de 4+6. La 1^a i 3^a del mateix numero d'

verros, la 2^a de cinc. — És tracta de l'obra més gen-
gentil i graciosa d'En Corella, que fa temps, Obres
que el P. Planes va batyar La Balada de la Garça & de la
Smerla. Ara bé la primera cobla: ~~1^a~~ 1^a, ab dolça ven,
per art ben acordada, Cant a tenor, cant a gent tal
tonada: "Gairebé no ens podem de porar, a ratlla
seguida, tota l'lobia, ~~a ratlla seguida~~, " Del
mal que par no puch guarir, si no'm mirau
ab los ulls tal, que puga dir dir Que ja no'm
plau Que yo per vos haja morir " / 3ª cobla: " Si
mury per vos, levós creureu L'amor que'm porté
E no's pot que no ploren ~~D'aquell que ara~~ La
trista D'aquell que ara no volen; Intel mal
que par no pot jaquir, Sino girau Los vostres ulls,

que m vullen dir Que ja no us plan
yo per vos haja morir».

~~X~~ X [U]. - U25. - Miquel, p. 422.

Del mateix a Bernat del Bosch.

En utroque iure - gran doctor ^{com romie} ~~insigne~~

3 còples de 8 versos i tornada de 4. abba cddc.

Con pot observar-se, el segon hemistiqui és prou llarg. En
hemistiquis llatins és evident que els mots acabats
~~en~~ en um, us, is i en us els pronunciaran
aguts. D'aquest s'allarga alguns dels

3 usdits hemistiquis. És impossible presentar-ne deig. — Om iniquitatum t'engendra; portale et in
peccatis te concebèta mare — — — Ego sum Bernat, de
maldats tabernacle; — — — Te cantaras per requiem eter-
nam — Templum Dei, la cos ple de peccats

No i entraria, — que se m'hiria 'n Guennam.

Judes, Cahir, te vendran recibir; — — —

Diran cantant: — "Veniu regenerador, Dels ordres
Sants; — que sereu vos prior, ab lucifer, del nostre
monestir. — ~~En~~ La fi la donarem sèssera:

"Consumptis cornibus; tot hom den presumir, la
sua pell, — pens mudar de color, Adre serà, ab
tota gentil blonor, Que, sens adop — s'en poran ben

servir de Jaume Roig
Recordem una de les moltes injustícies
que demostren la seva pell per-nets botes (odres).

XIV. - V 27. - Miquel, 425.

Cobla que legint-la per loch diu contentament
e legint-la per mitat diu descontentament.

de Mossèn Corella.

De ben e plaer - nostres abundós
Una cobla de 8 vuit versos, en a bba cddc;
5+5 i antequena Rima interna, amb l'esquema
a 5 bba cddc.

XXV. - U23. - Miquel, p. 420.

Demana monsen Fenollar a monsen Corella,

Lo crèdit gran que de pòssibilt entendre
Vos posehim, Senyor de mi estimat,

Vol saber si pietat ~~exp~~ mata o pot matar...

La pregunta d'en Fenollar consta d'1 una
cobla versos. Per consegüent la resposta d'en
Corella en tindrà dues.

Respon monsen Corella

É pietat, si be'n volen entendre.

42
a b a c b c en $L+6$. Enferollar una

cosa; En Corella: dues coses (la segona ~~de~~ d'Corella és
l'esquema ^{de c} a b b a c d a c, en $L+5$.

"Dolor de mal - amb bona voluntat,
La vida molts - de si han bandejat,
Parque d'enmès no i podien defensar
Los Segundins i segons jo puch conèixer,
morren tots - per haver llibertat ...".

Posa altres exemples: "La destrucció de Troia ...
i Dido jura i per la gran pietat ...".

XVI - U31 - Miquel, p. 430

[I] Demana mossen Fanolles a mossen Corbella -

Ma voluntat - no menys freda que marbre,

En servir Deu - pus dura ve que pedra,

Volent mirar - de la virtut de l'arbre,

Ab lo cor ~~tot~~ verd - me trobo cenyit a pedra -

[II] Respon mossen Corbella -

Tres causes son - que, ab fredor de marbre,
 Lo nostre cor - fan pus dur que pedra;
 Lo primer crim - del hom, comé en l'arbre
 Bell e florit, - semblant a la verda pedra;
 Y'l nostre cor, que li seus apetits carnis,

Aquells tots sols — que 'l censual li cau
Hoch hi també la voluntat entera
Per fer en nos — dels mal èbits la pausa.

Fé.

Fenoll molt dolç, — esculpir — vos — han marbre,
Hon seren tret — del vin en bella pedra;
E dirà mot: « Aquest és lo bell arbre
Que parla flor, — en rims pur vents que l'edra ».

1. Fenollar (una cobla de 8 versos).
2. Corella (una cobla de 8 versos i tornada de 4) —
3. Fenollar (una cobla especial).

~~ga d'ed~~ a ~~do~~ d do d do d do d do d

3. esquema a b a b c d ~~e~~ e d ~~amb~~ en
5^a amb rima interior, a⁵ b a b c d e d.

XV 17. - U33. - Miquel, p. 437.

Cobla de mossèn Fenollar tramés a
mossèn Corella, que legint-la tota
din mal e legint-la per mitat din
be,

Un altre sent Pau - ~~Al~~ son nos, mossèn.

Com que no tenem una sola referència d'haver
predicat a la Sen una sola vegada a la moss

Copiarom d'aquesta obra tot allò que fa
referència a la seva traça.

Un altre Sant Pau
Hoynt vos contemple,
Quant vos sermonau
Alegres lo temple,
Tot hom n'entristeix
De vostra rebuena,
La fama vos creix
D'un altre Terenci.

No sou vos mosseny
D'aquells naldors,
No's pot gois atènyer
Sense vostra paron
D'obrirvos en Roma,
Lo poble's content.

Totes les referències entre ^{en} Corella i en Fenollar
les hem en traçat d'aquest reverent capellà. (Fenollar).

estimada ser...

Fazen una tal pregunta las vejehelas, de ma-
tura que: ~~se~~ si un hombre se fallava en un barbero, en
medio de ~~tan~~ un rio, pasando dos damas, e que
la necesidad le forzase hacer ^{la} una al agua; de las
quales damas fuese la ~~la~~ una ^{una} mucho amada de
el non d'ella amada, e la otra que el amase
~~la~~ ~~ella~~ ~~non d'ella~~ ~~non d'ella~~ ~~non d'ella~~: ¿a qual d'en-
tas daría la vista?

2afegeir: "E parecieron dificultosa la deter-
minacion: ca por una parte la passion, e por
la ^{ora la} ~~razon~~, cegaron sin duda la vista de nuestros
ojos en tal guisa, que, la eleccion ~~e~~ ^{presente} ~~presente~~ turban-
do, determinamos esta epistola vos escribir 2).

II. Respon mossén Corella.

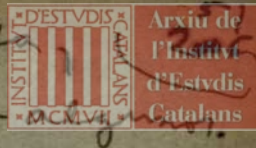
46 "Espill en lo qual lo sabey diuinal se representa;" en un llarg paragraf no fa més que elogiar en gran manera. Anant al gra: diu: "Yo m' hauer hoit dir que, de dos mals, lo menor es de elegir; la qual cosa, si s'ana- ment no és entera, falsia manifesta ab si porta; que per que malícia acompanye, no te rahó d'esser elegit dos mals constraits, lo menor és acceptat, per ~~que~~ delbe, qui es son terrible i menys se l'urja. E per ço, en aquest desafortunat paratge, ~~amonesta, l'anyar en la vida la que no~~ ~~no~~ ~~no~~ tincn deliber, si vostra magestat lo

si la vostra magesta no m' amonesta lo contrari
lançaré al riu la que no ame. — Cerca
abonar el seu determinis i acaba amb el riu en
quatre:

Beda sou vos, — senyor, avant vo contemple,
Ho sant Francesch — pricant als animals,
Que no us entench, — ni escrich sino mal:
Per ço conech — que sou de virtuts temple.

[121]. Respon lo senyor Princep. — En el punt de dir
que com sobre la resposta del príncep, creiem que no
s'ens pendrà ^{malament} que per una propera citació El príncep
de Viana i les seves relacions literaries, discurs llegit a
a Udeleres i veleres en 1927, amb tota la Bibliografia, com

mai dir que hi esmentem el debat Carles de Vicens - Gella
pp. 9-11. — «Pan por pan, suelen repenir

Ví hi hehehí vuestra grossíssima epístola, mossén
Joan Rois de Corella, la qual, de dulce estilo, palabras
plazibles, hi da alto compas a sentència, a mi ver, puer-
ta en abundancia estimada, — cuyos loores con des-
grado refusingo. Con desgrado refusingo, nin la
gloria aceptando, el ingenio ^{mis no} ~~no~~ bastaria ~~no~~ a
a lo responder nin ~~seguir~~, argüir.” — Troba que
tan colament la obediencia al senyorio devida sea, però
en tal espècie com ella fa, li agrada tractar de sciència
i la comunicació intellectual. Me satisfà la comu-
nicación de vuestras doctas e avisadas sentencias i e-
legram-se con tal, cuando topas con tal que a un apeli-
fagosa, como dice affoahan poeta (També conegut
en un vers)

per Joan de Valladolid):

Anrí como el fierro - aguisa la muela
E faze por dias - que presto byenta ja,
Assí un guiente - a otra consuela,
Hí le procura - sin duda ventaja;
E si escaseia es, cierto es que la ignorancia ^{carece} ~~catal~~;
para los ^{errores} ~~errores~~ de la qual el pordon de mí ni el reproche
de vos, no se devey pedir ni menos dudar? - "a
lo que dezís, que de dos males es de escoger el menor";
e fundays vuestro dezir e opinion en eleccion,
la qual a mí ver no consiente pasion de ningunas
condicion de vicioso desseo, porque ~~si~~ del todo voluntaria
ria i la qual eleccion, en tanto mas obra, depada la
parte libidinosa, el hombre se acostá a los términos
de la razon, por cuyo medio deve mas advenir a la más

justa parte, mas que a la desordenada voluntad
ansi, como decir, menor se desearia del bien, que
terminos de la tal eleccion, con terminos de la parte
justa, de veris, con algun zelo de Caridad (que se
nos aparta mucho de los terminos de Amor), atorgan
la vida aquella que con de Venus hi deiables
hi gratos abrazos, el remedio que nos pide; mas
que a la que, con desconocimiento nuestro, vamos tra-
bajos, nuestro querer del todo desdizgo?

Después divaga sobre la condici6n de las pasiones i de
vicio; i concluyen ~~de~~ expresa d'aquesta manera:
«Ans6 que, si de la eleccion queremos usar, nos que-
re que muden de opinion.»

[IV] : Respon monsen Corolla a la primera
plica del senyor Príncep. — "Criat en los
braços de la sacra Teologia, me recorda ha-
vent test: benaventurada és la culpa de ^{aquest} mo-
bedient primer home, ^{per} en ^é digno de enes-
remuda ab prax infinita valua. — ...
"Aquesta sola expectança ha donat effort a
la temerosa ploma, tenyint lo paper." (en tota
obra d'en Corolla, para descriure tényn el pa-
per) Ara resumirem algunes sobre la fo-
rma de vocables i intenta que la seva lletra
sia breu; Té frases força estranyes, com per
exemple: "E com sia condició general als ele-
ments elementals i vegetals, sensibles e

282
racionals, i que a la fi del delir ab propis actes
alcançem, seguir-la que en amor i no en esper
Amat mon darrer bo reposa. — "E, per descomen
çar prest aquesta flacha barca, tinghs conort que,
si erre que, si erre en l'homey de la vostra senyora
ria veureix la vida i serà en jers en compte de
Amor extrema; d'on podr pendre fonament la
esperança, carrera de la glòria.

D'un bell jovelet, - senyor, tinghs inventiva:
Per al engart - prenh l'abitabl~~la~~ terra:
Lo gran esforç, - que per si se desterra,
Lo gran virtut - quies para intel·lectiva:
al costat, - seran fatis e parla:

Per diània - estarà la templança;
El bell nobi - la qui porta ~~bonbrança~~;
Elorint en vos - per vent que canyaserla.
Fenris del mon, ~~+~~ en mig d'aquesta dansa
Estareu vos - per resplandent canyocle,
Pues en virtut, - semblant a l'antich oncle,
Emperador - del realme de França,

O 4 publica, com ultime d'En Corella al
princep Louis de França,

[V]. Replika lo senyor Princep a la segona resposta de
Mossèn Corella. - Certifico a vos, mossen Jo-
han Poy, ^{replika} ~~haber~~ ^{haber} leído vuestra incomprendible e

57
e muy exuberante epístola; de cuya belleza
los ojos del entendimiento, e de la mucha don-
de los nobles, de la suavidad; el gusto de las in-
numerable partes suyas, a todos mis flacos sentimien-
tos, no solamente partos, mas mucho maravellan-
do, sin duda ser confieso; estimando, por el modo
de vuestra complicados e abundante ciencia, no
por me haver fallado a la noticia e prácticos
de aquellas famosas escuelas de Athenas, d'Aca-
demia e de Cartago; tanto he conocido vuestras
sentenciosas razones ser en verdadera ~~ciencia~~ ^{ciencia} fun-
dadas. - - - "E al falso testimonio que vos levantays
de pobreza de vocablos, Dios vos lo perdone; pero no
en quanto la aplicays a falso argumentos, ca muy
cho es la verdad d'ellos ante mis d'nte mi concepto man-

festa". — — — ~~Re~~ [VI] Respon monsen Corollà

Tercera lettra del senyor Príncep, desdient-se del que
en les ~~dues~~ ^{dues} primeres. — Contrapunta la dua
notura angèlica i humana... "Donchs, Rey de
de Salem, príncep universal de sciència i si, en
elegir ~~de la quèstia~~ la pitjor de la quèstia part,
he fet gran erra, puix daciavant peccant contra
l'Esperit Sant, veritat coneguda, no'm faço no'm
no'm faço vostra magestat indigne de venja i
que havint gran cretge infels crestians se conver-
tessen, e als infels al pus fort ànimo contrasten. E
prudent i expena saber los mal, pels de la praxia
i oblidans; hi en la cel, del peccador convertit quí
festa celebra." — "Assigna's diferència entre
l'entenenient e la voluntat. etc: ans la voluntat

transportant-me en lo que amo, poch difer en
cosa amada, y ab tot que l'enteniment en si
~~molt~~ que la voluntat ^{se} otorgua. E per ço, locutiu
de la divina magestat transportant-me yo en
lo cruel damna a qui desordenadament amava, les
racons que contra la veritat ^{que les escrites la mia ma,}
estimo de ella, en que yo m'era canviat. Pero, per
mérit de aquella qui per qui, per molta gentilesa
afectadament me ama, ha deu volgut, qui lo
cor dels jutges ordena, ans que plegas al mig
yo haja conegut la falta de ma injusta sen-
tència; la qual ~~injuste~~ revoqua sobre la in-
grata desamable dama. E vull que les agnes
prenghen posada en lloch de la ma perversa an-
níma; la qual "nasca del libre de vida, la sen-
cor no atengues, potche resastre gapaturna, i per

que sia exemple a les que en amor forçades ab
tanta passos caminen; e la no misaricorde, ja
misericòrdia alcance, mal penant per lo mon, ab
terror e espant, a les altres denuncie la pena que
que reporta; puix al qui en estreu amava, ~~de~~
de equal amor, havia denegat lo guardó. E
per que, fangues paraules no alarguen la meua
culpable vida, si vostra magestat llicencia
me otorgua, calare' los remys de aquesta solita
barcha: canviant amor ab rahoable ira,
lançant la cruel dama en les fonde a bra-
ver aigües; e ja més per mi no hi serà
tramen sol un reamercat in pace.

Sensor del mon, — qui passau d'obey
lo qui gueri lo cast fill de Peleu!

Les vostres mans — son les de Promotora,
Ho nodria vos — lo gran fill de Pelen,
Qui for valent — e animós guerrer;
Ho son d'aquells — qui saberen curar
Aquell infant — per qui lo pare pensa
Dins en l'Infern, — liguat ab fort cadena,
En mig d'un riu, — davant d'un bel poner.

XV^{III}. — ~~las~~ O⁴ 125, 126; U 30, 31. — Mi-
quel, p. 428. Las flors del Saber.

[1] Demanda feta per monsen Corbella al se-
nor Príncep.

[11] En la Respuesta del Senyor Príncep usaria les
maternes rimes.

Al que de saber, sus metros atilla
Con sciencia perfecta - (que, libre e franca
hiende raxon, e rompe la franquia
De toda torpesa), e d'ingenio solida.

El cançonièr O^a 126 porta, sense cap solta, la
la composició que heu esmentat al seu lloc. No cal
dir que la forma és completa que la dues que foren
objecte d'aquest debat amb dues úniques rimes difi-
cils

~~XVII~~ ^{Ull} ~~Visió del Judici de Paris, fet~~
 XVIII) Ull, X¹ 49, Miquel, p. 285. - Visió del
Judici de Paris, fet mossèn Joan Scrivà,
ab una allegoria de aquell fet per mossèn
Corella, - Primera part: La Visió.
Escriu Mossèn Escrivà Johan Escrivà
a mossèn Corella. - Li demana que li
 una allegoria sobre la seva obra. Rem
 corda En Milà el càrrec important
 que ~~exerceix~~ ^{exerceix} l'Escrivà; era cavaller,
 Comandador de Onda?, mestre racional
 del rei, ambascador dels Reis Catòlics

al Vaticà en 1497. A mol altres ens inter
per què, ~~en~~ Paris, en haver fet despullar can
descunna de les tres deesses per a poder-se fer can
res de la ^{luna} ~~luna~~ bellasa. Com és sabut, oferia
en despullar-se la deessa Venus, Paris li en
trega el pom i l'Escriva ha afegeix els
versos següents:

Premier lo pom, — mare del gran Curido:
Que no és tan ^{gran} lo lluminós Apollo,
Quant, al migjorn, — excusis ^{cap} Diana;
Ni ex ^{el} vent, — lo relluent carroncle,
En claredat, — totes les altres pedres.

No acabava ^{el} fill del rei Priam, que Juno
e Pullar forçava irada de la seva vista, — Roma —

67
nia la deessa Venus, ab continent aleg
regraciant a Paris la denegada sentència

Segona part: La Alegoria. ^{Parla} ~~Respon~~ mossèn

Corella. - Ni ni puch ^{negar} ~~a~~ mossèn Johan Escrivà,
lo gran delit que la mia pensa, per continuar es-
tudi fatigosa, ateny legint l'estil de vostra elegant
poesia; que, ab tot que diverses vegades e en lochs di-
versos, yo heyo lest de Paris la sentència la rígida
judicatura; pero ab l'estil de tan riques e profundes
sentencie arreada. Hi estich no poch ~~content~~ ab-
gre los entenents manifest ~~experiencia~~ experiència mires,
del que yo de vos, ab molta veritat testificant, per-
la. — Al que afectadament volen que, seguint la
barc estil, ~~la~~ a alegoria (o, si volen mes propi,
Eneologia) de aquesta pachena ficció, pintant

58
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans
MCMVII

descriu; puix no m'heu descomplaure, als
que l'estudi de la sacra Theologia la major part
de mon viure ocupa; la leugera fatiga, pensant
per vos la accepto, i jo content dels sermons girar
la ploma e en breu expondré vostra excelsa
poesia. — Porarem els epigrats i prou. — Qui
na regla se deu servir en respondre les poesies. —
Què significa. — De la deessa Juno que pro-
met riqueses. — La deessa Pallas que promet
honors. — Què promet la deessa Venus. — Com
que París dona lo pom a la deessa Venus,

XX. - U₄. X¹₄₃. - Miquel, p. 95. - La història de Leander y Hero. Varem esmentat
les poesies intercalades en aquesta història, que
són les que a nosaltres ens interessen de moment.
Per l'estudi ^{de les fonts} utilitzades ^{per en} en aquesta vegada Miquel,
pp. ~~LVI~~ LVI, LVII. per en Coralls en aquesta narració
vegada Miquel, pp. LVI i LVII. - Copiarem la pre-
sentació, els epígrafs i ocasionalment, els frag-
ments ^{de} en rimas estranyes. - En la nostra mar
Mediterrànea, en la província de Grècia, en les ^{illes} illes
que vulgarment L'Arcipelach s'anomena, estan
les ciutats. Certo dirí Abidos, distant, elena
de l'altre. L'espai de mica lença. Estava.

70
en la ciutat de Cesto, Hero, noble donzella,
alt enteniment, gracia e bellesa, ~~que per tot~~
quella regnes ab claredat de incllta fama relligiosa;
hi en la ciutat de estava Leander, de alta perfeccio,
seny e gentilesa. Sols d'ixien diferien, que Leander
de home, e Hero de donzella singular gracia pos-
seïda; ~ Com se veren Leander hi Hero, e
Leander portat ab la dida: ~ Respon la dida de He-
ro a Leander. ~ Partit Leander de la ciutat de
Cesto.

Tan gran dolor ~ lo meu trist cor s'quina,
Que tinc recel ~ la mort trist no m'assalta;
La qual yo tem ~ per que no m'faga perdre
A vos, mon be, ~ per quí porta lo viure.
E per ço fugí ~ venir-vos a l'encontre;

Que hi vestres ulls — del mur d'onesta vida
Ab temps d'or — les fletxes de Cupido
Tiren, motant — a tot el qui no us fugen ??

Parlen a Hero de matrimoni. — Consegueix la di-
da la causa de la tristor de la criada.

« Del món no m'adon, que ma vida vull perdre,
Per que del cos, ja l'esperis ja dell'home
Fugera, volant, — estar prop de Leander ».

Demana la dida a Hero la causa de la sua tristor.

Concerta la dida ab Leander vingues a parlar ab

Hero. — Parti's Leander de la ciutat de Cestor ab gran
comfort e alegria. — (Clamai) Leander de la ysa de

La mar. — Entra en la mar Leandre

"Lo foc que veig — encès alt en la torre
Crema dins mi — la por de la mar fonda;
Ho pendret port — en la ylla de Cestor,
Ho beuré prest — de la mort la trist calgar;
Y ab vostres mans — ~~de tant me repolles~~
Vos, per qui murya — ~~de tant me dins la~~ ^{tomba,}
Lavant mon cos, ~~ab~~ ^{de} laigrens ab l'agge,
No us espanteu — besar ma ~~terra~~ ^{terra} freda."

— La mort de Leander.

"Cuyta, cos mort, — que l'amor que't fa perdre
Te guiarà guiarà — fins al peu de la Torre:
Seguint la foc — la miserable enseña
Fes-te present — a la plorosa Hero."

123
- Puja Hero en la torre per veure si la mar
amonegava. - Rahona Hero a la dida la ma
gran tristícia. - Alparegué l'ànima de Leander
a Hero. - Arriba lo cos de Leander mort, a
la terra. - Lo plant e mort de Hero sobre lo
cos de Leander.

"Amor cruel - qui ls ha unit en vida,
D'ab gran dolor, - lo viuure ls ha fet perdre:
apreís la mort - los tanquau lo sepulcre".

lomes humils, mansuets, púdiques e castes
 dones! Com a destres guerreres, les parets de vostra
 e murs forrant ab blanor de humilitat, fent enaivir
 de vostra ànima e persona, resistir a les espanta-
 bles bombardes, aturant les pedres en la molleja de
 vostra mansuetut, e a les quals, les ~~se~~ grosses e al-
 tes parets dels superbs feroces homens, resistir no po-
 ríeu?" -- "E ab tot que innumerables exemples,
 vera mostra de nostra perfecció, a la memòria
 se presenten, -dels quals vull tenir lo paper --
 i quí podrà tenir la ploma no pinta la casta honra
 cas de Suzanne; lo fort virtutis animus de Suetius,
 lo zel de la mare dels Machabers (Sofonistia),
 i qual lengua para callar de Lucia, Calpe-
 rina, Virgola?" També parla de Marta i de

Santa Magdalena. —

En breu fet algunes consideracions de caire
teològic, acaba d'aquesta manera: "A la present escrip-
tura, Thidompto de les dones recomenades, en estil
de semblants paraules presente:

Mare d'Aquell — de qui de la creu l'arbre,
En mig del mon, — acompanyat de ladres,
Puja, per fruyt — a si mateix accepta;
Qu'infinites mons — bastava tots a rembre.

Tenyint de ranc — aquell dur pal de cedra;
En estret lit — ~~cuvert de bella porpra~~
Deixant lo fust — decanta les espalles;
Cuvert de bella porpra,

Berní lo crim — del que morí sense veure
 A vos present — la meua escrit ^{vela} Trihunta.
 Que sobre els cels — en vostra trihunta,
 Punt volgué Déu — dins en les vostres taterns;
 De verge carn — pendre la vestidura
 D'om verdader, — més bell que 'ls altres homes.
 En tot semblant, — ~~pare~~ a vos, que li sou mare,
 Morant ^{del} cel — les vostres gentils dones;
 Parint ~~Bequell~~ — qui lo mundanal cercle,
 Feu — del no res? — y a vos, mare, qui li l'engendr-
~~la~~ seu.

XXII. ~~Llibre~~ U 15, - Miquel, p. 309. - "La istòria
de Santa Magdalena", - En les pp. LXXI - LXXII
tracta de la difícil qüestió de les fonts, En ocasió
de publicar la vida de Santa Magdalena en cobles
d'En Jaume Gual el mateix erudit va posar
Així els epígrafs de la present vida. Com que no
més ens interessa l'últim fragment rimat,
copiarem la dedicatòria a la vídua ~~En~~ Na Fina
de Vallterra. - Des d'aquesta, potser, de la vi-
del poeta Joan de Vallterra ^{el marqués} o Juan de Vall-
terra, ~~que~~ que va produir en castellà i en
català, segons hem vist en les pp. aqüelles.

mateix i vegeu H.R. Lang, ~~the~~ The vorch

Juan de Vallterra, 1909: transactions of the Connex-
tion "Academy of Arts and Sciences", que heu es-
mentat més amunt. La única ^{data} d'època Vallterra,
del qual es coneixen és de 1625 &. De manera que
en Corella, seria un successor de la branca establert
a València. ~~o~~ El fet és que a València no
és conegut el cognom Vallterra. En quant al
al nom de ~~de~~ de fonts Floris és molt bonic. — Repre-
senten la dedicatòria i el tros rimat del cap-
de vall: "A la molt magnífica e honestíssima
senyora la senyora vinda Floris de Vallterra:
Devotíssima senyora: per obeir a les pregaries que
vostre merced moltes ^{vègades} me ha endregat, que volgués
en la nostra vulgar escriptura de la vida de la

seraphicha Magdalena la cruelent vida,
a la vostra devotissima afecció, yo, Johan Puig
Corella, ab lo baix estil de ma escriptura, he trellat
del dels Sants Doctors la vida de aquesta gloriosa
Santa. Demanant-vos per nos treballs, en do de singu-
gular gràcia, quant vostra devoció la llegirà e hi
endregarà devotes oracions, sia yo participant en
vostres mèrits.

§

Flor d'onestad, senyora devota,

La Vida us tramet ~~us~~ de la Magdalena:

Que vos la prengreu, dels cel·ls en la mota
Nos fassa pujar, ab àngels en flota

Firant-vos lo cor d'amor ab cadena,

XXII.1, a 3, 1476. - Miquel, p. 403.

~~Térme perfet de l'estern consistóri~~

Resposta de mestre Corella, en rims
estrans, en labor de la verge, tirant
a la joia.

Térme perfet de l'estern consistóri
 Góig sens tristó de nostra vida tristó.
 Cins cobles de ^{rims estrans,} 12 versos i tornada de sis.
 A hem marcat els accents per accents.

XXIV. - U 181 - Miquel, p. 393. - "La

Primer del Catorçè, 1496, en fin la lletra

Vida de la Verge Maria, Senyora Mostra, en
cobles de rimas estranyes, ja,

Ans que dels cels ~~magnès~~ girant, la rocha

y de la mar hagués format lo terme,
Del infinit, en l'etern consistori

Vos elegí, perquè hi fòreu Mare.

Dintre tres cobles de 8 versos, accentuats i
~~un~~ sil·labegs. - Es coneix potser que L'obra

tramesa al començ de 1474 (XXII) la desavolava en La Vida. -
En (L. d'Ortelvilla) Posseu el Bonnet va publicarla en "La Renta
de Catalunya" (pp. 255-261). - La Vida va reproduir-se en
la segona edició del Primer del Catorçè de 1518. - En Bula
va incloure-la en el Cançoner misic, 1899.

L, 1897

XXV. V. 19. f. 1, h. 1. - Miquet, 409.

Oració a la sacratíssima Verge Maria, tenint
son fill Deu Jesu christ en la falda, devallant
de la Creu.

Ab plor tan gran, que nostres pits abénra,
e gran dolor, que nostre cor esquinça,
Venim a vós, filla de Deu e Mare;

Els dos textos impresos son de 1493 i de 1495, que correspon-
den a la Història de la Passió i la Quarta del Carroà.
Est coblat de 8 versos de rims estrans, on marquem el
villancic. - Extracte de l'obra més divulgada d'En
Corella. S'ha de veure la abundosa bibliografia que hi ha
En Miquet i planer ^{Porte} pp. 2 XXV 4 - 2 XXX, amb estudi d'una

font breton de Sant Agustí. En Corella essent un autor tan poc original, podria esser que es trobessin altres fonts encara més completes. Ara, tenia l'art de construir versos guaire bé perfectes. Recordi's el que hem dit en començar aquest article a propòsit d'En Corella. Sense la edició de les Obras de Joan J. Pious de Corella, Barcelona, 1913, no hauríem pogut ~~est~~ construir ^{el} nostre pobre comentari. El nostre bon amic R. Aramon, el qual ~~no~~ li ha-hien encarregat aquest estudi; no li ha estat complir-lo; posat en altre treball. Per això ho ^{hem} hagut de redactar-ho nosaltres, que ja havem completat tot el nostre ~~region~~ volum.

Mossen Bernat Fenollar

Fenollar (1436 - 1527)

Si hi ha una referència que a la mort d'Angela March (1459) tenia 25 anys (1) per consegüent havia nat 1434. Per altra part si en Martí Grajales publica una ~~una~~ nota de celebració d'un aniversari en 1528⁽²⁾ és evident que el Bernat Fenollar va morir en 1527 a la respectable edat de 93 anys. Si el "Proces de les Olives" podria esser datat,

era fill ^{de} Joan i Violant i tenia dos germans, Mateu
i Brabel. Provenia d'una distingida família.
Com el compien el reverend mossén Bernat Fenollar
va exercir diverses càrrecs de caràcter ecle-
siàstic. El primer en data és el noma-
nament de sots-obrer ~~per~~ de la catedral de
València en el Capítol Pasqual tingut en
abril de 1457, del qual emplen es va fer càrrec en
1 de maig ~~per~~ fins al 1 de maig de l'any vinent. En
aquesta època ja era beneficiari Domer. En Martí,
al qual seguim, s'entrela en nota sobre la fundació de
cadascun dels quatre domers que hi havia a València la Ca-
tedral de València, molt útilment. En 1 de maig ^{de 1482} torna a
exercir la sots-obreria fins 30 d'abril de 8 d'abril 1482.
En 1er d' ^{maig} de 1489 va encarregar-se, per tercer i última
vegada, la sots-obreria, — Per escriptura autoritzada

pel notari Felip Abella, en 13 de Gener de 1497, En Fenollar fundà un benefici a l'església parroquial de Sant Llorenç martir, baix l'invocació de Nostra Senyora de la Salut. Per una altra escriptura de 15 de juliol de 1500 en reserva per a si i per la seva família el patronat de l'indicat benefici: en la mateixa nomena patró al seu nebot Joan Fenollar, notari. En cas que aquest patró morís nomena al seu altre nebot Tomàs i, per mort d'aquest, als fills d'aquest; els dos nomenats eren fills del seu germà Mateu. — Don Josep Joaquim de Llorca, en els seus apunts manuscrits sobre els successos de València, assegura que mossèn Bernat Fenollar va ésser nomenat subindie el 10 de juny de 1503. — Reunit el consell municipal de València nomena: «Item elegieren para la cadiu de matematicas mossèn Fenollar preboste al palau de XXV llurs». En sessió de 5 de juny va ésser nomenat el mestre Domenech per aquells amonstres.

En el Liber racionalis ecclesie S. Laurencii
 mer dels conservats en dita paròquia) que rexit Mar
cus Arnès in anno M^o D. XXVIII° El Sr. Martí va
 tenir la sort de trobar:

"Divendres a XXV de setembre celebraren ani-
 versari per la ànima de moss. Bernat Fenollar
 domer de la Sen e de tots sos parents".

Ara donarem compte de les obres conegudes
 escrites per mossèn Fenollar, ~~protera~~. Posar-
 em davant una anyada probable o segura

145 L. Com que la malaltia d'Ausiàs March
 sembla que va esser llarga, hem col·locat aquesta
 quèstio entre quatre contendents i hem
 posada cinc abans de la mort del gran poeta.

de ¹⁴⁹⁸ ~~96~~ a 1498 ^(munt i ploma) ~~61~~ ⁶² tindria, en compondre aquesta
obra ~~tindria~~ mossèn Bernat 61 o 62 anys respectivament. — Sense aquestes ^{dates} ~~dates~~ que hem esmentat Mossèn Bernat Fenollar té altres obres, ^{el per} ~~data~~ ^{va} portar tot del primer concurs de 1474 i ^{va} contribuir al de 1487. Sense aquestes perfectament ^{referen} ~~data~~ ⁿⁱ ~~hi han altres que ho poden esser per aproximació i n'hi han de perdudes. És evident que En Fenollar va escriure una Brama per què En Jaume Gaguà, que li dedica la seva, li diu clarament "Si en vostre jovent quan vos per la Brama". ^{data} ~~la~~ Brama d'En Fenollar ^{podem} ~~podem~~ considerar-la perduda. Mossèn Fenollar, va ^{naix} ~~en~~ 1434 a Penagüela;~~

d'Anzias March

Si en la mort consta que tenia menys
moltos 25 anys ^{data} en la ^{per nocturn} del ^{no} repos ^{no} en trisdris ^{no} 20.

Cap manuscrit (Parleren de X² 16) ens ofereix aquest
es troba en l'edició d (edició de Valladolid de 1555)
i en e (edició de Barcelona de 1560) En aquestes
impressions es troben la Demanda de Monseñor Fernan
llan i les Respostes d'Anzias i d'en Rodrigo Díez.
Aquests textos han estat publicats per algun d'entre
ells per la primera vegada per En Pagès, Obras
d'Anzias d'Anzias March II, pp. 322-324.
Ara be, el nostre ms. X² (Cambridge, Trinity
College, R. 14. 17) ens proporciona el text de

de la Demanda de Mossen Fanolhar, la porta
d'un magnífic senyor (Anxias March), no diu res
de la d'en Rodríguez, i en porta un obra d'un per-
conegut [L'espel d'amor ab barques lo coller.
El primer vers de la tornada és molt estrany Yoper
amor he volgut ser alegre. (Descripció feta en R.
Pere B. trigas, Est. Universitari, Catalans, de 1927.
pp 429-432, per important manuscrit, escrit per nos
d'en Lluís Palau, notari de Tortosa, sobre, ^{tot} pel altre
lectes d'en Joan Rois de Crella, quasi sempre
els textos són més extensos que el manuscrit
de València. Si la notícia ~~de~~ en Bohigas
no fos tan sumaria fóra interessant saber de
quantes còpies constaria de quatre còpies o de tres.

Com és ^{sabuda} cosa en tals debats cadascun afegeix una
 cobla. La demanda de Mosen Fenollar consta d'una
 sola cobla amb tornada, L'Angias ^{hi contesta amb} en pots dues co-
 cles amb la corresponent tornada ~~per~~ ~~respon~~ ~~al~~
~~capella~~. En Rodrigo Dies, que s'adreça directa-
 ment al capellà però que estava informat de la
 resposta d'Angias March, amb tres còpies. Se-
 ria un fet notable saber si l'anònim poeta estava
 o no informat de la resposta de En Rodric, hi con-
 pondria quatre còpies. — Republicarem la cobla
 tornada de Mosen ^{E Fenollar} la qual treurem d'En Pagès i en
 forma mètrica, que no acostumen per a abreviar l'an-
 pal.

- Per mitigar l'enuig gran de l'estiu
 i per sentir-lo fins ahuy d'aptes,

al meu qüest, de vos ara confia,
 me respondreu, per mi tant suplicat.
 Enamorats, coneix dos en curat.
 Qu'is volente, sens tota ficció,
 e may estan, sens contradicció
 Tot sempre remenant així com gor e gat.

VII. ^{Tomada} magnífica, qui son tant avisat,
 Dormir en, si un plan, que mou tal penit,
 per que de vos aja solució
 Lo digne men, en cobla o dictat.

En tractar d'Angias March (capítol d'arrel)
 varem esmentar, com es comprén, aquest debat.

2.

1460. Posem a aquesta arxada, ja poden fer-ho,
a contenir la correspondència de Lletres
amoroses entre mossèn Bernat i Isabel
Suàris, de la qual en manca sobretot
del començament. En Pagès (Introducció
a l'edició de les Obres d'Angels March, I, pp.
37) dona un resum ^{molt} ^{perfecte} del que s'opereja
en la contribució Miscel·lània Rubió i Blanch,
Poetesses i Dames intel·lectuals II. — 1. Respon
mossèn Fenollar. "Per aquell Senyor que,
usant de humanitat, volguesses entre
nosaltres lo del [h]e rebuda, Suàris
senyora", i acabant: "Mas experimentau
lo lo mon que en mi manau tenir, manant
lo que més difícil vos semblaria, perquè ~~poys~~,"

O¹₂₁ (Kalis 296-296 voo)

complint-~~els~~ ho, alcance aquella glòria que
servir-vos està". - És una "batalla amorosa
litrada sobre el paper", segons expressa el
reverend Fenollar i ~~el~~ hi fa al·lusió a una
"cobla per mi mal ordenada" que varem
donar motiu a la correspondència. El donce de
la Sen declara a Sàndria l'amor que sent
per ella, dient-li: "Sola sou vos aquella que
per vostres inclinacions i calitat a mi con-
formes a infinitament amar me obligan".

2. Resposta de Sàndria, començant: "Experièn-
cia m'afirma en lo ~~jutí~~ ~~men~~ jutí men no
haver errat" i acabant: "~~Per molts esguards a~~
~~no és possible a no és possible amar ni~~
~~plausos~~ "e si mes obres vos obliquen, no falliren al

al que "s'poria affear a mi portar verda
 crehença". — En una mena d'estil entorbi-
 gar a la moda del temps dir a mossen Fenollar:
 «Per molts esguards a mi no es possible poder
 amar ni plaurer ~~has~~». — 3. Respon Mossèn Fe-
 nollar. «Ab aquella furia que de molta vo-
 luntat fa demostració me so empès fins ací
 esser impolític per atenyer de vos lo rem-
 blant que amor ab amor se paga» i acabant
 amb una quarteta amb la que juga el nom de la
 seva estimada:

«Lo suar quarex la febra:
 Vos suàris lo meu mal.

Tot quant veig me par ~~tenebra~~;
 Sola, vos sou la que val. 77

Ebbans, en el cos de la carta. En Fenollar pro-

testa de la puresa de les seves intencions,
 promet de conformar-se exactament a les seves
 ordres. La seva felicitat no pot consistir sinó
 en obeir-la, perquè ella està dotada de tantes
 perfeccions que el seva intelligença renuncia
 a comprendre-les ni la seva ploma a descriu-
 les.

3

1460. Podria ésser les còpies a les quals fa re-
 cència mossen Fenollar en l'article precedent
 quents. X^2 16 (fol. 88 v) / 9 Vostres ulls se feren
 refermats. És una còpia de 10 versos, el vuit
 en abbaedcd i segueixen tres quartetes de 9
 versos d'En Fenollar que semblen ésser resposta

Original de l'Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans
 - 1460 -

a la còpia-campamentamentada. El primer
 vers de les tres còpies és així: Al be que vull més
ma vida. Per la nostra semblen les d'En Fen-
 uia, fortament ^{anàlogues}. És sabut que X^2 representa el
 cançonier de Cambridge ja conegut i descrit
 pel nostre amic Pere Bohigat i ~~de~~ classi-
 ficat amb aquesta sigla per mol altres.

Vegeu Repertori, vol. I, pp. ~~22-23~~ 23-24.

62.

1262. En aquesta data imaginària col·lo-
 carem la Brama composta en jovent. El
 magnífic Jaume Gasull i Miquel i Per-

Cançons satíriques valencianes, p. 12)

Si en vostre ^{Jovent} cercaven reboltes,
Quant vos fes, la Brama també com ral queix,
Encara que fessen lavors alt o baix
Lo temps, la edat cobrien tals voltes;
Mas veure que es durava fins ara'l mal vici
He no us esmenen de pràctiques tals,
Volen ~~de~~ dirable usar dell' offici,
Treçant, pecigant, tot temps cercant mal,

El Sr. D. Salvador Guinot, Las Tertulias
literarias en Valencia en el siglo. XV, la de
Mozes Fenollar (Boletín de la Sociedad de

de Cultura, t. II, pp. 55, 57, 76, 97), y ofrece
traducción de la obra que por referir - se
a una obra perduda d'En Femellar, la copia -
rem: « Si en vuestra ~~inventiva~~ ^{bus-}
cabais pendencia, cuando vos hicieris
Tais la Brama, tambien como buel
casi, aun que hicieris alto o bajo, el tiempo
po, la edad cubrian tales ligerezas; más al
ver que os dura hasta ahora el mal vicio
y no os enmendais en prácticas tales, que
querreis ^{de} diablo usar ^{el} oficio, gateando, pellizcando,
buscando siempre males.

Es tor el que hem pogut trobar buscant el rastre de l'obra perduda.

1474. - ⁵ Al per nosaltres és la signa
 primer
 que representa el que ~~de~~ l'imprès que
 s'ha fet a Espanya, per a nosaltres el
 notable interès literari així com la
 part preponderant que hi va exercir
 mossèn Bernat Fenollar. Hem par-
 lat amb força detall d'aquesta obra in-
 en la nostra Bibliografia dels poetes data-
 i en el present Repertori, vol. I, p. 42-48.
 — 1 (1ra) Fet per Fenollar per. ~~de~~ Franc. 2da
Despuig i no signa. 2^a De la cartella. [L'altre
 sem par ~~sempre~~ humil verge Maria] — 2 (1^a)
mossèn Fenollar, preàmbol dregat al speciabile
senyor franc Lluís Despuig, mestre d'impressors

e visrey en lo regne de valencia 2 (fol. 1)
[mirant, l'enyor de molta reverencia (una còpia).
3 (fol. 6) Respon ~~Deu~~ Jeny sols per honor, en
l'honor de la verge Maria. Puix Deu jany
les gracies 3 ~~vos~~ nos dona] fol. 6. — — 4 (fol
57) Respon la verge Maria, presentant la
gran coronació als seus devots, per honor de la jo-
ya [Los quins desigau lo ve] ~~5~~ fol 57 ~~grans~~
~~de~~ signa missin Fenollar, — 5 (fol. 57v) [Di acte
semblant molt vistes], — 6 (fol. 58v) ~~Dis-~~
~~posició~~ [Vist que, sen vos, nostre cor se repreda]. —
— No hem cregut fer un resum d'aquesta com-
posició per que l'edició publicativa pel Sr.

Martí Gual, en 1894, es troba en
la biblioteca pública i en moltes de
particulars.

1487. ^{tracta} ~~tracta~~ del segon concurs, que
s'altres sigles b^2 perquè b^1
pou dels poemes d'En Francesc Prats,
que son datats del febrer mentre
que el segon concurs de Valentia es datat
del mes d'abril del mateix 1487.
Aquest concurs es notable per l'entrada
de les mallorquins; que son els següents:
(C7) Respon Aman de Cors al Cartell del re-

verent Fernando Diaz, tirant al robí [Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans]
~~carant~~ tan prodigant tal efecte } (11).

(C9) ~~vocat~~ Arnaldus Cossi majorum civis ab
civis beatissimam virginem, mariam f. 50r s
versor Matins (12). — (d. 11. 1.º) Exordi o principi
per per Jaume de Olera, mallorquí,

molt digne possessor, ensemps, jutge de la joia mossén
Ferrando Díez

prevere [Si c'ab demanda vta
tur se condona] (14). — (d. 11. 1.º) Resposta feta per Jaume
de Olera, mallorquí, a la demanda e joia per lo noble molt

digne prevere i a la joia del mossén Ferrando Díez

[En lo har vos espere erfor me dona } tirant al a
robí ~~del robí~~. (15) — (d. 6. 1.º) Mossen Ramon Vint

caraller mallorquí, tirant a la joia del robí,

[Havent a parlar ~~vs~~ vostra altesa] (16). —

Passaren a tractar } de mossén Bernat Fimollar

(6' 21 f. 11°). En lahor de la humi
maria, provant la ma purissima Concepció.
Respon lo reverent monen Fenolla aprenere
tirant al margapà. - [Ya los gran riu
de vostres ben corrien]. (21).

87

490? - Bernat Fenollar i el cavaller monen
 Joan Escrivà. EX. 12. Cobles fetes sobre
 la Passió ~~de~~ de Jesu Crist per Monen Fen-
 ollar e per Monen Joan Escrivà, cavaller, con-
 templant en Jesús Crucificat. [Quant, deu,
 un cople de la creu en l'arbre]: Son
 xexanta cobles partides en trenta per cada
 un; en Fenollar te les senacer i l'Es-
 crivà les parelles, zigant cadascun la res-
 pectiva cobla. - La forma de les cobles es de ver-
 so però comporten dos biceps o mitges versos. - Aquest
 notable, com hem ran solament en el Cançoner Jar-
 dinet d'Orats de la Universitat de Barcelona.
 Donarem, com a mostra, les dues darreres cobles.

Mossèn Fenollas

De l'arbre tan bell tot regat de sang noble
 Les rames ornades de fruyts, fulles flors,
 Plantat sobre ~~roca~~ devant tot lo poble
 per darmon repos;
 Embert de la porpra de vostre sant cors,
 Ab tal standard devant la batalla,
 Lo nostre enemich conquesta sens falla
 Sinó lo fruyt nostre deu voler pús
 de vos, bon desir.

Mossèn Johan Scriverà

Senyor donchs inamens, poder invisible,
 D'amor y merce un pélech sens fons,
 Puis de vostre mort, ab pena horrible,
 Bastava per remore ^{mei} que de mil monts
 de fet tan insigne
 rebeben tans grans dons,

Perque no podem de ferrar insigne
 Lo penyt que tansa costa per nostres pecats
 assí us fem lo plor per esser así dignes,
 Que nos porta del cel lo goig del salvat.

aquestes cobles varen editar-se a continuació de
 la obra següent:

1493, 11 de gener, data d'impressió segons
 el colofó de l'impressió Jaume de Vila. Ignorem
 la data de producció de l'obra. — Història
 Tòria de la passió de nostre senyor Deu Iosé
 Crist, ab algunes altres piadoses contempla-
 placions seguint lo evagatista Sant-
 Johan. — Conté les obres següents: 1 (a) En

breu. A la molt il·lustrada e devotíssima, se-
nyora Dona Isabel de Billena; digna abades-
sa del monestir de la Trinitat de València.
Mossen Fenollar.

D'aquella tan alta, tan fort y gran çara
Martinez.

a vos qui poblaes lo cel de fets pobles

[2. Comença la historia dela passió de nostre
mestre e Redemptor Jesu Christ, ab alguns
devotes contemplacions, seguint p lo sagrat e-
vangelista Bernat Johan, Parlant per aquell
Pere Martinez; e per tots los altres mossen
Bernat Fenollar. La sgleia.
Mostrant un gran planyer lo ^{al}ter la terra.

[A més de l'epígraf La Iglesia Man-
gients: Lo evangelista, Jesús, Lo juhen, Lo
lector, La hostiaria, Lo Para, Lo ministro, Los minis-
tres, Lo cunyat de Matus, Lo Pilat, La Justicia,
La Misericordia, i Lo evangeli Humanal limat-
ge, La Verge Maria i Lo evangeli.].

C 3 (Kij) Contemplació molt devota a Jesús cru-
cificat, feta per Johan Scrivà, mestre racional, i
monen Fenollar, Fenollar

Qui Den vos contempla de la creu en l'arbre
 [es tracta de l'obra posada en el número prese-
 dent] 1890?

C 4. (K VIII). Oració a la sacratissima verge Maria
tenint son fill Den Jesús a la falda, devallam d'la

Creu, ordenada per lo molt reverent mestre

Ab plor tan gran que nostres pits abensa

5. Jacobo de Vila, A glòria gran: d'aquella sagrada

Cruel passió: del Rey eternal
Jacobo de Vila: ab pensa bectada,
Tenint en Valencia: la sua posada
Per dar als ~~lectors~~ devots: part celestial
Lo obra present: peresser mol pia
Ita fet ~~empremtar~~: de bon zel mogut
Del mes de giner: any mil que corria
Quatre cents noranta: e tres ab sabut.

Fora 1 i 2, Toles les obres les tenim conegudes.
~~De la andrea~~ De la andrea en donarem una

idea. A l'altalla reguider en benefici de l'esp
monen Fenollar. "D'aquella tan alta, tan fort y gran
gora de l'arbre real del reys d'Aragó vos son
una branca". En acabat la tracta com abadesa
del monestir de la Trinitat: "ab vostres sentencies
les nostres tan baixes, ... s'enriquiran", Per últim
invoca el decenal auxili. Son tres còbles de deu
versos en art major que es un fet típic de Naxos,
valenciana. En Pere Martínez (del qual ^{ens} parlar
ocuparem al seu lloc corresponent) dirigeix les
maternes tres còbles que E. Fenollar. Don Martínez
en retranscriu algun versos que ens semblen intere
ssants, àdhuc potser considerant-la com autora; "a
vos que, tancada dins casa Santa D'angeliques
obres la regla brodau ---. A vos que desant les
pomper mundanes, seguint l'humil ^{Reys} Major del gran
rey del cel --- Vestint rica porpra de tel real sauch,

A vos que passau la vida tan pobre Totom, i a vos per qui hem enriqueixos de ben ^{eternals} ~~terrenals~~, i a vos per qui hem virtut gran se obra, Ab gran reverència dregam la nostra obra Puir tant en vos obren les mans divinals??, Amb forma ~~que~~ igual auctors autors s'adrezen a Jesús ~~una~~ ^{la} ~~cada~~ ^{cada} ~~cada~~ ^{respectiva}.

Hem enumerat els personatges que prenen part en aquesta espantosa tragedia dels impropis executats contra la bella ~~figura~~ ^{figura} de Jesús, cadascun dels personatges, parla moltes vegades i repetides vegades i, com un martelleig tot sovint parla l'evangelista Sant Joan. Es veu que els autors tenen una alta de Pilat que treballa sempre sino que Jesús, quan el porten al Pretori, es nega a parlar,

ni a defensar-se. Pilot s'expressa maliciosa
~~cràtic~~ contra els jueus. - És un llarg poema
 de ^{unes} dos-centes cinquanta cobles, sempre de la ma-
 tença forma dodecassil·làbica, fi llana del arte
 mayor castellà portada a l'exageració. De
 totes ~~els~~ impropis que els saigs obren contra
 noble figura, la conquetenació d'uns i altres
 personatges no distreu tota l'obra. Jesús ^{hagin} ^{l'esperar}
 queixos que ni sa Mare ni els seus deixebles ^{Des-}
 Her. Mes endavant, mentres es troba amb sa Mare
 pels carrers amb la seva Mare mentre Jesús va
~~amb~~ portant la creu al coll està prou bé. En
 acabar parla i esclama molt la verge Maria.
 Amb molt bon acord de l'impressor de Jacobo
 de Vilà ^{en 1493} o mossen Fenollar va continuar les seves
 contemplacions d'ell amb En l'Escrivà i la con-

La famosa Oració a la Verge Maria d'En Car-
rera. La hem retrà al començament el colofó
d'En Jaume de Vila. - En l'any 1911 l'any-
ada Revista Evolucionista Lo Rat Penat va
republicar-ne una edició acurada en 1911.
1295. Quèstio ^{to 9} mozuda per Mosén Fenollar
prevère, a mosén Joan Vidal, prevère
a'n Verdansa e a'n Vilaspinoso, nota-
ris. La qual quèstio es disputada e d'a-
quella sentenciada per Mequel Stela.

Per ~~be~~ ^{que} lo mon ^{en tots} ^{fets} ^{hugos} ^{moen}
Abans d'aquest primer vers hi va l'epígraf:
Fenollar, veure. Esptiqueren l'anyada, en
es rabut els quatre contradictors el legíves

quant après li dona combat ~~la dona combat~~
 Monien Vidal veig del grat fa bandera, Verdany
 l'Entendre diu que ~~fa bandera~~ prospera &
 Felarpenosa defen voluntat. — Aquest és
 curt, no me consta de 2 vint i set cobles, alguns
 amb endreça i tres codolades. Considerant
 que ~~essent~~ quatre els contradictoris, quant
 en Fenollar conclusió ab els confirmació
 de jutge a favor d'en Corella, cadiscun
 dels altres ha de confirmar. En fallença
 d'en Corella, l'indispensable Fenollar Presenta-
ció del procés al jutge Miquel Estela, quan
 tots els altres l'han acceptat o confirmat pels
 altres tres. Marçolat que fa en Fenollar la pre-
 sentació en codolada (veritable) en faren l'ho-
 rrecte ~~en codolada~~ en faren en la ~~raïssa~~ seguida
 en benefici de l'expai i posant de cursiva tot allò
 que em semblarà: ^a Per milers dels fets la fi

sol, Deu és just qui fa el judici ~~que may~~ Tan
 verdader ~~que may~~ no ho del que de fer una sen-
 tilla. Aquesta font és la que estilla Semblant
liquor, i ~~que lo sages~~ i ~~que lo que gusta tal és~~
 recreat. E tal ~~est~~ sou vos molt avissat Miquel
 Stela ~~que~~, ~~manegant~~ ~~ab~~ rem e vela ~~per~~ la
~~grammar~~ ~~ab~~ ~~ta~~ ~~saber~~ ~~per~~ ~~judgar~~ ~~Quatre~~
~~voltes~~, ~~ab~~ ~~crèdit~~ ~~tal~~ ~~sou~~ ~~vos~~ ~~estat~~ ~~per~~ ~~la~~ ~~ta~~ ~~ta~~ ~~ta~~
~~per~~ ~~sempre~~
 Pel reverent, Mestre Corella, a vos donchs Estela
 bella, essent ~~ament~~ así (a València) molt ~~per~~
 resplendent; Home d'onor e sentiment, a vos,
 a vos, de fi en fi, Bon català, a vos, sens pu
 De pla en pla (No contrastant molts ne tenim
valencians, que en semblant cas no tornen
 gens lo peu a tras, valencians) Mas festegant
 dels Catalans La bona pau. Seguint lo
 temps, Pus a Deu plan ~~est~~ ~~de~~ tan plaer

La germandot volem refer acostumada

Per tot saguard serà loada Vostre senten-
ça, i en la sentència l'Estela, en havent
estat, encan tres Usquets, en lloc de qua-
tre, suprimirem ~~el segon~~ F. Enlla un
del lloc la sentència, però ~~en~~ veritat a
en haver estat ~~de~~ també la sentència,
i adonç que hi ha suprimis allò que
que en ~~depen~~ est ~~la~~ suprimim ~~el segon~~
~~perquè el correu de qui era amic de Mont~~
~~perquè el correu de qui era amic de Mont~~
i atreueix a suprimir el veur
perquè el correu de qui era amic de Mont
F. Enlla i ~~stia~~ i ho justifica per d'2-
tela no pot veure la seva ~~en~~ est ~~la~~ suprimim ~~el segon~~
ausència. En Miquel Estade, lloc clau el con-
sueguir amb que has ~~defies~~ cadell la desper-
ta que pora l'Estela en gran dura i exposu
amb força estudia el efectes de la vista del mat

el de l'enteriment i el de ~~la~~ la vol-
tar, destinat una cobla a cadell; de
q madrega ~~aheramorat~~, en troctaves, i
en una tornada amb matèria de 8 versos, im-
meis lo veure. Mossèn Fenollar boant e z-
nolozant la sentència, amb cert grau li retren
el gran que el mirar d'efecte que el mirar
té per enamorat i en una cobla li retren.
~~de~~ En Fenollar

En Verdansa surt a la defensa del domer,
apellació d'En Verdansa endegada
a Mossèn Fenollar. S'apella de la Sen-
teràcia amb un Mengnatge, amb un Men-
quatge massa dur en una llarga cobla-
da. Entre altres li diu a l'Estela o Estel
molt clar, non d'estat e vella, vostres
amor, havia yo pagar, si sou absent
del que plauré un raxer solia i. Sentençant.
devian agreujar.

A la fi de les dues còpies vol constatar qu'!
~~La~~ Vos m'apel y de tal ^{judicament} ~~judicament~~ de ell m'!
 subtil. s'objecte de nostra Espanya En Gay Saber
 com a més eminent. - Verdadera Apostoly.
 Apostol ~~de~~ segons la ley ordena Vos m'lo-
 torgan y reverencials, Per deduir lo qu' per
 determina, Ab judiciu lo qual es com se mere
 gloria y estil de leys y decretals. D'enginy
 subtil, lo qual la qual be se clarifique
 Lo qual es dubte no sans ~~data~~ molta cla-
 ro, Mas per sguard del que be testifica.
 D'ago requir y ma carta publica
 Per ~~lo~~ record del solerador. - Estela
 apostoly. A Den ~~en~~ cert, lo qual prech
 que'm confessa Si vint con puch no he
 fer lo juhi, y axi m'agut con tostemps
 desitja Plante a molts mes no y basta perso-
 na. A mi no'm plan que'l dres
 prenga resposta. Perq' ~~no~~ alorch

tant quant me demanau, jutges, a tot
tantse quant me demanau com vullau,
a qui diu callar és la resposta. Endressa
Vos qui tres mi devallaren la costa
Moz aué la fi y o'm ~~espera~~ ^{no dubta}
no digan Deben servir mal grat a la res-
posta. — Finis.

Es còrris que L'Estela no estava acostumat
a les apel·lacions d'un contra els juydixis
emeros, tots es creuen guanyar si co-
sa corrents entre els valencians. L'Es-
tela estava acostumat als concursos de
Barcelona en que les repliques contra juy-
dixis no existien. Acabament
d'aquesta Quèstio és una cosa de pte-
nable. — En el nostre mun. L. 6 (fol. 146v) es troba
un text de l'Apel·lació d'En Vandany sense
la còpia de defensa de L'Estela.

1495? 10
Hobra intitulada Schahs d'A-
mor
vi feta per don Francí de Castells
& ~~Narcís~~ Vinçoles e Mossèn Fenoll
llar, sota lo nom de tres planetes, és
Març, Venus e Mercuri, per conjunc-
e influencia de les quals la art fon inven-
tada.
Castellví i Trobant-se Març ab Venus en ^{la} ~~la~~
Vinçoles. Per exercir Venus la ~~la~~ gloria
Fenollar. Mercuri ~~po~~ prest en sos modors e vias
t1 Lletres de les darreries del Xⁱⁿ regle treys
foliols x 30 de blanes Real Capella del Palau
Casa p1
Ignasi Casanovas en Codex de l'Arxip del Palau

Revista de Bibliografia Catalana, VI, 1906,
 p. 22. — Publicat sencera per Ramon Miquel Planas.
Excacs d'amor, poema inèdit del del XV en segle
 en la Bibliofilia, 1914, 1 col. 445-46, amb
 amb reproducció en facsimil de les dues primeres
 planes ~~q~~ i comentaris de l'encaquista Sr. Lorep
 Polougie. — Veuu Salvador Guinot, Las Ter-
culias literarias en Valencia en el siglo XV: El aje-
 dre en la tertulia de mossèn Fenollar (Boletín de
 Sociedad castellonense de Cultura, 1921, pp. 172-
 145, any 1921) dona compte, de passada i molt acen-
 tadamet del llibre d'excacs de ~~Mar~~ Francesc Vilanova
 nata a Sagorb i creat i vetí de València i estampat
 a la dita ciutat en 1485. És el llibre
 existia exemplar a Montserrat i segurament ~~no~~ ^{ha} estat
 cremat en l'incendi produït pels francesos a Montserrat.

El llibre més rar i més antic tractant de problemes d'escacs. És clar que la descripció donada pel Sr. Guinot és molt precisa que la donada recentment per nosaltres. En Ribelles Comin, vol. I de la Biblioteca de la llengua Valenciana reproduïu tot el treball d'en Palouzie i el d'en Miquel Planas amb les i Fenollar. — Per altra part l'estudi del Sr. Guinot és ben i ben conduït, com tots els seus, que tingut ocasió d'esmentar-ne d'altres.

U37

12

1480 Demana mossèn Fenollar a Mossèn Corella. Pot matar Piètat? 1483.

~~Ma gran voluntat, no menys fada que marbre~~
~~Ma voluntat, no menys fada que marbre~~
Lo crèdit gran que de sobit entendo

U 33 / 13

1480. Cobla que Mossen Fenollar trames

1 Corella que legint tota diu mal 2 per
1 e legint la per miciot des be.

Un altre sen Paul me son va, monénager
Houa-vo contemple
Quant v's sermoran
Alegria-1 ho temple
Tot hom s'embasta
De vostra silencia
La fama vos cres
D'un altre Terenci

D'aquell callador
No's pot goig de t'heye
Sens vostra favor
D'oyr-vo en trons
Ho poble d' content
Sens bi que ressona
A nous tota la gent.

~~1480 (U33)~~ 14

14800 (U31) Demana morosum Fenollar & Monin

Corella - ~~Ma~~ ~~parvolentat~~ no meny ^{hade} ^{noten}

Ma voluntat no menys brada que sobre
En servir a en pur per la nostra casa com padris

Volent mirar de la vista de l'arbre
~~Ab lo cor vert~~
Ab lo cor ver me trobe cinyt d'edra.
Vos, mon, senyor, mossén Corella, cerqua;
Mon esperit li demanava la causa
Lo primer crim del hom començat l'arbre
M'ha fet per ma voluntat en cerqua
Punt tant en vos la Teologia pausa.

Respon mossén Corella.

Tres causes son que, ab poder de nombre
Fan nostra cor ~~cor~~ fan molt pus dir que parlar,
Lo poder crim de l'om, començat l'arbre,
Ben e florit, semblant a la vert edra
Y el nostre cor, que t'apetit en cerqua
Aquells tots sols que en cerqua
Per fer en vos del mal habil la pausa.

11

1 L 50 : Mossein Fenolar 59 (al peu pr,
 troba al nostre n. 59 (en lletres molt grans
 i al fol. 198 v° F-inicils. vint opers
 • multus scripte Nicholas a Narbonne Guad)
 X: 259

Quasi libert, content de ma ventura
~~No pot trobar de cap al~~
 Quasi libert, content de ma ventura
 No podem dir cap altre vers que aquest

17

1497

La proïes de les olives o Disputa dels
joves e dels vells. Fet per alguns
trobadors, més avant momenats. — Ex tracta
de dues obres diferentes impreses el mateix
dia però congruents. ^{han} Hi unes precises questes
en les quals se troben els mateixos personatges.
La primera i única que acompanya al Proïes
de les olives dé un caracter general perque n'hi
troba un personatge que figura en el segon tractat.
~~Diem d'esquerra a dreta~~ Posarem les llegendes
que duen els personatges començant per els de
d'esquerra: Moni Fenollar, moni Vinayoles,
Lo sindich, els de dreta son aquests Johan Moren,
Mo. Gaguell, Portell. Tot aquests personatges

apareixer anegats, ^{en timbres} al voltant arbre semblant a
figuera. Dreta, amb la zera vara la figuera esgarrada
dreta de Johan Johan en acció de passar el rosari, a
dalt de tot, per a omplir, volen quatre semblants
coloms. — El Procés, a més de 1497 1498 (a vº) es
troba també imprès p 5 (fol. 1ª m. m.) en 1561.

Hem parlat ^{llegiment} de les edicions així antigues com modernes
en ocasió d'en Jacme Roig. — En arribar de Arateta del
Soni d'en Johan Johan, obra exclusiva d'en Jacme Gafull, parla
nom de les altres fustes o gravats, que s'hi troben repetiti
i en diferents
— Comença el Procés amb Don Demanda de Reverend
Moren Fenollar al Monnat y discret En Johan Moreno.

En la primera edla Moren Fenollar explica tot l'abast: "De vos e de
mi de temps anagura A l'home celos de mal sospitar: Car
nostre fet està en parlar i Cercant des desegns d'enveja e
tristura. Per que vult saber, meniant ^{bestes} ^{obres}

En Fenollar en d'altres, i a més en d'altres dues parts a un costat.

Lo com de aquelles trahen lo pingol, Ni con
de la cloca, lo chich caragol: "Que yo fer noia, sem
dents ab genives". En conceis que, usant mots que
entre els valencians tenen doble sentit, quin abast pot
tenir. En Moreno li respon que ell se sent i sent rebrotar
la natura i que te ~~amagat~~ el ten caragol. Els
Fanollar li replica que és massa vell per a fer tals
coses. I així segueixen en aquest tema responent i re-
repliquen repetint ~~la~~ vint-i-set octaves en el me-
tre de sempre. Les dues darreres dobles porten tor-
nada i l'última estrofa està endrezada a la Sen.
Oliver, força graciosament: - Aquí n'entra una de nou
que tindria gran importància, no exenta de grà: "Exim lo meñ
fich mossen Jaume Gafell, cavaller, ~~com a procurador d'el~~
al reverent mossen Fanollar" Com a procurador d'En
Moreno. Tot defensant els notars Moreno va contra el re-

verant Fenollar li fa retres d'algunes coses passades
amb poca caritat. Aleshores compareix un desconegut
a la defensa de mossèn Fenollar. Escriu llun a mossèn
Gazull, lo qual, per no ésser conegut, se notaria
lo Síndich del Comú dels pescadors; hi vol que la Res-
posta sia donada a Micer Verdencha. - "Digau,
mossèn Jaume Gazull, molt afable, gentil
cavaller, ministre de pau i que us moti,
que tots dies la guerra cercau al gran país fent
domes venerable? Son diverses les defenses que es
fa contra la diatriba que En Gazull li havia dirigit.
- Respon mossèn Gazull al Síndich del Comú. - Lo diu:
que lo Fenollar e yo som germans De nom d'armes
rene o m'expina. - Que el Síndich depèn del Batle e del

o del Mustasaf ab los Vchados, que mana i governa
la peiscaderia. — Satisfà q replica lo Sindr del

Comú a mossen Gaguell. No direm res dels arguments que
expressa contra En Gaguell, com tampoc de la replica
d'En Gaguell al síndich. — Exerir En Moreno el molt
magnífich mossen Jaume Gaguell, fent-li gracies com
ha pres la part sua. — El parlament d'En Moreno és el més
interessant de tots aquests darrers. En la primera col·la
fa l'elogi d'En Gaguell: "La gran voluntat y amor
magnífica De vos, tan sabent hi bell debitor,
Amb molt gran desig de fer-vos honor". Tot seguit
fa l'elogi de mossen Fenollar: "A car acordat
pensant-offendre aquell dola Fenoll y amic Fe-
nollar, Pux té bona vena hi bell ordenar; ab
dolcs paraules volgut m'a reprendre". — At a

oir dir que menjau les belles olives, a ve
 que "mostren robusta la Talla" - i l'altre

"D'aquestes olives ni'm taste, ni'm menje.

Ni'm vulk, ni'm demane, com si fos de fust."

- Tot seguit entanta aviar la qüestió dels joves
 i dels vells. Ell no vol entregar-se a altra sino un
 tracte de consideració i dir mal dels joves. En la tor-
 nada fa així: "Perque m'havia plagut la aspe-
 ciència, Del fet de l'Amor lo cap me'm fa
 mal; L'adrells renegant vull fer penitència;
 Molt tant me penit; confesse mon mal". - Res-
 pon monsenyor Jaume Gual a Johan Moreno. Con-
 testa, d'una manera molt llarga a la qüestió dels joves i
 dels vells, a tots els arguments favorables, d'allò que es
 ben convegar creix la cordialitat: "Mes a-
 men un palm (les dones) de mala fahena que

setze quintars de bones rahons, C
 hen molt prest a les oracions. Després, per
 ara 1777. hi giran l'esquena? Els fills
 engendrats entre dona jove i marit vell no donen
 bon resultat. En ven que a En Gargall hi
 fa por la velleja que se li acostar si es mira
 a l'espill? — Replica lo discret En Johan
Moreno al magnífic mossèn Jaume Gargall
cavaller: La velleja és respectada i esti-
 mada per tot el temps, en ella, per experiència
 que té del temps poden considerar un veritable senyal
 « Encara Satisfà mossèn Gargall a la Re-
 d'En Moreno, Margament, com usualment. — Replica
d'En Moreno, únicament consta de dues planes

o cinc cobles amb tornada. Com en l'última
d'En Gargall dona raó a En Moreno, ~~ella~~ sobre la
mor verdadera ell la dona per bona i però pun-
litzo. -- Obra ^{feta} per lo magnífich Narcís Vinçoles
comentant i tochant les cobles fetes per En
Johan Moreno

i en favor dels vells. Narcís
Vinçoles: "Un quern ha legit de cobles discretes,
Fundades en art, en sent i saber. Dient que
los vells son de més ~~valor~~ ^{valor} que els joves
de fortes, principals imperfectes; ~~que~~ ^{que} quasi m'han
fugut per veure les bones. Per part dels ven-
llants de fer-hi coment, O pugen notar i ex-
dre, les dones. Qu'estant en delits en l'experi-
ment." Parla dels vells amb cer fogositat, però

en favor dels però, en la ^{darrera} ~~l'última~~ cobla, sembla
que vulgui ésser imparcial: « Vingan, donchs,
al cloure, després d'interessos. Dels vells o dels
jòvens, prengan la rahó: O'l grat te
corrupte la intenció, O va per los limits
perfects d'aquests versos: Si va per desordre
que el ~~jove~~ importa. Lo jove plaurà més que
no la vellart; May, volent al grat entrar
per la porta, Lo vell és d'amar, que sob
d'amor d'art ». — Enric Baltasar Portell,
a N. Johan Moreno, defenent la part
dels jòvens. A En Portell li calen 49 cobles
amb tornada. — La des de que la figura central
va ésser Monin Bernat Fenollar no em interressa
saria. És cert que al principi el notari Moreno

(jovens i vells) parla amb molt ^{respecte} del reverent
Fenollar. En la segona part la figura central
pasa a esser ~~la figura~~ En Moreno. — Després del par-
lament d'En Portell ve el següent colofó, —
"Des gracias. a ~~toda~~ dor y gloria de nostre
salvador y redemptor Jesucrist, senyor nos-
tre, fonch acabada la present obra, a
"Xiiiij dias del mes de October del any
de la incarnació sua Mil cccc x'c vii.
Estampat per Lopen de la Roca, alamanys,
En la insigne ciutat de Valencia »

1497. La present obra ha fet la meua

nifich ~~mossen~~
 nifich mossen Jaume Gasull, coar-
 ller.

La ^{sompi} ~~rompi~~ de Johan Johan. De primer
 explicarem les fustes (2) Johan Johan adormit i a terra
 un conell i flor, rocs escampats per tota arreu, més
 amunt; al segon terme un gos i una llebra i una
 montanya rocosa; un xiprer al mig de dos roures
 joves, al fons una casa que deu ésser la de la partera;
 al cel volen cinc coloms. (3) Alta estampa: En Johan
 Johan a sota el llit de la casa de la partera escolta
 el que diuen les dones que la ~~p~~ visiten. (4) El tribu-
 nal de Venir i la Roldó. Els vells i algun jove, Els advoca-
 tats i els procuradors. (5) En Moren fa les germanes a favor
 dels vells. Els requereixen mossen Fenollar, mossen Vinyoles
 En Gasull amb la seva gran estatura i dos més que no
 els coneixem, s'hi són En Sabater ~~procurador~~ advocat i el

En decret de nosaltres Si u ha ho hui
 Sanyora, com és seguit (contau-nos-ho) (Cos'és, i) Per
 me perdo' Hui m'ho salut Lo mon és ja del tot perdut,
 que si y pensam seria car de mat' en clam I d'í for
 mar greugl; que no se re no s'agregge que puga
 ser Per a nosaltres molt costar Que serà co' i
 y donchs i contau-nos-ho Pur ho sabem! Sanyora
 mie; Trobarem Segon me par, Alguns se volen
 ajustar segon me par, En certa casa D'un home
 de corona rara Ecclesiastic, molt gracios e
 molt fantàstic, E molt sabut, y entre la gest
 teniment Per excellent, y molt gentil en-
 tèniment Hui singular Monsièr Bernat de Be-
nollar, Be'l conseren? Sanyora, se, no es-
 trouquen, Parau avant, Puis ab silenci escollant
 tot hom vor ou? Si serà algun dirssi non deli re-
 lung i'usen? Sanyora, no, ans nos alusen Ab prou
 maneres, y ab prou rahons per molt veritables

y de bon art, Tots defenent molt be sa part,
 altercat. Mai dir vos he perqu'és estat, ^{des} entre'ells:
 Sobre lor joens hi lor vells, Qual ^{deu} ~~de amor~~ Deu éner
 més merexedor Hí més amet, Ni si'n deu ser
 lo vell privat O més en compte; I així lor uns
 reben besconta En elegir. La part dels vells volen
 tenir: Han fet rahons Per ^{on} ~~estollar~~ moltes coti-
 cions, Hí molts ajuts, Sobre açí si son tengts;
 Hí i fent son comtes, Son arribats alguns encon-
 trementres, Per a novaltres, Car, ^{disputant} ~~disputant~~
~~des~~ ^{de} ~~hums~~ ^{ab} ~~altres~~, Nos han donada De molt sober-
 ques, garronades, Passant son joch Ab estes len-
 ques ^{que de bon} Tenen los homes, Sobre aquells que's casen
 promens Hí molt vellants, Diant que massa's
 casen tants En tal ofici, Segon ven hom per
 tal De cada dia, 'Digau-nos, donchs, sensa-
 mis. Hí qui son ells - Digant sabem qual son

Que favoreven i hi hally ~~de~~ Pera nora ~~la~~
La part dels vells que favoreben. Dient que massa
prenen tot En tals ofis. I la part dell. Senyo
ra Que desque crech lo mon es mon May hoy des
No questio tant desigual vin disputar). -- (.
Senyora; l'us es Fenollar, lo doctor vell; Johan
Moreno, hi Portell, Hi un Gazull, los que
que te Bisxahi que ~~per~~ ^{L'un} ull desconcertat)
Hi que us he dit ~~que~~ es lo jurat: Morén
Vinyoles, Cap a n'han de Castanyoles
Els de nosaltres; També ^{n'ha} crech, que des allay
que no hi m'hi an dit. Los quals si ho son
inniscut ~~hi~~ Secretament, Sense tenir gens
sentiment Del nom d'aquells. Hi lo que tenen
ab lo vells, Es lo jurat Hi lo Moreno, que es estat lo
principal; Lo Fenollar ha fet igual Lo joch de

2
joch ~~de~~ tot; Los altres dos, la me la tots, L'altre
comar, ab la ferir hi rejaçar, Han igualat, Mentres lo joch los
ha durat, Molt la partida », Descriure les
fustes (gravats), no interessant - no gaire aquest
important text d'En Gasquell no me dona
nem copia dels epigras: "Suplicació a la
deessa Venus, Denunciació posada contra los
velles per part de les dones, Provísio a la
denunciació, Diu Moreno a la Deessa Venus,
com a procurador dels velles,
Confessions d'En Moreno, Exscriptura posada
per part dels velles, Provísio a la damunt dita
exscriptura, Parla Moreno ab la Raho, Diu la
Raho a la deessa Venus, Disputa de Micer Ar-
tèr, advocant la part de les Dones, S'afirma
micer Sabater, advocant per part dels velles,

Lo ~~re~~ honament de Moreno ab son ad
La atterració de Venus ab la, Roko,
Sentència q Fidal Sompri. "I així les parts, ab
paraules corteses, qui marmolant, mostrava cara
tosta; Altres, pient, reformaren les pases; Veyen en-
tr'elles, rahons de gran corteses, Així de gest,
Però no li cal a les dones res tembre, Puis per
sa part la sentència canta; La qual, per me,
los orals d'aquelles tembre, Se publicà a
sis jorns de decembre Mil quatre cents de
l'any ix e noranta, y, ab l'avalot de la
gent tanta I ab l'avalot, Que scriure mes
no s pot Lo quant per gran Se despertà Johan
Johan. [Colofo] At laudem et honorem domini
nostri Jesu Christi ejusque gloriose matris virgi-
nis Marie, fuit impressum in Civitate Valentie
Per Lupum de Roca, alemanum. Die xxv octobris
Anno domini m. cccc xc vii.

1520 "Obra feta sobre un deport de la Albufa per
lo reverent mossen Fenollar, prebete, e per lo
magnífich mossen Johanot ^{enrích} Savaller, Mestre
Racional del molt alt senyor rey en lo regne de Va-
lencia". Malgrat la serietat del P. Josep Rodríguez,
que assegura haver vist aquesta Obra ~~veut aques~~
en la biblioteca del Marqués de Villatorta,
lefto nim per suspecta (veure Martí Grajales, (p. 71)).

1511 Cancion de mossen Fenollar

El corazon vos envio
y tomar no lo querey...

Dotze versos. Cancioneros de Hernando del Cas-
tello, València, 1511, 2 edicions successives de 1527 i 1528, amb vers 1520 i la de 1552, tota publica-
da per M. Balanchana, Madrid ~~per~~ augment, (Sociedad
de Bibliófilos Españoles, 1882. En la nostra és la

~~AA-2~~ (II, p. 125)

1511^{ets}. De ti, mundo, me despido
Para l'otro en que nací...

^{tres cobles, la primera}
1511 ets. ~~AA-3~~ (II, p. 170)

1511 ets. Fenollar, don Francis de Castellví y Vinyoles. En m 5 i 10 (II pp. 245 i 540) Sola,
la feta per los tres damunt dits, cascu un vers.

Vor sou, quant yo parle, la ven que rasona
1511 ets. m 8 (II, p. 538). Demanda adremitiva de
Mossèn Fenollar a Don Francis a Vinyoles.

Diversament un nom se recita

Respon Francí de Castellví.

D'ins lo meu cor a fulles d'or escrita

Respon mossèn Vingola.

Non esperit està ple de sospita

1511 atg. nu. 11. (15.p 540) Demana mossèn Fanolles

a Vingola.

Del nom gentil de una gentil dama

Respon Vingola.

Tot animal no's posa may en rama.

VI. Mossèn Joan Escrivà.

Comanador [de Onda?], Mestre Racional del senyor Rey [Ferran II] en el regne de València. Embassador dels reis Catòlics en 1497 prop de la Santa Seu (Milà, VI, p. 398 ~~2~~, té obres castellanes en el cançonier d'Anvers). Mossèn Joan Escrivà era un personatge important.

1495? - U¹², X² 1. "Parlament o collació" que que s'esdevench en casa de Berenguer Mercader, après de sopar, per alguns homes d'estat de València, los quals ordenaren les istorials pòtiques, sò es, casen la 2ua en son elegant estil. - "Ací Johan Escrivà

recita la Ovidiana dolorosa faula del
 music, fill de Caliope, Orfeu, lo qual ab
 dolorosa lamentació per la mort de Erudice,
 muller sua, ab acordada musica devalla
 en los inferns, l'ànima d'aquella cercant?
 E troben en següents epigrats: "Ací parla Caron a
 Orfeu" -- "Ací parla Orfeu a Plutó" -- "Ací
 cobra Orfeu la muller perduda" -- "Ací ^{parla} Orfeu
 a Erudice cobrada, e perdé-la" -- La no-
 tra sigla X² representa el manuscrit de Cambrid-
 ge, prou important.

1496² 2 - Virio del Judici de Paris, fet per
Johan Escrivà, ab una allegoria de aquell
feta per Mossén Corella. -- Primera part:
 Virio. -- "Escriu mossén Johan Escrivà a Mos-
 sen Corella". Copiarem aquesta notable carta de
 l'edició Miquel: "Per la experiència manifesta

que de vostra & verdadera amistat e condició
monsen Johan Rois de Corella, he pres atreviment
de demanar-vos, en singular gràcia, vullau
acceptar la ploma, seguint l'estil de vostre elegant
poesia, de la fingida Versis de Paris la verdadera
allegoria, declarant escriure. E, per abreviar part
de vostre treball, atenent com sou al enuig dels que
us escolten en vostre rim e prosa seguint l'estil (que
no me podré denig aprendre) he deliberat escriure la
poesia del que us demane; remetent a vos la correcció
ab la allegoria 2). — Posarem no més els epígrafs.
— 1ª Com viagueren a Paris les tres deesses Juna,
Pallas e Venus. 2. Acostats més prop de Juna
de a Paris. 3. Parla la deessa Pallas. 4. Parla la
deessa Venus. 5. Respon Paris acceptant la judica-
tura. 6. Respon la deessa Juna a Paris. 7. Deman-
na Paris a les deesses que totes les pugues veure. 8.
Respon la deessa Pallas, y ensenys se despulla. 9. Deixa
la roba la deessa Juna. 10. Deixa la roba la deessa

Venus, 11. Amor fa ~~la~~ ^{la cosa} a l'entremetiment ^{l'orga}
12. La sentència de París. El pom d'or
han entregat l'ofereix a Venus amb sis versos.
Respon ~~to~~ mossèn Corella (a la lletra de l'escrivà, del
qual fa l'elogi y parlo que està molt ocupat ^{amb} l'estudi de la Teologia. — 1. Quina regla se deu ^{seguir}
en expondre les poemes. 2. Que significa la visió
de París. 3. Que significa la versió de París. 4. La dea
deessa Juno que promet riqueses. 4. La deessa que
promet honors. 5. que promet la deessa Venus 6. Com
se enten que París donà lo pom a la deessa Venus
[Se estan en consideracions sobre la deessa de la
carni i de la voluptat, ~~per~~ de la qual tot hom s'en deu
apartar].

1492? 3ª Cobles de la Passió de Jesu christ fetes per
per mossèn Fenollar e mossèn Johan Serenà, ca
valler. contemplant an Jesús Crucificat. — H en tres.

tat amplament d'aquesta referent a Joan
Fenollar, que solament se troba en el Jardiner
d'Orats, X¹ 2.

1496 ? ~~En~~ ^{En}contra d'Amor, fet per mossèn
 Johan Esquivà, ab l'una còpia de la Catherine
~~en~~ Catherine, X¹ 45. Propriament,
 resulten totes dues obres escrites en vers
 rimades. De la primera danarem els pri-
 mers versos a ratlla seguida, com sempre:
 "Passant jo per la t'encontrada De ma bella
 enamorada, viu-la estar molt desdentada
 alta la p. Portant en la mà sinestra Un ram
 en una finestra poch que odorava i De gran tros l'eny
 me mirava ... Son 42 versos eròtics.

Les cobles de les Catherine, en metre de cinc
 en metre dit de Jacme Roig, sinó que comporta cada
 quatre versos una represa Tala la volam. Son 29 cobles
 com aquesta, però, que ocupen els folis 140va i 145.
 L'última cobla, que seria la trentena, ha sigut
 retallada pel nalligador. Posarem la primera:
 « Les Catherine's Semblen regines, Donques
 venren Guine's cobles, ^{ne} forem Tala la volam,
 (veure Milà, Obras, VI, p. 398).

VII

Morren Joan Vidal, prevere de la Sen

Aquest capellà, si es pot dir morren no
 era per que fos noble, sinó pel seu caràcter
 sacerdotal. Era jurat en el concurs de 1476
 i company de Bernat ^{Penolles} que va portar, com sabem,
 tot el pes del ~~con~~ celebrat i primer concurs ~~en~~
 rificat a València. També formava part
 en la Quèstia de quatre contenidors que va esser
 sentenciat per En Miquel Estela, navilià, que
 moraltres, sense cap motiu hem situat en l'any
 1495. De manera que si aquesta data fos
 possiblement certa, la vida literària de morren Joan

Vidal i l'escolaria entre 1276 - 1295

X¹¹
1276 (a 47) Respon mossen Johan Vidal
prevere de la Seu de València, en lahor
de la Verge Maria, dient a la joia.

Parlar de vos, alta senyora nostra
Es una obra, com una de tantes, amb torna-
nada i endrega, que no es comprèn haver es-
crita, tant més com que estava en el secret.
El seu company mossen Fenollar va esser més
prudent.

1295² Poraven tant solament l'epígraf: "Lies-

per a tió moguda per mossèn Bernat F
 prevere, a mossèn Johan Vidal, prevere,
 a N. Verdanyà e a ~~alta~~ Vilaspinosa, nota-
 ris. La questió és disputada és disputada
 per tots e sentenciat per Miquel Stela. ?
 (Per afegir a la nota biogràfica)

En 24 gener de 1483 diu que és un benefici de la catedral
 on concepte de procurador i mandatari del cardenal
 Bertrà de València. En 26 de juliol 1489 de la catedral
 de Palerm, tot residint a València, després era canonge
 de la iglesia de Xàtiva.

VIII En Pere Vilaspinosa notari de València.

Ignoren altres dades sobre aquest ^{poeta}, sinó que op-
 reix en les seves quatre obres, que tot seguit es men-
 tarem

1470? «Tencis moguda entre Pere Vilaspinosa
 de scrivent de València de una part, e
 Johan Fogasot, notari de la part altra, sobre
 tal cas: qual dona deu esser amada, dona
 letge ab bon seny o jentut seny compliment de
 seny.» - Aquesta obra ha d'esser la prime-
 ra en data perquè és la única en la qual a la

Titula escriuent, en les tres restants a t
 notari. Devia fer practica potser a Barcelona i per-
 què elegir mossen Jahan Galon que al notari
 Fogués li sembla molt ben ~~trist~~ tractat.

N125. Posarem la primera cobla del
 València en la qual proposa el problema.

Tant fort ~~tre~~ treball me dona 'l pensament
 Qui'm fa pensar yo qual don'amaré,
 La de bon seny que molt letja faré.
 O la gentil que no'n té compliment.
 Estich pensant, e desig tant saber
 Quala ~~de~~ d'abdis vostre sentet pendria;
 En Fogués, digau vostre pare
 L'una prenent, que l'altrauy mantendria
 P. Vilasplana

En Fogasot tria el seny. Seny és tresor
tots fa valer, En femeníls és de gran carència,
En costura rebairar la feta i lluar la pè-
pia. Fogadot meu, En la teig cori la seny
no estimaria. Mac la polit qui dona tot plaer
Gentil, donos ab tota mitlloria, Digne d'a-
mar per l'aimant verdader, Car contemplant
la vida passaria. El contradiçtor es tracta
Mon bon amic declara l'un i l'altre, men-
tres que En Vilapinosa el tracta de Fogot
meu. En Vilapinosa tria En Johan Galons,
En Fogasot s'ho conforma. El jutge Comença;
En nom de Deu, qui de seny fons primer, e
conceix que guanyarà En Fogasot. Aques-
ta Tancó va esser publicada pel Sr Valls

i Taberner, El cançoner del Ateneu
de Barcelona, ⁱⁿincomplet i indatats, p. ??.

1474. Pere Vilaspinosa, Salve regina feta
per lo discret En Pere Vilaspinosa notari
de Valencia; la el mateix per honor del
loable Consistori, lo dia que ~~que~~ i publicà
la la devall escrita Sentencia de la donant
dita Lloja de les labors de la Verge Maria, on
quella s'apandi e publicà, e dresà a quella
al molt respectable e reverent senyor frare
Luis Despuig, mestre de l'orde de cavalleria
de Montesa e de Sant Jordi, Loctinent ge-
ral en lo regne de Valencia; feta a seny e honor

de ~~Mostra~~ senyor Deu e glòria de la gloriosa
mare sua, per manament e consolació del dit
tacle senyor visner.

Cobla sparsa dirigida al senyor visner.
(Son 10 versos).

Salve tu, Immaculada

(Son 44 còbles de 8 versos, glosant, en cadu-
cuna una mot de la Salve Matina).

Pur desigam, senyor molt spectacle
Gloria labor d'aquella mare sancta
Qui Deu etern cobri de nostra manta,
Fent l'incompres que fos home palpable.
Per tal endres a vos la present obra,
Pur sou devot de la més apalçada,
Sol vos suplich que si n'ha he fet errada
Vostre mercei mer faltes totes cobragim

regneir

Car lo senyal de la virtut que us sobre
me dona avis que us sia presentada.

aguiar e Fuster, Catálogo de obras
Lengua Catalana, 1927, pp. 550-554,
no 2107. Publica i comenta molt judiciosa-
ment: "En li, letra gòtica: a 2 columnas;
Cuatro hojas, sin foliación ni signaturas. En
el encabezamiento se habla de la demunt dita
foja y de la devall escrita sentència. ~~Estas cuatro~~
~~hojas y son parte de un libro?~~ que no se men-
cionan en el foliato. Estas cuatro hojas y son par-
te de un libro? .. J. M. [José Mariano] Ortiz,

Descubrimiento de las leyes Palatinas, 1782, fol. 21 y
Fuster, vieron este mismo ejemplar y ambos copian
con mal la primera estrofa. El primero in-
currió en el error de suponerle compuesto en 1519,
sólo por hallarle encuadernado junto con un
de esta fecha. Dedicado a Fr. Luis Despuig,
Luis Despuig, octavo Alcaide de Montesa, Mo-
tinent general del regne de Valencia, este com-

posición ha de ser anterior a 1478, en
dejó el viuernatu; y como no se sabe que Des-
puig promoviese ni presidiese ~~otro~~ otro certá-
men que el de 1474, es de presumir que estos
Cofles son de ~~aquel~~ aquel año. El papel de
ambos impresos tiene la misma marca: no
así los tipos, que en los Trobas son redon-
dos, y en éstas de tortis. ¿Será que dicho Cer-
tamen se reimprimiese con esta edición? La
ignorancia de toda reimpresión y su falta de
signatura, me mueven a creer que esto plaza
se imprimió suelto. — He visto una impresión
en los mismos tipos, de Cristóbal Koffman, Valen-
cia, 1502. — Vide, para, para el artículo de
La Salve por lo decretado por Vilaspina, etc. la
biografía de Ferrnand ^{en la} ~~de~~ Diez, Biblioteca Valentiniana
del Dr. Ximeno, tom. I, p. 53, y la de Bathazar

Joan Balaguer, en el mismo, p. 70. — Hablan
 de otra Junta poética, efectuada en
 1482. — Hauria fet tard En Vilaspinoso al con-
 curs de 1474 i l'hauria imprés apart?

1487⁴ 16² 5 (biiij) Comencien les cobles
 de l'honorat En Vilaspinoso, ~~tenent~~
 notari, ~~tenent~~ al Radis.

Lo verb etern equal Deu ab lo Pare

14953. És la "Quèstió" moguda per
 mossèn Fenollar a mossèn Joan Vidal,
 preveres, e a N. Verdansa i a N. Vilas,
 pinosa notaris. El Muquet que enen
 L'Espinososa és Voluntat. Com que hen
 parlar diferents. A l'aquesta Quèstió
 no cr' d'uen res mes ara.

IX. Lo magnífic mossèn

~~Mossèn~~ Jaume Gazull ^{caraller}

Posseim diversos retrats. El seu ^{amic} En Joan Moreno li ^{diu} que de gran estatura i ademés, revingut de ~~corona~~. En les ~~figures~~ ^{figures} que hem ~~descobert~~, ^{descobert} quan els personatges ~~estàn~~ ^{estàn} drets, el veiem destacar-se per la seva alçada. El primer gravat, ~~representa la present~~ ^{representa la present} de la cobla de Santa Magdalena (Miquel i Planes que esmentarem aviat) representa en Gazull assegut an el senescriptori, on se li a pareix la Santa Porta vestit d'hivern.

amb ^{abundant} ~~molts~~ forrat de pells.. L'Aguiló
~~se~~ comenta aquest retrat, Catàlogo, no. 2110.

En Gasull era noble, com se veu per l'epigrafi,
autor de diverses ^{obres} ~~obres~~, totes importants, i va esser
tanta la seva activitat, durant un número
enorme, particularment l'any 1476 en el qual
van datades diverses ^{obres} ~~obres~~ notables. Els bibliògrafs
valencians estan afectats a retreure versos
Canto del Tiria en la Diana enamorada de Gaspar
Eix Polo, els elogis dels ^{quals} ~~quals~~ gairebé s'asseblen, no els
comentaris ni els esmentem. Més interessants són
les que en Francisco Cerda y Rius, sense ^{esser} ~~esser~~
~~molts~~ un comentari molt superior, ell generalment
dica d'on treu les dades, eren trets del celeberrim engeny.

mador fantasista Josep Mariàns Ortiz, quan ho
 fonts tenen mèrit. Apropòsit d'En Gaguell van
 ren empescar-se un notari Joan Croles (evident
 errada per Eroles) i sempre els valencians que són
 d'erudició sempre parlaven de la qual del notari
 Croles, nom inventat (del qual En Francesc
 Martí Grijales no troba els protocols. En Gaguell
 era fill, segons sembla, d'Andreu Gaguell i de
 Joana Almenar; segons consta en el testament
 del seu pare autoritzat pel notari Joan Croles [Eroles]
 el 27 de maig de 1457. En una carta pagament
 autoritzat pel notari Francesc Soler a 22 de juny de
 1489 figura En Jaume Gaguell, cavaller com a procurador
 de la mare Beatriz. De manera que en un document
 la mare en un document es diu Joana i en un altre Bea-

Grajales (honorable escriptor) creu que en 14 en Gacull
que el Consell nomena successivament tots els can-
nons existents a València i no hi figura el nostre
Gacull. - Procurarem, com sempre, ementar les obres d'ell sense
Gacull, partint de dades segures o probables.

1474a. Resposta de Gacull en lahor de la
Verge Maria tirant a la Loya?

Per excepció, vis al mersit de l'obra, i donarem ~~la resposta~~
Mare de ^{estants} ~~Deu~~, ~~que no mereixen~~
res rar, que no fem usualment,

Mare Deu, i encara no mereixen
altre que vos. per gran humilitat,
Ni sem ~~tal~~ lahor l'alta divinitat
Humana carn dins vos pendre volgué.

Son cinc cobles de 8 versos i andrea de 4.
Publicada sencera per En Ballester & Tusell, en 1821.

Crestomatia de llengua catalana, 1907, p. 208

p. 208. — Publicarem la segona part de la cobla cinquena
i l'Endruga, com a mostra:

1 De dots 'estels ornada vostra testa,
als cristians es manifesta cosa,
Tenint lo sol per bella sobrevesta,
Per drap de pent a vos la luna posa.

2 Verge sans par, los cels feren tota festa
com en aquells entras, com pura com rosa,
Perçò tohant humide, — yo us fas requester
Voi me purgen hon tot lo be reposa.

a 32 (fol. 42). — 1 [al començament].

281
~~1495~~ 1495. d. 2 (a. 15). Lo Procés de

2. "Lo Procés de Les Olives" 1/2 edició de 1561,
PIB (p. 40). Intervencions d'En Gasull, que d'd-
part hem establert totes les intervencions
en tractar de mossèn Bernat Fenollar. En
mossèn Bernat Fenollar les intervencions de mossèn Joan
me Gasull no més amb el primer vers.
Escriu lo magnífic, Jaume Gasull, cavaller, &
reuerat mossèn Fenollar, com a procurador d'En mossèn. Re-
port d'una novel·la, me força que us diga. Re-
35 còpies de 8 versos i una finida de 4. Enria
mossèn Gasull, lo qual, per no ésser conegut, se nota
pels Síndics del Comú dels peixcadors. Diga
hi vol que la resposta sia donada a Micas Verdánch.

- Digau mossèn Jaume Gacull, molt agraït, 7 cobles de 8 versos, tornada i fi de 4. — Respon
Mossèn Gacull al Síndich del Conm. — Si moltes vegades
 vos d'aestes empreses 7 13 cobles de 8 versos, tornada i
 fi de 4. — Satisfà e replica lo Síndich de Conm
 a Mossèn Gacull. D'expant tot cap de vostra resposta.
 — 13 cobles de 8 versos, tornada i fi de 4. — Satisfà
Mossèn Gacull a la Rèplica del Síndich. 7 cobles
 de 8 versos, tornada i fi de 4. — Sens molta disputa
 Atthom para veure, — 12 cobles de 8 versos, tornada
 i fi de 4. — Escriu En Moreno al molt magnífich
 Mossèn Jaume Gacull, fent-li gracies com ha pre-
 sta la part sua. La gran voluntat y amor magnífich.

21 cobles de 8 versos i tornada de 4. — Resposta
Jacint a Johan Moreno — Pucis la voluntat

tots temps està presta — 42 cobles de 8 versos, tornada
i fi de 4. — Replica lo director En Johan Moreno
al ~~an~~ magnífic mossèn Jaume Gasull, cavall.

— Ho veig que't protesta ab vis mots profets
22 cobles de 8 versos i final de 4. — Satisfà mossèn

Gasull a la replica d'En Moreno. Tots temps hohi
dir, ~~to~~ hi ver se recita, 18 cobles de 8 ver

sos i fi de 4. — Replica d'En Moreno Casim
vell pot fer la festa solemne. —

1496, 6 de desembre p. Li - Lo Sompni de Joan
Joan. Aquesta és la data de producció
 que està concebuda així: "Se publica a
 24 jorns de desembre Mil quatrecentz de
 l'any sis e noventa." La impressió
~~en~~ d'aquesta obra extraordinària
 va durar mesos d'un any i cant
~~a~~ el colofó així: "Ad ~~honor~~ laus
 dem et honorem domini nostri ~~modi~~
 Jesu Christi ejusque gloriose matris
 virginis marie fuit impressum in

in civitate Valencie Per Lupum de
alamanum. Die xxv octobris. Anno
~~domini~~ domini M. cccc xlvii. El veri-
table titol ha d'aquesta manera: "ha
present obra ha fet lo magnífic mossen
jau/me gual cavaller lo qual
es intitulada. Lo sompni de Johan
Johan". - A tota d'aquestes l'omple
un granet corregut d'un mestre ensençant
gens desicibles. Al vers d'aquest es Johan
Johan dormint a terra a l'air. Mireu
que ja hem descobert. - La notable obra d'en

Gasull està escrita en codolada molt
com totes les obres d'aquest notable autor. Segura-
ment ~~per~~ amb l'objecte de trencar un metre
tan compromès ^{designat} per donar-hi varietat hi han
escampades ^{diversos} còpies de deu versos d'art
majors amb la particularitat ^{que al primer hemisèntim} es sempre agut i
el segon pla. Tal és l'obra d'En Gasull respec-
te a forma. Segons el recompte de la perfecta
edició Miquel, Planas el nombre de versos d'aques-
ta obra original és de 3089, contingudes, na-
turalment, les inclusions. Malgrat la llar-
gària és una obra que no cansa i és suma-
ment divertida. Els diversos episodis, la
questió dels vells i de les dones, cada estant
representada per adreçat & procurador.

La forma d'alegar jurídica amb els vells
 doncs es presenten; En Moreno, que és la figura
 central en el poema d'En Cegall, no estànt
 d'acord de la manera ~~terribles~~ com ~~en~~ S. Micer San
 tó ha defensat la part dels vells, resol defensar-les
 ell mateix. — Com que hem posat tots els epígrafs de
 l'alegar devant Vínus, en ocasió de tractar de Morin
 Bernat Fanollar, prevere, no ho farem ara. Comencem la
 obra així: « Lo compni de Johan Johan. Considerant
 quant dignament, Des que lo mon se fonament Hi fon
 creat, Un bon costum s'és praticat Un bon costum,
 Quen, per donar claror hi lum Los uns als altres,
 segons havem ~~estat~~ ~~estat~~ Probat nosaltres,
 Hi-u de parens, Jarmies de virens. ne cançarem

Les bones coses." — En Johan Johan
a Murser va determinar-se a caçar
per les tentades i, no sab com, va tro-
en una cambra, ^{d'una portera} ell portant sempre la vara,
pensant-se caçar una llebra. Què en
farà d'aquest home? Ja clareja i aviat vin-
drà el meu marit. Guida la Francina per-
què tingui una cortina i que es posi sota el
llit i ho fa i així escoltara les moltes vi-
sites que ~~aviat vindran~~ que no trigaran gai-
re en ~~en~~ venir. Quan arriben es fan grans
compliments i salutacions; l'una parla de Na Llepa-
fil de Sanchoval, l'altra va assistir al sermó de
de la croada, una de la festa Sant Vicent Ferrer

que s'acosta. En fe una targa explica la curi-
tosa de tota; Son pitjor que les noves de França; enc
o sis homes d'aquí en València volen coses contra
totes nosaltres i fer-nos "perjudic". A, Zanyora, contan-
nos-ho i vos que "u saben" - Alguns se solen
ajustar, segons me par, En certa D'un home de
corona rassa, Ecclesiàstich, Molt graciós hi molt fars
l'istich, Hi molt sabut, Y entre la gent molt
conegut ~~Per excellent~~ Per excellent, Dg
subtils enteniment. Hi singular i Mosen Bernat
de Fenollar, Be'l conixer 3. - Zanyora, si, mar-
estronquen, passen avant - "Uns nos deusen, d'altres
bonas rahons prou verídaderas, Hi de bon art, Tot
deferent prou bé son tot allargat prou be paper,
Mar, ~~de~~ dir-vos-he per que l'estat act entre ell;

Sobre bon joves ho bon vells, Qual de a
 enen més ~~moresca~~ Hè més amat, Ni si en
 mei privat O mei en conte D'api, los ~~contes~~,
 D'api, los vells reben desconte En elegir. La
 Part des vells volent tenir H an fet rahons per
 per moltes col·lacions --- Sengora, L'hue's
 Fanollar, Lo doctor vell, Johan Moreno, he
 Portell. He ha un Gacull (Lo viscatu que te
 l'un ull Desconcertat). Heu que us han dit.
 en lo jurat Mossen ~~Vinyoles~~ ^{Vinyoles} Luea n'han fet
 de ~~castanyoles~~ a ell de moraltes, i també n'hi ha, crach, que
 los altres que no li m'han dit --- En more-
 no és estat lo principal --- Acorden triar ^{triar}
 Despt i fins hi tenen una ~~entre d'elles~~ i per

vista per a presentar al Tribunal de Veu
i fer part en causa contra els vells, que
preténen casar-se amb dones joves i intencion
tan també ~~ells~~ preténen mantenir els drets.
Tots els incidents de la transmissió dels
~~expedients~~ i els interessants epígraf ja els
hem exposats. No cal dir que guanyen
les dones, que a totes edats volen
maridar-se amb qui amb joves i no amb
vells. Perden, per consegüent, els vells,
i, amb l'escandol que va produir-se
En Johan Johan va desaparèixer. Ja hem
posat la data de producció i d'impressió,

7496? - 3 - p^{va} (orig. g^{va}). L

Brama dels llauradors de l'horta
de València contra lo venerable
mossen Bernat Fenollar, H orde-
nada per lo magnífich mossen Jan-
me Gazull, cavaller,

Existint en rep^{os}, ~~revisada~~ ~~la~~ ma pensa
No té res que veure la standard data d'impressió
amb la de producció. Per que aquesta obra

torna En Gasull en la seva mania a ben
 pararse del reverent Bernat Fenollar, de vega-
 des despectivament. Copiarem els quatre
 primers versos introductoris.

Estant en repòs, vellava ma pensa,
 Portant recort de coses passades:
 Dels mals y dels bens que Amor me disposa
 Ab gols y tristors fent yo recompensa,
 Summa de temps per anys e jornades.
 Decop sont un soroll i gran rebobors, sort a
 finestres del seu escriptori i ven venir tur-
 rent avant tot de gent armada de la mani-

ra més estranya. Que descrivim amb
detall. Uns volien contra monsen Femenias
perque en altre li havien bandejat la llen-
gua dels pagesos.

Com que els uns volien i altres dolien
En Gasull els ho tren del cap i que no
mai contra capellans per que els poden ven-
nir. Mals de

Posarem els llocs dels Pagesos.

Torrent, Alaquas y de Vistabella,
Picanya, Mislata, ~~de Quart~~ ^{d'Albanya} ~~Moncada~~ y Godella
y de Benetuer, ... Moncada, y Godella,
D'Albal, d'Alfajar, Palraix i Silvela,
D'Almucafa també, y d'Albanya,

7 de Catarroja, Rusafa, y Sollana,

També d'Espioca, Carpesa, y Purports

De Mossamagrell, y de Meliana,

De Benimaclet, y de Borriana,

y per abreujar, de tota la horta.

N'h'han que ~~se~~ compten Borriana fora de l'Horta. Es curiós considerar com se li han enganxat (pegat) els vocables que pretenia criticar a mossén Fenollar. La Brama d'en Gayastegui està tota expressament de vocables de l'Horta valenciana.

En el Cançoner satíric valencià figura la Brama

d'En Ramon Miquel y Planas figura en

PR. 225 - Tornada

Car diu-se que, més que la pestilència,
s'agafa y apegà lo mal del bocatge;
Perç ara n veig en mi experiencia,
Qu' après qu' a València negui la presen^{cia}
dell mi dhan pegat los mots y llenguatge.

Monen Jaume Gacull, Cavaller.
Fon estampat llibre en la insigne
ciutat de Valencia ~~esra~~ de Joan de
Joan de los Arcos, en la spalla de 1781
Indi General
any M.D. LXXI.

1495. 5 - K 1 (an), La Vida de
Magdalena en Cobblers. 1295 produ-
cio - 1505 impressio.

Ab tot que tant, ab tan autèntichs
actes
Al pen d'aquesta: orlades com tates, figures
dor gènis que sostenen un escut que podrien es-
de d'en Gasut (gat vell. & blanc partit de ne-
gre).

En la darrera plana es llegir: « A labor y
gloria de nostre senyor Deu Joan de la glòria
ya intermeda per la present obra per lo
magnífich home Jaume Gasut, cavaller d'any
mil quatre cents noranta e sis, la qual fou

la qual ha fet stampar per frare Gabriel
 ermità de la ermita de Santa Magdalena
 de la ben aventurada ~~Santa~~ Magdalena de
~~Macorro~~ Macorro la qual està en la baro-
 nia d'Entença en lo terme de Mora d'Ebro,
 del molt il·lustre i benyor dach de Cardona,
 Estampada en la insigne ciutat de Va-
 lencia per Joan Sobre i acabada a xxv d'
~~may~~ may 811 any de m. d. i. e cinch. 77. El poe-
 ma d'En Cayll consta de 50 cobles hendes
 de arze versos hendes millars.
 A la fi tres oracions en prosa dedicades a
 Santa Magda a Santa Magdalena.
 L'estudi del poema i deducció està ben fet

està molt fet i acabada com tot el
rest de 75 mans de plata - l'edició va
acompanyada de ~~seixanta~~ ^{estampes} preuoses.

Tot aquest text i estampes publicat en la Bi-
bliofilia de Gener. març de 1916, columnes 221-
355. Les 60 precioses estampes tenen una ri-
quesa portar orles totes diferents. No hi cap detalls
d'on pugui endevinar-se que les hagués pro-
duïdes.

X Joan Moreno (1427?)

En Joan Moreno, que en el ~~1427~~² seu jovent
va esser escuder d'Anzias March i, com a
tal, era obligat d'assistir la ^{casa} ~~casa~~ [Ja tot
mon pler, resta sols en-casar] que emprenia el
seu senyor. En el testament d'Anzias figura
com a testimoni i també hi ~~una~~ es califica
d'estudiant i l'ideixa el seu cavall preferit amb
la seva montura. La lectura del testament
va tenir el 29 de 1458. Nosaltres situarem
la Demanda que va fer Anzias a Joan Mo-
reno quatre anys abans d'aquell acte solem.

verificar sense gaire por d'equivocar

145^h? - 1. O^4_{123} ; O^6_{122} , O^7_{22} . - Demanda
feta per mossèn Ausias a Joan Moreno.

Així molta rahó me desenamore
Car tot ho del mon trob desagradable...

Resposta

Senyor Mossèn March, ja no m'enamore
No pot per ansó se mal agradatble,

A la Demanda, tallant i presant d'Ausias
li van caldrà a Joan Moreno
~~que li donat~~ 12 cables amb la
consegüent que ~~reprodras~~ Endresa y tomada:
que reprodras Mon Mestre y Senyor,

si mal avisado, Per falta d'engeny
 per ma fahena. A mos falliments donau
 tal smena, Que resta per vos aquell'a
 provada. — En el Libre Desi (Anziat
 March) hem fetement d' d'aquestes ma-
 teixes Demanda i Resposta. —

X¹⁵⁴

127 lls. a 16 N° 2. Resposta feta per
Juan Moreno, notari, en persona
 de una noble e devota senyora appel-
 lada Yolanda [de Wreca] ha
~~man a de~~ ~~per~~ ~~principi~~ ~~de~~

esta suat en los principis de
regiment cobles, e parla ella lloçhor
de la Verge Maria, tirant a la Joya.

Jo si be'm tinc per indigna serventa
- Aquesta obra, de cinc còpies, Endreça i
tornada, que representa escrita per una dama,
va esser publicada per l' Artur Bulbena
i Tusell, en la seva Crestomathia de la llengua catalana
extreta de l'edició completa.
La originalitat del discurs valencià de 1894.
La seva obra simultània esser escrita radical en la
senyora, per altra part, és una no gaire notable.

~~IX~~ IX. Josep Jaume Gacull, Cavaller.

Es el que ell es titula lo magnífic
Josep Jaume Gacull, cavaller

, cavaller

16803. 3. - X¹ 54, - Versets fets per J. ~~Serena~~
reno a ~~sonat~~ huna filla del Governador

de València. - Extracta ~~de~~ d'una obra
molt incompleta de la no en resta ~~una~~ un vers

Lo ~~be~~ que un vell e may ~~no~~ repose.

Un altre que en recorda un de mossèn Riera de Cor
rella:

Puys en mal temps la Serena be canta.

1480. - ~~450~~⁴⁵⁰ Obra feta per Joana
no per los vells.

Ab ^{tot} que ja experiments
Tingau de mi en vostra amor,
Cobrir no'us puch la gran tristor
De ls pensaments,

Que m' ~~la~~ ha donat als sentiments
De gran voler un bust afany,
Que presumiblement en aquest any
De mi no passe.
Auent recort de vor "Vx. Lascia
E vench en punt de ja finir
Perque m'han que'us volen des
A marit vell.

Lo vostre cors gentil e bell,
Tant envejat pels mbradors!
E que l'esper de ses amors
S'ia perdut.

Edició completa inclosa en el Cançoner satíric Va-
lencià del Sr. Miquel y Planas, pp. 237 - 242. —

Aquesta ^{obra} d'En Jaan ^{moreno} està escrita, com es veu,
en codolada. ^{En} Tot mon parlar gire als vells,
en est dictat. ^{En} És a dir contra els vells. És coser
que és de mitja edat, si no és obra de joventut.
Ell havia a la joveceta que l'ha preferint can-
se amb un vell. Totes les invectives contra els
vells ~~vells~~ provenen d'aquella fat. En Miquel emen-
una edició parcial d'aquesta obra contra els vells (p.
XXIX). — Que no posem.

5, El procés de les Olives
1495, producció, 1497, primera impressió

Hem parlat del Procés extensament en l'article
de Fenollar i de la ^{part} preponderant que es pre-
cis en la qüestió dels joves i dels vells també en
l'article d'Agassull. Classifiquem les dues altres
edicions d'1 (a i j), 1531. p 5 (fol. 1^a. n. mes)
1561. En totes dues el Procés de les Olives. No ten-

~~em~~ ^{em} ~~ni~~ ⁿⁱ perquè repetir les mateixes coses. —
Ara en matllevarem al Sr. Martí Gajals
les dues citacions respecte a l'edat d'En
Joan Moreno.

« Aven favorida
la part d'aquell (Moreno) que't reverdir
y ab tot relanta i amor vol servir »
(Lo Síndich a mossen Gajals)

(2) 6
r que may als setanta anys viu per m
(Respon mossèn Gaugué a Joan Moreno)

- Votes
- 1) - Pagès, Introducció a l'edició de
les obres d'Angjias March, I, p. 168.
 - 2) ^{t.} Martí Grijales, edició de les Obres Treb
de la Verge Maria, Introducció, 1884,
p. 24.
 - 3) ~~Ca~~ Miquel y Planas, Canyon, Sath
nich Valencian, 1911, p. XIV,

vegiu nota de la pàg. 165

XI

Narcís Vinçoles 340? - 1530?

En Vinçoles va esser diverses vegades conseller de la ciutat ^{de València}, particularment des de 1466 fins a 1516, de vegades va tenir càrrecs honorífics. Va nàixer s'ignora l'any però a la ciutat de València. El seu pare es deia ^{de Sant Miquel} Anton que habitava a la parròquia d'un ^{un} seu oncle Damia va encarregar-se de la seva ^{una instrucció} i aquest oncle ~~era~~ beneficiar de la catedral de València. Cerdà i Rico i ~~el~~ ^{professor} Soler creuen que va obtenir el grau de doctor en Lleis, perquè aquest era

quisit no ho haurien donat l'ofici de
cia criminal per dos anys consecutius;
Mort i Grajales ^{creu res} no ~~era~~ del gran de doctor i que
sinó que ser per influència molt forta desin-
relaci Ferran el Catòlic. No sabem si en Vinyo-
les devia ~~canviar~~ canviar sovint de domicili perquè
sempre és nomenat per una parròquia dife-
renta. S'ignora quan va ^{neix} ni quan va morir
ni aproximadament. El primer càrrec públic
que va exercir va esser el de conseller de la ciutat essent
elegit per la parròquia de Sant Tomas l'onz de juny de 1468.
La més moderna clació també per la de Sant Tomas
en 22 de Setembre de 1511 però va esser entre un
la conselleria a propòsit de molts diferents parròquies. Per
influència de Ferran el Catòlic va esser nomenat dos

anys consecutius aleshores de la Justícia Criminal en
1495 i el 1 any següent. La Administració de
nova la Llotja nova, de monumental que ja s'havia
acabat d'edificar, en dues ocasions, els momen-
ment a favor d'En Narcís Vinyoles en 20 octubre de
1493, en la mateixa data en 14 1495 i en desembre
de 1497 i 22 de desembre de 1515. - A proposta de la
ciutat ^{en} va ~~va~~ elegit, en 25 de desembre de 1496 comptada
de la Generalitat o Diputats del Regne. - Segons el
primer llibre de la Tacha real, corresponent a 1513, Vinyoles
habitava en la parroquia de Sant Valero
i casa pertanyent a la pròpia ciutat. Aquests
devrien estar situades en la que és avui cor-
rer de Ruzafa, enfront al monestir de Santa
Clara. ~

En Narcís Vinçoles va esser un poeta de certa
 portància. Procurarem acoblar la seva ^{obra} total,
 que és difícil de datar ^{ne} + algunes. Com que és
 gaire bé impossible cercar data de producció
 s'entendrà que les dates posades seran les ~~del~~
 d'impressió o de concurs.

1
 1474. Tres obres presentat al primer concurs d'En
 Fenollar i de Bernat Despuig ^{mestre de noucent i set.}
 nitzadors. - A 7^a. Resposta de Arcís
Vinçoles en lengua Toscana, en lahor
de la Verge Maria, tirant a la Joya.
Dilecta di Dio, obediente ancella

36 res superno tanto innamorast
4 còbles de 15 versos com aquests dos,
com que hem numerat de Mèpis les del Dret les
farem constar.

Arxiu de
l'Institut
d'Estudis
Catalans

Res¹⁵⁷ 2
A 21. - Dos mateis Arcis Virgiles en lahor
de la Verge Maria, per honor de la Joya.
O, pur engast de l'alt carboncle fet,
Archa de fe de pur setim forjada
Cins còbles de 12 versos i andrees de 5. ~ p. 45.

A 40 - Arcin Vinçoler per honor de la Verge
 Mare de Deu, qui sols pogués me
 Nom divinal per virtut del altíssim

8 còbles de 8 versos, tomada de la a la Mare de Deu
 (L'Endressament) ^{regiment} " Senyor visrey, justiciier Es-
 tut, Del Cavallers victoriosos lancea, Boz
 Bon capità may en armes vençut, Faga
 les Lesus ~~seu~~ just la balança ?

~~6² 6 (b²) Cobles de Vingolles organitzats~~

1487. Segon concurs conegut. - 6³ 6 (b²). Cobles de Vingolles, tirant a la Praderia.

Mirant lo cel brodat d'esteltes clares
Set cobles com el del tema, de dotze versos, tor
nada i endreça.

6² 22 (f. 5² 5) Respon Vingolles, tirant al
marçapà.

Non po sentire l'insensibil morto
2 cobles enforçat com el del tema, de 12 versos.

1495 produïts 5 d'1(a11)
 1495 edició, 1497 impressió. 1 Obra feta
 magnífic Narcís Vinçoles, comendant
 y moant les cobles fets per Enn Moreno, en
 favor dels vells, en Figura en el "Procés de les Olives"
 en penúltim lloc.
 Uns quern no legit de cobles discretes
 Vint cobles de 8 versos i tornada de 4.

1495. 21. Narcís Vinçoles, Francisc de Castellví i monen
 Bernat Fenollar. Hobra intitulada Fels
scachs d'Amor, fets per Francisc de Castell-
ví, Narcís Vinçoles e Monen Fenollar
Tots lo nom de tres planetes, q' és: Mars,

Venus e Mercuri, per conjunció e inflexió
cua dels quals fon inventada.

Castellví: Trobant-se Mars ab Venus en un temple

Vinyoles: Per exercir Venus la sua gloria

Fenollar: Mercuri prest, en sos modos e vias.

Per la bibliografia d'aquesta obra veure Fe-
nollar, al mateix epígraf.

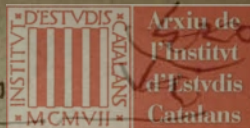

[498 Q 11 (f. III°) Obra en honor de Sant Chris-
tob. Obra del magnífich Narcís
Vinyoles a la honor.
vos que portas aquella balaustra.

1498

1898 e 19 (bvo)

9
Del magnífich Narcís

~~myolles~~ myolles.

myolles
~~myolles~~ myolles

Del zodiach on son los dotze signes
T.ables de dotze versos, optant al marcapied

10

1499. 8 (a ij) Omelia sobre lo palm, de
misere met d'any. Ordenada per
lo magnífich mossen Narcís Vi-
myolles ~~myolles~~ myolles 4 crístian de València 805

Son comentaris en prosa i vers, el primer
del qual és així

O immortal y mort per amor delictes,
g 2 (66) ⁹Contemplant en la Crucifixió.

Alcant los ulls en creu per a mirar-te

1499 - g 3 (67). ¹⁴Obrateta per lo dit magist
fich mossen ~~Marcel~~ Vinayoles, res-
ponent a una joia que's dava a
un millor obra prima quina altre
sentí de Deu quant encontrei son fill
desnús reb la creu al coll - que's davan

acuriosament

La nau Jesús d'aquel port se p
cinc còbles de 12 versos, una cinquena i un apar
rellat.
12

15 11. - R. 3 (a 113 no). Narcís Vinayola a la joia

Expill immens nos vos miran, senyors
1/2 còbles de dotze versos tramesos al Concurs
de "Obres poètiques presentades fetes en l'honor
de la sersaphica Santa Catharina de Sena
en lo mes d'agost Monestir de les monges
de la insigne ciutat de València, per
diversos trobadors lo dia de Sant Miquel
Any MDXII". El qual es presentaren en aquest
Concurs apareixent en aquest ordre: Vicent
Ferrandis premiat, Narcís Vinayola, Pare

Martí, Pere Sorriella, Miquel Garcia,
Garcia, Andreu Pineda; Geroni Fabra i Pere Gomis.

La sigla m representa ~~per nosaltres~~ per nosaltres, així
la edició original d'Alonso de Castillo Valencia 1511
les edicions subsegüents amb afegiments: Toledo 1527,
Sevilla 1540 i Anvers 1557. En Milà creia que
que en la darrera (anvers) es quan es varen incorporar
el més poeta valencians, per més que havien d'epo-
anteriors. En la edició Balanchana, no es pot conèixer
no pot dependre, en el vol II ^{de} quina edició procedeixen
la majoria dels ~~que hi figuren~~ ^{poetes} valencians que hi
figuren. En aquesta dificultat posarem els anys
1511 - 1557. ~~Es minimes~~ Es a dir la primera
la darrera edicions.

1511-1557. ¹⁵ m 5 i 10 (vol. II, p. 445 i 510)
per les tres (Fenolla, Castellví i Vinçols) car-
cú un versó.

Vos sou, quant yo parle, la ven que rakhona
¹⁴ m 6 (II, p. 516) Obra de mossén Vinçols,
desdenyat per sa enamorada i en
lengua valenciana.

Pensant en vos, tresor de ma ventura
tretze cobles de dos de dos cuents i
bromada de 4.
¹⁵ m 7 (II, p. 518) Resposta del mateix [Vi-
ñols], a una senyora que li ^{demanda} qu'era

qual é maior dolor: perdre la
namorada per mort o per moves

Mirant en vos examen de pintura
m 8 (TL, p. 238)¹⁵. Demanda adreixada
5ª Respon ~~monsen~~ monsen Vingoles
a la Demanda adreixada de Ferrer
mon esperit està pla de sorpresa
Dotze versos¹⁶

m 9 (TL, p. 539) Sola de Vingoles,
Bell papagay ab penes d'esperança
Dotze versos.

m 11 (II p. 540). Demana mossèn Fenolla a
a Vingoles.

Del nom gentil de una gentil dan
Respon Vingoles.

Tal animal ^{posamany} no ~~é~~ en rama
batge mossos.

XII Moxèn Rodrigo Díez

Si podriena posar ~~el~~ la Demanda feta per
Moxèn Fenollar a Moxèn Angelas March cinc anys a-
bant de la mort del poeta, em n'arribem a l'any
1454. Ara bé, es coneix que En Rodrigo Díez
va rebre la deman~~da~~ un duplicat, per que
En Díez s'adreça a l'honest capellà del dret, per
com que En Díez estava informat de la resposta
de l'Angelas es compta en Tercer lloc. La de-
manda [Per mitigar l'ennuy gran de l'estrin] cors
d'un coble amb tornada] - La Resposta de Angelas
March [Quant més anem tant més temem l'enin]
Consta de dues cobles amb tornada; per consegüent

L'Altra resposta de Rodrigo Diez [Si b
crech, la veritat sentim] en tindria trar amb
conseqüent corresponent tornada. Però ~~del nostre~~
~~autor~~ en porta dues obres ~~del~~ del nostre au-
tor el Cançoner de Zaragoza, en que ja s'el
classifica de Cavaller (Monin). Cinc anys abans
de la mort d'Angias, devia ^{esser} molt jove, si be
no tant com el reverent Fendollar que solament en
que solament en tenia vint & vint i cinc en
de la lectura ^{del testament} a la qual va assistir. Existeix
una ^{tradicció} que aquest Rodrigo Diez era ~~algú~~ un
de tant poques aragonesos que han escrit en català.
Si aquest fet fos cert creiem que es tractaria d'una
influència de l'Escola de València en terres veïnes.

Les dues poesies que ostenta el cançoner
 gora son posteriors del del debat de l'època d'Auzias
 March, sense comptar que en aquestes, i No tenim
 cap ~~altre~~ altra per anegalar-li; no obstant i el
 d'obtenir la cavalleria en tals poesies. Per més que no
 prejugem la mort del pare, per successió o per mèrit
 propi. Les dues poesies esmentades, no son certament
 enamorades, però sinó que podrien esser produïdes
 al ~~par~~ fort de l'edat, no de joventut. Podrien esser
 produïdes d'uns vint anys ^{després} de la mort d'Au-
 zas March. És allò que ~~tenem~~ que procurarem fer.
 No cal dir que d'alguns poeta no podem
 cap altra dada que les apuntades. La èra pare
 d'En Ferrando Diég, l'organitzador del segon concurs
 de València, de 1486-1487.

1454. Altra resposta feta per Rodrigo Díez:

Si be, yo crech, la veritat sentim
 Mon bon amicich, del cas que deman.
 La mia ma, a la vostra rescriu
 Lo sentiment que de ma pensa trau,
 Cassi dels dos amants vol ser anax
 Comblidament de l'altre seu volgut,
 E'l gran recel de ser-y decebut
 Los fa causar lo desdenyor,

Li recorda en temps que va sentir la passió d'amor el que
 li succeirí. Li recomana que llegesca Terenci, no les glo-
 ses, sinó el text i trobaran la solució de què me escriví.

Seguida endreça.

Vos, molt discret e honest capellà,
Del que us he dir, segons m'indencia,
Sumar poden esta conclusió:
Que zel d'amor és qui la brega fa

Briz, Lo llibre dels Poetas, 1857, p. 102-3. ^{tr. de R.} Pàgès, Les
Obras d'Angels March, Barcelona, 1914, p. 324. de...

En el monumet ~~no hi ha figura el Tard~~ de Canbri ~~no~~
en Díez, però tots els altres i un de nou.

1470

P 141, edició Basella, p. 212.
Monen Rodrigo Dies

Qui pert son temps és be ~~orat~~ horat
 E plé d molta grosseria;
 Aco' dich per l'enamorat
 Que desamat, ama maymia.

Tres còlles de 8 versos, propo de la ~~cançó~~, da pres de
 la recolla del ~~començament~~, porarem la Tornada. "Més
 que jame's no congarar Com veig molt bon pendre tal
 via; Aco' dich per l'enamorat Qui, desamat, a-
 ma si maymia".

1470. P 142. edició Basella del Cançoner de Zaragoza. p. 213.

- Monen Rodrigo Diez. - Felh versor acabat
 52 vegades única rima rima. Line coble i tornada
 a tall de codolada. A ratlla seguida, con usualment
 oferiran la primera coble i la tornada. - De vuy de-
 ma se'n va lo temps. E per mon temps; Que no'm
 puch gem aver bon temps; Esperant temps. E duchs
 si'm a menys lo temps; Fa dres temps; Car t'om
 qui ha favor del temps, Car t'om
tornada. Si ma fortuna e mal temps no tot bon
temps, Per so no jaqure lo temps. Loyal tos-
temps. - En ha semblat interessant donar una
 d'aquesta obra. Les obra que es troben en veindge
 d'en Roderic Diez son Monen Sanger i Martí Garcia,
 que ja ~~concepirem~~.

X 44. Joan Verdansa, notari

Joan II d'Aragó va confierir-li el títol de notari públic i el Consell va autoritzar-lo per que ^{fosse} exercís la funció a València i tot el Regne, el dia 2 de febrer de 1459. En les eleccions de Consellers per la parroquia celebrat el dia 22 de maig de 1472 per la de Santa Creu que va repetir el nomenament de 1472, repetint el 2 de Juny de 1479. En aquest any darrer període va esser un dels quatre notaris majors del Col·legi. Amb ~~per~~ la por que el contagi de pesta que delmava a Catalunya s'estengués a València, que era territori abastat la ciutat de València i el Regne per les tradicionals males condicions sanitàries, feien quando les parties per persones prestigioses, entre les quals el nostre

notari. En 1497 regna exercint la notaria.
 En l'arxiu de Col·legi del Patriarca es conserven 26 pro-
 tocols que comprenem els 1489-1497. — Només
 té dues inclusions de caràcter poètic.

1482-1483 ^{a 10} Resposta de Joan Verdansa, notari,
a la joia en laor de la verge Maria.

Pont del gran cel, de Parahís escala,
 cinc còl·les de 12 versos i toms de cuore. — 15-18.

1497 ^{X¹⁰} Quèstió magrada per Mossèn Benollet
 pravera, a r Joan Vidal, pravera, a r N Verdansa
 cha a r N Vilaspunosa. En Miquel Estela. En Verdansa
 cha ~~te~~ ~~te~~, quan no anava per ell, va recorre

^{va}
contra la judicatura de l'Estela en forma
Cent i crua, va fer botre a l'Estela, que era home
~~de~~ pau, i que estava acostumat que a Barcelona ^{on} que
es respectava les decisions del jutge. Però a Van-
lència era diferent: tot eren rèpliques i contrarè-
pliques contra les decisions del jutge. En Verdun-
cho defensava l'enteniment.

X^{iv} Micer Joan Verdancha (1458? - 1512?)

Podria potser ^{ser} fill del notari del mateix nom i cognom, però que eren gairebé contemporanis. En pendre part al concurs de 1476 encara no tenia vint anys per que es declara menor de dies. Va estudiar la carrera de Lleis fins a graduar-se doctor, qual títol que que ostenta en una carta de pagament que va otorgar el notari Francesc Soler a 12 de setembre 1492. Va escriure amb celebrat doctor Miquel Albert, un dels més decidits partidaris de la introducció i establiment de la impremta a València, en concepte de jurista intermisen tots dos en exàmens de notaris. Per aquest mateix concepte de jurista va succeir en nomenat cinc vegades Conseller de la Ciutat, 1 juny 1492; a 13 juny 1495 i en 3 de maig de 1495; en 21 de març 1502.

en 25 de 1510. En formar-se en 1513 el libre
Tasca acab en 1513 ja no figura entre els juristes
creu el Sr. Martí devia ja esser mort. La intermenció i men-
cionament de Misser Joan Verdancha ho deixem a l'opinió del
mateix Martí Grijales.

1472 - Resposta de ^{Joan} Joan Verdancha, menor de dias, en
en labore de la verge Maria, en rimas strams a la
a la Loya.

Port de virtuts, no perillors flames.
Com egigis en les colles estramps no comportes cap rima
aguda. Cinc cobles de 8 versos llunys i tornada de 4.
Es ha de veure que esta per a be

1511 ad. València 1911 - Anvers 1573; Demanda feta per
Miquel Peres a Joan Verdancha, tres desenes
D'Amor los combats encalcen la vida

1510? Resposta de Verdancha a Miquel Perez

Tres desenes amb les mateixes rimas usades per En Miquel Perez.

Dolors y traballos, sospirs fora mids
Cancionero de ^{Cadalso} ~~Tatom.~~ 15. rp. 542; Anvers, 1873, p. 250.

1495. d. 1 (an. 15) "Lo Proce de les olives".

Escriu hu a Mossen Gaguell, lo qual per
no esser conegut, se solascaria lo Sindich del
del Comie dels Pebracados; hi que la Resposta
sia donada a Micer Verdancha.

Miquel y Planas, Cancioner Satirich Valencia,
p. 22.

XV, ^{Mozèn} Jordi Centelles, canonge

Aquest cognom Centelles pertany a una de les
més il·lustres famílies ^{valencianes}, emparentada als comtes de
Oliva, que tots es diuen Centelles. De totes maneres
En Jordi Centelles degué ^{en personalge} un ~~indiscret~~ de gran privi-
cís i influència. Dues obres em semblen anteriors
a haver ~~abandonat~~ la carrera eclesiàstica, l'una
és una obra enamorada d'una gran dama. L'altra
~~no~~ porta forma part del Conort de Mozèn Francesc
Ferrer. Totes les ^{altres} son obres de devoció i que per cert
en coneixen dues d'aquest caràcter que ~~més~~ minyó
ha esmentat, sobretot cap feliç ^{valencià}.

1435? O^h 121. Don Jordi de Centelles per
per dona Blanca de Rochaberti. Porra
ten la quarteta castellana que no havem
vist enmentada mai.

"Vendida tengo, vendido
Mi libertad e non francha Por rescate de mi vida."
Vendida por una Blanca,
Datme-la; d'una granida,
Por rescate de mi vida."

1440? J187, L54, N91 Y12. - Morren Centelles.

Del Conort de Francesc Ferrer. Una colla
de versos que otenren a rima seguida: "Donosa
sou, bella sens uffana. Lo vostre mal no és si -

no frescor, Abta en tot quant és velta.
En practicar menys que una campana.

Renex de tal qu'ab dos gransos s'aferra,
E no coneix que és dit son voler, E liberal
en tot l'albre mester; Que's liur la tots
qui volen sa desferra". - Vegen Torres Amat -

Tastu, Diccionari de los Escritores Catalanes, 1825,
p. 235. - Coneixem l'idea ^{d'la Maria Guisela obra} que aquesta ^{for del begon}
comte d'Olivera Serapi de Centelles. Precisament en
aquesta obra no te cap dels caracters de les de don
Serapi. Hi ha una dret a creure que preacorat
amb l'amor d'una gran dama (Blanca de Roanberta)
va ^{que} fastigar-se amb el d'una begaleta, que devia

La causa determinant per abraçar amb
 furia l'estat eclesiàstic; i bon punt acabats
 estudis, Bariat devia obtenir una canongia.
 Seguirem al sr. Martí els fets biogràfics del Co-
 nonge ^{Jordi Canelles} A. En 1472 pren part en les decisions del Capí-
 tol de l'Església Metropolitana que confirmen la iden-
 titat del nom i del cognom. En 1477 i en 1493 va de-
 signar-lo el capítol per a que intervingués i administrés
 en les ~~eleccions~~ cédula antiga officiu abboranons,
 que ¹⁴⁷⁷⁻¹⁴⁷⁸ ~~va~~ ^{va} ~~ser~~ ^{va} ~~una~~ ^{va} ~~mena~~ ^{va} ~~d'ordinació~~ ^{va} ~~de~~ ^{va} ~~parguents~~
 ments. — En 1480 va ~~ser~~ ^{va} ~~designat~~ ^{va} ~~per~~ ^{va} ~~la~~ ^{va} ~~Obra~~ ^{va} ~~de~~ ^{va} ~~les~~ ^{va} ~~Obres~~ ^{va} ~~de~~ ^{va} ~~la~~ ^{va} ~~Sen~~ ^{va} ~~, missió~~ ^{va} ~~que~~ ^{va} ~~va~~ ^{va} ~~terminar~~ ^{va} ~~en~~ ^{va} ~~30~~
 d'abril de l'any següent. En 19 de gener del mateix
 any 1480 va otorgar poders ^{del notari} ~~donat~~ ^{del notari} a Joan Verdancha

a favor del magnífic don Gilabert de Castell,
que en el seu transigís certs litigis i qüestions
que tenia pendents el conenador Capdevila. — En 1281
i en 1282 va formar part de la Junta d'obres
de murs e valls de València, en representació del ~~for~~
bras eclesiàstic. En el Capítol Pasqual de
celebrat en 26 d'abril de 1286 va ésser elegit
administrador del dinar de les Annates;
se ~~va~~ li va encarregar, juntament amb Bernat
Esplugues, de ^{la guerra} ~~custodir~~ de les claus de reliquiari
on se conserva el cos de Sant Lleís, bisbe de Tolosa; i
de l'administració de l'arrendament de la cera i de les
llànties. — El 28 d'abril de 1287 va ésser nomenat
pels seus companys procurador general de la Hostia Al-

mòima de la Sen -

Es creu que degué morir en els 1473 o 1474,
per que des d'aquesta data no figura més el sen
en les actes del Capítol de la Catedral de València.
Ara enumerarem la seva obra literària,
posant dates segures o imaginàries.

1474. a 2. - Resposta del ~~seu~~ noble don Jordi
Centelles, tirant a la joia en lahor de la Verge
Maria.

De fe d'Amor la més encesa flama
cinc còbles ^{a lo vers} i tornada de 4. És la primera obra
que figura en aquesta notable antologia Marquina.

Reproduïrem, excepcionalment, la cinquena
i la tornada. : "En pus alt lloch d'excelsa
chica major dom for en lo gran cel de viure.

Gloria laus, canten ab armonia, Àngels e
sants e tota gerarchia Mira en vos lo que
no'n pot enviuire : Pleno de don e de ben gran
tut, Emperadriu pel immortal tresor, Ob-
jecte clar, eminent esplendor, Copios part
dels eternals convits, — tornada. Reina
gran, Remey dels afligits, En fer-vor tal
mostra' Deu son poder; Per a tal fi millor no'n
pogues fer, Delit segon sobre tot los delits?

PL 80³. O³, ~~Biblioteques~~ de la Biblioteca de la
Real. Oració en stams a la sacra ben
per don Jordi Cantelles. Copiarem sencera
aquesta notable oració, que no va esser conegut
da sinó per Amadeu Pagès i per nosaltres.
Arbre beneyt per al gran coll escala
A hon negu sens migancer no munta,
Pont precís per passar a la porta
Del fe perdut per la primera culpa,
Lit de Jesús per dar salut i vida,
Per ~~de~~ de l'Infern quitar l'antich loisme,
Bandera d'or ornada de carvones,

Del fill de Deu molt reverent cadira
Postrat humil ab latria i adore
Que pux ~~per~~ tu és redempt lo segle,
Per mizericòrdia, Jesu, a si me acoste.
Centelles.

1486-1487. b 21 (qii) - Respon Don George Cen-
telles, tirant al marcapà.

Convit immortal en capça molt pura
Set còbles de 12 versos amb tornada de 5.

1490. O²₁₂₅. Cobla de don Jordi Cantellà
a la plaga del costat del Redentor e sal-
vador nostre Jhesu Christ.

Canta lo cel ab novella armonia
La cobla consta de 10 versos, O²₁₂₅ és per
maltres el cançoner propietar de la Hispa-
Society of America. Ens refiem de les notes
preses pel nostre plorat amic Ramon Foulché-
Delbosc en les Notes sur deux manuscrits
tan precises.

XVI. Berenguer Mercader i altre

«Parlament o col·loqui que après de sopar s'en
 devénen en casa de Berenguer Mercader entre
 algun home de stat de la Centre de tal
~~lectura~~ ^{lectura}, los quals ordenaven les ^{ianies} regiments
 pobresas pobresies pobresies següents, lo és,
~~carència~~ ^{carència} la que en don elegant estil».

Copionem el prólex d'En Corella seguint el man
 nuscrit de Cambridge, tante, volte, emmentar
 en el ~~pas~~ present capítol Onzè, aquesta vegada
 per ser més complet. : «De la transcendència

celstitut de la serayora de tota les sciences,
sacra Theologia, devallant ab delitós en los
florits ^{verts} camps de afable poesia, ha llevat
les ancores del perevi oci, devant los ports
de reposar scilenci per stendre les candidtes
velas ab plaent exercici de les bases antenas
de vulgar prosa. A la tempestuosa mar
de Venus la proba de ma scriptura en-
dregant, descriure naufragis de aquells
q'ei follament navegant a miserable
a dolorosa miserable fi pervenen. Mas
perque 'l meu despoblât entendre a des-
descriure ensemps ^{per nova invenció} e trobar no basta, sol re-
recitare' un parlament que pochi dies parat
~~la cosa~~

entre alguns homes d'estat sdevench
deh quals no s'entendré, recitant l'alt e
de tant be rahonades proses, seria a la ma
inlita fama haver enveja. e vertaders a-
mistat girar les spatles²³. - U. 12, X² 41.

Aquí parla Berenguer Mercader la cridada
poesia de Cefalo e Procha. Berenguer

Mercader és el magnat que reunia a casa
seva les principals figures de la València li-
teraria a la vetlla, en haver sopat
amb molt bon acord ~~et~~ l'amic Miquel y Planas
l'editor de les Obres de mossèn Corella va in-
cloure aquest Parlament en qual entren ~~una~~
una

amics de Matres que el prestigiós Corell
Urga sinó n'escriví con probablement el
Berenguer Mercader. Afegeix: "Los nostres ulls,
ensemps ab los d'En Berenguer Mercader, esta-
no exults de piadoses lagrimes, quant aca-
ta dolorosa fi de tant trista istoria." - Mi-
rarem los uns als altres, esperant qual pri-
mer parlaria; però no tarda gran espay,
Johan Escrivà, donar fi a nostre silenci." -
- Així Johan Escrivà recita la oïrdiana
dolorosa fable del gran músic, fill de Caliope,
Orfeu --- En l'article referent a Joan
Escrivà hem tractat d'aquesta obra, referint-
en a l'any 1445. - Així l'obra de Castells

recita la fabulosa istòria ovidiana
 de Pacife, muller del rey Ninos, i per

"Així transportat havia Lluís Escrivà la ben
 la ben raonada fable en nostres entristides penes,
 que cascu de nosaltres semblava Erudice havia perdut
 da; e lo poder de la atenta imaginativa, feta a tot
 fer aquel gest que d'Orfeu se raonava, girant-nos les
 espalles, per veure si Erudice venia. Però no ten-
 da Guillem de Vilarrasa de nostres falsa imagina-
 cio donar terme a". — Així Guillem Ramon de

Vilarrasa semblantment recita la vulgar ovidiana
 o fable de Silla, filla del rey Nino. Fote-
 logi dels que l'han precedit Mercader e Escrivà,

passa a desenvolupar la seva faula, ^{en} la mort del seu fill Andriogen, ^{el} ~~seu~~ rei Mi-
nos, amb gran esforç d'armes, pesa setge a la
capital de Gracia, en la qual el rei Niro, de
muller orfe, tenia una sola filla, Silla, indis-
sucessidora de son regne, essent el seu pare
molt vell. Silla ~~to~~, contemplant des de la torre
del els actes extraordinaris de cavalleria que ex-
cutava Minos se enamora perdudament, fins
~~al~~ punt que es decidí d'anar-lo a trobar
per oferir-se, amb la victòria. Així mateix
el rei victoriós que seus oficials, trobarem
malament el pas de l'enamorada Silla, que la

trameteren al palau. — "O, celerada
donzella! respongueren tots a les paraules de
Vilarrasa. Gran alegria a la nostra present,
Vida, que tots no's trobem, ab tot que al-
gunes de les nostres senyores lo desonest, er-
vey de Venus devotament celebren; però de
~~la~~ legea de tots detots delictes son delin-
rer?" — No sabem si aquest Vilarrasa tenia
algun parentiu o era el mateix ~~et~~ amb el
gran Vilarrasa del qual patia En Joan Fo-
gassot que prenia bona nota del acte seguit
pel desgraciat príncep Carles de Viana; però

se iab que va morir ~~abans~~ ^{en} 1481, de manera
que el Parlament ho de situar ^{2a} abans d'aquella data. — En Lorella Cal Cronista del Parlament,
expressa bé com la son s'apodera de tots
els contentutels de casa de Mercader. — Ed en
tranquille repos de rahons així delitoses, era ja
gran part de la nit ja passada, que les inflamman-
tes cel·les ab els aganes del gran Océano ab cui-
tats passos caminaven; hi, en les elevades
perres ~~defensien~~ defensien la son als nostres
ulls tingues entronca. E ^{tots} ~~altre~~ ^{altre} ~~detit~~ ab a-
legre concòrdia, de una ven deyen: que ab al-
detit, ~~atenyer~~ ~~no faga~~ ^{per} mescla de enuys,
en aquest mon atenyen no s' deriva, sinó ab com

comunicació i trossos, persones
 a entendre conformes. E per hò, los ~~havia~~ ^{havia}
 ab pregaries afables,
 havien, en pregaries afables don Johan de
 Propòsits a mi fort instaven, la part de la
 restava resoltant nosaltres, ab delit in-
 fable se pogués despendre; als quals, ab benig-
 humilitat, yo repliquent fossen contents del gran
 treball que, ab benigne humilitat, ^{ab plaent} ~~ab~~ fatigua
 acceptava, escrivint lo que ells ~~havien~~ ^{havien} raonat
 havien, i si tal seguretat me donaven, que
 al mansuetat benigne comportaven, i si la bressa
 del meu exprimir ofenia l'alt a transcendents de
 les mes altes poesies, — Ab voluntat tot concorde que
 mostraven esser contents

70 ~~coronista~~ coronista de la història tan be ~~no~~ ^{per} aquella nit de partar ~~de parlar~~ ^{an} no for estimer;
 però a don Johan de Proxita, de entonació ven
 afectada ~~afectada~~ tots pregaren ~~tots~~ ^{les} les presents
 no prenguer a gran treball les nostres orelles.
 la suavitat de les ~~guies~~ ^{guies} elegants parables
 sentiren, que, en cert, estimaven al viuvent
 tota excel·lència, en cel·litud del alt estil ~~per~~ ^{per} vulgar,
 estil de valenciana prosa. — Ab hermitat be-
 nigne, la noble baró ~~en~~ ^{en} nostres racionables desigs
 se defenia, però a la fi, de venduda — a tal parer
 seu principi. Ací la noble baró don Johan
de Proxita recita de vulgar ovidians
Ria de Progne i Filomena germanes
de Taren, crist rey de Tàrcia

XV. Bernardi Vallmanya (1474-1495)

En el concurs de 1474 es titula escriptor i a dinou anys més tard es titula ~~va entrar de~~ secretari del espec-
Table comte d'Oliva i en 1495 encara tenia el mateix càrrec. Se li coneixen tres obres en vers i dues en prosa en les quals ostenta el càrrec de secre-
tari del comte d'Oliva, traduïdes de obres castellanes en estil de valenciana prosa.

a 26 (H. 30²) 1
1474. Respon Bernadi Vallmanya, scrivent, en labor
de la verge Maria, tirant a la rosa.

Por al gosar, ardimient ~~ap~~ ab ^{amb} temor
cinc cobles de 8 versos. Formada de la Creiem que aquest
és una de les obres bones en mig de la gran vulgaritat.

2
 1486-1487. - b^2 (b 7 v). Pobles de Val...

tirant al ~~reading~~ i feter ab l' Ave Maria per
 per la cap dels ~~borbons~~

Aquella gran força, tan fort, que us defensa
 Son 1st còble i cadascuna consta de dotz versos

3
 1486-1487. - b^2 10 (d i). Cobles de Vallmanaya,
 tirant a la Joya del Robi.

L'enteniment mirant la presciència
 Son 1st còble de de 12 versos, sense tornada.

les dues obres en presa
 Ara descriurem rapidament la primera
 temps que ens coneguda.

5

1493. Obra intitulada La Carcer d'Amor, com-
 posta y ordenada per Diego de Sant Pedro
 de petició y pregaries de don Diego Ferran-
 dis, Alcaide de los donzeles y altres de
 cavallers de la cort del Rey d'Espanya i mor-
 senyor. Traducta de lingua castellana y en esta
 de Valenciana prora per Benadi Vallmanya
 Secretari del spectable comte d'Olivar.
 Prolochi. E comença lo Prolochi d'estos per

mayor. — Fou acaba lo prent llibre en la
Cintat de Barcelona per mestre Rosenbach, a 17
dies del mes de Setembre de 1493²⁷. — Vegen per
a més detalls i per el gravat que l'acom-
panyen, Santpere i Miquel, Lo carcer d'Al-
mor, de Diego de Sant Pedro, Inducio Cul-
talana en la « Revista de Bibliografia car-
talana », any II, 1902, pp. 45-84.

1495. — Cordial de l'ànima. Comença lo li-
bre de les quatre últimes e darreres coses que les
4 més darreres coses que les creatures que apré-

del viure esperen ço és, la mort corporal
y la celestial les penes infernals lo juhi final
y la celestial gloria de Paradis. Al qual
libre lo nomenen Cordial del anima; és
molt profitós i necessari a qualsevol cristià
majorment per als qui sermoneen. És molt fornit
y ple de autoritats y d'exemples de la scripçura sacra
y de versos de poetas. Ocata: «Pro gratias. Pon
traduït la present obra intitulada Cordial del ànima
de vulgar lengua castellana en stil de valenciana
proza per Bernardí Vallmanya, secretari del

Spectable Compte de Oliva: 2e apres empre
tada en la clarissima Ciutat de Valencia en lo any
de la deïfica incarnatio de nostre Deu Isuehrist
M cccc lxxxxv. a VIII de Juny. 8 Lletra en quart,

Item publicat llargament l'epigrat 20h per tractar -
de Benard^e Vallmanya, que havia escrit materia poetica
en els tres números primers d'aquest article 5 per on
tentar el seu càrrec.

El Castellví. Els quatre que coneguem

degueren ésser autors valencians.
Mossèn Johan de Castellví.

Aquest autor, segurament valencià, formant part
 del poema col·lectiu d'En Pere Torroella Tant moris
volar n'és da a 'mors. - Vegem per a més detalls la
 nostra contribució a la "Miscel·lània Prat de la Riba".
La cançó provençal en la literatura catalana,
 p. 82 del tiratge apart: O²tol P 139, Z 25.

Ab tal recort me veig davan
 De Castellví, mossèn Johan,
 al qual refer.

si Amor és tal que son poder
 No sabrà rem experimentar.

Negir, donchs, com podrà saber
Si és gran lo mal que jo sent,
Donc que may n'ach sentiment

Franci de Castellari

Lloís de Castellví. Varem ~~tanta~~ esmentar
la mort d'En Lluís en 1481, però en la p. 34
del llibre del Sr. Martí Grijales a troben més pre-
cisions: va testar ^{amb els seus fills} ~~en~~ l'1 d'abril del 1481 i ¹⁸ dies
després va obrir-se el testament per mort del testador.
Després als metges que es deuen assistir granallen de dol,
i a Baltasar de Castellví els seus llibres de poesia.

Mossen Francesc (Francesc) de Castellví,

1474. Ab. Respon mossen Francesc (Fran-

ces) de Castellví Mossen Francesc era fill
 de Pere de Castellví i de Violant de Vich; tenia
 dues germanes, molt ben casades, i un germà, Lluís
 del qual acabem de parlar. En 21 de maig de
 1467 va esser nomenat jurat per la classe de cur
 Uer, i generos, En las eleccions de Consellers de
 de 20 de maig de 1497 va esser nomenat per a un càr-
 rec. Devia morir abans de 1515 perquè no s'
 troba el seu ^{nom} per fer se. ports en cas de contagi.

1472. a 5. - Respon Franci de Castelnou en l'honor
 de la Verge Maria i tirant a la Joia.
 Mare del Fill al qual for vera fella

Set còbles de 8 versos i tornada Solchame res.

1472. a 7. - Ell mateix mon. Franci de Castelnou,
 Cavaller

Per honor de la Joia en l'ordina de la
 Verge Maria en lengua

Del gran redemptor castellana madra my esposa
 cinc còbles de 10 versos i embrega de 5
 De los patricas dereada estrella.

1511 - m, 5640 (ton II, p. 245 i 248)
feta per los tres (Fenollar, Castellví i Vingolés)
cascú un versó.

Vorron, eguant yo parle, la ven que rolon
 1511 - m 8 (t. II, p. 538) Demanda adevinativa
de morien Fenollar a Don Francí de Castellví
e a Vingolés.

Respon don Francí de Castellví
 Pins lo meu cor a fulla d'oromita
 Mon esperit está ple de sospita

[Veuve Fenollar]

Segons una prova evident del Sr. Martí Francí
 havia de morir abans de 1515.

1490. ~~A~~ f. 9. Monen Egothorany de Castell
vii - Omelia sobre lo psalm de pro-
fundis - [Vagen Geroni Fuster].

1490. 21. - Hobra intitulada Scachs
d'Amor, feta don Franci de Castell
vii & Marcus Viççola & Monen Fenollar
 20r lo nom dels tres ^{planetes} es: Mars, Venus & Mer-
 curi, per conjunció & influència dels dels
 quals fon inventada.
Compliment a Traubantze Mars & Venus en un temple

Vinyoles. Per exercir Venus la sua glòria
Fenollar. Mercuri prest, en 101 modes e vies

Tots els que s'han ocupat del Escalch d'Anor
 Paloucia, Miquel a Planar, Guisot donen més importan-
 cia a Castellví, ~~vegen~~ com al veritable guia dels
 altres dos. Al que haïen ^{des} en altres ocasions, vegeu
 Ribelles Conin, Bibliografia de la lengua Valencina,
crona, t. I, 1915, l'obra del Senyor d'Anor, pp.
 275-297. En parlar de mossèn Francesc de Castells-
 vi de Castells, no hem tingut de les seves obres en castellà,
 (fora de la primera) per que ens semblen completament
 secundaries.

XIX
Poetes Mallorquins adherents
a l'Escola de València.

~~Francesc de Prats~~ (febrer 1487).

Francesc de Prats (61) poeta devot
~~com~~ ^{que forma} tota la gran majoria dels de l'Es-
cola. Traductor ~~además~~ ^{la} versió delectable
d'Alfonso de la Torre ^{autor} d'un poema sobre
Ramón Lull. Obra important influïda
per les Obras e trobes de 1474. - L'autor es
declara d'aquesta manera: "Francesc de Prats, indigne
prever, de la contemplativa serventa de la sposa

de Jesu Christ, per vot solenne, en la er-
 del Paig de Pollensa comitant, son Angelino
 Monroja ², aquest ~~poema~~ ^{llibre} de la particularitat
 de portar & composicions poetiques i d'anar capçat
 continuat després del colofó ~~del colofó~~ de compo-
 sicions poetiques del mateix Prats que son, aques-
 tes, de subjecció evident a l'escola de Valen-
 cia per part d'En Prats i d'altres poetes. -
 Quatre únics exemplars coneguts, que detallam
 en la nostra p. 48, del volum I del nostre volum I.
 Aquesta obra va esser impresa a Valladenoga
 per Nicolau Calafat. Com tots els pocs exemplars
 procurarem reconstruir-ne un - El colofó, que

apareix abans del poema final, és així:
budes son per gracia de nostre senyor Jesu Christ
les set estacions, e hores representant la passio
de Christ, les quals cascun divendres de la
coronaa, per ço que per virtut de aquella, qua-
nyen merit inestimable. Les devotes persones
deuen alegrir set esglésies aquelles peregrinant
ab silenci, atenció en cascuna diguen o
fassen legir una oració, segons l'orde en que
son posades e no és dubta que obtindran perdó
de les culpes, gracies e merits? a cc Stampats
en la casa de trinitat o miramar De la vi-

va de Vall de Murze etc. Calafat, nadiu de
per Mestre Nicolau Calafat, nadiu de
de la dita Vila, a l. de Kalendes de febrer
any M. CCC LXXXVII. — Deixant els poemes
que, com hem dit al començament i l'altre després
del colofó, enumerarem les obres de caràcter poe-
tica que es troben en el còdex del llibre: "Comença la de-
vota e salutifera contemplació dels misteris de la
ascensió Passió de nostre senyor Jhesu lo qual lo
christià posat davant la creu atentament e re-
porada, deu fer primerament en los an los pits e front
lo senyal de la creu e dit lo paten nostre en cascuna
hora". Verses: "Ab dolor senyor contemple Convent
aprentar me tan ingrat", Respon 3 cobles de 8 versos.

(11) (Bolsa cinquè) ~~la~~ ^{Respon} ~~Respon~~ "Fest or
ens l'ort d'heris après de la cena", una còla de 8 versos,
altre de 4 i altre de 8. - (f. 8va) "Pres en l'ort d'heris
sopres de la cena" una còla de 8 versos, (2), - (f. 8^a) "Pres
en l'ort de mans ligades", una còla de 5 versos, altre de dos i altre
de 6. (3) - (f. 15^a) Respon "Humil davant Carls Lo
dole injuria" (4), 18 versos (5), - (f. 22va) "Turpitudes &
rey del mon". 18 versos (6), - (f. 22va) ^{escan} "Turpitudes &
18 versos". (5), - (39va) "Ab molt Rey de Rend"
verso & 18 versos (7), - (f. 52va) Respon. (f. 52va) "Ab al f es
creu porat" 18 versos (8). - Poema del començament: Vers
que profer als regints de la present obra de contemplació &
de rimas equivoques feals fins al fondo cinquer de co-
na còla i edor qui aprés son e los qui aprés son
tinuats en strames, cars moment,

Compendiosament lo ~~text~~ còm de la passió del
demptor Ihesus per los devots contemplatius, segons la
Evangelica doctrina resperat. « La vida senyter
me excellent y cara ». Devien formar, en l'exem-
plar sencer, 10 còbles d'onze versos, endrap a
la mare de Deu de 5 i tornada de 5 i (9). — Poema
de la després del colofó: « Exordí en la promesa
que obre del Sagrament de bona gràcia « Charitat
me forega y ley me l'exit » 10 còbles i tornada de 5 i (10). —
« Vers primer que mostra la conversió del pa en
lo cors de Ihesu Christ senyor nostre. » « Di estropoc
en lo novel temple ». 10 còbles de 10 versos, tornada
i endrap de 5 i (10). —

Vers segon de algunes figures del ~~canon~~ vell test

"L'ome poch se torba de cosa novella". Den cobles
de 10 versos, tornada i endressa 5 (12). — Vers Terç mor-
tant com deuen esser honrats los sacerdots e qual d'un
e qual d'un vida e signada de Deu e conspecta ~~del~~ ^{dels} ~~homens~~ ^{homens}.

"~~La~~ l'abit de virtut honor exigeix". 7 cobles de
12 versos, tornada i endressa en conjunt 12 versos
(13). — Quart vers hon és vist quall deu esser agnell
qui ve a rebre lo santu cors de Jhesu Christ. "Agnell

qui s'adapta la caron de Christ pendre". 4 cobles
de 10 versos, tornada i endressa ~~de~~ ^{de} cinc, El darrer vers
del poema és així: "A rebre lo ~~ostia~~ ^{ostia} segons fermassa]. Ser
el mot Fi o un registre o taula que en cap exemplar

conegut porta però es veu que contenen una cosa d'alt.

Tota l'obra d'En Prats, a excepció del poema sobre Ramon Lull i de la Visió, ha estat publicada per En Joaquín Maria Bover, Biblioteca de Escritores mallorquines, Palma, 1896. B, vol. III, pp. 153-162, fon del que figura en primer lloc, tot el demés ho publica fins a la fi. en enter.

Arnau Desconys (1487, cançons impres en abet) en el mes d'abril).
L'entrada dels mallorquins en el concurs de Ferrando Díez degué fer sensació: es presenten als tres gairebé

plegats i cadascú esmenta la ^{nació} condició d'~~quins~~ quins i la condició de cavallers. Per a nosaltres,
 així com el llibre d'En Prats que va imprimir-se quan
 mesos abans que ^(fets) el concurs de homes Ferrando Dieg (abril)
 per siglen b¹ ~~et~~ l'important llibre d'En Prats, que
 procedeix del primer concurs de 1474 (9).

1. Rerpon Arnau de Cors al cartell del reverent mon-
senyor Ferrando Dieg, tirant al robí (C 7) b², Treu
el còdex de 12 versos, tornada i endreça a de 7. [Causa
tan gran produint tal efecte] El senyal és lle
pur a net. J. M. Bover publica, Biblioteca de escriptors
Uorquines, volum primer, p. 581-2, la dona s'anomena. L'obra
és una obra ben feta i intensa i humil (11). — (C 9 d —

(Cs) Innocentio Arnaldi Cossi maioricarum
ab beatissimam virginem Mariam. Son-
tins (12). — (~~del iiii^o~~) Exordi o principi fet per Jaume
de Olesa, mallorquí

Jaume de Olesa (1473-1487)

En Bover fa tals confusions de la família, que tot
el ^{seu} treball literari, ~~tot~~ ho aplica a aquest Jaume.
Encara, sense aquest, hauria existit un Jaume d'Olesa
de 1421 (Vegeu Repertori, vol. I, p. 31, i Bover, II, p.
13, ~~no~~).

(~~del iiii^o~~) Exordi o principi fet per Jaume de Olesa,

mallorquí, ~~decat~~ dressat al molt digne

ensemps e jutge de la Joya, mossen Ferrando Diez, pre-
vere. [Si ab virtut se condona] Tres cobles octosílabes
deu versos més una altra de 4 (14). — (diii, r) Resposta
feta per Jaume de Olesa, mallorquí a la deman-
da e e Joya per lo noble e molt digne prevere
mossen Ferrando Diez, tirant a la Joya del Probi.

[En lohar-vós esforç me dona]. Sis cobles hendesíla-
be de dotze versos, tornada i endreça de 11. (15). —
(d v r).

Mossen Ramon Vivot,

En Bover e pregunta si aquest Vivot ^{és el que} va esser anassi.

mat pel, comuns en 1522 (1L pp. 500-501)

Ens^{sembla}, que devia portar un sen ~~p~~ únic fill el que podria aconseguir aquells forts esdeveniments a la ciutat de Mallorca. Segons ~~les~~ genealogies que diria qu'el Bover de la família Virol li sembla que aquest poeta era fill de Pere Virol i Font i de Caterina Descors, i que el poeta va ésser casat amb Eulària Guinot que li va donar un únic successor. Tots aquests fets són solament probables.

Moureu Ramon Virol, cavaller mallorquí,
tirant a la joia del Robí. - [Havent a parlar
jo de vostre ategia] Set cobles de 12 síl·labes components

dos bioss compresos per en el sillabatge, i tornada
endrega de 6 amb un sol bios cadascuna. (15)

Potser podríem examinar en conjunt la contribució
mallorquina a l'escola de València. Respecte a Fran-
cese de Prats té originalitat en les composicions poètiques
intercalades de peon en el text de la seva devota con-
templació, però pel que fa al poema del començament
i el quatre de la fi procedeixen directament
i àdhuc explica fets de forma trobats en les o-
bres i trobes de 1474. — Arnau Desclor escriu una
intensa obra en vulgar i una altra de curta en
en llatí. En pot dir dels mallorquins que la fari-
de poetitzar en llatí els ha salvat de caure
en la forta decadència en la qual va caure

València, amb la particularitat com més
estaven i més influits pel castellà, més elo-
gis rimbombants adreçaven a la valència
(Carles Ros, del segle XVIII), la millor de totes.
Les Meniques conegudes en tot el món.

En Jaume d'Olesa és més abundant, tot
adreçant un Exordi molt facilíssim en octosíl·labes
i en acabat la Resposta en estels més nobles.
Mosen Ramon Vivot, cavaller mallorquí, se-
naller, en una ben feta. En conjunt, a la
contribució mallorquina es distingeix pel bon gust
innat propi dels autors de la més gran illa baleàrica.

X X

Francesc Ferrer i Pere Martines valencians

Existeixen dos Francesc Ferrer i dos Pere Martines. El bon amic el Pare Andreu Sbars
en la seva idea, com si no en tinguessim ^{prous altres exollats} ~~prous~~
de Valencians, tots els eren nadius de la
ciutat o regne, ^{els hi volgueren dir} a molaltres tant nos en dona que
descobrim que Bernat Metge era valencià. Anem
al cas: el Francesc Ferrer del Conort no te res
a fer amb Francesc Ferrer valencià. En quant els
dos Pere Martines és evident la divisió és més

important. Hi havia un Pere Martines domini prede
 inseparable del príncep de Viana i, per aquest
 motiu va declarar-lo ^{el rei} rebell després d'un curt
 procés, va condemnar-lo a posar-li capacet bullent
 al cap i per una corda al ^{coll} ~~cap~~ lligada a una
 pedra va fer-lo tirar al mar. Dèria enen ma-
 llorquí per que el procés va actuar-se a la ciutat
 de Mallorca i el governador Ramon de Cynabes,
 d'arago i propi ^{rei d'arago} ~~rei d'arago~~ que tot que ell declarà rebell
 sofrint semblant o pitjor pena. Es conserva un
 manuscrit on posava les seves importants poesies

[C negue les poesies pp.

on depositava totes les seves pors. Aquest matí
 va ésser perpetrat en 1470. Ara el P. Pere Martí
 valencià, segons el mateix ho expressa era frare
 de la Mercè és molt conegut i és autor de
 diverses obres devotes, a més d'alguna de les que
 enumera el P. Darró (1)

No sabem quin ordre donar tant a les obres
 de Pere Martínes com a les de Francesc Ferrer,
~~Però si considerarem per~~ l'absoluta manca
 de dates, però si considerarem que el mestre Ro es
 fort que respon a Demanda de fra Pere Martínes
 és el mateix que en 1471, ^{que va fer} marmessor a Joan Ruiz
 de Corella plegat amb el seu fill del testador

Francesc Ferrer, poeta català del segle XVI (1930)

Vicents de Rocafort ⁽²⁾ la Demanda ha de ser
 anterior a aquella data (1471). Les altres qua-
 tre obres que coneixem d'ella fra Pere Martines
 son evidentment posteriors. Daa la lletra
 trobada pel pel P. D. Barr, que fa a Francesc
 Ferrer, es certament de 1448, podriem
 avançar la data de l'ofertor (Pere Martines)
 que porta d'avui en quinze dies per a rebre la respo-
 tes, les solament dies, com totom sab i la de mestre
 [Joan] Rocafort i [Joan de] Rocafort i la resposta
 Francesc Ferrer. Totes les altres que posa coma
 d'un les preguntes amb el navarres Valtierra i altres
 poesies son del Francesc Ferrer del Conort ^{del Romanc}, ~~que~~

No hanien altres respostes a la Demanda d' L
tines d'altres poetes.

145³ O¹ q1, per a nosaltres és O¹ l'Anzias March de València
que té diversos cançons del segle del XV^m segle i un
antic del segle XV.² q1 és la demanda i les respostes
solament de dos poetes (fol. DC). Demanda que fa fran
re Pere Martines als trobadors de València e fon
disputar en la Sala de València, e donà una cor
rega d'or al millor dient. Aquesta inclució
de la Demanda i dues soles Respostes està din-
a l'un manuscrit d'obra d'Anzias March està
precedida, com l'altre sab, per Una oració me
trificada del glorios anachorita Sant que comença

amb el vers 9 Tant no devot contemplant vostra
vida" (O'90), així mateix com debut amb un
fragment de la correspondència amorosa entre Isabel
Suñer i mossèn Fenollar.
Atorgia, - Tornem a tractar completament extra
de la Demanda de
Fra Pere Martines que sortosament el P. Bruns
publica en apèndix I. Publicarem la Demanda
a ratlla seguida per economitjar l'espai: "Per dar
bon past a les penes divines, a desfogar exercitar la
vida, Los trobadors devotament comida De la
Mencé lo poch fra Pere Martines. (Vers llars d'una
rellat). En un sol compit de menys errades
Hooh e ab do als que diran exorta. D'un ci-

nyjal d'or que té la dona morta. Lo qual
 en les derall jornades. — La qüestió en que hauran
 Es d'aquels beny fets en peccat mortal, la tarrí-
 tat, i l'uns espiritual, Per son advent si bastara
 fer viure i Los bens punyats oferts ab no-
 vell pacte. O el bon Jesús, qui de ven ^{qui mort} ~~en aquest~~
 qui morts estaven. D'alt meritat si ls fessin per
 son acte. Lo gran vengut dels qui poch meri-
 taven. — Tornada. Dins quinze jorns, los qui en
 ozi penaven. Mireu molt be lo thes gal con-
 tracte, i als soblids, qui hontu espera-
 ven. La Gala gran los darà tal caracte?
 Dins quinze jorns partint de quing data? ~~De~~
 Resten a la més gran ignorancia. El ~~seu~~ ^{seu}

No podrien saber no en diuen res. Però
~~podem~~ que estem autoritzats a dir-vos el nos-
 tre parer hi posariem la data de 15 De-
 manda a 15 d'abril de 1480; en quinze dies
 en maririen al primer de maig, data molt
 apropiat per a celebrar concursos.

(f. DC 50) Resposta de maestra Rocafort.

Segon consell de la divina reda

(f. DC 1115) Resposta de Francesch Ferrer.

(f. DC 1115)

Arbre's gran llevar iuhí
 E quant bastan de fi en fi
 Y estendre's mes que la flacada
 Es dan, perill e gran errada.

1448 - 1450. Libra feta per lo magnific
esch Ferrer tramessa al spectable don Johan
Rois de Corella, quant foch ellet Gover-
nador del present regne, per abència del
egregi Compte de Cocentanyssa, paresen-

Propriament l'absencia del conte durà desde
10 d'agost de 1448 fins al 10 d'abril de l'any 1450,
data en la qual va enar enar reposat el pare.
Com que la ^{Uetra} ~~data~~ no porta data el Pare Yvory,
tant anomenat va tenir la sort de trobar aquest

document

En el ms. no. 2.811 fol. 152^a. de la Biblioteca
Nacional de Madrid. Son uns ^{consells} interessants dona
En Ferrer que ^{a pi} ^{és} ^{una} ^{magnífica} ^{que} ^{és} ^{signe} de noblesa. Epigrama
alguns d'aquests ^{consells} ^{que} ^{dona} En Ferrer a don Ramon de Corbellas
~~novellament~~ ^{nomenat} Governador. "Molt noble baró"
Après de aquella bona imaginació, la qual, ab carac-
terament de voluntat, es olla on se con lo principi de tota
obra virtuosa. — Tan ^{gran} ^{amb} ^{presa} ^{tenir} ^{en} ^{man} entre les
mans que bonament estimar no's poria. ... Vor ^{tenir}
tenir, ab poche salari molt jutges e ab molt ^{prach}
donant del vostre poche advocats. Scottas voluntaria-
ment ^{ab} ^{tots}, mas parau la vella a poche. —
Siquen tot excés de treball e gran occisió, per
que per ^{la} ^{hi} val menys ^{per} ^{la} ^{persona}, per l'altre
l'enteniment. ~~Itaque~~ ^{per} amigable e familiar,

tots los migans dels delits e tota art de maldad
ca, per ^{que} ajuden a comportar mill los treballs de
tra persona ex sentiment. Scottan clams, mas no
proveiscan aquells sens la part. Visitan sovint
als miserables presos e acalan a les malicies de molts
als requeridors. A l'inafer, depeneu-lo, que no
sou solament per a castigar lo culpable, mas per
defendre e rahonar lo procès a l'ignocent...
Hontran les gents com a Corella... Hoin paren-
cies e fuchacions, per es art amigable de poesia i
aprofita molt a embelir los rahonaments, mas von-
tre repox sia en fitanofia, que es ben trobar. Per
que les animas de aquells quib-us hom met tot cor-
tre, pugon viure reposades, e los subjigats a

vosre hofici, hagen contentament de
tra administració. E fent així tant
cio gratificant de aquell Deu, donador de gra-
cias, que realment vos poren dir posehidor
de vida gloriosa, en la qual sien tant afectat,
que de aquella inerta renom, que resta per exem-
ple al a tots los rdevenidors. — Ara segueix una co-
pla de 6 versos, titulada Endrega

Governador: si el cas del ignorant
Fur, dret ni lley que quiti' fa dubtable,
Lo mal que pas, atorch qu'és rasonable,
Tot al revés de quant raho' consent.
Mas si absol a l'ignorant lo dret
No m' veuen, per basté que m' an desfet,
Lo mal que pas": es coneix que el magnífic ^{Ramon} Ramencs ^{havia}

Frare Pere Martinès.

- 1450². D'una manera completament arbitrària hem situat al 15 d'abril per que els quinze dies acordats per al concurs de caràcter Theològic es aq-
guassin al primer de maig.
1493. És la data de l'edició primera de la his-
tòria de la Parro' de la qual hem parlat ample-
ment en tractars de mossèn Fenollar. Primer
de tot l'endrega a Isabel de Villena, sabem
la que mossèn Fenollar dedica en vers. El
frare de la Mercè comença amb el vers següent

A vos, qui ^{Martines} poblar lo cel de feli pob
LL 1 (a iij v)

C 2 (a iij) Comença la hystoria de la Passio

& del nostre mestre e redemptor Jesuchrist
ab algunes devotes contemplacions, se-
guint lo sagrat evangelista Sanct Jo-
han. Parlant per aquell Pare Martines; e
per tots los altre e per tot altre nomm Finon-
liar. L'eglèsia.

Mostrant un gran plànyer a la terra
 E l'edició de 1493, mol coneguda. Divulgada

pel folletó de la malguanyada revista L. R. at P.
en 1911.

1498

~~25~~ 2 representa per nosaltres el concurren honor
de San Cristofol. 25 (b jvo) Obra de Pere
Martínes a la joia.

~~Torre de~~ Palma tenint Jhesus alt en la cima

1498 22 (b iiii). De Pere Martines

Torre de fe ab gran virtuts.

1500 ~~2~~ ² 2. Coplas fechos por Pedro Martines
a Johan Poeta, christiano nuevo, en allegando

Las pisadas de V.

la cotta

Johan Poeta, en vos ~~saludar~~
A d'estas santas pisadas,
Muchas cosas consagradas
D'imper en oro tornadas
Las forjistes convertisti.
D la bulla del Padre Santo,
Dada por nuestra salud,
~~Se tornó, sub vuestro manto,~~
~~Se tornó~~
~~metido sub nuestro manto~~
Se tornó, con gran crebante
scriptura de Talmud.

B. J. Gallardo, t. I, no. 286, col. 588.

Cavrea cotta

Trago el lluner primero
Vos, pozastes de partida,
Agiendo mucho el nomero
Una chapa en el sombrero
Rotonda muy bien cosida.
Digaese qu'era d'estanjo
Mira el glorioso fecho,
Ella se tornó de panjo
Collo cando muy stranjo.
Son en conjunt 6 cobles.

Obras de D. Juan Fernandez Ixar, llamado
el Orador (Bibl. Nat. Madrid) Ms. en fol. Siglo XV: 4 12 reales.
este año de 1645. El dueño de este libro D. Jaime Per-
nandes de Ixar, Cabrera, Armengol, Pino, Fanollet,
Jimenez de Urrea, Castro, Castro, Alagos y Ben-
redia, Sarmiento, de la Cuerda, Villanpando y Soler,
Duque y señor de Ixar, conde de Belchite, etc. ».

Varem provat que tots el altres autors de l'Escola
 de València, ~~per~~ per tant gest a obres impreses, posant les a
 reduint-les a un index alfabetic. Qui vulgui obra
 les nostres regles, l'otes per obres impreses que no han
 entrat les trobara en la Bibliografia que capca el
 volum I del Reportori. Hi hauran encara algunes
 autor que seran importants. No ~~pots~~ pots fer es condeixi mi
 tan solament el primer vers.

1. Adria, mossen Pere

f 1-9. Omelia sobre el psalm De profundis.
 [vegeu Geroni Fuster].

2. Amigó, Pere de, prevere 1287.

b² 3 (f. 1) 1287. Respon mossèn Pere d'Amigó, pre-
vere, tirant al Radix.

Llum divinal de l'etern foch encesa

3. b² 29 (h. i) a honor e labor de la puríssima
Concepció de la Verge Maria: Respon mossèn
Pere d'Amigó, prevere, tirant a la can-
ta de navegar.

D'aquell gran diluvi hon tothom negava

5 e² li (a 7 v°) 1498. Obra coronada del v.
nerable mossèn Pere d'Anyò, prevere.

5 e¹⁵ (d 8 v°) hesta e publicada la desus
inserida sentència en aquella mateixa
hora per lo venerable mossèn Pere d'Anyò
prevere, fons l'expedient següent.

Volen los furs dels parats reys

6 f 1-9. Omèlia sobre lo psalm de profundis
[vegen Fuster, Croni].

7 Assenci, Blay

b² 28 = ~~1487~~ (ij), 1487. Respon mossèn Blay
Assenci, tirant a la honor.

Ans que l'etern nostra fragil natura

8 Balaguer, mestre en theologia e en medicina

b² 22 - (qiii) 1487. Respon mestre Balaguer,
mestre en sacra theologia e en medicina.
Continuant, segons la joia mana

9 Balaguer, Baltasar Joan

6² 25-(h 5 v) 1887. Respon Baltasar Joan

Balaguer, tirant a la carta de navegar.

~~6²~~ Puir lo parlar del cor demostra 'l titol

6² 7-(65). 1498. Obra de Baltasar Joan Balaguer

O l'un tan gran que torba y enluerma

~~6²~~ 6² 21 (f iij v) De Baltasar Joan Balaguer.

L'ant del Sant o Sol, luna y esteles

10 Barceló, mossen ^{Francisc} cavaller.

1424

28 (41.9^a) Resposta de mossen Barceló, ca-
valler, ~~per la foyra~~ per honor de la Yoya,
en labor de la Verge Maria.

Obrin, obrin, senyora, nostres cofres

29 (10^a) Ell mateix mossen Barceló, cavaller,
per honor de la Yoya, en labor de Verg Maria,
en lengua castellana.
~~O virgen~~

O virgen santa, senyora

11 Pere Bell Bell, ~~Pere~~ mestre, Pere

a 46 (f. 53)¹²⁷⁴ Respon mestre Pere Bell en l'ahor de
la verge Maria, dient a la joia,

Elara Virtut, mirall de nostra vida

[El poeta ens deixa en l'ignorancia si era mestre
en Teologia, en medicina o simplement mestre de -
tudi].

12 Borgomyo, Francesc; reverent mossen Borgomyo

273 (f. 5)¹²⁹⁹ De Francesch Borgomyo

Calle ma ven puis loar no baste

13 Borgonyó, reverent mossèn [Francesc]

v³ Oració molt devota y deprecativa a la
Verge Maria de les Virtuts, Moant aquella;
feta per lo reverent mossèn Borgonyó

O clar que huy en obra del cel la gran porta
[Biblioteca Universitaria de València, Natzari,
fascicle de 4 pp. que n'haureia perdut altre dues.
A Comença tal com hem posat més amunt $\frac{3}{4}$, contenen
ara quatre còpies i $\frac{1}{2}$ de la versió.]

14 Joaquim del Bosch ~~del Bosch~~, ciutadà de Xàtiva
 a 36 - (d. 20^è) 1472. Resposta de Johan del Bosch,
ciutadà de Xàtiva, en lahor de la verge
Maria, tirant a la Joya.

Flach és l'enginy si vos no m'ajudau
 15 Bosch, pare de l'orde de la verge Maria de
 Muntera, comanador de Onda.
 68 (c.iii) ¹⁴⁸⁷ En laor de la puríssima Concepció, mos-
trant aquella esser exempla de la màcula
original: Comença la obra de frare

Bosch, de l'orde de la verge Maria-
tera, comanador de onda, tirant a la Janya
del Robí, e guanya'l.

L'obra major que Den Esteon ha feta
[Dicha cregut que l'obra dels dos Bosch era un de soc].
16 Fenollet, lo noble Francisco de
~~K 10 (darrer p.l)~~

K 10 (darrer pleg) [vegen Sorio Baltasar].

17 Ferrer, Jaume, estudiant

~~19~~ 19 (f. iii) 1498. De Jaume Ferrer, ~~estudiant~~

Velera mar de sant pelegrinatge

18 Fira de Santarullia de Santarullia de Santarullia de Santarullia
a 24 (+ 28^a) 1474. Resposta de Genís Fira, rey
labor de la Verge Maria, tirant a la loya,
am que peccant, general malaltia.

K. 10 (darrer plec, reger Sorio). [El malaguanget
don Roc Chabà va trobar va ~~la~~ ~~estad~~ ~~de~~ ~~final~~ de
de documents en l'arxiu metropolita, per haver
estat regentari particular d'Alexandre VI i va donar
tota mena de beneficis, curats i canonicats en
diverses catedrals a la vegada. - La Res-
posta de Genís Fira és bona sense esser per a
això una cosa superior. Va jurar en el consens

cure de Santa Caterina de Sena en 1511.

otorgar en 29 de març de 1514, i ~~tot~~ en haren
el mateix dia de maig ~~per~~ cobert el testament el
mateix dia va començar. De l'inventari dels
seus bens, entre els quals hi ha una llarga lli-
sta de llibres impresos.

19 Cardona, Berenguer, notari.

a 12 (f. 13 v.) 1474. Resposta de l'honorabl

e discret En Berenguer Cardona, en

lavor de la verge Maria, tirant a la Joya,
Sagrati vassell, - aschis sobrescellent.

a 13 (f. 15^v) · Lo mateix Berenguer
donà a la honor.

mare de Den eternament prevista

Els seus protocols comencen en l'any 1422,
 va pertànyer diverses al Consell de la ciutat, per
 29 d'octubre de 1458 va otorgar el testa-
 ment d'Anzias March i mateix dia
 donà mort (3 de març de 1559 el codici),
 del gran poeta, el codici.

20 Català, Lluís, 1474-1487.

a 32 (f. 36^v) 1474. Resposta per En Lluís Català
en l'honor de la verge Maria, tirant a la llosa.

~~b 14 (e+i)~~ En tantes parts vostra bondat a

b 14 (e+i) 1487. Comença Luis Catola tirant al Robé.
 Venint en lo mon superna rebina

a 24 (f. 30^r v) 1474. Resposta de Girvillar, ar-
genter, en labor de la verge maria, tirant
a la Joya.

Al tempo que Febo su gran claridat

21 ~~a 29~~ Despuig, Bernat, mestre de Muntesa.

a 39 (f. 44 v) 1474. Resposta de Bernat Despuig
en labor de verg maria, tirant a la Joya
d'acumetat tenint la pensa l'esta

22 Diamant, mestre ^{Llorenç} 1474

a 28 (t-32^a) 1474. Resposta de mestre Llorenç
Diamant, mestre d'escriure, an labor de la
verge Maria, trant a la Joya.

Lo tant alt gran, pura verge Maria

23 Diego Ferrando, prevere.

b 1 (a ii) Ferrando Diez, prevere.

~~Per~~ L'obrer etern fundant natura humana

b 18 bis (a iii) [segueix la Sentència al Radix, signada
da per Ferrando Diez]

6. 27^{ba} (l.ii) (Sentència del Robí per Ferrand
de favor de l'obra que comença "Las obras dalt
dalt han son etern principi"

6. 29. Oratio Guillelmi Raymundi Centelles
[Signa la Hebrea en prosa de Ferrando Diez].

e 10 (44 iij vº) 1498. Obra del noble don Ferrando Diez, a la honor.

L'or fi de per requer balança fina

24 Dimas, Bartomeu; mossen Dimas

a 33 (1. 37 vº) 1474 Resposta de Barthomeu Dimas.
en babor de la verge Maria, en rims strans per la lloga
formi a travésch entre l'escuro silva

1478

e 25 (f. 10v), De mossèn Dincas, a la

On Deu està localment se nomena

25 Esteve, Mateu. 1474.

a 43 (f. 49²) Resposta de Mateu Esteve en l'ahor
de la verge Maria, per honor de la soya
Lo gran estat de vostre alt linatge

26 Gamiza, Joan, notari

a 19 (f. 22²) 1474. Respon Johan Gamiza, no
tari, en l'ahor de la verge Maria, per honor
de la soya,

A tu m'acost, mare del creador

[Els seus protocols són abundants de notícies, en
seguir va obtenir carrecs al Consell].

28 Garcia, Lluís, escrivent en 1486, notari després

1488 - 1498. 1476

Q 38 (b. 43^a) Resposta de Lluís Garcia, escrivent,
en Matador de la verge Maria, tirant a la Lliga.

A vos per l'ohar dels àngels senyora
Q 6 (b. iii r) ¹⁴³² Obra de Lois Garcia, notari

Mayor de l'ob creats de una pasta
Q 22 (b. 5v) D'En Lois Garcia.
canbi parcas contra el sob

29 Garcia, Miquel, 1571.

L7 (6ii) Miquel Garcia a la joia.

Port y fornit, castell inexpugnable

30 Gisquerol, Pere, ofertor del premi de Sant Cusi,
típol d'or.

Reverents jutges del Consistori de Sant Cusidó,
Pere Gisquerol."

L1 (a ii) [Proposició] Pere Gisquerol

L (a5) Libell.
Veniu, veniu, Virgilis e Petrarques

e 13 (ca) Gracies

Després de parlar a tots contextes

e 14 (diu) Sentencia

En nom d'aquell gran jutge just

e 17 (er) Proverio feta per los reverendissims

y magnífichs Jutges sobre les scripture
defesa dites denegant l'appellacio al vene-
rable mossèn Pere d'Amós prevere, ~~posant~~
prevere com aquella no fos d'admetre en-
est per certs rquarts, passant-li calla-
ment perdurable entre ell y el discret En
Lois Rois, notario quanyador de la
menconada.

Puis nous fondra sobre rahó

e 26 (f. 7°) Sentència brevement dita ordenada
en lo juhi del marçapà.

Difícil cosa es ben jutegar

e 27 (f. 8) In laudem beati Christophori
Carmine heroica.

Maxima divorum Collophori vertice maior

(son 27 versos)

81 Fuster, mossèn Geroni, mestre en teologia,
b² 2 (a 6 v) 1487 Respon mossèn Geroni Fuster, tirat
al Ràdis Jese'. E guanyat

Dins en l'archiu de les divines falderes
f 1-2 (a i) 1490. Omelia sobre lo psalm de pro-
dis

En lo més baix d'aquella vall escura
f 3 (i iij). Puis jo soc trist peccant obri la porta
f. 4 (a iij) Si dins lo ~~lloc~~ escur de trista pena
f. 5 (a v) No és tan gran, senyor, per molt que sia
f 6 (a 6) Puis que en la creu morint per culper mios

f. 7 (a. 7) Se be perdut mon temps en males obres
f. 8 (a. 8) Bastarà sol per a poder salvar-me

f. 9 & Fu de la obra endreçada de a Maria

a tu, i puis tu, verge la més divina
[aquesta obra sobre el pral de propius, a
més Genoni Fuster, beneficiat de la Sen de Van
lència, als del magnífic Galvany de Castelló,
monsen Pere Adrià e monsen Pere d'Angò, sense
que es pugui inquirir la part que correspon a cadun
ells].

K (a. 4) Libell qui millor dirà a la joia de en
lehor de la seraphica santa Catharina, or-
denat per lo senyor monsen Genoni Fuster i
meistro en sacra Melengia,
asserenan los ments de l'entendria

32 Johan, Francis 1887.

b² p6 (27) 1887. Comença Francis Johan tirant al Robo.

aquell potent e sobre tot poder

22 L'Angel, Joan ? escrivent ?

a 33. (t. 27e) 1474. Resposta de L'Angel en lahor de la verge Maria, tirant a la Joya.

Alt en lo cel la geraxia canta

[El Sr. ^{monst} Coren, que es un individu, de professió ^{Joan L'Angel alomés} escrivent, que
que reb una certa quantitat ^{de Paga Pares} de la qual signa carta de pagament.

32 Martí, Jeroni

e 18 (f v) (1488-1498) Obra de Jeronimo Martí,
ab la guanya lo marçapaí.

Qui pot loar lo gran de vostra fama

33 Martí, Pere

K 4 (ex 8 v) 1511. Pere Martí a la joia.

Real ciutat pel rey etern fundada

35 Mercader, Guillem, mossen

B 23 (92) 1487. Respon Mossen Guillem Mercader,

tirant a la carta de navegar, e guanyarla.
La trinitat, de son alt conxorori

37 Miralles, Miquel, 1487, 1498.

b 2 (cii) Cobles de Miquel Miralles, tirant a la
Joya Rading.

Los dauats grins de Febo no volaven
b 25 (hiiio) D~~e~~ Miralles, a la carta de naveg-
gar, e dona la obra passar la temps.

ans de crear lo cel, lum e ni planetes
e 8 (b7) 1498. Obra del gran trobador Miquel
Miralles:

Temple guarnit de real disciplina

38 Moncò, Jeroni 1474.

a. 41 (f. 27^r) Respon d'eronym Moncò per honor
en labor de la verge Maria.

A l'enteniment, si gràcia l'afferma

39 Monyos, Lluís, notari. 1474

a. 18 (f. 21^v) Resposta feta per Luis Monoy, no-
tari, en labor de la verg Maria, per honor
de la Joya.

Verge sens par, de les castes pus casta

40 ^{IV} Magera : Mosen Joan de, 1474. prevere.

a 41 (f 12 v) Resposta de mosen Johan de Na-
gera, prevere, en labor de la Verge
Maria, per hor de la Joya.

Molt més que l'expectable, renyor virtuts
(dedica tota en fer elogi de mestre de Montse-
Bernalt Despenig. Sembla com si el reverent cap-
ellà que li degués favors. Tot fent l'elogi
fer l'elogi de la mare de Deu tota de la
tant a parlar d'en Despenig, admet de mon-
un sic encoberta. Arriba a dir que "Jamés
Deu crearia tan noble persona".

43 Alcanysis, mestre en medicina, de Xativa

a 10 (f. 11vo) Resposta de mestre Alcanysis, mestre en medicina, en labors de la verge Maria, per la Joya.

Per vos lo an he mester vostra força

a 44 (f. 50vo) Respon mestre Pere Alcanysis, mestre de Xativa, per honor de la Joya en labors de la Verge Maria & Cobla espanya invocant l'auxili divinal.

Altissima Deus & vos qui sou nostra vida
[acabada aquesta cobla ve l'obra amb l'apígraf Resposta]

4) Perez, Miquel, 1474, 1519

a 25 (f. 29^a) ¹⁴⁷⁴⁻¹⁴⁷⁵ Resposta de Miquelot Perez en la
etela verge maria, tirant a la Joya.

Del més ~~gran~~ ^{alt} cel hoven obert la porta
m 12 (II, p. 542) 1511 (darrer full) Demanda
feta per Miquel Perez a Joan Verdancha.

D'anar los combats encalcan la vida
Resposta de Verdancha.

Dolors i treballs, sospirs tota munda
[En Miquel Perez
obres traduïdes a estil de valencià, prosa. En una
hi van intercalats rarament hi intercalen una cosa.

caracter poëtic, que ~~comotarem~~].

1494. — "Gerson, del ~~menes~~ menypren del mon.
ad la fulla següent: "Jesús. — Scriv Miquel
Perez a la mort illustra dona Ysabel de
Billemes, abadesa del monestiu de la rama
ta Trinitat." En la fulla a i: "Comença
— "Comença lo primer llibre primer
meu Johan Gerson, canceller de Pa-
ris, de la Trinitat de Jheru Christ e
Menypren del mon". — Bon acatador
d'empremta la present obra en la ciutat de
de València lo primer de quarems comptant
XVI de Febrer del any de la nostra Era de M^o
sermo del cell nora

En aquest llibre gòtic, signat a-o la darreria
cinc pàg. a cinc: -

1494 La vida de Sancta Catharina de Sena
de una estampada de fusta de Sancta
Catharina, - ~~1494~~ 1494. - La dedicatoria
està concebuda d'aquesta manera:
« Jesús. - Joanich Miguel Perez a les sempre
morjes del monestir de Sant Catharina de
Sena. - Molt reverents i devots
pu encendre la entera devoció i devotament
haveren fet pregar al venerable monje
nollat que yo volgués vida de tanta tridiv
de l'obra en stil de valenciana prosa. - segons la plan
renti en la sua decima crònica, ~~de~~ traç dign

signament ha escrita "acaba" a honra
loor y gloria de la ^{inimica} rectissima Trinitat y per
manifestar de la excel·lencia ^{Santa} verge
Santa Catherine de Sena la serafica devotissi-
ma y despirada vida: for per consen
indigne
~~Catalunya~~ devot ab letres d'impressio en la iungida
Trinitat ciutat de Valencia feta explicar la
la present obra per lo expert mestre Cristofol
Cotman, alemany. En lo any de focuadissima
na nativitat del redemptor y salvador nostre
senyor, Jesu Christ a xi del mes de may
de mil e cell noventa y uij - 77. Segueixen: "Cobles
en l'honor de Santa de la gloriosa Santa Cathari-
na per lo magnificet monsen Barc Vinyes
En quart. 63 pley. Letra gótica"

Regent la Cancelleria y del condent del ~~rey~~ ^{senyor}
 senyor. - "Molt magnífica y virtuosa, ab tant
 devot desig desirjaba veure vostra merce, tran-
 quida del llatí al Romany la benaventurada
 vida del benaventurat Sant Miquel Ferrer que
 poch anys ^{que} partí ~~de~~ ^{per} la Real cort
 me pregà que yo volgués pendre que yo vol-
 gués pendre ^{me} aquest treball de traducció de llatí
 a valenciana ^{parosa} lengua. "i. 77. Aleshores
 la ~~meua~~ ^{meua} va devota en deu capítols i sense no-
 merar. - ^{Quarta}: ~~El~~ ^{El} ~~traball~~ ^{traball} y gloria
 de nostre senyor ~~Ben~~ ^{Ben} Jesu Christ y de la
 gloriosa ^{mare} ~~mare~~ sua y senyora no-
 stre ^{mare} ~~mare~~ ^{tenen} la vida de des gloriós ~~com~~
 confessor ^{tenen} ~~tenen~~ la vida de des gloriós ~~com~~
 penor Sant Vicent Ferrer ^{Stanca}

Stampada en la Catedral de Valencia por
Joan Jofre de Branca l'any de nostre Redemptor
M D E deli ~~15~~ 41 de Març 15. En quart,
26 pags. 3. No ~~es~~ traduccia servit
al peu de les lletres lletres gotica. Observa el
Sr. Martí que la traducció no es literal. Prengui
la ploma, traduint de lati en romanalen-
ciana lengua los maravellors actes de aquest
sant ^{glorios} ~~que~~ d'aquest sant que alguns famosos doctors
reciten 15. - De les diverses obres d'En Miquel
Perez és la vida de la verge Maria la que s'ha
reïmpres més vegades en ~~el~~ el segle ~~XVI~~ ^{XVI} ~~en~~
S'en coneixen dues edicions publicades a Barce-
lona i una altra de València, per a més de
la que acaben de comentar. Aquestes impressions
en el ~~de~~ nostre capítol del El segle XVI,

56 Perez, Pero, notari, 1474.

a 14 (+ 15^e) Resposta de Pero Perez, notari,
en lahor de la Verge Maria, tirant a la
joya r

Qui s'atreuen vostres lahors comptar?

En No esab quan va començar a exercir la notaria ni
varen anar a Parar els seus protocols en la actua-
litat. Tant No va mudat de domicili per que
sempre el la seva parva quia quel momenta su-
riat o consellat. El consell va conferir alguns
com guardia del vnt i més el pare dels miserran-
bles. Els altres documents van de 1475 fins

1515. Entre mig hi ha la data ~~1472~~ 1472
anar va conquirir al primer conestable públic
de 1472, i però no conquiren a cap altre.
La seva mort fou després de ~~1515~~ 1515, no
enrent des. Trobe que ocupé cap ^{altre} ~~altre~~ ^{carreg} ~~altre~~

51 ~~Pla~~ 97. Porcell, Baltasar
dij (a) Exericiu Baltasar Porcell a l'N. d'ethan
moreno, defensant la part del fora.

Tenint molt ofertes les mès ordes

En l'edició, tanta vols esmentada, de l'amis Muel, ^{Plan}
y Planas, en el seu Cançons satíriques Valencianes, 1911,
pp. 73-83. - La part de l'estudi corresponent a Porcell,
p. xxi.

52 Rois, Lois, 1487,

6 17. (f. 1) ¹⁴⁸⁷ Respon Lois Rois al marcapa e
guanà: L.

Misteris profunde los angel cantaven

e 3 (a 5 v) ¹⁴⁸⁸⁻¹⁴⁸⁹ Obra de Lois Rois, ab la qual
guanya la joia. virginal

Après d'aquer tan rich ~~original~~ temple
e 16 (e ii v) L'esta la sobredits apel·lació
per lo venerable monen Pere d'Angès, posada

Amor de la província sobre aquella
edora [els jutges ianetoni a Leux Rois per
per que of dels carrers d'Enr^{te} d'Amjo]
honrat ^{presente} con digno condigna resposta del ten
següent

Totes les coses d'aquien mon
Salvador, Barthomen, estudiants, 1474,
a 30 (f 33 v) Resposta de Barthomen Salvador
estudiant, en la hor de la Verge Maria, per
honor de la Joya.
Qui mon cot ha glorificada
la Joya

55 Sant Ramon Francesc 1672.

a 42 (1-48) - Respon Francesc de Sant Ramon per honor e en lahor de la Verge Maria.

Qual dignitat ab la vostra és equal

56 Sant Johan, ausias, 1488-1498.

a 868) Obra de Ausias de Sant Johan -
Si dels infels Polifemo y Golies

51 Sent Climent, Johan de, nahu,

a 29 (150) 1474. Resposta de Johan de
Sent Climent, nahuiper, en labor de
Steu Verge Maria, per honor de la goya
Sancta dels sacets, per son vergin al regle

52 Sent Climent

S 25. Los fets cruels per miçà de Fortuna

57 Sobrevero, Joan? 1222.

➤ a 2:2 (125re) Resposta de Sobrevero en
en l'hor de la verge Maria, tirant a la Jorja.

Perque l'hor pugua vostra Senyoria
[É] molt probable que ^{el notari} ~~quest~~ ^{una figura} ~~disseren~~
canon horrifiss al Consell, ^{per} ^{un} ^{materia} ^{indiv} ^{du}
que es deia Joan Sobrevero En el Sompiu de Joan
Joan, en Gargall, per boca d'En Moreno, abstracte
be. Et hi cal un escritò: En Despl^e Si en
Ximeno" - "No vull aqueix (Dir lo Moreno no m
coneix i és gran roncero: "Voleu que sia En So
brevero? "Aqueix és bo". (Data de de 1496)
(Végen Miquel i Planas Concepció sobrevero València p. 108).

Entre els fets notables d'En Sobreners es va veure embolicat en un litigi amb la seva muller, va vendre embargats els seus bens i empresonat. Va recórrer el rei Ferran (el Catòlic) i Regent, veient com era mal fundat contra dret ^{i justícia}, va revocar, ~~el~~ 1497 tot el que s'havia actuat ~~de~~ Vegem per tot el Sr. Martí Guajales, 1 pp. 57-58.

57 Tallante, Johan. 1487.

b 15 (e 5) Comença Johan Tallante, tirant al robí.

Per tota preclara la més que perfecta

66 Vich, Geroni, 1287

620 (f. 8)¹²⁸⁷ Respon Hieronim de Vich, tirant
al marçopa.

Bais, d'ací hon vivim per revivir
Vila & Jacobo de, impressor de 10 de Genier
1293. Hem reproduït dues vegades
el curs explícit & de 12 versos rimats,
en el curs d'aquest capítol

59 Anonims devots

0¹ - Oració metrificada del gloriós ana
chorita sant.

Tant no devot contemplant vostra

Σ [A la fi del Llibre de Concordances de Sevilla]

~~No sense turment~~ Oració al clan de Jesús

No sense turment, dolor incomprensible

v¹ [Obra endregada a Isabel de Castellón, vinda]
Ador-te cap del ver cap de la sglesia

Notes

- 1) P. Andreu Zayas, Francesc Ferrer,
poeta valencià del segle XV,
Valencia, 1930.
- 2) Miquel y Planas, Obres de Moner...
de Corella, *, p. XIII i Martí Gey-
ler: Les Trobes, 1896, ^{estudi prel.}
~~edició~~ 1 p. 18